BİR 'YUNUS' ROMANI

OD

İSKENDER PALA

BİRİNCİ BASKI 100 BİN ADET

kapı
roman

İçindekiler

İSKENDER PALA

1958, Uşak doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi (1979). Divan edebiyatı dalında doktor (1983), doçent (1993) ve profesör (1998) oldu. Divan edebiyatının halk kitlelerince yeniden sevilip anlaşılabilmesi için klasik şiirden ilham alan makaleler, denemeler, hikayeler ve gazete yazıları yazdı. Düzenlediği Divan Edebiyatı seminerleri ve konferansları geniş kitleler tarafından takip edildi.

"Divan Şiirini Sevdiren Adam" olarak da tanınan İskender Pala, Türkiye Yazarlar Birliği Dil Ödülü'nü (1989), AKDTYK Türk Dil Kurumu Ödülü'nü (1990), Türkiye Yazarlar Birliği İnceleme Ödülü'nü (1996) aldı. Hemşehrileri tarafından "Uşak Halk Kahramanı" seçildi. Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk, Katre-i Matem ve Şah&Sultan adlı romanlarının baskıları yüz binlere ulaştı, pek çok ödül aldı. Türk Patent Enstitüsü tarafından marka ödülüne layık görüldü ve adı tescillendi. Evli ve üç çocuk babası olan Pala, halen İ. Kültür Üniversitesi öğretim üyesidir.

www.iskenderpala.net
www.iskenderpala.com

OD

BİZİM YUNUS

İskender Pala

Kapı Yayınları 265
İskender Pala Bütün Eserleri 52

OD
İskender Pala

1. Basım: Ekim 2011
ISBN: 978-605-4322-76-3
Sertifika No: 10905

Kapak Tasarımı: Utku Lomlu
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapı Yayınları
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/ İstanbul
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: bilgi@kapiyayinlari.com
www.kapiyayinlari.com

Baskı ve Cilt
Melisa Matbaacılık
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (212) 674 97 23 Fax: (212) 674 97 29

Genel Dağıtım
Alfa Basım Yayım Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (212) 511 53 03 Faks: (212) 519 33 00
Kapı Yayınları, Alfa Yayın Grubu’nun tescilli markasıdır.

Epub düzenleme: Nâyî

Bir garip ölmüş diyeler
Üç günden sonra duyalar
Soğuk su ile yuyalar
Şöyle garip bencileyin

Bizim Yunus'un aziz ruhuna!.

OD’u yazarken pek çok kişiden teşvik ve yardım gördüm.

Yunus hakkında bir roman fikrini ilham ile beni ikna eden aziz kardeşim Sabri Koz ve sevgili oğlum Alperen Ahmed’e;
Çalışmam sırasında Yunus Emre Köyü (Sarıcaköy/Sarıköy) seyahatimi kolaylaştıran değerli dostlarım Nabi Avcı, Mehmet Kılıçlar ve Burhan Sakallı’ya;
Yazdıklarımı okuyarak kıymetli eleştiri ve görüşlerini benimle paylaşan İsmail Gülal, Aliye Akan, Elif Dilasa ile Emin Köse ve Hilye Banu ile Melih Gülseren’e;
Satırlarımı tarihi açıdan inceleyip kıymetli eleştirilerini esirgemeyen değerli bilim adamı Haşim Şahin’e;
Yunus Emre üzerine yaptığı çalışmalar ve yayımladığı külliyat ile Türk kültürüne büyük hizmetleri dokunan ve kitabımı okuyup tasavvufi eksiklerini gideren değerli bilim adamı Mustafa Tatcı’ya;
Romanın ortaya çıkması için gayretle çalışan Kapı Yayınları çatısı altındaki dostlarıma;
Ve nihayet, yazdıklarımın her zamanki ilk okuyucusu ve ilk eleştirmenim, hayat arkadaşım F. Hülya Pala’ya teşekkür ederim.

MOLLA KASIM

1320, herhangi bir gün:

yok edilen şiirler -Turakçın Baba'nın mezarı- yerde mahlûklar, suda balıklar, gökte melekler -ben iken benlikten kurtulmak -Bizim Yunus

Her bilenden ziyade bilen bulunur. Bunu tecrübeyle öğrendim. Her şeyi bildiğimi zannettiğim zamanlar da artık geride kaldı. Ne var ki, eski bilgiçliğim ağır bir bedel ödememe sebep oldu ve bu yüzden tarih benim adımı "her şeye karışan çokbilmiş bir ukala" olarak kaydetti. Oysa size anlatacağım o günün hikâyesinden sonra hayata ve eşyaya bakışım değişmişti. O günden sonra bildiğimi unuttum, unutarak yeniden bildim. Bilgi ile hikmetin, malumat ile irfanın ayrımına vardım ve geri kalan hayatımı asla bilgiçlik taslayarak yaşamadım.

Adım Kasım. Talebelik yıllarımdan kalma lakabımla bana Molla Kasım derler. Hayatım boyunca hep çok şeye sahip olmayı değil, az şeye ihtiyaç duymayı istemişimdir. Zenginliğim ilim yolundan olsun diyerek ilmin peşine düşenlerdenim. Şimdi anlatacağım şeyleri yaşamamış olsaydım, Bizim Yunus'u anlatan bu kitap size ulaşmayabilir, bunun yerine Bizim Yunus'un iki bin kadar şiirini daha okuyor olabilirdiniz. Evet, ben suçluyum!.. Kendimi Yunus'a adamış biri olarak bu suçumu affettirebileceğimden de şüpheliyim. Çünkü bütün yazacaklarım, bir zamanlar yırtıp yaktığım veya ırmağa attığım bir tek şiirin bir tek mısraı bile etmez. O şiirler ki Yunus demişti, elbette onların tek bir mısraı benim bir cilt dolusu sayıklamalarıma bedeldir.

On yıl Şam, üç yıl Isfahan ve altı yıl da Konya medreselerinde okudum. Fıkıh ve hadis ilmiyle meşgul oldum. O yıllarda Anadolu'nun her yanında pıtırak gibi bitiveren tarikatlar, oldum olası asabımı bozardı. Bir adamın şeyh sıfatıyla ortaya çıkıp "İslam'ı şöyle yaşayın, Allah'ı böyle anın!" diye

kurallar koymasını da, o şeyhin öldükten sonra bölünen tarikatını ve kurallarını da insanları aldatan birer tuzak gibi görür, bunların şeriat ilmiyle de, Kur’an’la da alakaları yok, diye düşünürdüm. Hafız idim, çok kitap okur, her okuduğum kitabı Allah’ın Kitabı’yla tartar, eksiklerini bulursam kaldırır atardım. Şiirle ilgilenir, kendimce şiirler de söylerdim. Ebu Said Bahadır Han’ın, İlhanlı Devleti tahtına oturduğu yıldaydı. Konya’da Müderris Fazlullah Efendi diye birisinin “ilm-i fıkıh” adı altında Kitab’a aykırı şeyler anlattığını duydum. Ona haddini bildirmek üzere Söğüt’ten yola çıkmış, Konya’ya gidiyordum. Sakarya Suyu kenarında bir çeşme başında azıcık oyalandım. Hemen yan tarafta üstü açık bir türbe ile birkaç kabir vardı. Birisi kötü bir yazı ile “Burada Turakçın Baba He erenlerden birkaç yoldaşı yatar! diye yazmıştı. Kim ola ki diyerek bir Fatiha okudum. Mekânın ruhaniyeti var gibi geldi bana. Hani insanı kuşatıp sarıveren bir ruhaniyet. Biraz rahatlamaya, ferahlamaya ihtiyacım olduğunu düşündüm. Sonbahar rüzgârları esiyordu. Kendime siperli bir yer bulup eşyamı yerleştirdim ve oltamı çaya saldım. Birkaç çalı çırpı yaktım. Bir yandan ısınıp, bir yandan tutacağım balıkları pişirecektim. Sonra aklıma geldi. Akşam yolda yarı çıplak, saçı sakalına karışmış meczup bir derviş, yağmurun altında elime bir tomar kâğıt tutuşturmuş, “Bunu sana gönderdi gönderen, oku bakalım!” diyerek kaçıp gitmişti. Yağmur çok şiddetliydi ama dervişin açık elindeki tomara bir damla bile düşmemişti. Hayret etmiştim. Tabii hızla elinden alıp torbama attım. Bırakınız içinde ne var diye bakmayı, o anda başlığını bile okumaya fırsatım yoktu. Şimdi aklıma gelince pek sevindim. Oltama balık vurasıya kadar beni eğlerdi. Torbadan çıkardım. Üst üste konulup katlanmış el ayası büyüklüğünde kâğıtlarla tomarlanmıştı. Her kâğıt parçasının iki yüzünde birer şiir yer alıyordu. Tomarın tamamının şiir olduğunu görünce neşem arttı. Gönderen her kim ise benim neleri okumaktan hoşlandığımı biliyor olmalıydı. Şiir, ırmak kıyısında geçecek esintili bir sonbahar gününün hissiyatına uygun düşerdi. Ateşin üzerine birkaç odun daha atıp oturduğum yumuşak çimenlere yerleştim. Baş sayfada “Haza Divan-ı Derviş Yunus” yazılıydı. Bu Derviş Yunus kimdi, bilmiyordum. Mısralara bakınca usta bir şair tarafından tertiplenmiş olduğunu anladım. Hem yazı güzeldi, hem de şiirler parmak hesabıyla pek okkalı duruyordu. Başladım okumaya. “Sensiz yola girer isem / Çarem yok adım atmağa // Gövdemde kuvvetim sensin / Başım götürüp gitmeğe”. Güzel bir şiirdi. Allah’ın “Bir”liği üzerine sağlam bir iman eseri olduğu belliydi. Şairine aferin okuyup geçtim ikinci şiire. Ama hayret!.. İkincisi sûfîlerin hezeyanlarına benziyordu. İnsanları Kur’an’dan uzaklaştırıp başka yollar aramaya itecek bu tür safsatalara tahammül

edemezdim. Öfkelendim. Kâğıdı tomarından çıkardım, avucumda buruşturup ırmağa attım. Üçüncü şiir gözüme daha da kötü göründü. Şairine, kâtibine, hatta kâğıdını hazırlayana lanetler okuyarak “Cehennem ateşinde yanasıcalar!” bedduasıyla onu da alevleri kabaran ateşe attım. Üçüncü şiir aşktan bahsediyordu: “Aşk davasın kılan kişi / Hiç anmaya hırs u heva / Aşk evine girenlere / Ayrık ne meyl ü ne vefa”. Tam onu da yırtıp suya atacaktım ki “aşk” kelimesiyle “din” kelimesini değiştirmek geldi aklıma. Baktım, bu şekliyle şair doğruyu söylemiş, ama ne hikmetse dinin adını aşk koymuştu. Onu tuttum. Sonraki şiiri beğenmedim, suya, bir sonrakini ateşe. Böyle böyle sayısız şiirler okudum. Kimini tuttum, kimini attım. Bu arada oltama kaç balık takılıp kurtuldu, ateşe kaç odun daha verdim hiç bilmedim. Kuşluk vaktinde oturmuştum, ikindi olmak üzereydi. Kalkıp aceleyle öğle namazını kıldım. -Allah beni affetsin- Bütün namaz boyunca zihnimde yine şu Yunus denen adamın şiirleri dolanıp durdu. Herhalde bu onun gerçek adıydı. Çünkü mahlasa benzemiyordu. Yine de onun hesabına üzüldüm. Zavallı, dünyaya eser bıraktığını zannediyordu ama hiç ölmeyecekmiş gibi yaşayan, sonunda hiç yaşamamış gibi ölen adamlardan bir farkı yoktu. Şiirlerinin çoğu sûfî zırvalarından ibaretti. Namazdan sonra oltamı yokladım. İrice bir balık vardı ucunda. Kim bilir ne zaman takılmış ve çırpına çırpına ölmüştü. Şiirlerle oyalanırken hayli zaman geçmiş, iyiden iyiye acıkmışım. Balığı temizleyip bir söğüt dalına geçirerek ateşe koydum. Ama aklım yine şiirlerdeydi. Balık pişedursun, tomarı elime aldım. İlk şiiri başladım okumaya. Fakat o da ne? Neler söylüyordu bu adam? Allah’ım!.. “Ben dervişim diyene / Bir ün edesim gelir // Tanıyuban şimdiden / Varıp yetesim gelir; Sırat kıldan incedir / Kılıçdan keskincedir // Varıp onun üstüne / Evler yapasım gelir.” Bu kadarına vurulmuşken son beyit kanımı dondurdu: “Derviş Yunus bu sözü / Eğri büğrü söyleme // Seni sîgaya çeker / Bir Molla Kasım gelir”

Tomarı elimden atıp secdeye kapandım. Bu adam benim adımı nereden bilmişti? Gönderen, bir tomar şiir değil, bir dehşet göndermişti besbelli. Tevbe ediyor ve ağlıyordum. Ağladığım iki sebeptendi; ilki o güne dek tarikat ehline hor bakmış olmam; ikincisi de o şiirleri ateşe ve ırmağa atmış olmam. Birinci pişmanlığımdan geri dönebileceğime seviniyordum; lakin ikincisini neyle telafi edebilirdim ki?!.. İki bin kadar şiiri ahmakça yok etmiştim. Bu Derviş Yunus her kim ise bana çok şiddetli bir şamar vurmuştu. Kederim büyüktü. Gün inmeye yakın ağlamaktan yorulmuş, halsiz düşmüş, kendimi ırmağa attığım şiirlerin peşinde akarken buldum. Irmağın akışında, ömrümün akıp gittiğini gördüm. O sırada uyudum da rüya

mı gördüm, yoksa hayallendim de gerçek mi sandım, anlayamadım, uyku ile uyanıklık arasında bir nida işittim: “Üzülme Molla!.. Onun şiirlerinden bini yerde mahlûk içindir. Allah binini suda balıklar, binini de gökte melekler okusun istedi!” Bu, zihnimin bana oynadığı bir avuntu muydu; yoksa hakikaten o iki bin şiiri, gönderen iradenin gereği olarak mı yok etmiştim, şaşırdım. İki saat kadar ne yaptığımı bilmeden öylece uğunduğumu hatırlıyorum. Kendime geldiğimde aynen Derviş Yunus’un dediği gibi gün gitmiş, kervan göçmüş, bense dağlar başında yalnız kalmıştım. Hafızamı yokladım. Bulunduğum çeşitli meclislerde Sarıcaköylü bir Yunus’tan söz edildiğini hatırlar gibi oldum. Ertesi günden tezi yok; Yunus’u aramaya koyuldum. Yolunun tozunda yaklaşık bir yıl gezindim. Neler öğrendim neler. Konya, Karaman, Erzurum, Kayseri, Amasya, Sivas, Isparta, Kula derken yolum Sarıcaköy’de düğümlendi... Ayak izlerine basmış, onu bulmuştum. Medreseyi terk ettim, bildiklerimi unuttum. Zihnimi arıtıp onun anlattığı aşk sırlarıyla, kalbimi boşaltıp onun anlattığı Sevgili’yle yeniden doldurdum. Sarıcaköy’e geldiğimde ilk defa kederlerim sükûn buldu, kendimle ve yaşadığım hayatla ilgili bütün düğümler orada çözüldü. Sarıcaköy yollarında elimdeki tomarları baştan sona tekrar tekrar kaç kere okudum hatırlamıyorum; şimdi hepsi ezberimdeler...

* * *

Üç aydır Yunus Emre Hazretleri’nin dizi dibindeyim ve bir şeye çok pişmanım. Keşke başıma gelenler başıma geldiğinde, dosdoğru huzuruna koşsaymış ve bir yıl dolanıp durmasaymışım. Böylece onunla daha uzun zaman geçirebilir, ezberimdeki bütün şiirlerini mukabele edip tashihten geçirebilir, belki ırmağa ve ateşe attığım şiirlerini yeniden söyletip beyaza çekebilirdim. Isparta’da iken “Nasihat Risalesi”ne erişip kendim için bir nüsha çoğaltmıştım, onu da mukabele edebilirdik.

Seksen yaşına merdiven dayamış bir adam düşünün. Elinden eksik etmediği ucu kömürleşmiş bastona -bu baston Tapduk Emre’den yadigâr imiş- dayanmadan yürüyen ve adımlarını, sanki yeri incitmekten korkarcasma basan bir nahif derviş. Hakikatte bir şeyh, ama dervişliğinden hiç soyunmamış bir şeyh. Dervişliğiyle herkese daha yakın, daha içten, daha sıcak. Sof hırkasının içinde ince fidanlar gibi başını eğmiş duran bir gönül sultanı, bir ince zarafet. Şimdi gözümün önüne getiriyorum da, destarından karayağız cephesine sarkıttığı uzun saçları, hafif kemerli burnunu gölgeleyen gür kaşları, beyaz sakalı ve daima gülümseyen nurani yüzü nasıl da herkesi kendine meftun etmeye yeterdi. Gözleri görmediği halde her şeyi görüyor gibi davranmasına şaşırırdım. Sarıcaköy’de öğrendiğim ilk şey, beş

yıldır gözlerinin hiç görmediğiydi. Kendisine şifa için gelen herkese şifa dağıttığı, görmeyen gözleri bile iyi ettiği halde kendi gözlerine merhem kabul etmez, bilakis gönül gözüyle görmeyi tercih edermiş. Altmış üç yaşındayken gözlerine alaca düşmüş, feri kaybolmuş. Bir zamanlar Abakay Derviş'ten öğrendiği bitki köklerinden merhem yapıp gözlerine sürse iyi olurmuş ama o "Adı güzel kendi güzel Muhammed'in mübarek gözleri bu dünyayı altmış üç yıl gördü, bize de ziyadesi gerekmez!" diyerek tam on iki yıl, beş kulaç ötesini görmeden yaşamış. Sarıcaköy'de geçen son beş yılda ise tamamen ama imiş. Ben işte o beş yılın sonunda eşiğine baş koymuştum. Hayatını o kadar olağan yaşıyordu ki, dıştan bakan birisi sanki görüyor sanırdı. Bir gün huzuruna delil ile gelen bir amanın kendi başına yürüyüp gittiğini görünce cesaret bulup "Efendim, başkalarına bolca dağıttığınız şifadan kendi gözünüzü esirgemeseniz!" demiştim de, "Tapduk Sultan'ım da böyle yaşadı Molla Kasım!" diye sözü kestirip atmış, sonra da dünya gözüyle görmeyi istediği tek yüzün, oğluna ait olduğunu, ama garip bir tecelli olarak onu bulduğu gün gözlerini kaybettiğini söylemişti. Daha sonraki bir görüşmemizde oğluna sordum. "Evet!.." dedi, "Bunu çok istedi. Lakin onun beni gönül gözüyle gördüğüne eminim. Çünkü bir defasında yüzümü avuçlarına almış, sanki yüzümdeki her bir seğirmeyi bile ezberler gibi parmaklarını yüzümde gezdirmiş, yüzümü kalbine nakşetmiş idi."

Evet!.. Ben Molla Kasım, divitimi hokkaya bandırdım ve belki kendimi affettirebilirim diye bu satırları yazıyorum. Bunun için Yunus Emre Hazretleri'yle birkaç kez halvet olup özel görüşmeler yaptım. Kendisinden fazla bahsetmek istemeyişi, "ben" demeyi çoktan unutmuş olması ve maddi âlemi -o buna masiva diyor- fazla önemsemeyişi, işimi bir hayli zorlaştırdı. İşimi zorlaştıran başka şeyler de vardı tabii. Görüştüğü veya adını andığı kişilerin hayat hikâyeleri yazıya geçirilmemişti ve dilden dile dolaşırken sisli puslu bilgiler ardında kalmıştı. Mesela Tapduk Emre... Daha sonra yaptığım araştırmalarda kimse bana onun hakkında rivayetlerden öte bilgi veremedi. Tekkesinde yıllarca çorba içmiş müritleri bile sanki onun maddi bir hayatı yokmuş gibi hep kerametlerinden, nasihatlerinden bahsettiler. Bir de Sulucakarahöyüklü Aslanlı Hünkâr Hacı Bektaş var tabii. Bozkırda bu adı bilmeyen yoktu; ama nedense herkes bir menkıbe anlatıyor, veciz bir sözünü naklediyordu. Onu görüp tanımış olanlar bile bana "Şu tarihte şöyle olduydu!" demediler, diyemediler. Anadolu'ya geldiği yılı doğru söyleyebilen bir Allah kuluna bile rastlayamadım. Bunlar, olayları birbirine bağlarken ve tarihin akışını belirlerken bana çok zorluk çıkardı. Hatta bazı yerlerde olayları ben sıraya koymak zorunda kaldım. Bereket versin,

Konyalı Molla Celaleddin'in derslerinde bulunmuş, kendisini tanımıştım da ondan bahsettiği zamanlarda fazla zorlanmadım.

Şiirlerini yok ettiğimi bildiğini zannediyorum. Bir gün olsun bana bunun hesabını sormamış olması omzumda büyük bir yük. Keşke hesap sorsa, kızsa, öfkelenseydi... Hiçbir şey olmamış gibi davranması, o günlerde vicdanımı her dakika bir kez daha sızlatırdı. Hakkında bir kitap yazacak olmam, belki de bu yüzden onu tedirgin etti. Bana her şeyi anlatmadığını biliyorum çünkü. "Bir kitap yazılması gerekiyorsa Tapduk Sultan'ımın kitabı yazılsın!" demişti bir keresinde. Kendisinden geriye birkaç pare şiirin kalmış olmasını yeterli buluyordu. Hayat hikâyesini yazacak olmama pek taraftar değildi. Buna rağmen ısrarcı oldum. Vaktiyle cahillik edip iki bin kadar şiirini ahmakça yok ettiğim gibi, şimdi de yok olmaya başlayacak hayat hikâyesini ben kayda geçirmeli ve yaşatmalıydım. Zannederim ısrarlarıma dayanamadı ve kapısına gelen hiç kimseyi kırmadığı gibi beni de kırmak istemedi, teklifime kerhen razı oldu. Bunu bilmekten dolayı tedirgindim. Mübarek tenini toprağa indirdiğimiz güne kadar bu tedirginliğim sürüp gitti.

Eşiğine vardığımda tek dileğim kendimi affettirebilmekti. Ama dizinin dibine oturduktan sonra eski hamlığımdan kurtuldum, şeriat ile tarikat arasında kendime bir bakış açısı edindim, insanları zahirlerine göre itham etmemeyi öğrendim. Onun o dingin, yolculuklarını içine doğru yapan derinlikli hayatı bana yepyeni ilhamların kapılarını açtı, tarikatı reddeden ben, eşiğine mürit oldum.

Yunus Emre Hazretleri'nin vefatından sonra Sarıcaköy'den ayrıldım. Karaman'da oğlunu buldum, onunla görüştüm. Fikrimi söyledim ve gerek kendisi, gerekse babası hakkında bazı tamamlayıcı bilgiler istedim. Sağ olsun, elinden gelen yardımı esirgemedi. Onun anlattıklarıyla babasınınkileri birleştirdiğimde "Bizim Yunus"un gariplik ve miskinlik içinde yaşamış bir insan-ı kâmil olduğunu gördüm. Huyu güzel, işi güzel, bilgisi güzel ve sözü güzeldi. Sanki Kaf Dağı'ndan Anadolu bozkırlarına tenezzül etmiş bir Simurg, Allah'ın bir zaman için yeryüzüne koyduğu bir ayna idi. O, bu yurtların gözbebeği idi. Ve elbette gözbebekleri her şeyi görür ama kendisini görmez... Bu yüzden hayatı gizli kaldı. Okuyacağınız satırları hep onun anlattığı gibi kaydettim; çünkü gözlerinizi onun gözbebeğine çevirmenizi istiyorum. Her ne ki o ve oğlu anlattı, ben burada naklettim. Söz onlarındır, yazı benim.

ŞÜPHE

1315, Ağustos:

ölümde *buluşma - girift düşünceler - soru içinde soru - Sarıcaköy-gizli bahçıvan -sevgi ve sevgili*

Geldi geçti ömrüm benim
Şol yel esip geçmiş gibi
Hele bana şöyle gele
Şol göz yumup açmış gibi

Turakçın yoldaşımı -ki o benim hayatımda ikinin ikincisi gibiydi- şehit eden oklarından daha zehirli bir oku, kalbime saplamak üzere yıllardır bileyip durmuş meğer. Kalpten söküp atmadan yarası asla iyileşmeyecek bir ok... Adı kin ve şüphe... Bana karşı kin ve Allah'a karşı şüphe. Sevgimi güneş yaparak onun buza çalmış kinini eritebilirdim, ama inkâr ve şüpheleriyle nasıl başa çıkacağım?!.

Çarpışma, geride cesetler bırakarak sona ermişti. Havada taze ölüm ve toprak kokusu vardı. Cansız bedenine sımsıkı sarılmak, ilerleyen yaşımda bir kere olsun varlığını doyasıya hissetmek, belki o anda ölmek, hayatta olduğu gibi ölümde de biricik yoldaşım Turakçın'ı yalnız bırakmamak istiyordum. O sırada gözlerim kavruluyor, acısı ciğerime işliyordu. Hiçbir şeyi göremiyordum. Uzayıp giden bir karanlığın içindeydim. Turakçın'ın o sonsuz karanlıktan kurtulduğunu, cansız bedeni dizlerimin dibinde olsa da, ruhunun ışıklı bir aleme kanatlandığını düşünüp rahatlamaya çalıştım. Gözlerimin yanması gittikçe şiddetleniyordu. Yolumu bulmakta zorlanacağımı düşündüm. Ayağa kalktım, kollarımı açtım:

"Oğul?"

"Hıh, oğulmuş! Onca yıl, onca zaman..."

“Oğul!”

“Beni hiç sevmedin sen, bir oğlun olduğunu sildin aklından.”

“O nasıl söz oğul, kalbimden hiç çıkmadın, Allah şahidimdir!”

“O halde neden bıraktın beni? Haydi bıraktın diyelim, neden aramadın? Hiç mi merak etmedin?”

“Allah’a malum a, oğul, seni her yerde ve her zaman aradım. O’na giden yollarda, bir anneni, bir de seni hiç aklımdan çıkarmadım.”

“Demek gidilesi yollarda benim yerime O’nu tercih ettin. Bensiz gittin, O’nsuz gitmemek için?”

“Tövbe de oğul, O’nsuz bir yol mu olur?”

“O’nsuz bir yol olur muymuş; hıh!.. O’nun yolları var idiyse bunca yolsuzluk neden? O’nun yolları var idiyse bir çocuğun yetim kalması, haydi yetim kaldı, babasından yoksun büyümesi neden? O’nun sana gösterdiği yolda küçük bir çocuk, babasının yürüyüşüne engel mi olurdu? O’nun yolları var idiyse bir çocuğun içine koyduğu sevgiyi babasının içine neden koymadı? Ve sen, çaresiz, korumasız bir çocuğu barındıracak yollar tükenmiş miydi ki beni savurup attın başından?”

“Tövbe de oğul!.. Atmak ne demek, bu yaşananlar... Allah...”

“Sus!.. Bana Allah uydurup suçu O’na atma. Var mı, yok mu, bilmezken...”

“Var olmasından mı endişelisin oğul, yok olmasından mı?”

“Var olması da umurumda değil, yok olması da.” “Anladım, sen O’na tutulmuşsun da kaçamıyorsun?!. Ya varsa diye korkuyorsun?”

“Korksaydım, ya yoksa diye korkardım!”

“Haşa oğul, Allah yoksa sana bu canı kim verdi, toprağa bu bereketi, suya şu akışı, çimenlere rengi, şu vızıldayan arıya uçma gücünü, insana düşünmeyi, sevmeyi kim verdi?”

“Belki senden nefret etmeyi veren vermiştir. Bana yıllarca seni vermeyen vermiştir. Senin o kudretli dediğin Allah’ın, neden şu bozkıra yoksulluk verdi de zenginlik vermedi; neden insanlara savaşmayı verdi de barış vermedi?”

“Kader, oğul, yüzyılların kaderi... Kader de bir imtihan içindir... Sen şüpheler içindesin, önce bu şüpheyi yenmeli, seni kurtarmalıyız.”

“Şüphe insana güç verir derviş; say ki ceylan bedeninde bir aslandır.”

Bana “derviş” demiş, “baba” dememişti. Kalbim bunca çarparken, her kelimem ağzımda titreyip dururken, yanan gözlerimin acısını bile unutmuşken, ona neredeyse sarılıverecekken, onu bulduğuma tam sevinmeye başlayacakken, bana “derviş” demiş, “baba” dememişti. Başım döner gibi oldu. Allah sevgisiyle evlat sevgisi arasında sınanıyordum sanki. Oğlum beni reddediyordu. Kekeledim: “Kafese konulmuş bir aslan mağlup sayılır mı oğul?” “Sencileyin, şüphe etmeyenin mağlubiyeti bilmesi imkansızdır.”

“Belki de sen Allah’a mağlup olmuşsun da Galib’i bilmek için ondan şüphe ediyorsun. Zift kadar kara olan, kar kadar beyaz olanı kavramakta zorlanıyor belki de.” “Hayır, asla!.. Çünkü bu şüphe yıllar yılı içimde durdu benim; biledi, hayata tutundurdu, güç verdi, yoluma rehber oldu. O şüphe olmasaydı bugün burada bulunmaz, ben ben olmazdım. O şüphe olmasaydı şu an hayatta olmayabilirdim, hatta sen de hayatta olmayabilirdin.” Oğlumun beni öldürmeyi düşündüğü halde bundan niye vazgeçtiğini anlamak istiyordum. Ölümden korkmadığımı söyledim:

“Ben sağlıklı ve mutlu günlerinde Allah’ı unutup da sıkıntılı ve çaresizlik günlerinde O’nun gücünü ve hükümranlığını itiraf edenlerden değilim oğul. Ben O’na sahip olduğum için O bana sahiptir. O ol demeyince olmaz, O öldürmeyi istemeyince sen öldüremezsin oğul!”

“Öldüremezmişim, hıh!.. O kadar çok kişi öldürdüm ki ben!.. Ama sen bunu elbette bilemezsin!.. ”

“Peki ama bu sana, bir gün senin de öleceğini söylemiyor mu?!.”

“Elbette söylüyor; ölüme başkalarında inanıp da kendinde inanmayanlardan değilim ben.”

“Öleceğini bilip de Allah’ı bilmemek neden o halde oğul!.. Bilmelisin ki dudak, kalpte olandan gayrıyı söylemez!..”

“O dudaktan da şüphedeyim ben... Sanki hep kalptekini mi söyler?”

“Hep kalptekini.”

“Peki sen şimdi kalbindekini mi söylüyorsun?” “Kalbimdekini söylüyorum oğul; kalbimdeki doğruyu söylüyorum. Çünkü yegane doğru söz odur: Allah vardır ve Bir’dir.”

“Senin dediğin gibi Allah var ise nasıl sana rahmet ve merhamet gösterirken bana gazap ve korku gösteriyor? Adil olmayan biri nasıl Tanrı olsun? Ama sen şimdi buna da kader diyeceksin!.. ”

“Bu dediğin, Allah’ın bize zorla verdiği bir kader değil, bizim isteğimiz doğrultusunda bir irade tasarrufu oğul. Sonuçta sen öldüren olmayı istemişsin, ben yaşatan...”

“Hayır, ben öldüren olmayı istemedim. Sen kaçıp gitmekle beni öldürenler arasına yolladın.”

“Kaçıp gitmek?”

“Terk etmek diyelim! Ne fark eder?”

Sustum... Daha fazla üstelemedim. Yalnızca “Oğul!.. Ben sana benzeyen yaşlı adamım!” diyebildim. Yanımdan kaçıp gitmesinden korktuğum için söyledim bunu. Gözlerimin sancısını ve göremeyişimi bahane edip, beni Sarıcaköy’e götürmesini istedim sonra. Kızanları da beraber geldiler. Maksadım, yıllar sonra bulduğumu yeniden kaybetmemek idi. Sarıcaköy’de hatıralarımız vardı. Sitare ile olan mutlu hatıralardı bunlar. Birlikte o hatıralara tutunabilir, birbirimizi tanıyabilirdik. Öyle de oldu; birkaç zaman yanımda oyalanmasını sağladım. Bu arada inkarlarını gidermek için her gün oruç tuttum, her teheccüt vakti Rabb’ime yakardım, her seher gözyaşı döktüm.

Kırk birinci gün idi. Evin bahçesinde bir sofra hazırladık. Azdan çoktan ne var ise sofraya koyduk. Sarıcaköy’ün yaşlılarını ve çocuklarını da çağırdık Yemekten sonra dua ettik. Sohbet vakti geldiğinde anlattım:

“Şu bahçemize bakınız. Sanki terk edilmiş gibi görülüyor değil mi?”

Herkes bahçeyi alıcı gözle incelemeye başladı. İçlerinden bazıları benim bu bahçeyi görmediğim halde nasıl tarif ettiğimi düşünüyorlardı. Kızanlardan biri atıldı: “Zaten terk edilmiş bir bahçe derviş baba!”

“Evet, bu bahçenin bir bahçıvanı olduğunu söylemeye de imkan yok sanki!.. ”

“Yok elbette!.. O kadar bakımsız ki!..”

“Ama yine de içinde hala yeşeren otlar veya ağaçlarda hayat emareleri de eksik değil?”

“Ee... evet, eksik değil! Ama yoksa sen görüyor musun?” “Hayır, sizin gördüğünüzü biliyorum, o kadar. Şimdi tekrar soralım; gerçekte bu

bahçenin bir bahçıvanı var mı, yok mu?”

Dinleyenlerin şüpheye düşmüş gibi duraksadıklarını hissettim. Verebilecek bir cevap bulmakta zorlanıyorlardı. Onların bu tedirginliğinden istifadeyle devam ettim: “Biz görmüyoruz diye bu bahçenin bir bahçıvanı yoktur diyemeyiz, öyle mi?”

“Eh... Diyemeyiz.”

“Demek ki gizli bir bahçıvan var. Biz göremesek de... O halde bu bahçeyi duvarlarla örsek, hatta çevresinde çoban köpekleri gezdirsek... Hani diyorum, gizlice çalışan bu bahçıvanı tutabilir miyiz?!.”

Oğlum nihayet söze karıştı:

“Sözü nereye getirmek istiyorsun Derviş Yunus?!.” “Çevresine yirmi kat duvar örüp kapıya sayısız nöbetçi bıraksan yine de o bahçıvanın girip çıktığını görebilir misin oğul?!”

“Göremem elbette. Ben göremediğim için de sen söz konusu bahçıvanın görülmez, dokunulmaz, hissedilmez, gürültü yapmaz olduğunu iddia edeceksin herhalde.” “Yalnız bu kadar değil; gören, bilen, esirgeyen olduğunu da söyleyeceğim ve soracağım: Görünmeyen, dokunulmayan ve tespit edilmeyen bir bahçıvan ile hayali olan veya hiç var olmayan bir bahçıvan arasındaki fark nedir?”

“Şimdi oğullarım; siz bu bahçıvanı maddi ölçülerle tanımak istiyorsanız; yanılgıya düşersiniz. Oysa Allah tek, eşsiz ve maddi olmayan bir varlıktır. Maddi sınırlar içinde düşünülemez, anlaşılamaz, biçimlendirilemez. Ona inanır, güvenirsiniz. Bu bir iman meselesidir.”

“İyi de ba.. Ihım, Derviş Yunus!.. Benim varlığım madde iken ve duyularım bile maddeye yönelik iken onu maddenin imkanlarıyla bilmek, tanımak istemem neden yersiz olsun?”

“Hayır, yersiz değil, bilakis doğru bir arayış oğul!.. Lakin sen onun her yerde ve her şeyde hazır olduğunu fark etmekle yetinmiyor, bir de madde gözüyle görmek istiyorsun. O senin gördüğün her şeyde vardır; bir yaratıcı olarak, bir düzenleyici ve hayat verici olarak. Çünkü o öncesiz ve sonrasızdır; değişmez ve dönüşmezdir; her şeye gücü yeten ve her şeyi bilendir.”

“Şu anda benim neyi merak ettiğimi de bilir mi?” “Elbette bilir.”

“O halde neden merakımı gidermez ba..?”

İkinci hecesini yutmuş olsa da “baba” kelimesi herhalde hiç kimseye o anda bana göründüğü kadar sevimli gelmemiştir. Çünkü ikinci kez aynı hecede takılıp kalıyordu. İçime bir ferahlık yayıldı. Oğlumun inadından geçip

beni kabullendiğini düşündüm. Allah’ı kabullenmesi artık daha kolay olurdu. Sesimi şefkatle yoğurup anlattım:

“O merakı giderecek olan sensin oğlum. Zaman ve mekanı değerlendirerek, sebeplere ve sonuçlara bakarak... Hislere, tecrübelere ve duygulara bakarak... O merak ancak sevgiyle giderilir. Alemde sevgiden büyük bir umut da, sevgiden öte bir korku da yoktur. Sevgiliden korkmak, korkunun en yüksek derecesi, sevgiliden umut etmek umudun en yüksek kertesidir. Sevgilisi olmayan biri, yaşadığını sansa da yürüyen ölüden ibarettir!..”

I. BÖLÜM
RENÇBER

İBRAHİM

uçan cehennem ateşi - Sitare alevler arasında - Satı Nine -İbrahim 'in çığlıkları - öfkeli Çekikgöz atlıları

Bu fenada bir garipsin
Gülme gülme, ağla gönül
Derdin dahi çoktur senin
Gülme gülme, ağla gönül

Her şey, uçan ateşlerin gelişiyle başlamıştı Molla Kasım. Bugünkü kadar soğuk bir gündü. İbrahim, Sitare'nin kucağında uyuyordu. Bozkırın dondurucu ayazını boğan o dehşetli sıcağı hissettiğim vakit, kıyamet kopuyor sanmıştım. Kulaklarım uğulduyor, gümbürtünün şiddetinden beynime tekrar tekrar gülleler düşüyordu. Ne ben, ne çocuklarım, ne de Ucasar'da başka bir kimse böyle bir şiddetli sesi o güne kadar duymuş değildik. İlk aklıma gelen şeyi yaptım. Çığlık çığlığa bağrışmakta olan İbrahim ile İsmail'i kucakladığım gibi yataktan fırladım. Elimde bir ıslaklık hissettim. Kan olmalıydı. O sırada eşim, yatağın içinde tostoparlak olmuş, kirman gibi dönüyor, çırpınıyordu. Var gücümle bağırdım:

"Sitare!.. Sitare!.. Çabuk kaç, dışarı, dışarı!.."

Onu hiç böyle görmemiştim. Her konuda benden atik davranan, her zaman benden evvel karar verip uygulayan güzeller güzeli Sitare beni duymuyordu. Bir göz odadan ibaret evimizin bacasını yıkarak her yana dağılan ateş parçaları elbisesini tutuşturmak üzereydi. Onun ne derece çevik, atak ve hareketli olduğunu bilmesem, orada, yatağın üstünde başka bir kadın oturuyor zannederdim. İbrahim ile İsmail'i hızla dışarıya götürdüm. İbrahim'in şakağından kan sızıyordu. Onları buz tutmuş toprağın üzerinde birbirine yaslayıp eve geri döndüm. İçerisi korkunçtu. Sitare hala alevlerin arasındaydı ve iradesini kullanamadığı aşikardı. Eşikte asılı abamı

kapıp, alevlerin arasından hızla koştum. Keçe, alevi söndürmek veya sıcaklığından korumak için birebirdir. Sitare ateş çemberinin içinde bir noktaya çakılı gibi dönüyor, delice dönüyor, bir adım dahi hareket etmeyi başaramıyordu. Korku, onu kendinden almıştı. Abayı üzerine örterken çevreme baktım. Dışarıda neler olduğunu, bu ateş topunun bacamızdan nasıl girdiğini anlamaya çalıştım. Galiba köyümüzden geçerek bir yerlere kaçan muhacirlerin dehşetle anlatıp durdukları "uçan cehennem ateşi" bu olsa gerekti. Türk, Rum veya Acem'den olup son birkaç ayda yoğunlaşan bu göç ve kaçış kafilelerinin hemen hepsi, bu kıyamet ateşinden korkuyla ve ürke ürke bahsediyorlardı da, ben hayal etmekte zorlanıyordum. Göz kırpasıya kadar evimizin içini kaplayan bir dehşetti bu. Herkesin yaşadığı o korkunç yıkım sırası bize gelmişti anlaşılan. Çekikgöz, artık köyümüzdeydi. Daha doğrusu Sitare'nin köyünde. Arka arkaya duyduğumuz o korkunç gümbürtüler, içleri demirle sıvanmış büyük bambu gövdelerinden oluklara koydukları büyük paçavraların "barut" dedikleri güherçile tozu ile patlatılmasından çıkıyormuş. Tabii yanarak uçan bu paçavra, teller ve kenevirle birbirine sarmalanıp güherçile ve çamsakızı hamuruna bulaştırılmış sayısız kıymık, çıra, taş ve çividen oluşan insan kafası büyüklüğünde bir topun -bozkır halkı buna gülle adını takmıştı- çevresine sarılıyor ve düştüğü yerde parçalandığı vakit her yeri yakmaya başlıyor, canlıları öldürüyordu. Haçlı kafirinin mancınık ile attıklarını meğer bu Çekikgöz, genişten geniş boruların içine koyup atarmış.

Sitare'yi alevlerden çıkarır çıkarmaz, çığlıkları kesilmeyen İbrahim'i yokladım. Başının arka yanında büyük bir yarık açılmış, sızıntı halindeki kan şimdi şiddetle akmaya başlamıştı. Sitare kendine gelemiyordu bir türlü. Cenk oyununda nice erkeği dize getiren Sitare, bir gelincik yaprağı gibi titriyor ama bıraktığım yerden milim hareket etmiyordu. İsmail'le ikisini doğruca ahıra taşıdım. Sarıkız'ın yem teknesini yana ittirip, altına açtığımız mahzene indirdim. Ucasar'da hemen herkes, Çekikgöz korkusuyla evinin mahzenine, ahırına, bahçesine böyle gizli bir sığınak yapmıştı. Babamın hançerlerinden birini Sitare'nin eline tutuşturdum. Çok sevdiği heybenin gözlerine, -ki bu heybe onun çeyizinin en sevimli parçasıydı, kendisi dokumuştu ve içine özel eşyalarını koyardı; söylediğine göre nakışlarını işlerken hep beni düşünmüş- birkaç meyve ve iki dilim somun sıkıştırıp ayağı ucuna yığdım. Kılıcı yanına koydum ve diğer hançeri de belime sokup, tekneyi tıpkı bir mahzen kapağı gibi ait olduğu yere yerleştirdim. İçine de Sarıkız yesin diye bir kucak kenger atıp yularını bağladım. Zavallı

hayvan gürültüden korkmuş, böğürüyordu. Boynuzlarından tutup başını okşadım. O bizim yegane dünya nimetimiz idi. Ailemizden biri gibiydi. Beraber çift sürüyor, verimsiz toprağı işliyorduk. Ben başını okşarken biraz sakinleşti. Göz göze geldik. Galiba beni anladı, “Hiç merak etme, ben buradayken Sitare ile İsmail bebeğe ziyan erişmez!” der gibi yüzüme baktı. Başını öne doğru birkaç kez sallayıp böğürdü.

İbrahim’i kucaklayıp koştum. Her taraf gümbür gümbür çalkanıyor, her gümbürtüden sonra gökyüzü aydınlanıyor, ardından yeni çığlıklar duyuluyordu. Gökyüzü değişik istikametlere uçan cehennem ateşleriyle doluydu. Bir tanesi üzerime düşmeden İbrahim’imi Satı Nine’nin merhemlerine yetiştirmem gerektiğini biliyordum. Çığlıkları iniltiye dönüşmüş, bedeni külçe gibi ağırlaşmıştı. Ne sorsam yalnızca “Anneeee!..” feryadıyla karşılık veriyordu. Başındaki yarığa mintanımın yeniyle bastırıyor, kanın akmasını engellemeye çalışıyordum. Sesim cehennemden uçan o ateşin sesini bastıracak şekilde bağırmaya başladım:

“Satı Nineeeeee!.. Satı Nineeeee!..”

Sonra koştum, koştum, koştum... Ölen ve ölülerinin başında ağlayan insanlar arasından geçtim. “Az kaldı! Yavrum, İbrahim’im az kaldı!” Ama hayır, İbrahim’in iniltileri gittikçe yavaşlıyordu. Neyse ki yolun sonundaydım. İki hane ötede Satı Nine’nin kapısına varmış olacaktım. Bir an kulaklarım yeniden uğuldadı, bağrımda bir acı hissettim. Son gördüğüm şey, evlerden daha yüksek bir alev patlamasının önünde üzerime doğru atlarını öfkeyle süren elleri diken topuzlu iki Çekikgöz oldu.

TEMÜR ALP

Ucasar'dan Sarıcaköy'e - Temür Alp Ata - Haçlı çizmeleri -yok olan köy - kağnılar-yetmiş bin yürüyen çadır - İbrahim -Sarıcaköy'e doğru - Tekfur'un soğuk nefesleri-güzellergüzeli- İsmail - bozkırın sonsuz hüznü

Karlı dağları mı aştın
Derin ırmaklar mı geçtin
Yârinden ayrı mı düştün
Niçin ağlarsın bülbül hey

Benim gençliğimde bir Temür Alp Ata yaşamıştı buralarda Molla Kasım. Bilge Temür Alp Ata. Ucasar'daki felaketten sonra Sarıcaköy'e geliyorduk. Yol uzun, zaman çoktu. "Rum toprağında kazık çürümez oğul!" diye başlamıştı anlatmaya, derin bir iç geçirerek, sonra kağnımızın tekerleğinden çıkan iniltiye benzeyen geniz sesiyle devam etmişti; "birinin çaktığını diğeri söker, yok eder çünkü. Atam Arslan Alp'in Malazgirt'ten sonra bu topraklara verdiği ruhtur ki ışık ışık iman, demet demet huzur olup yayılmış. Ne ki Oğuz'un çocukları da bu topraklara gelince birbirlerine düşmeye başlamışlar. Yarım asır Selçuklu ile Danişment didişip durmuş. Mengücek ile Saltuklu arasına kan düşünce hayli zaman vuruşmuşlar. Rum illeri olan bozkırlar, içine Türkler yerleştikçe. Türkmen ili olmaya başlamış. Aradan hayli zaman geçtikten sonra Kınıklı'nın Kılıçarslan boydan boya şu Rum diyarını, ta Bizans'a kadar Türk yurduna döndürmüş. Gel gör ki Saltuknameler, Danişmentnameler çocuklarımıza anlatıp durduğumuz birer destandan ibaret şimdi."

Temür Alp anlatırken annemi hatırladım. Onun destan dediği Danişmentname'yi bir masal gibi başımı okşayarak fısıldayışları geldi gözümün önüne. "Yunus'um büyüyecek, küffarı yenecek, Melik Gazi olacak," deyişi çınladı kulaklarımda. Elim, kucağımda uyuyan İsmail'in başına gitti kendiliğinden, saçları arasında dolaştı. Sitare uçan ateşin geldiği

o geceden sonra üzerinden atamadığı durgun haliyle öylece oturuyor, kağnının sarsıntısına aldırmadan daima donuk bakan gözlerle Temür Alp'i izliyor, sözlerini uzak hatıralar gibi dalgın dinliyordu.

"İki Kılıçarslan geçmiş bu alemden. İkincisi birincisinden de yiğit imiş, dedem öyle anlatırdı. Onunla cenge girmek düğün eder gibi olurmuş. Varacağımız Eskişar ve Porsuk suyunu da beraber almışlar o vakit, Oğuz'un, Kınık'ın ve Kayı'nın sınırlarını Bizans'a yaslamışlar. Sonra kendisi Konya'ya çekilip oğulları arasında ülkesini paylaştırmış. Selahaddin'in Kudüs'ü aldığı yıl olmuş bu. Oğlu Muhiddin Mesud Şah, Eskişar ile Engürü arasında kağan olunca, veziri de âlimlerden Taceddin Mes'ud imiş. Sonrasını bu ihtiyar dostunuz babasından çok dinlemiştir. Anadolu toprağı dalga dalga hep Haçlı orduları tarafından çiğnenmiş, sayısız acılar yaşanmış. Kaç kere çeteler kurmuşlar, demir zırhlı Haçlı şövalyeleri Kudüs-i Şerif'e ulaşamasın diye kaç geceler baskınlar yapmışlar. Can vermişler, canlar vermişler, ölmüşler, öldürülmüşler. ilerleyen zamanlarda benim neslim de hikâyenin içine girdi, arkadaşlarımla birlikte cenklere koştuk. Hatırlıyorum, tarlalarımız ekseriya kan ile sulanıyor, mamur bağlarımız acı yemişler veriyordu. Toprağımızı savunmaktan kaldığımız bir günümüz olmazdı. Tokat Meliki Rüknettin Süleyman Şah'ın, Selçuklu tahtına çıkıp da Bizans'ı vergiye bağladığı yıldan itibaren biraz bolluk gördük. Fakat ne çare, bazı toprak ağaları köylüyü haraca bağlayıp ellerinde ne var ne yoksa vergi diye almaya başladılar. Babamın gelişini gördüğü Çekikgöz belası bozkıra yaslandı. Duyduğumuza göre, büyük kağnılar üzerine kurulmuş tam yetmiş bin çadır, ineğiyle, tavuğuyla, atıyla, köpeğiyle yürüyor, yürüyormuş. Durmadan, dinlenmeden, dinlenmeden, durmadan... Arkalarından çekirge sürüleri geçse aç kalır, rüzgâr esse sürükleyecek ot bulamazmış. Babam onların gelişini her gece korkulu bir düş gibi beklediklerini anlatırken, 'Bekledik oğul, bekledik Ne ki onlardan evvel Rumlar geldi, Acemler geldi, Araplar geldi, Harezmiler, Kürtler, Kıfçaklar, Uciler ve Gürcüler geldi. Çekikgöz'den kaçıp şehirlerimize, köylerimize yığıldılar. Gelene git denilmez, hepsine yer bulduk, yurt kurduk. Gücümüz ilk o vakit tükendi, şu bitmeyen yoksulluk ilk o vakit geldi,' der ve ilk Çekikgöz'ü gördüğü günü tekrar tekrar tasvir ederdi. İşte o yıl, Gıyaseddin Keyhüsrev Selçuklu sultanı olmuş, Konstantinapolis'te Kont Baudouin Latin devletini kurmuş; Trabzon'da Gürcistan Prensi Tamara Rum devletinin tahtına çıkmışmış. On yıl kadar sonra Hülagu Han yukarı illerde İlhanlı Devleti'ni kurduğunda ben

çocuktum ve babam işlerin daha da kötüye gideceğini söylemişti. Öyle de oldu. Sultan Alaeddin, Ertuğrul Gazi'ye hilat verip Karacadağ'a yerleştirdiğinden birkaç yıl sonra olan oldu: Kösedağ cenginde Gıyasettin Keyhüsrev, Çekikgöz'e yenildi ve şehirlerimiz, kasaba ve köylerimiz istila edilmeye başlandı."

Temür Alp sözlerinin burasında duraksadı. Kim bilir hangi gazi arkadaşını hatırladı, gözünden iki damla yaş süzüldü. Sitare hariç. kağnıdaki sekiz kişi onu utandırmamak için gözlerini kaçırdılar. Hepsinin ağlamak için sayısız bahanesi vardı ve birisinin yanağında yaş belirse diğerlerinin gözlerinden ırmaklar akardı. Elli hanelik koca köyden geriye, üç kağnıyla yollara düşmüş şu kafile kalmıştı. Islatılmış yufkaya elma kurusu veya erik pestilini katık ederek ilerliyorduk. Diğer iki kağnıyla birlikte toplam yirmi bir kişiydik. Sitare ile ben hariç diğerleri ya ihtiyar, ya bebek ve çocuk idiler. Satı Nine'nin evine varamadan göğsüme saplanıp kalan kaya parçasının etkisiyle tam bir gün boyunca baygın kalınama borçluydum hayatımı. Çekikgöz süvarilerinin darbesiyle ters dönüp kayaya çarpmışım. Köyü yağmalamışlar. Sağ kalan herkesi toplayıp işe yarar kadın ve erkeklerin kimisini öldürüp kimisini köle diye götürmüşler. Kafilemizdeki on dokuz çocuk ve ihtiyar için hançerlerini kana bulamayı bile gereksiz bulmuşlar.

Bütün gün ölü gibi baygın kaldıktan sonra kendime geldiğimde, önce bağrımdaki yarayı yokladım. Ağrı vardı ama kanama çoktan durmuştu. Olup bitenleri düşündüm ve Çekikgöz süvarilerinin ellerindeki dikenli zincirin bağrımda oluşturduğu tazyik ile geriye fırlayışımı hatırladım. Kayaya çakılmış, sonra yüzükoyun yığılıp kalmıştım. Bağrımı yırtan kaya parçası o şiddetle parçalanıp saplanmış olmalıydı. Yerimden kalkmak isterken İbrahim'in cansız bedeniyle karşılaştım. Yavrumun beni yere deviren şiddetli darbeden mi, yoksa başından akan kandan mı öldüğünü anlayamadım. Hiçbir acı, yavrucağımın soğuk yüzünü öperken çektiğim acıya benzeyemezdi. Kendimi toparlamam gerektiğini düşündüm. Yerimden kalkıp derhal ahıra koştum. Elbette Sarıkız yoktu. Ama çok şükür ki teknesi, otlarıyla birlikte yerli yerinde duruyordu. Demek dokunulmamıştı. Tekneyi kaldırıp mahzene girdim. Sitare, hala kendinde değildi. Ayakucuna koyduğum yıldız nakışlı heybenin şekli hiç bozulmamıştı. Donuk bakışlarını bir noktaya kilitlemiş, eline tutuşturduğum hançeri titretip duruyordu. İsmail memesine tırmanmış süt emiyordu ama o bunun farkında değil gibiydi. Belli ki bir gün boyunca kah uyuyarak, kah oynayarak,

acıkınca annesinin kucağına tırmanarak orada öylece beklemişti. Çekikgöz Sarıkız'ı götürürken uykuya dalmış olmalıydı. Yoksa ağlayan bir bebeği kılıcın ucuna takıp en uzak noktaya fırlatmak Çekikgöz için bir tür yarış ve eğlence sayılıyordu. Çok şükür ki şimdi üçümüz bir aradayız. İbrahim'imizin taze bedenini Ucasar'da toprağa bıraktık.

Acının birine üzülemeden diğeri geliyordu Molla Kasım. Yeni bir acıya ah edecek olsak, içimizdeki eski bir ah ağzımızdan çıkıp ona yer açıyordu. Her gelen dert, bir öncekini unutturuyor, her acı diğerini bastırıyordu. İnsanın acılara ne kadar dayanıklı olduğunu başka zaman anlatsalar inanmazdım. Kafilemizdeki yaşlılar bir yana, çocuklar bile acılarla çeliklenmiş, her yeni gelen kedere rıza ile boyun eğer olmuşlardı. Kağnılarımız, yirmi bir kişiyle birlikte sefalet ve acıyı da taşıyordu. Her şeyi yöneten ve yönlendiren ben idim. Köyde kaldığımız sürece can emniyetimiz olmayacaktı. Bunu Sitare ile İsmail'i sağ bulduğum vakit anlamıştım. Onları alıp Sivrihisar'a, baba yurduna, doğduğum topraklara gidecektim. Geçen günler, İbrahim'in ölümüne ağlamaya bile fırsat vermiyordu. Savaşın ortasında kimsesiz kalmış nice çocuklar vardı ki, ölüm onlar için kurtuluş olurdu. Bense yavrumu Satı Nine'ye bile yetiştirememiştim. İbrahim benim ilk babalık gururum, ilk umudumdu. Umut ki, insanı en son bırakan cevher ve en kıymetli hazinedir; ben İbrahim'de o hazinemi kaybetmiştim. Sitare elbette benim gibi değil; ne vakit aklı başına gelir gibi olsa "İbrahim"im, İbrahim'im!.." diye o hazineyi sayıklamaya devam ediyordu. Tam on bir gün geçti. Dalgın ve donuk, öylece oturuyor ve yalnızca "İbrahim'im!" diye sayıklıyordu. Yemiyor, içmiyordu. Ağzından, daha "İbrahim'im!.."den başka bir kelam çıkmadı. Olup bitenleri hatırlamıyordu. Çekikgöz'ün köyü yaktığını, ele geçirdikleri herkesi öldürdüklerini, bütün atları, davar ve inekleri toplayıp götürdüklerini ona nasıl söyleyeceğimi bilemiyordum. İbrahim'i Satı Nine'ye yetiştirmek için köyü bir uçtan diğerine koştuğum vakitlerde bile olup bitenin farkında değildi. Allah beni affetsin, bazen buna şükrettiğim oluyordu. Hiç olmazsa sevdiğim kadın, yalnızca evlat hasretiyle ağlıyor; annesinin babasının öldürüldüğünü, kız kardeşinin ırzına halel getirildiğini, yeğenlerinin köle diye götürüldüklerini, velhasıl yurdun ve yuvanın dağıldığını bilmiyor, üzüntüsünü İbrahim'de harmanlıyordu.

Yola çıkmadan evvel kağnıları tamir ettim. Öküzlerimizin hepsi kesilmiş veya götürülmüştü. Köyde başıboş dolaşan birkaç merkep buldum. Kağnıların boyunduruklarını merkeplere göre yeniden düzenledim. Köyde

kalan kim varsa hepsinin hazırlanması için çocuklarla haber yaydırdım. Onları topladığımda fikrimi açtım, Sivrihisar'ın kuzeyinde, Sarıcaköy'de emniyet içinde yaşama vaat ettim.

Sarıcaköy, etrafı dağlarla çevrili bir ovanın ortasında sayılırdı. Yol bilinirse dağları aşmak kolaydı ama bilmeyen düşmanlar, geçitlerde helak olup giderdi. Velhasıl Çekikgöz dağları aşamadığı müddetçe emniyetli sayılırdı ve üstelik ekilip biçilebilir arazileri vardı. Tek kötü yanı Bizans tekfuru Mihail'in topraklarına yakın oluşuydu. Temür Alp Ata, Hülagu Han ile Bizans tekfuru arasında fark olmadığını, arada sıkışıp kaldıktan sonra bugün burada başımıza gelenin çok değil birkaç ay sonra orda da başımıza geleceğini söylediyse de onu ikna ettim. Kağnılarımız ilerlerken, hepsinin . sorumluluğunu üzerime almış durumdaydım. Önümüzde dört günlük yolumuz vardı ve bozkır soğuğunda çakallara yahut kurtlara yem olmadan, kar ve tipiye yakalanıp donmadan ilerlemeye çalışıyor, gündüzleri yol alıp geceleri ya bir mağarada, ya bir köyde konaklıyorduk. İki büyük korkumuz vardı. Birincisi, gece yağan şiddetli yağmurda kavımızın ıslanmış olması. Ateş yakamaz olursak korktuğumuz başımıza gelebilir; aç kurtlara yem olurduk. İkincisi de çevrede türemiş olan haramiler idi. Halk bunlara "soğuk nefesliler" diyordu. Çoğu, Bizans tekfuruna çalışıyor, çapul ve yağmaya girişiyorlardı. Çekikgöz tehlikesinden bu yana da sayıları iyiden iyiye arttı.

Yol boyunca kağnılar arasında dolaşıyor, bazen Satı Nine'nin, bazen Temür Alp'in anlattıklarıyla yolcuları oyalamalarını rica ediyordum. Satı Nine çok masallar bilir, üstelik de masallarının sonunda aşıkları hep kavuştururdu. Bilhassa kadın ve çocuklar onun masallarını can kulağıyla dinler, dinlerken kendilerinden geçerlerdi. Temür Alp ise eski Türk geleneğini sürdürerek soy ve devlet bilgisini hafızasında tutar, sorana hiç saklamadan olup bitenleri anlatırdı. Çok diyarlar dolaşmış, yukarı illerden Yesevi kapısına kadar gitmiş, zihinlerin almayacağı kadar hikayeler dinlemiş, öğrenmiş, anlatmış bir Türkmen kocasıydı. İlk rastladığı kişiye mutlaka "Doğruluk mu daha büyük meziyettir, yoksa yiğitlik mi?" diye sorar, cevap ne olursa olsun, "Bütün insanlar doğru olsaydı yiğitliğe lüzum kalmazdı!" derdi. Onu herkes saygıyla dinler, bilmediği şeyleri ona sorardı. Anadolu'da böyle bilge kıssahanlardan çok vardı. Bazıları kahin kılığında Rum köylerini dolaşır, bildiklerinden anlatarak insanları etkileyip güya geleceklerini söyleyerek onları sömürürlerdi. Türkmen köyleri arasında, aynı işleri yoldan azmış şamanlar yapar, insanların inançlarını satın alırlardı. Temür

Alp Ata'nın yaptığı da bir şamanın yaptıklarına benzer şeylerdi. Ancak o her vakit, bir şaman olmadığını itiraf eder ve hiçbir kimseden asla menfaat temin etmezdi. Bozkırdaki zor hayat şartlarının ve fakirliğin ortaya çıkardığı bu tür adamların hepsi, yaşlanasıya kadar tarihte olup bitenleri anlatırlar, yaşlandıkları zaman da genç ve zeki bir anlatıcıya bütün bildiklerini ezberletirler, onlara el verirlerdi. Şamanlar, on iki hayvanlı Türk takvimine göre yılları, ayları, günleri bile ezberler, her şeyi zamanı ve mekanıyla görmüş gibi anlatır, dinleyiciler de bunu merakla dinlerlerdi. Bu yüzden olsa gerek, Temür Alp Ata'nın anlattıkları hüzünle ilerleyen kafilemiz için adeta gıda gibiydi. O da durmadan anlatıyordu:

"Mekan, zamana zarf olmaz derler, devletimiz Moğol'a haraç vererek yaşayan yarı bağımlı bir devlet durumuna düşüverdi. Haçlılar altıncı defa, yedinci defa gelmeye yine devam ettiler. Kargaşadan yararlanmak isteyen sayısız haydutlar, haramiler, soğuk nefesliler bozkırda kendilerine mekanlar edinip yurtlar tuttular, gelene geçene asayiş vermediler. Bundan on beş yıl evvel Karamanoğlu Larende'de beylik yapmaya başladığında köylerimize biraz daha huzur yayılmıştı. Aynı yıl Kıpçak Türkmenlerinden Aybek ve Kutuz nesli Sultan Baybars, Mısır'da Fatımi Devleti'ni tarihe karıştırdı. Mısır'ın zenginliğini tek başına Baybars'a bırakmak istemeyen Çekikgöz'ün pek çoğu o vakit Mısır'a aktıydı. Buna rağmen Baycu Noyan, Selçuklu ordusunu Konya civarında bozguna uğratmayı başardı."

Temür Alp Ata'nın anlattıkları benim de bildiğim zamanlara yaklaşınca atıldım:

"Ben o vakit on altı yaşımdaydım. Babamdan hiç haber gelmiyordu. Yapayalnız kalmıştım. Eğer yaşıyorsa o savaşa mutlaka iştirak eder, diye düşünüp onu aramaya çıktıydım. Duvarda asılı kılıcı avucuma alıp hayli günler yol gittim. Lakin nasip değilmiş, vardığımda savaş bitmişti. Birkaç ay gaziler arasında dolandım. Babamı sordum. Bana tarif et dediklerinde tarif edemiyordum. Bu yüzden kimse bana yardımcı olmadı. O sırada yol azdırdım, kötü arkadaşlar edindim, haneberduş ve serseri birkaç yıl dolandım durdum. Ta ki Ucasar'a gelip güzeller güzeli bir peri kızına tutulasıya kadar!.. "

Bu son cümleyi Sitare'yi derin dalgınlığından uyandırmak için söylemiştim ama hiç oralı olmadı. Belki devamını getirirsem durum değişir diye ilave ettim; kulağına eğilip fısıldadım:

“Hani Emin Ağa’nın, ‘Oğul, Haçlı askerleri bütün servetimi zorla alıp götürdüklerini zannededursunlar; ben en büyük servetimi sana kendi ellerimle teslim ediyorum!’ dediği günü hatırlıyor musun, iki sofralık düğün yemeğimizi. Bir de kerpiç evimize sürüp götürdüğümüz çeyizimiz Sarıkız’ı...”

Nafile!.. Bozkırın çiçeği Sitare, “İbrahim’im!..” diye sayıklamaktan başka bir şey yapmıyordu. Yalnız Temür Alp’in sözlerini dikkatle dinliyordu. Akşama iki saat kadar bir zaman vardı. Önümüzde Kızılağıl köyü üç saatlik mesafedeydi. Tedirgin oldum. Merkeplerimiz yorulmuş sayılırdı. Yine de yola devam etmeliydik. Herkesi oyalasın diye Temür Alp’i yeniden konuşturmalıydım:

“Temür Alp Ata!.. Çekikgöz’ün önünden gelenler, hani kaçıp gelenler?!. Onca insan, her milletten, her mezhepten...”

“Kaçmak demeyelim istersen, Yunus, evladım, hayata tutunmak diyelim. Çünkü her kaçışın hasret gibi, gurbet gibi, firkat gibi acıları, terk etmek, gözden çıkarmak, vazgeçmek gibi fedakarlıkları vardır. Bunun için kalbi kırık olur kaçanın, içinde hasretlikler büyür. Vatandan, topraktan, sevgiliden yana hasretlikler... Bu yüzden gelenlerin hepsi şefkate, merhamete, tebessüme muhtaç geldiler. Gözlerini yumsalar yaşları ırmağa dönecek gibiydi çoğunun. Muhacir idiler ve bozkırın fakir insanları Ensar’ın zenginleri gibi davrandılar. Ama şüphesiz muhacirlik daha zor idi. Yok pahaya satıp savarak edindikleri küçük servetleri yollarda tükenince, yığılıp kaldılar bu topraklara. Elde avuçta bir şeyleri yoktu. Lakin bazıları bütün zenginliklerini gönüllerinde getirmişlerdi. Onlar sebil sebil saçtılar bu cevherlerini. Bilgi olarak, sanat olarak, zenaat olarak, zarafet olarak... Her yanda ışıl ışıl medreseler, tekkeler kuruldu. Şehirlerin maddi yapıları harap olurken manevi temelleri imara durdu. Fahreddin Razı yolundan yürüyen Umrenli Kadı Siraceddin ile Epherli feylesof Esirüddin Mufazzal özgür düşüncenin yolunu açtılar. Endülüslü Şeyh-i Ekber Muhiddin Arabi’nin Anadolu’daki ayak izlerini takip eden münevverlerdi bunlar. Necmeddin Daye, Belhli Bahaüddin Veled, Konyalı Sadreddin ve Tirmizli Seyyid Burhaneddin gibi allame ve mütebahhirler bozkırın süsü oldular. Yıldızlar gibi her karanlığı aydınlattılar; onlara uyanlar doğru yol buldular.”

“Temür Alp Ata!.. Ne kadar çok şey ve ne kadar çok isim biliyorsunuz!..”

“İstersen sana da öğretirim Yunus’um!..”

“Yok, yok... Benim çalışmam, Sitare’ye ev yapmam lazım. İbrahim’le İsmail’e kim bakar sonra?!.”

Farkında değildim, ama İbrahim’in adı ağzımdan çıkınca sanki biraz sonra koşup gelecek, arkamızdan yetişiverecek gibi bir hisse kapıldım. O sırada Sitare’nin de dalgın gözlerle geldiğimiz yollara baktığını, gözlerinin ufukta bir hareket aradığını hissettim. Bu sefer her şeyin farkında olduğunu düşündüm. Farkındaydı da, kendi içiyle hesaplaşıyor gibiydi. Uçan cehennem ateşi geldiğinde İbrahim onun kucağında uyuyordu; acaba kendini onun başına gelenlerden sorumlu mu tutuyordu? Peki ama bu başımıza gelenlerden benim sorumluluğum yok muydu? Cehennem ateşinin girdiği bacayı daha iki hafta evvel, karlı tipili bir havada tamir etmiştim. Herkes gibi ben de yağmurlar başladığında evimizin damını yuvmuş, tavan merteklerini elden geçirmiş, kurumlanan bacanın iç duvarlarını çamurla sıvamıştım. Sivrihisar’a varınca yeni evimizi taştan yapmak geçti içimden. Gerçi bozkırda ancak mescit, hamam gibi umuma ait yerler taştan yapılıyordu ama ben evimi taştan yaparsam kim ne derdi?!. Taş evde oturup ekincilik ve hayvancılık yapmak ayıp olmazdı herhalde?!. Zaten şimdi herkes hayvancılıktan vazgeçip rençberliğe başlıyor. Yörük ve Türkmen oymaklar sürülerini Çekikgöz’e kaptırınca buralarda sıkışıp kaldılar. Pek çoğu ekin ekmeye, bağ dikmeye bakıyor. Toprak kıymetlendi. Ben de zihnimde konuşarak buna dair umutlarımı büyüttüm.

“Sarıcaköy’e varınca kayıp olan babamın tarlasını satar iki keçi alırım. Kendim de ırgatlığa başlarım. Bir iki seneye varmaz keçilerim çoğalır. Onların üçünü beşini satar bir ev yaparım. İbrahim ile İsmail içinde... İbrahim mi?!.” Rahmetli oğulcuğumun adı ikinci defadır aklıma takılıyor, dilime düşüyordu. Allah’ım, sen büyüksün, aklıma mukayyet ol... Zihnimi dağıtmam gerekti:

“Sitare’m!.. İsmail bebek ne istiyor, bakıver bir!.. ” İsmail tombul elleriyle annesinin yüzünü okşuyor, ağlamaklı sesle bir şeyler mırıldanıyordu. Aç yavrucak, sanırım mama istiyordu. O sırada Sitare’nin yanaklarından yaşlar süzüldüğünü gördüm. Beni duymuyor gibiydi. Tekrar seslendim:

“Elif Kız!.. İsmail’e cevap versene!”

Sitare birdenbire irkilip bana baktı. Elif onun gerçek adıydı. Onu tanıyıp gönlümü kaptırdığım günlerde yanına sokulmuş, kulağına “Sen benim yıldızım, sitaremsin!” diye fısıldamıştım. Hoşuna gitmişti; hissetmiştim, hatta çok hoşuna gitmişti. Hoşuna gittiğini daha sonra heybesinin üzerine

işlediği yıldız nakışlarından anladım. O günden sonra hep "Sitare" diye çağırdım onu "Sitare'm!". Ve "Sitare" ikimizin arasındaki adı oldu. Elif dediğim vakit ailesini, baba evini hatırlaması bundandı. Şimdi de "Elif" adını duyunca biraz kendine gelir gibi olmuştu. İsmail'i bağrına basıp ırlamaya başladı, İsmail sustu. Temür Alp Ata anlatıyordu. Belki de onun sesi ninni gibi gelmişti yavrucağıma:

"Bir de oğul, Yesevi dervişleri var tabii!.. Rum abdalları, yiğitlik ve erlik üzerine yemin etmiş ahileri var. Anadolu gazileri, bacıları var. Hiçbir emirin, hiçbir sultanın hüküm sürmediği yerlerde düzen koyucu, kadı gibi hükmedici olarak yaşayan bu insanların mesleki dayanışmalar içinde hayatı güzelleştirmiş olmalarıdır ki, Çekikgöz'ün önünden kaçanları da Çekikgöz'ü de bu topraklara çekmiştir. Hepsi birer eşkıya olan Haçlı ve Moğol süvarileri buralara uğramasaydı Kayseri'yi, Sivas'ı, Konya'yı, Amasya'yı, Tokat'ı sen o vakit görecektin. Elbette teldurun soğuk nefeslileri de büyük tehlike idiler. Yaylaları boşaltacak kadar güvensiz hale getiren, yaylak ile kışlak arasındaki hayatın dengesini bozan onlardı. Kayseri atları veya Ladik yünleri hep soğuk nefeslilerin şerrinden tükenip bitti. Şap boya, dokumacılık ve tuz pazarı bozuldu. Her cuma kurulan takas pazarları ayda bire indi. Bozkır insanı Türk olsun, Rum olsun bu üçü elinde zulme uğradı vesselam."

"Temür Alp Ata, ya bunlar olurken Melik Gazi'nin kılıcı yassılmış, Sultan Sencer'in gürzü toprağa mı gömülmüş!.." "Oğul!. Bu halk zulme uğradı. Melik Gazi ile Sencer ne yapsın? Düşman onlar dahil herkesi zelil kıldı. Bu topraklardan zulmün ardı arkası kesilmedi nice zaman. Doğum kanıyla ölüm kanı birbirine karıştı, kılıcını çeken geldi, kargısını vuran gitti. Kiminin kınında kafirin haçı parıldadı, kiminin elinde gelinlerin saçı kaldı. İnsan eti yiyen, kan içen nice barbarlar gelip geçti, nice zulüm, nice ihanetler yaşandı... Zalimin karnından aşı eksilmeyegörsün, mazlumun kanına ekmek doğrar da yer. Ama umutsuz olmamak lazımdır. Ayak kırıldı mı, Allah kanat ihsan eder. Bu topraklarda asıl dert Allah'a isyan idi. Bütün bu olanlar

O'nu unutmaktan oldu. Şimdi bozkır insanı ne çekiyorsa Allah'a sırtını dönmekten çekiyor. Halkın yegane tesellisi olan şu bacılar, ahiler, zaviyeler, tekkeler, pazarlar, şehirler ve kasabalar işte bu yüzden birer umuttur. Mazlumların her sebeple müracaat ettikleri velilere ait ribat ve tekkelerdir ki, son dilimini komşusuyla paylaşan insanın kurtuluşudur. Yoksa bu halk bunca zulüm karşısında tuz olur dağılır, buz olur erirdi. Herkes bilir ki

iktisadi teşkilat, ahlaki teşkilattan sonradır. İlim ve irfan bu kadar zengin ve bereketli olmasaydı toprağımızla birlikte ruhumuz da savrulur giderdi. İşte budur ki umuttur, kırılan ayaklara karşılık verilecek kanattır. Bu topraklarda kanatlanma gücüne sahip kaç insan yaşıyor olduğunu bilemezsin!?.” “Bizim de bir kanada ihtiyacımız var şimdi ya...” diye geçirdim içimden. Gün inmek üzereydi ve akşamın kızıllığı uzayıp giden beyaz örtüyü pembeleştirmeye başlamıştı bile. Önümüzdeki tepeyi aşınca Kızılağıl’ı görebilecektik muhtemelen, ama bu yorgun merkepler ile tepeyi aşmak... İşte umuda ihtiyaç duyduğum nokta burasıydı. Yollar çoktan yokuşa sarmaya başlamıştı. Kar ve çamur da gittikçe derinleşiyordu. Baktım, kafiledeki herkesin başı göğsüne düşmüş durumdaydı. Yan yana bedenler, boynu burulu, bağrı başlı, gözü yaşlı... Yolu bir umutsuzluk kaplamış gibiydi. Bir an bu manzaradan ürküp titredim. Bu merkeplerle önümüzdeki tepeyi aşamayacaktık Tepeyi aşamazsak kurda kuşa yem olurduk. Benim içimden geçen kötü düşünceler sanki kağnıların üzerinde durup bekleşmedeydiler. O sırada rüzgarın dondurucu şiddeti arttı. Karlar yeniden savrulmaya başladı. Bozkırda alabildiğine uzayıp giden bir hüzün hissediliyordu. Umutlar sanki yarınlardan vazgeçmek üzereydi. “Bir şey lazım!” dedim içimden, “Şöyle herkesin umudunu tazeleyecek bir şey, belki ayaklar için birer kanat!” Temür Alp Ata’nın anlattıklarıyla ilgilenen kalmamış. Arkadaki kağnıda Satı Nine de susmuş. Ayaz, çocukların uykusunu getirmişti. Uyurlarsa donarlardı. ‘Allah’ım! Umut gönder bize, bu yabanda iki saat daha dayanacak umut gönder. Ya kanatlandırıp uçur bizi, ya kırılan ayaklarımızı geri ver!..”

İşte tam o sırada yumak olmuş kederleri yırtan bir çığlık dağıldı bozkıra. Tilkilerin, kurtların ve çakalların başlarını inlerinden çıkaran, akşam kuşlarının yuvalarını titreten bir çığlık... Kafiledeki herkes irkildi. “Haaak, dooost!..” diye başlayıp “Aman, aaah, aman!..” diye tegannisi uzayan bir çığlık:

“Eğer sorarsan halimden

Bir cansız ölüyüm şimdi”

Bildim ki insan sevinince, üzüldüğünden daha şiddetli ağlarmış. Söylenen bir ağıttı ama gözlerimizden dökülenler sevincin gözyaşları oldu. Mutluluğun adı hıçkırık, hıçkırığın adı umuda döndü. Ağıdı dinleyen ihtiyar bedenler, gözlerinde yaş, dudaklarında şükürler ile kağnılardan inip kimisi merkeplerin boyunduruğuna, kimisi kağnıların tekerlerine destek vermeye

başladılar. Açlıktan ağlamakta olan çocukların bile sevindiklerini gördüm. Benimse dilim tutulmuş, yalnızca olup bitenleri seyretmedeydim. Kanaryam, gönlümdeki yuvasına dönmüş, kadınım içimden geçenleri bilmişti. Anladım ki Sitare her şeyi biliyordu. İbrahim'i toprağa koyduğumuzu biliyor, İsmail'in ağlamalarını biliyordu. İsmail'e sımsıkı sarılmış, iki yana ırlanarak okuyordu. Türküler her zaman ağzına çok yakışırdı ama bir ağıdı bu derece yanık okuyacağım tahmin etmezdim. Yıldızım gittiği uzak yerlerden geri gelmiş, ciğerparemiz için söylemeye devam ediyordu:

"İbrahim'i kurban ettim,

Divane deliyim şimdi"

"Kim deli olduğunu söylüyorsa elbette akıllıdır," dedim içimden, şükürler ettim.

SATI NİNE

eli vergili, dili sevgili Hacı Bektaş - kerpiç evler - Temür Alp Ata ile Satı Nine - Muhacir ile Ensar - II. İzzettin Keykâvus -bozkırda kavrulan ruhlar - Sivrihisar'da türeyen soğuk nefes - cesetleri mezarlarından çıkarılan ölüler

Hak bir gönül verdi bana
"Ha!" demeden hayran olur
Bir dem gelir şadan olur
Bir dem gelir giryân olur

"Haydi, sen de bizimle gel!.. Hacı Bektaş derler bir kamil mürşit var imiş. Ona gideriz... Ocağında kimse horlanmaz, dergahında kimse mahrum bırakılmazmış... Eli vergili, dili sevgili, yüreği merhametli bir er imiş. Sencileyin güçlü kuvvetli yiğitlere itibar da edermiş. Haydi, bizimle gel!.. "

Böyle demişti Sahip Perende. Yanında Sarıcaköy'deki diğer akranlarım da var idi. Hatırlarını hiç kırmadığım çocukluk arkadaşlarımdı hepsi. Bazılarıyla Sakarya suyunda balık tutmuş, beraber ekin yolmuş, yaz akşamlarında söğütlerin altında yıldızları seyretmiştik. Hele Sahip Perende ile yediğimiz ayrı gitmezdi. Babam Kurtoğlu Kaysar Alp'i bulmak üzere yollara döküldüğüm güne kadar, onunla aramızda hiçbir konuda ayrılık gayrılık olmamış, bebekliğimizde kırklarımızın karışması gibi bütün gençlik heyecanlarımız da hep birbirine karışmıştı. Komşumuzun kızı Benli Pervane'yi sevdiğini ilk bana söylemiş, aralarında yalnızca beni sırdaş etmişlerdi.

Sarıcaköy'e sonbahar ayrılıklarla gelirdi. İş güç sahibi adamlar tarla ve bahçelerindeki hasadı toplar, sonra da ya tekfur saraylarına ırgat, ya yörük kışlaklarına sayacı olarak gider, bahar yaklaşınca ellerinde birkaç mintan veya avani, bir de akçe kesesiyle dönerlerdi. O yaz tamamen kurak geçmiş, pek çok tarlada ekin kalkmamış, olanları kurdun kuşun elinden kurtarmak

mümkün olmamış, yaz sonunda bir de çekirge istilası yaşanmış ve hemen her evin ambarındaki azık ve yiyinti tükenip gitmişti. Yokluk ve yoksulluk her yerdekinden ve her senedekinden ziyade idi. Kimsenin elinde avucunda bir şey bırakmamıştı. Buğdaylar ambarların diplerinde kalmış, kuşluk yemeği unutulmuş, çoluk çocuk sini başında günde bir kez toplanır olmuştu. Buğdayın, bulgurun idareli kullanılması gerekiyor, düğün dernek kurmak yerine kınalı eller işe koyuluyordu. Köyün erkekleri bir somun görünce oyunlarını bölen çocuklar, gözlerini kaçıran kadınlar görmekten yorulmuşlardı. Ben hepsinden zor durumdaydım. Ucasar'dan getirdiğim insanların sorumluluğu vardı üzerimde. Biz çaresizlikle mücadele yolları ararken, köyümüze yabanlar dadandı. Toprak ağalarından biri şakiliğe soyunmuş, adamlarını gönderip köyü haraca bağlatmış, istediği parayı -o buna vergi diyor- vermeyenlerin öküzlerini, ineklerini, davarlarını birer ikişer sürüp götürüyordu. Yoksulluk elbette hırsızlığı ve eşkıyayı davet ederdi, bebeklere süt veren inekler bile çalınmaya başlamış, kümeslerde tavuklar tükenmişti. Ekmek kavgası zorlu geçiyordu.

Bunca sıkıntının arasında insanları ferahlatan bir sohbet büyüyor ve Aslanlı Hünkar Hacı Bektaş adı etrafa yayılıyor, her şeyini yitiren insanlar arasında bir umut gibi anlatılıyordu. Hakkında sayısız tevatür vardı. Denildiğine göre Ahmet Yesevi alp erenlerinden imiş. Bizim yurtlara göçmüş. Niyeti Ihlara yöresindeki Hıristiyan merkeziyle mücadele eder iken kader sevk etmiş, Sineson'da bir kadıncığın ikramına hürmeten çakılıp kalmış. Orada bir pınar başında karşılaşmışlar Kutlu Melek Hatun ile. Aslanlı Hünkar kendi halince fokurdayan pınara bakmış, bakmış, sonra eliyle işaret edip 'Ak pınar!" demiş. Pınar daha kuvvetle akar olmuş. Meğer Aslanlı Hünkar orada akan suyu ta Horasan'dan çeke çeke getirmiş de başını buraya bağlayıvermiş, Akpınar olmuş. Karahöyük suya doyunca Sulucakarahöyük denip mamur bir yurda dönmüş. Hünkar'ın kurduğu dergah da gitgide büyümüş, büyümüş, herkesi etrafına toplamış. Diğer dergahlardan ayrı olarak ahilere destek vermiş, çalışır adamlar için ekmek kapısı haline gelmiş. Oraya varan herkes dergahı baba ocağı biliyor, Hünkar'ın ilk müridi Kutlu Melek'e Hatuncuk Ana diyormuş. Arkadaşlarım, "Akpınar'a varan da doyuyor, oradan yola çıkan da!" diyorlardı. Molla Hüdavendigar Konya'da ne ise, Aslanlı Hacı Bektaş Hünkar da Kırşehir'de o imiş.

Arada sırada aklımdan geçmiyor değildi. Sulucakarahöyük'e varayım, Sitare ile İsmail'e birkaç zaman da olsa sakınmadan, karınları doyunca yiyebilecekleri kazançla döneyim. Ne var ki Ucasar'dan getirdiğim

yetimlerin ve yaşlıların kalacakları evleri hala tamamlamış değilim. Yazın çamurdan kerpiç kesip dört ev diktim. Daha başkalarını yapmam gerekiyor. Bu evlerde hayat çoğalacak diye hayal ediyorum. Orada sahipsiz çocuklarımız büyüyecek, ok atacak, cirit oynayacak, cenk edecek yiğit olacaklar. İleride köyümüzün tarla işleyecek, kuyu açacak, rençberlik edecek, gül yetiştirecek, hatta kitap yazıp nakış düşürecek ellere ihtiyacı olacak. Bu devran elbette hep böyle gitmeyecek.

Evlerin hepsi kış gelince ısınılabilecek tek bacalı birer göz odadan ibaretti, ama olsun, sonraki yıllarda burada ne umutlar yeşerecekti. Şimdilik hepsi için dereden kavak kesmek, dağdan çalı toplamak, kerpiç için saman, baca için künk temin etmek lazımdı. Bunları kotarıp üstüne üç ev daha yapmadan köyden bir adım kımıldamam mümkün görünmüyordu. Sitare ile ikimiz hiç erinmeden çalışıyor, her şeyi dağdan topladığımız kekikleri tuza banıp yiyerek başarıyoruz. Ama artık tuzdan içimiz ezilmiş halde. Dağda yemişler, çalılarda pelitler de bitti neredeyse. Yine de “Haydi, bizimle gel!” diyen Sahip Perende’ye mazeret beyan ettim:

“Benim Sarıcaköy’den ayrılabilecek halim mi var ki böyle dersiniz!.. Önümüz kış ve henüz yetimlerin başını sokacağı yerleri yok.”

“O halde sana yardım edelim; hepimiz bir olup gerekeni yapalım, o vakit gelir misin?!.”

“Hele siz yardım edin de, bakarız!. .”

Sitare misafir için sakladığımız tarhana suyuna tirit ile karınlarımızı doyurdu, biz altı kişi kerpiç kestik, mertek ve germe yonttuk, üç günde üç oda ev yaptık. İçine birer hasır yaydık Üç testi temin ettik. Kestiğimiz ağaçların dallarını da kışın yakılmak üzere ocakların yanına yığdık. Üçüncü gün evlerde kalacak herkes için birer keçe örtü ile ot doldurulmuş birer yatak hazırladık Komşular da koyun ve keçi postundan hediyeler verdiler. Köyümüze neşe geldi, bir şenlik oldu.

O günün akşamında Sitare ile oturmuş, sorumluluğunu yüklendiğimiz insanları yerleştirmenin hazzıyla güzel hatıraları andık. Ucasar’da geçen güzel günlerimizden, ilk karşılaştığımız zamandan, Çekikgöz gelmeden evvel köyde yoksul ama ruhen mutlu yaşayan insanlardan, Rum veya Türk, şu veya bu inanca sahip, şu veya bu mezhebe uymuş olsun, komşuluk hakkına riayetten ve birinin külünün diğerini ısıttığından bahsettik Gülümsedik, sevindik, kederlerimizi unutmaya çalıştık. Sitare’nin babası toprağın sahibi iken toprak işlenemez olup da verimsizleşince köyün

düzeninin bozulduğu zamanlara sıra gelince ikimiz de hüzünlendik, yanaklarımızdaki damlaları birbirimizden sakladık Sonraki zamanlarda olup bitenleri de konuştuk; İbrahim'i yad ettik. Bütün bu sohbet esnasında başı omzumdaydı. Ucasar'daki günlerden bahsederken bir ara omzumda nem hissetmiştim. Sitare belli etmeden ağlamıştı. Anlamazlıktan geldim. Sevgilinin gözünden akan bir damla, bir erkek için ya hazinedir, ya da hazineyle tartılır. Çaresizlik yollarınızı bağladıysa o damlayı görseniz de iç acıtır, görmezden gelseniz de... Elim Sitare'nin saçları arasında dolanırken kaç kere parmağımı uzatıp o damlayı silmek istediysem de, her seferinde bundan vazgeçtim, derdimi içime attım. Bilmek, çare olmayı gerektirirdi ve o günlerde benim çarelerim tükenmişti. Ona karşı çaresiz olmaya da tahammül edemezdim. Çünkü o benim her şeyim, mahremde sırdaşım, zor günde ayaktaşım, er meydanında yoldaşımdı. Cengaverliği benden iyi bilir, bilhassa hançeri çok ustaca kullanırdı. Bazen ben mi onu himaye ediyorum, o mu beni koruyor şüpheye düşerdim. O benim emniyetim, güvenim, sadakatim idi. O bana Allah'ın bir lütfu idi. Sohbetimizin sonuna doğru sözü Sahip Perende'nin teklifine getirdim. Gelecek günlerden, Sulucakarahöyük'e gitmekten, döndüğüm vakit sahip olacağımız nimetlerden, İsmail'in geleceğine dair umutlarımdan bahsediyordum ki, kapımız tıklatıldı. Tedirgin oldum. Gece vakti!.. Neyse ki gelenler Temür Alp Ata ile Satı Nine'ydi. İçeri girmediler. Kapıda ayakta durup söylediler söyleyeceklerini.

"Oğul!.. Bizi Sarıcaköy'de garip etme!"

Sendeledim. Şaşırdım. Bu sözü Ucasarlı diğer on dokuz çocuk ve ihtiyar muhacir adına söylenmiş olarak anlamam gerektiğini biliyordum. Ben gidersem Sarıcaköy'de kendilerini yabancı hissedeceklerini düşünüyor olmalıydılar. Köyde hiçbirinin hısımları yoktu. Yaklaşık bir yıldır onları Sarıcaköylüler ile kaynaştıramamıştım anlaşılan. Yaşananları düşününce bu endişelerinde haklı olduklarını da gördüm. Ucasarlılar, muhacirlikte eksiksizdiler ama gelgelelim Sarıcaköylülerin Ensar olmak için hem imkanları, hem umutları yoktu.

Ertesi gün arkadaşlarımla helalleştiğimde Sahip Perende şaka yaptı:

"Seni Aslanlı Hacı Bektaş'a şikayet edeceğim!"

Ben de şakayla cevap verdim:

“Gitmeye değeceğini sanmıyorum! Dost divanında erenlere nasip üleştirilirken Aslanlı Hacı Bektaş adına kim rastlamış?”

“Tövbe de, çarpılırsın!.. ”

Arkadaşlarımı yola saldıktan sonra söylediklerimi yeniden düşündüm. Gerçekte dervişliğe karşı idim. Atalet ve durağanlık hiç de benim ruhuma uygun değildi. Atalarımdan devraldığım gelenek, babam ve dedemin dillerde dolaşan yiğitlikleri, bir gün benim de alp gazilerden biri olacağıma dair umutlarımı yeşertiyordu. Annem ninnilerini böyle söylemiş, daha çocukken babam bir alp gazi olacağını defalarca tekrarlamıştı. Bütün çocukluk rüyalarım at sırtında cengaverliklerle doluydu. Bu yüzden dervişlik hiç de bana göre değildi. Ben, bir şeyler için daima mücadele etmeliydim. Mücadele azmi insanı zinde tutuyordu çünkü. Gerçi sûfîler asıl mücadelenin bedenle yapılan olmadığını, yiğitliğin nefis ile mücadelede ortaya çıktığını söylüyorlar ama şu dünyanın bunca nimeti var iken bunlardan kendini mahrum etmenin, bir lokma bir hırka ile yaşamanın da mücadele sayılamayacağını düşünüyordum. Bir ermişin eteğine yapışıp, orada her şeye boyun eğerek hareketten kalmak, dünya nimetlerinden uzak yaşamak bana bir nevi ruhbanlık ve miskinlik gibi geliyordu. Belki bundan hoşlanan insanlar olabilirdi ama ben özgürlüğüme daha düşkündüm. Annemin henüz ben çocukken ölmesi içime bir mücadele azmi koymuştu. Dervişliği dışlayan şey, içimdeki o azimdi. İnsan ruhunu bir su gibi düşünüyordum. Bazıları suyun akışkan halini, bazıları da durağan halini tercih ederler. Her ikisinde de yarar olduğunu inkar etmiyorum elbette. Bir göl elbette insanlara pek çok yarar sağlar. İçinde balıklar, üstünde gemiler, kıyısında manzaralar için pek çok insan göle koşar. Ama çırpınarak, kıvranarak, dökülerek, düşerek, başını taştan taşa vurarak akan bir ırmak da elbette insanlara yararlıdır. Tarlalar sular, ekinler büyütür, köyleri ve şehirleri birbirine bağlar... Benim ruhum bir ırmak gibiydi, akmak, çırpınmak, devinmek, koşmak istiyordu. Yaşadığımız topraklarda da bunlara ihtiyacımız vardı. Arkadaşlarımı uğurladıktan sonra, kendimi bunlarla teselli ederek eve döndüm. Sitare kapıda boynuma sarıldı; sevincine diyecek yoktu. Hatta İsmail bile ayrılığı ötelemenin sevincini anlamış gibi cıvıl cıvıldı. Sitare özel zamanlar için sakladığı tarhana çıkınından bir tutamını tencereye attığı sırada, İsmail omzuma çıkıp oynamaya başlamıştı bile. Evimizde bayram var gibiydi. Akşam kapımıza

gelen Temür Alp ile Satı Nine'nin o cümleyi yirminci kişi adına ve hatta yirmi birincinin tazyikiyle söylediklerini anladım.

Sonraki günlerde olanlara bakınca "İyi ki gitmemişim," diye kendimce çok şükrettim. Kayseri, Sivas ve Konya'dan gelen haberler iç açıcı değildi çünkü. Çekikgöz, hakimiyeti tamamen ele geçirmiş, bozkırda şiddet estiriyordu. Konya tahtında oturan Rüknettin'in, Çekikgöz hükümdar Hülagu'ya bağlılık arz etmeye gittiği zamandan itibaren huzursuzluk sürüyordu. Çekikgöz, hala Anadolu'yu şiddetle yağmalıyor, sultanlar ise onlarla dalaşmaktan korktukları için halk ezildikçe eziliyordu. Güven ve asayiş olmayınca ne ticaret, ne ziraat yürüyor, bu da fakirliği katlayarak arttırıyordu. Üstelik Allah da o sene kışını gönderdikçe göndermiş, yaz gelince yağmurunu esirgemişti. Anadolu kavruluyordu. Ruhlar kavruluyordu.

Bütün bunlar yetmezmiş gibi iki ay evvel Sivrihisar'da bir harami çetesi türedi. Dil bilmez, vahşi, kanlı ve zalim bir çete. Kudüs'ten geri püskürtülen Haçlı şövalyelerinden oldukları söyleniyor. Yalnızca Türk köylerini basmalarından ve öldürdükleri kadınların sırtına, erkeklerin de göğüslerine iki karış büyüklüğünde istavroz dövmesi dağlamalarından da zaten bu anlaşılıyordu. Anlatılanlara göre talan edip yaktıkları köyleri, on yıl ot bitmez hale getiriyorlarmış. En son Çubuk ve Sineson'da taze mezarları açıp Müslüman ölülerinin kemiklerini dışarı çıkartmışlar. Havalide Çekikgöz tehlikesini unutturdukları söylense yeridir. İşin daha da ilginci, son iki ayda yağmalanan köylerin dizilişi, sıranın yakında Sarıcaköy'e de geleceğini gösteriyor. Bu düşünceyi zihnimden atamıyorum. O zihnimde durdukça da derdimden kurtulamıyorum. Sırtımda bir kambur gibi; kaçıp kurtulmak istediğimde yine benimle geliyor. Ucasar'dan getirdiğimiz onca yaşlı ve çocuğun derdi yetmezmiş gibi bir de köyün eli iş tutar gençlerinin Sulucakarahöyük'e gitmesi var. Bütün köyün sorumluluğu ve güvenliği için Sitare ile ikimiz ne yapabiliriz!?. ' Yollara gözcüler ve erketeler koymam gerektiğini düşündüm. Herkesin ortak korkusunu yenebilecek bir tedbir olsun diye köyün en bakımlı taş konağındaki aileyi kerpiç evlere taşıyıp, içine tuzaklar hazırladım. Kapıyı ilk açanın bağrına bir kazık saplanacak, odalara girenlerin ayaklarını domuz kapanları koparacaktı. Bekledik... Bekledik...

SİTARE

has bahçenin gül fidam - mal sahibi, mülk sahibi - adına sevda denir - iki bedende tek can, bir kabukta çifte badem -Çekikgöz baskını - çaresizlik - Kara Burak - otuz üç tespih tanesi -Aslanlı Hünkâr Hacı Bektaş

Ben ağlarım yane yane
Aşk boyadı beni kane
Ne âkilem ne divâne
Gel gör beni aşk neyledi

Uzun bekleyişlerin kalbe yansıyan ihtilalleri olur Molla Kasım; geceler boyu yalnız ve sessiz beklerken pek çok şeyi yeniden düşünür insan. Hani, yabancı bir sesi duymak isteyen nöbetçi kulaklar, kendi iç sesini dinleye dinleye sabah eder ya! Neler neler söylemedi içim o uzun bekleyiş gecelerinde, neler neler kurdum içimden, bilsen...

Şarap sarhoşu gece yarısında uyanır, ama saki'nin sarhoşu ta mahşer sabahında... Gençtim. Aşk şarabı beni de sarhoş etmiş, aşkın ateşi kalbimde tutuşmuştu. Sarhoşluğumun adı Elif idi. Sarhoşluk veren şarabın aslında ateş olduğunu, şarabın sakiye dönüşeceğini o vakit bilemezdim. Rüyamda onu kucakladığımı görsem "Allah'ım ya bu rüyamı gerçek eyle ya da bu rüyadan beni hiç uyandırma!" diye dua ederdim. Ne çare mestlik yürekten gönüle, candan ruha yükseldiğinde, yıldızım güneşe durdu. Yıllar sonra Tapduk Sultan'ımın eşiğinde oldu bu. Yıldız, ışığını güneşe verdi, ben de yıldızımı güneşte kaybettim.

Henüz on dokuz yaşımdaydım ve onu kuzularını otlatırken görmüştüm. Bir hırsız gibi yanına yaklaşmış ve Ucasar'ı, Ucasar'da Emin Ağa'yı sormuştum. Ne olduğunu anlayamadım. Göz yumup açıncaya kadar boğazımda bir hançer hissettim. Kimdi bu kız, Melik Gazi'nin zaman aşımında unuttuğu bir cengaveri mi? Ne yapmıştı da gözümün önündeyken

birdenbire sırtımdan kavrayıp boğazıma hançerini dayayıvermişti. Gerçekten kimdi bu kız? Bir kuzu çobanı mı, yoksa bir Selahaddin fedaisi mi? Gözleri bozkırın kuraklığını dindirecek kadar engin, saçları, her bir telinde bin umut örülmüş gibi zincir zincir. Ya has bahçede bir gül fidanı, yahut toz boran içinde bir kardelen. Şaşırdım... Saray dışında bir hazine görmüş kadar şaşırdım. Ama o böyle şaşkınlıklara alışık olmalıydı ki, önce hançerini boynuma bastırdı, sonra yüzüme baktı. Bir daha baktı... Dudaklarında gizliden bir hicap çiçeklendi, hançerini sakladı telaş ile... Daha sonraki zamanlarda, bu ilk karşılaşmayı sık sık hatırlayıp birbirimize güleceğimizi o anda ikimiz de bilmiyorduk.

Emin Ağa’nın, beni kucaklarken tıpkı babam Kurtoğlu Kaysar Alp’e benzediğimi söylemesi çok hoşuma gitmişti. Babama benziyor almaktan ilk orada gurur duydum. Gözümün önünde hayali canlandı. Bir delikanlının dedelerinden veya dayılarından birine benzemesi elbette güzeldi ama babasına benzemesi bambaşka bir şeydi. Hele de babasının yaptıkları halk arasında efsane gibi anlatılıyorsa. Bana pastırma ve kuru üzüm ikram ederek değer verdi, birkaç gün yanında kalmamı, dinlenmemi söyledi. Bu teklifi kabul etmemde, köyün dışında boğazıma hançer dayayan kızın hayali etkili olmuştu. Birkaç gün burada kalırsam onun kim olduğunu öğrenebilirdim. Akşama doğru, Emin Ağa’nın avlusundan içeriye giren kuzular yeden değneğin onun elinde olacağını nasıl tahmin edebilirdim ki!?. Sonra öğrendim; evin erkek gibi yetiştirilmiş tek çocuğu idi. Üç gün kuzuları beraber otlattık Rüya gibi üç gün idi. Bozkırın bütün şiddetinden, hiddetinden ve fenalıklarından uzak, iki kişilik bir dünyada geçen üç koca gün. Her hatırlayışımda “Keşke ne biz büyüseydik, ne de kuzular!” diye iç geçirdiğim üç gün. Üç günün sonunda benim kalbime olan, onun kalbine de oldu.

O vakitler Emin Ağa, Ucasar’ın en varlıklı beyi, köy de neredeyse onun köyü sayılıyordu. Babama dair fazla bilgi veremedi, ama beni kendi evladı gibi kabullendi, bana Sitare’yi verdi. Sitare de bana sevgisini verdi. Sitare okuma biliyor, çok şeyler anlatıyordu. Bazen beni hayrette bırakacak kadar derin mevzular, arada sırada da aşk üzerine bir şeyler anlatırdı. “İki kişinin birbirini sevmesi, birbirini dost edinmesi, sahip edinmesi demektir,” diye başladı bir seferinde anlatmaya ve “tıpkı Allah’ın kulu, kulun da Allah’ı sevmesi gibi, zira ki Allah kulunu sevmeseydi kul Allah’ı sevemezdi,” diyerek devam etti. Ben bunu “Sitare beni sevmeseydi ben Sitare’yi sevemezdim,” diye yorumladım içimden. “Sen beni, sevdiğin, ben de seni sevdiğim için aramızda bir dünya yaratıldı. Ben de, sen de bu dünyadaki her

şeyi sevdik; her şey de bizi sevdi. Tıpkı alemdeki her şeyin Allah'ı sevmesi gibi."

Sitare'nin sık sık aşktan bahis açması beni heyecanlandırıyor, kendimi öğrenmemi sağlıyordu. Sözlerinin kalbimde daha evvel hiç hissetmediğim duygular yeşerttiğini fark ettim. Anlattıklarıyla sanki kalbimi avuçluyor, ellerinde yeniden şekillendiriyordu. Birbirimizi o derece sevdik ki, sonunda seven ile sevilenin sıfatları değişti, huylarımızı karşılıklı huy edindik İkimiz de kendi ihtiyaçlarımızdan geçip, yekdiğerimizin ihtiyaçlarını düşünür olmuştuk. Artık ben dediğimizde aslında sen demiş oluyorduk. Anladım ki insan, bu dünyaya bir dava için değil bir sevgi için gelebilir.

Sitare'ye çeyiz olarak verebilecek hiçbir şeyim yoktu ama ona gönlümden bir ev yaptım. Bütün duvarlarında onun nakışları olan, bütün pencerelerinden ona bakılan, bütün kapılarından ona varılan bir ev. İçinde çörekotundan güneşe kadar her şeyin o olduğu bir ev. Sitare'ye gelince, o bana her şeyi bağışladı. Sitare, adı üstünde yıldız yıldız parlayan bir kızdı. Gülümsemesi için birinin ona bakması yeterliydi. Işık kadar berrak, melek kadar güzeldi. Zaten kötülüklerin, vahşetin, yoksulluğun kol gezdiği bir zamanda böyle bir kız ancak bir melek olabilirdi.

Anam babam yoktu, anasını ana, babasını baba bildim. Ucasar'da canla başla çalıştım, her ne ki kazandım; Sitare ve ailesi için harcadım, her ne ki edindim; onlara verdim. En ziyade de sevgimi ve hürmetimi. .. Ne olduysa düğünümüzden iki ay sonra oldu. Emin Ağa, bütün varlığını Selçuklu Sultanı'nın muhtesiplerine teslim etti. Sorduğumuzda "Mal, mülk geçici bir emanettir; ehl-i İslam'ın ihtiyacı var ise sahibine teslim etmek gerekir!.. Hatta istenirse can dahi verilir!" dedi ve bir daha o bahsi açmadı. Ev, tarlalar, sürü, her şeyi vermişti. Sorarsak "Mal sahibi, mülk sahibi yoktur. Son sahibi ilk sahibi yoktur," diyor, sözün sonunu da "Mal da yalan şu dünyada, mülk de yalan," diyerek sözü bağlıyordu. Gitgide biz de böyle düşünmeye başladık; her şeyimizi paylaşma azmini edindik. Malımızı, mesaimizi, fikirlerimizi ve elbette sevgilerimizi. Üzerinde Sitare nakışlı heybemiz hariç. O yalnızca benimdi.

Kayınbabam, ağa olarak yaşamıştı. Varlığını bağışladıktan sonra kendisinden bir şey isteyenleri eli boş döndürmenin yükünü kaldıramadı. İsmail'in doğmasından iki gün evvel vefat etti. Bayram arefesiydi, bizi odasına çağırmış, İbrahim'i öpüp kokladıktan sonra Sitare ile benim ellerimi tutmuş ve anlatmıştı:

“Oğul!.. Elif kızım sana emanettir. Maldan mülkten bir hatıra bırakamadım sana, illa iyi bir ad bıraktım. O ad ile sen de adını iyiler arasına yazdır oğul. Nefsine ağır geleni sakın kimseye tatbik etme! Düşmanının dahi insan olduğunu unutma. İnsanoğlu için en kutsal ibadet çalışmak, doğruluk ve insan sevgisidir. Elif’imi sev, çok sev. O sevgi ile yetişti, sevgiyi özler, sevgiyle doyar. Ona Elif adını koyarken Elif gibi dosdoğru bir insan olsun diye düşünmüştük; öyle de oldu. Adının sırrıyla da elif gibi “Bir” olan Allah’a hep kul oldu. Elif adı, ebcet hesabında ‘bir’ rakamıyla karşılanır. Büyüklerimiz der ki elif noktalardan, diğer harfler de eliften meydana çıkar. Bütün varlıklar Allah’tan, bütün harfler eliften... Her harf elifin yeni biçim almış bir halidir. Tıpkı öyle, sizin yuvanız da Elif’ten meydana gelsin, çocuklarınız diğer harfler gibi şekillensin. Sana gelince Elif’im, gözümün nuru kuzucuğum!.. Kocana hürmette bulun. Oturduğun yeri pak et, kazandığın lokmayı hak et. Asalet; duruluk ve doğruluktur. Sen feraseti yüksek bir çocuksun. Şu âlemin şartlarına ayak uydur ama kendin ol. Hani su, girdiği kabın şeklini alır ama özde aynı kalır ya. Bil ki Hak, güneşten daha zahirdir, hak çiğneme, çocuklarını öyle büyüt. Kurban Bayramı yakındır; erkek olursa doğacak çocuğuna İsmail adını koy!..” Kayınbabamın vefatı hemen her şeyin başlangıcı oldu ve bebeğimiz İsmail’in doğumundan hariç hemen her şey kötüye gitti. Sarıcaköy’deki tek odalı kerpiç evimize taşınasıya kadar... O gün Sitare ile birbirimize yeniden aşık olmuştuk. Evin hemen kapı girişinde bir yasemin bitmiş, cılız dalının üstünde üç dal da çiçek vermişti. Beyaz, berrak üç yasemin çiçeği. Onun kokusunu hissettiğimiz bir sırada eşiğe oturduk. Bana, “Yunus!” dedi, parmağını kalbimin üzerinde gezdirerek, “Burası kalbinin en değerli yeridir. Burada siyah bir nokta vardır. Canın canı, sevenin cananı buradadır. O nokta, yoğun bir damla kandan ibarettir. Adına ‘süveyda’ yahut ‘sevda’ derler. Siyaha çalan rengi yüzündendir bu isim. Çünkü sevda, kara talih içinde, o kara kan damlasında büyür. Bütün tecelli denizleri, bütün aşk fırtınaları, işte o bir damla kanda dalgalanıp çırpınır. Aşırı sevgi bu damlayı tahrip edip dağıtırsa, parçaları bütün vücuda dağılır. Aşk, işte bu dağılmanın adıdır ve o dağılırsa aşık artık ne yaptığını bilmez olur.” Bütün bunları bir yerden okur gibi söylemişti. Kimden dinlemiş yahut hangi kitaptan okuyup öğrenmişti elbette bilemedim. “Sevda, Yunus’um, sevda!..” diye devam etti sonra, yutkundu ve mırıldandı: “O noktanın adına sevda demişler!..” Uzunca bir müddet sessiz kaldık. Neden sonra, gözlerinden iki damlanın süzüldüğünü gördüm. Parmağımı uzattım, silmek için. Yüzünü kaçırdı,

boynuma sarıldı. Sımsıkı. İçimde o günden sonra tutuşan ateştir ki, beni hala yakıp yandırmaktadır. Sitare o gün içime öyle bir güzelliğin sevdasını koydu ki, bütün yaratılmışların aşkını derleyip toparlak etseler, onun yanağında bir ben etmezdi.

* * *

Sitare ile Sarıcaköy'de Ucasar'dakinden daha bahtiyar bir ömür sürdüğümüzü söyleyemem. İlla ki zor zamanlar insanın gerçek yüzünü ortaya çıkarıyor. Sitare ile birbirimize tutulduğumuz, iki bedende tek ruh olarak yaşadığımız birkaç ayı burada geçirdik Dışarıdaki bütün olumsuzluklara rağmen, içimizde daima artan bir sevgi büyüyordu. İbrahim'in başına gelenler bizi birbirimize daha da yaklaştırmış, neredeyse aynileştirmişti. Birisi ona soru sorsa cevabını ben bilir, ben birilerine bir şey anlatsam sanki o dinlerdi. Hani iki bedende tek ruh, bir kabukta çifte badem gibi. Bozkırın bütün olumsuzluklarına rağmen, içimizde daima artan bir sevgi büyüyordu. İbrahim'i kaybetmek, bizi birbirimize daha da yaklaştırmış, neredeyse İsmail'in sevgisinde birikmemize yaramıştı. Bir farkla ki, Sarıcaköy'e getirdiğimiz Ucasarlılar için ben ne yapabilirsem o fazlasını yapmakta benden öne geçiyor, umutları diri tutuyordu.

Biz Haçlı'nın tapınakçılarını yahut Bizans'ın soğuk nefeslerini beklerken, bir gece ansızın Çekikgöz geldi. Kar yağıyordu ve uçan cehennem ateşi tıpkı Ucasar'daki gibi her yanı birdenbire sarıverdi. Beklemekten yorulmuştuk. Hatta belki de o yılın en bitkin gecesiydi. Toprağa gömdüğümüz tahıllar tükeneli iki hafta olmuştu. Meşe palamudundan un yapmaya çalışıyor, kayalardan kına kazıyıp suyla kaynatıyor, dağlardan kekik ve ağaç yaprakları toplayıp çorba niyetine suyunu içiyorduk. Açlık, hastalıkları da beraberinde getirmişti, birkaç kişi Satı Nine'nin evinde sabahlıyordu. Gümbürtü kopup da etrafa alevler saçılmaya başladığında, teheccüd zamanıydı. Nöbette bekleyişlerin en dalgın ve yorgun vakti... Tan yeni ağarasıya kadar her şey birbirine karıştı, evler, duvarlar, eşyalar ve nihayet insan bedenleri havalarda uçuştu. Kuşluk vaktinde sesler kesildiğinde, köyün yarısı yanmış ama tuzaklarla donattığımız taş konakta da Çekikgöz'ün yarısı ölmüştü. Sitare'nin tedbirleri işe yaramış, ama maalesef köydeki birkaç keçi ile diğer davarların da kaçırılmasını

engelleyememişti. Ertesi gün, bozkırın çıplak bağrında şiddetli kış ile karşı karşıya kalmanın çaresizliği üzerimize çöktü. İnsanlar yalnızca saldırı ve talandan değil, yorgunluk ve yoksulluk yüzünden de öfkeliydiler. Hemen herkesin canı burnunda gibiydi. Dokunsan ağlayacak, söylesen gürleyecek durumdaydılar.

* * *

Aslanlı Hünkar Halifesi Kara Burak ve muhafızları geldiğinde, köyün yarısı için mezar kazıyorduk. Toprak buz tutmuş, demir kesilmişti. Tipiden göz gözü görmüyor, donmaya yüz tutan eller kazmaların saplarını kavramakta zorlanıyordu. Tam otuz dört kişinin cansız bedenleri sıralanmıştı önümüzde. Kimisi bir eski çula sarılmış, kimisinin beyaz kefenini karlar örtmüş her yaştan otuz dört kişi. Anne, baba, evlat, eş ve sevgili... Genişçe bir çukurun içine yan yana dizerek üstlerini örttüğümüzde gün inmiş, gece karanlığı karları bürümüştü. Eve vardığımda Temür Alp Ata için bildiğim bütün duaları okudum. Bana verdiği emekleri, sıradan bir köylü iken düşünen, bilen bir insan olmamı sağlayan sözlerini, hikayelerini hiç unutmayacağım. Bilhassa tarihe ait hadiseleri ve eskiden yaşamış önemli kişilerin soy bilgisini ondan öğrenmiştim.

Kara Burak, bir düzine muhafız eşliğinde sekiz kağnı erzak ve avani taşıyordu. Kağnılardan birinin Aslanlı Hünkar tarafından bizim köye gönderildiğini öğrenince, “İki gün evvel gelemedin mi? Ölen çocuklar birkaç lokma yiyip tok ölselerdi!..” diye geçirdim içimden. Kara Burak, beni anlamış gibi ellerini çaresizlikle iki yana açtı. Belki de “Bununla yetinin gayrı!” demek istiyordu. Sonra bazı haberler verdi. Yıkıma uğramış, katliamdan geçmiş her köyün ihtiyacı olan umutlu haberlerdi bunlar. Çekikgöz zulmünün sona ereceğinden, Anadolu toprağında yeni istiklal umutlarından, gönül dünyalarına açılan kapılardan ve elbette Aslanlı Hünkar ocağında olup bitenlerden anlattı. Sahip Perende ve diğerleri, bu yaz Sulucakarahöyük’te kalacaklarmış. En ziyade bu havadise sevindim desem yeridir. Onlara ölenlerden haber vermenin zorluğunu bir düşünün. Taze toprak kokusunun hüznünü kim kabullenebilir ki?!.

Köyün talandan sonraki hali perişandı. Yine de Kara Burak ile arkadaşlarını, o gece sıcak odalarda ve rahat döşeklerde yatırmıştık. Cenaze

telaşından, fazla da konuşamamıştık. Uğurlamak için ertesi sabah yanlarına vardım.

Köyün sınırındaki taze mezarların başına kadar beraber yürüdük. O sırada okuma yazma bildiğini öğrendim. Gece defnettiğimiz cenazelerin üstü bir höyük gibi görünüyordu. Temür Alp Ata'nın naaşını yola yakın yere, en başa koymuştuk. Kara Burak'tan rica ettim. Mezar kazılırken çıkan kayraklardan birini, hece taşı gibi onun başucuna diktik. Dervişlerden biri, yanında boya yapacak kuru ot taşırmış. Bir tasta otları kar ile ezerek boya yaptı. Kara Burak da taşın üzerine "Burada, Çekikgöz zulmünde can veren otuz üç masumlar yatar. Onlar Allah'ı tespih eden taneler; bu dahi onların imamesi Temür Alp Ata'dır. Rahmetten uzak düşmeyeler!" diye yazdı. Çok hoşuma gitti. Okuma yazma bilmelerine gıpta ettim. Veda sırasında, Kara Burak bana Aslanlı Hünkar'dan özel bir haber getirdiğini fısıldadı. Denilmiş ki:

"Yunus adını duyduk ve bildik. Dost divânında herkes nasibini alırken o da burada olsun isteriz. Hele çekinmesin gelsin!"

Sûfîlik yolundakilerin "çağrılmadan gelen gerek" dediklerini biliyordum. Buna rağmen Kara Burak'ın söyledikleri iliklerimi titretti. Erenler zincirinde Kırşehir'de Ahi Evran'dan sonra köyümüzde en ziyade adı anılan şeyhti Aslanlı Hacı Bektaş. Adını söyleyenler, sonuna bir de "Veli" lakabını ilave ediyor ve buna da inanıyorlardı. Dergahında beslediği aslan ile ceylanı görenler; huzurunda bir ceylan ile bir aslanın barış içinde yaşadığını her yerde anlatıyorlarmış. "Aslanlı Hünkar" denilmesi bundanmış. Bozkır insanının en muhtaç olduğu şeye, barışa o çoktan hükmediyormuş.

Yanına gidip dönen her kiminle karşılaşsam kerametlerini anlatıyor, herkesin kurtuluş için o kapıya başvurması gerektiğini yayıyorlardı. O günlerde halkın yoksulluk, kargaşa ve kuraklık yüzünden el açacak bütün kapıları tükenmiş durumdaydı. Yüce Yaradan'ın kapısı hariç... Sitare bu duygunun, sûfîyane fikirlere ve Allah'a götüren yollara itibarda büyük bir etkisi olduğunu söylüyor. Ona göre bozkırda sûfîlerin de, kahinler ve sihirbazların da artmasının sebebi, umutların azalıp yoksulluğun çoğalması ve madde ile mana dengesinin bozulmasıydı. İnsanlar yaratılışlarının gereği madde ile mana dengesinde yaşamak isterlermiş. Madde tükenince geride bıraktığı boşluğu mana doldurur; yahut mana yükselince madde bedeni terk edip gidermiş. Zaten Allah da insanı bu madde mana dengesi üzerine yaratmış. İnsanın içinde, her biri yarı yarıya etkin imiş. Mutlu olmak veya

iyi kulluk edebilmek için maddenin göstergesi olan beden, eller, ayaklar, kirpikler, gözler ile mananın göstergesi olan düşünce, duygu, iman gibi bahisler birbiriyle dengeli tutulmalıymış. İnsan, bunların her ikisini de eşit kabullenir veya sahiplenirse bahtiyar bir ömür sürermiş. Olup bitenlere bakınca, Sitare'nin doğru tespitlerde bulunduğuna inandım. En sonunda, "Denge madde lehine bozulunca insanın nefsi, mana lehine bozulunca da ruhu öne çıkıyor, biri diğerini bastırıyor Can Yunus!" dedi elimi tutarak, sonra devam etti, "Bazı insanlar maddeye çok düşkünlük gösterdiklerinde manadan uzaklaşıyor, bazıları da maddeyi önemsiz bulduklarında veya sahip olamadıklarında mana kapısını aralıyorlar. Sen ve ben Can Yunus, sen ve ben, kader defterinde inşallah mana kapısına yazılmış olalım!"

Sitare'nin dedikleri doğruydu. Yaşadığımız günler maddeyi sıfırlamış, elde avuçta bir şey bırakmamıştı. Bu yüzden bozkırda mana erlerinin sayısı gitgide artıyordu. Halk da maddesi elden çıkıp gidince mana yolculuklarına kendilerini hazır hissediyorlardı. Umutlar ve güvenler erenlerin çevresinde halkalanıyor; karınlarını doyuramasalar da gönüllerinin doygunluğuyla kendilerini iyi hisseden insanların sayısı artıyordu. Maddeden manaya ilerleyen bir yolculuk sayıyordum ben bunu. Üstelik, bu yolculukları kolaylaştıran bazı müesseseler ve teşkilatlar da bozkırın her yanında kendiliğinden hazır olmaya başlamıştı. Söz gelimi, Anadolu ahileri ile Anadolu bacıları teşkilatlanıp iktisadi yapılar haline gelmiş, halkın yekdiğerini yetiştirdiği birer irfan mektebine dönüşmüşlerdi. Bütün bu gelişmelerin temelinde, insanların hayatlarını rahat ve huzur içinde geçirebilecekleri bir gelir seviyesine erişip erişememe çatışması vardı aslında. Bazı toprak ağaları ile birkaç soysuz işbirlikçiyi hariç tutarsak bozkırda zenginlik Haçlı'nın tapınakçıları, Bizans'ın soğuk nefesleri ve Çekikgöz'ün süvarilerine, yoksulluk ise Türk ve Rum köylerine kapılanıp kalmıştı. O kadar ki, artık kümesinde bir tek tavuğu olan aileler o tavuğu güderek besliyor, açlıktan midesi karnına yapışmış birileri çalıp kesmesinler diye başında nöbet tutuyor ve günde verdiği bir yumurta ile gelin hamının yeni doğan bebeğini beslemeye çalışıyorlardı.

Kara Burak'ın Aslanlı Hünkar'dan getirdiği "Hele çekinmesin gelsin!" haberini Sitare de işitmişti. O anda bakışlarımız buluştuğunda, gözünü duvarda asılı olan yıldızlı heybeye doğru çevirdi. Bundan, gitmeme izin verdiğini anladım. Zannederim köyde yapılacak bir şeyin kalmadığını, Selçuklu'nun himaye elinin Sarıcaköy'e uzanmayacağını, Çekikgöz yeniden

gelmek isterse önünde durulamayacağını, bari geçimlik birkaç kile buğday temininin iyi olacağını, bütün köylünün buna muhtaç olduğunu o da hissediyordu. Belki de kader defterinde mana kapısına yazılmamın önünü açmak istiyordu. Kara Burak giderken kulağına fısıldadım:

“Geri dönüşte yarenlik edelim!”

İki ay nöbet tutarak Çekikgöz’ün tekrar gelmesini bekledik. Konaktaki tuzakta can veren arkadaşlarının intikamı için döneceklerini düşünüyorduk. Ama Çekikgöz bir daha gelmedi. Belki de yağmalayacak bir şey kalmadığı içindi bu. Kara Burak’ın getirdiği kağnı yükü ise köye iki ay yetmişti. Neyse ki bahar çok gecikmedi.

HACI BEKTAŞ

Sulucakarahöyük - Hacı Bektaş yolu - nefsi silmek; nefsi bilmek - buğday mı verelim, nefes mi - Haçlı soğuk nefesleri Sarıcaköy'de -İsmail

Erenler meydanında
Yuvarlanır top idim
Padişah çevganında
Kaldım ise ne oldu

"Aslanlı Hacı Bektaş Hünkar? Bozkırın ışığı?" O ne güzel insandı Molla Kasım, bilsen, o ne güzel insandı!... Elbette her şeyi hatırlıyorum. Sulucakarahöyük'ün kavurucu havası ve ahır kokusuna toplanan atsineklerinin tükenmek bilmeyen vızıltılarını bile. Bir hafta evvel, dergaha alıç dolu çuvallarım ve heybemle geldim. Çam sakızı çoban armağanı işte... Yedim içtim, yundum yıkandım. Sahip Perende'yi çok özlemiştim, çok çok onunla konuştum. İtiraf etmeliyim ki, onu manen değişmiş buldum. Benim heyecan duyduğum konulardan pek hazzetmiyor. Tam sofu olmuş. Çok düşünüyor ve az konuşuyor. Burada benim söyleyeceklerimin hiçbir değerinin olmadığını biliyorum; üstelik, söylenmesi gereken türden sözleri de hiç bilmiyorum. Halifelerin konuştukları meseleler de, yaptıkları sohbetler de bambaşka konular üzerine. Mamafih, duyduklarımın bazı bazı ruhumda fırtınalar koparıp beni hayretlere sürükledikleri de oluyor. Ne var ki sohbetler dışında buradaki hayattan sıkılmadım desem yalan olur. Bütün dünyaları asa, destar, kemer, hırka, tesbih ve ibrikten ibaret. "Hü... Hû!.." biterse "Ya Hay... Ya Hû!..." o da bitince yine Hay, yine Hû... Kime seslenecek olsalar "Hu!..", kime bir iş emredilse, "Hay Hay!.." Duvarda bir yazı vardı. Sordum, "Hay'dan gelen Hu'ya gider," diyormuş. Zaten gelen ve gideni hiç eksik olmuyordu. Dışa gidenler için bir keşkül ve teber, içeri gelenlere bir pabuç ve külah... Aslanlı Hünkar beni huzura kabul ederse, yalnız konuşuruz diye umutlanıyorum. Ondan köyümüze yetecek kadar

buğday isteyip, bir an evvel Sitare ile İsmail'e dönmek niyetim. Çok özledim. Ayrıca başlarına bir şey gelirse diye korkuyorum...

Geçen bir hafta içinde katıldığım sohbetlerde öğrendim ki, Aslanlı Hünkar ululardan ulu bir mürşit. Anlattıklarını Kutbettin Haydar ile Ahmet Yesevi Hazretleri'nden öğrenip geliştirerek, Haydarîliğe benzer bir yeni yol belirlemiş. Sözünü yalın söylüyor, herkesi ağzına baktırtıyor. "Dört kapı, dört inanç için açılır," diyor. Dört kapıdan kastı, şeriat, yani İslam dini, sonra tarikat yani şeyhe bağlanmak, sonra marifet yani Tanrı bilgisi ve nihayet hakikat yani Tanrı'yı tanımak, O'nunla olmak. Dört inançtan kastı ise ibadet, niyaz, adak ve vuslat. .. İnsaniyet vasfında olgunluk, insan sevgisi, müsamaha, adalet, özgürlük düsturlarına önem veriyor; görünüşe değil öze, dıştan ziyade içe yönelmeyi tavsiye ediyor. "İnsan kendini bilmeli," diyor ve "kendini bilen Rabbini bilir," diye de ilave ediyor. "Kendini bilen insan elbette kendini sever, kendini seven ise Tanrı'yı sever, Tanrı sevgisinin kapısı Ali'yi sevmektir," diyor. Sonra devam ediyor, "Kapı alidir, bu yüzden kapı eşiğine basılmaz. Dervişlerimiz arasında huzura girerken eşiğe basanını gören var mı hiç?" diye soruyor, "Evren-Tanrı-insan" birliğinden bahsediyor, insanın Tanrısal niteliklerle donatıldığını söylüyor. Herkesin kardeş olduğunu, barış içinde yaşamak gerektiğini sık sık vurguluyor.

Savaşın hayatı kuşattığı bir zaman ve iklimde bu fikir herkesi etkiliyor ve elbette günden güne müritlerinin sayısını arttırıyordu. Müritlerin dediklerine göre Ahi Evran Hazretleri de aynı şekilde çalışıyormuş. Kapadokya yöresindeki Hıristiyanların pek çoğu, bu ikisinin nasihatleri sayesinde İslam'a giriyorlardı. Hacı Bektaş Hazretleri kapısına gelen herkese yolunu özetliyor, "Eline, diline, beline!.." diyordu. Bu kelimelerin ilk harflerini kullanarak "edeb" diyordu. Edebin insandaki en değerli meleke olduğunu, onu kötü hal ve hareketlerden vazgeçirdiğini söylüyordu. Bozkırın her zamankinden ziyade edebe ihtiyacı olduğu bir zamanda yapıyordu bunu. Sık sık "Edeb ya hû!" hitabıyla sesleniyordu. Sanki edeb duygusu dergaha bir resmiyet veriyordu. Garip olan ise, sevgi ve dostlukta resmiyetin yeri olmayışıydı. Burada edeb sayesinde resmiyetin adı sevgi, sevginin adı resmiyet olmuş, birbiriyle hoş geçim içinde sürüp gidiyordu. Bencileyin buraya gelenler, onun anlattıklarından kendilerine göre bir doğru yol çıkarabiliyor; Türk ve Türkmen'i Şamanlıktan getirdiği inanışlarla örtüştürüyor; Rum'u, Ermeni'si Hıristiyanlıktan aldığı desenlerle süslüyordu. O, bozkır için bir kurtarıcıydı.

Bir haftalık sohbetlerden, bazı sözlerini akıl defterime yazdım. Bunları Sarıcaköy'e vardığım zaman çocuklara ezberleteceğim: “Her ne ki arıyorsun; aradığın ancak sensin... İyinin de, kötünün de fidanı senin içinde büyür. .. Her meyvenin içi, kabuğundan yeğdir... Sen göremiyorsun diye bu alem yok değildir... Âlemin varlığını ancak kul olarak anlayabilirsin... Allah Muhammed'i önce kul, sonra resul edindi. ‘Abdühü ve resulühü’ demekten murat, kulluğun peygamberlikten önde geldiğidir... Allah'a karşı tam kul olmak, varlığa karşı tam hür olmak anlamına gelir. .. Dünyanın hürriyeti Allah'a kul olmakla mümkündür. Nitekim Hz. Peygamber'in bir adı da Abdullah'tır; yani Allah'ın kulu...”

Ahmed Yesevî Hazretleri, onu Horasan'dan “Seni Rum'a saldık, Sulucakarahöyük'ü sana yurt verdik, Rum Abdallarına baş yaptık yiğidim!” deyip göndermiş. Çekikgöz'ün, Kösedağ'da Selçuklu'yu yendiği yılda müritlerinin sayısı doksan dokuz imiş. Şimdi dergahına gelip gidenin hesabı tutulamıyor. Kim olursa, ne olursa, nasıl olursa Hak yolunda ayrımcılık yapmayışı dolayısıyla seveni -o bunlara ışık diyor; iç dünyası aydınlık kişi anlamında- her gün artıyor. Ben hayatım boyunca insanlara müsamaha ve hoşgörüyle davranma kararımı işte orada verdim. Dergahın giriş kapısında bir ahitname asılı. Okuma bilen halifelerden biri, her gelen ışık için onu yüksek sesle bir kere okuyor. Işıklar, orada uyulması gereken kuralları öğreniyorlar. Kapısına her bağlanana “Halka benzetmeye işin / süre gönülden teşvişin / yüz bini birdir dervişin / arada ağyar gerekmez” deniliyordu. Bana da denildiği gibi. Burada bütün ışık dervişler aynı şartlarda ve eşit ücretle -yegane ücret sohbetlerle geçen gönül ziyafeti idi-tarla ekip ekin yetiştiriyor yahut meyve bahçelerinde çalışıyorlardı. Bunların çoğu, beş yıl evvel Çekikgöz zulmüne isyan ederek Konya üzerine yürüyen Karamanlılardan idiler. Çekikgöz, siyaseten Aslanlı Hünkar'dan da, Sulucakarahöyük'ten de uzak duruyordu. O da tıpkı Ahi Evran gibi, dergahında insanları teşkilatlandırıp Anadolu'da eskiden beri var olan “ahi” teşkilatına göre üretime yöneltiyor, açlık çeken köylerin ve kasabaların imdadına yetişiyordu. Burada her mürit yalnızca sohbet dinleyip ibadet etmek yerine tarlada, bağda, bahçede çalışıp üretiyor, ürettikleriyle Anadolu'ya hayat gönderiyordu. Yani Aslanlı Hünkar'ın himmeti hem maddi, hem de manevi idi. Buraya gelenler, memleketlerine dönerken yalnızca buğday değil aynı zamanda Aslanlı Hünkar'ın sohbetlerinden sözler de götürüyorlardı. Onun duvarları yürüttüğü, kuruyan çeşmeleri akıttığı gibi kerametleri böylece yayılıyor, ününe ün katıyordu.

* * *

“Buyur dostum, Yunus can! Otur!..” dedi genç bir ses, samimi bir eda ile. Gözlerimin içine bakarak, tebessüm ediyordu. Kalbime bir ferahlık yayıldı. Bir tebessüm ferahlığı. Bozkırda kaç zamandır böyle içten bir tebessüme şahit olmamıştım. Karşımdaki insanın baştan sona tebessümden ibaret olduğunu, yahut tebessüm için yaratıldığını düşündüm. Gerçi herkese karşı öyleymiş ama gözlerimi kilitleyip ta kalbime inen şu tebessümü bambaşka bir şeydi. Hiç unutamayacağım bir tebessüm. Sanki sultan ile kulu arasında bir ahit, bir sözleşme gibi. O, tebessümün sultanı, ben tebessüme muhtaç kul... Onun tebessümü bir iyilik, bir sadaka, bense tebessüm fakiri...

İçime ferahlık doldu, gülümsemeyle karşılık verdim. Derban dervişin gösterdiği şiltenin üzerine diz çöktüm. Yüzüne bakmak istedimse de alnında bir ışık parlıyor gibiydi, güneş misali kuvvetli ve göz alıcı bir ışık. Sesi, serinlik ve ferahlık olup damarlarımı dolaştı sanki:

“Yunus’um! Bilirim, ırak yoldan geldiğini düşünürsün. Oysa ıraktan ırak yollar vardır. Yürünecek çok ırak yollar. Biz onu yakın etmek için en uzak yoldan geldik. Düşün bir, hepimiz oradan, ta mülk-i bekadanız. Şimdi şu fani cihanda oyalanıp kaldık.”

Durdu. Yüzüne bakmaya yeltendim. Aynı tebessüm gözümü kamaştırdı:

“Mülk-i beka’dayken Yunus, Dost cemalini görüp sarhoş olduk. Henüz üzüm yaratılmamıştı. Sevgili’nin elinden bir bade içtik; şimdi başka içki tanımaz olduk. O vakit Sevgili’nin kokusuyla kokulandık diye miskten de olsa, amberden de, artık başka kokuyu bilmeyiz.”

Tebessümlerine katık ederek bahsettiği konuları anlamakta zorlandığımı hissediyordum. Buna rağmen çok etkilendiğimi itiraf etmeliyim. Bu derece samimi birinin, bir şeyh olmasına da şaşırdım ayrıca. Sözlerine ikinci kez ara verdiğinde, atik davranıp elimin tersiyle Sitare’min yıldız nakışlı heybesini önüne doğru nazikçe iteledim. Heybenin iki gözünde, üç merkep yükü alıçtan sakladığım birkaç avuç olgun meyve vardı:

“Ben fakir bir kimseyim, köyüm de fakir. Bu yıl ekinden bir nesne alamadık, ümittir ki, bu yemişi kabul edip karşılığında buğday veresiniz, aşkınıza kifaf edelim,” dedim.

“Buğdaydır talebin yani!” dedi tebessümler sultanı, yanındaki dervişlere alıçları ikram ederken.

“Hımm!.. Yemişin pek güzelmiş bre Yunus!.. Gerçi dünya nimetidir, lakin pek güzelmiş!”

“Sizin için dağlardan topladım, beğendiğinize sevindim hünk...”

Ona burada herkes “hünkarım” diyordu, saygıda ziyadeliği göstermek için. Neredeyse kendimle yaşıt bu samimi adama ben de böyle demeli miydim? Konuşmasında ve hareketlerindeki vakar ve olgunluk sanki beni buna zorladı. Cümlemi bitirdim:

“...hünkarım!..”

Tereddüdümün üzerinde hiç durmadı. Sadece sevgi dolu sesinin tonunu yükseltti:

“Dünya nimeti Allah’ın düşmanıdır Yunus. Dünyalığı sevmek, dostun düşmanı sevmesi gibidir. Dünya bir murdar leş, talipleri ise akbabadır. Yunus; Sarıcaköylü Yunus, güzel kalpli Yunus, sorarım sana, akbaba mı olmak, Anka mı olmak istersin?”

İsmail ile Sitare’nin hasreti gözümde tütüyordu: “Sizden buğday isterim hünkarım!”

“Bırak şimdi buğdayı, alıcının her biri için sana bir nefes verelim, ister misin?!”

“Sizin, efendimiz, sizin nefes dediğiniz, acep bizim nasip bellediğimizle bir midir?”

“Muradın karın doyuracak nasip ise kolay, illa ki nefes ile olmak, işte o gönül doyurur ve çok sabır ister.”

“Benim sabra tahammülüm kalmadı. Benim kalsa, Sarıcaköy’ün kalmadı hünkarım; siz kerem buyurunuz, bize çokça buğday veriniz.”

“Nadide yiğidim benim, nefessiz gidilen yolun sonu bulunmaz, karanlıktır. Nefes ile gidersen ruhunun güzelliği cemaline yansır. Hele gel sana her bir yemişin için iki nefes verelim, gönlün aydınlanıp güzelleşsin!?.”

Ruhumun güzelleşmesini elbette isterdim; ama Sarıcaköy’de bana umut bağlayan insanlara ne derdim? Benim buraya gelişim kendi başıma bir karar idi ama herkes bu gelişe umut bağlamıştı. Ben Sarıcaköy için buradaydım ve artık kendime malik değildim. Bana teklif edilen şeyin farkındaydım.

Tebessüm Sultan -ona nedense böyle demek geçti içimden- karşımda oturmuş, bana arı olmayı, arıtılmayı ve arıtmayı teklif ediyordu. Fakat yolumu gözleyenlerin hayalleri gözümün önündeyken bunu yapmam kendime ihanet sayılırdı.

“Siz,” dedim “dünkü sohbetinizde ‘İnsan için ibadet, çalıştığıdır,’ buyurmuştunuz, ben Sarıcaköy için çalışmak zorundayım; müsaade buyrulursa bana buğdaydan nasip verilsin.”

“Ya, Allah şöyle mi dursun?!”

‘Allah aha şuramda, ta canımın içinde!.. Namazım, zikrim, tespihim yoksa da Allah’ım var hünkarım!”

“Allah yalnızca senin kalbinde değil Yunus; bak çevrene O’nu her yerde görmüyor musun; güneşten daha zahir değil mi? Âdem alem içinde, alem adem içinde... İlla O’nu görmeye nur, gözden değil, gönülden gelir. Gel sana o nurun kaynağını gösterelim; cömertlik edip yemişinin her bir danesine on nefes verelim.”

Boynumu büktüm. Cevap vermedim. O devam etti: “Yunus’um! Asalet doğruluktan değil duruluktan gelir. Körlük, nankörlüktür. Bu dünyada marifet nefsi silmek değil, belki nefsi bilmektir. Bu yol, ilim, irfan ve insan sevgisi üzerine kurulmuştur. Nefes, nefsi arıtır.”

Yine cevap vermedim. Bir müddet sessizlik oldu. Meydanı dolduran dervişler sanki nefes almaz olmuşlardı.

Terledim. Omuzlarımda şiddetli bir ağırlık hissettim. Saçlarımın kökleri sancıdı. Tel tel ağardıklarını sandım. Satı Nine’yi, beni uğurlamak için Temür Alp Ata’nın kabri başına kadar gelen köylüleri düşündüm. Gözümün önünde yine Sitare ile İsmail’in hayali belirdi.

“Ehl ü ıyalim var efendim; köyüm ve köylüm var; nefes karın doyurmaz biliyorum; lütfederseniz bana buğday versinler, kifaf-ı nefs edelim.”

“Yunus!.. Cömertliği daha arttıralım; bu sefer yemişinin her bir çekirdeğine on nefes verelim!.. ”

Sessizliği yine o bozdu. Derban dervişe hitap ettiğini sesinin ağır tonundan anladım.

“Yunus’un merkeplerine buğday çuvalları yüklensin. Bir kağnı ile iki de öküz bağışlansın kendisine, kağnının içini zahireyle doldursunlar. Şu

heybesine de hediyelerden birkaç pare eşya konsun. Yarın sabah iki muhafız ile yola çıkarılsın, yol emniyeti sağlansın."

Sonra bana döndü. Yine aynı yumuşaklıkla vedalaştı: "Murada ermek sabır iledir Yunus. Ve uyuyan kişinin gördüğü de, yaptığı da işe yaramaz. Bizi unutma; var Sarıcaköy'e selamımızı et, emin ve emniyette olsunlar. Sen dahi bundan böyle din ehlini, kin ehlinden ayır. .. Uyuyanlardan olma!.. "

Bu sözlerinin hangilerinin ne anlama geldiğini, hangisinin sitem, hangisinin nasihat olduğunu kavramam için ta Sarıcaköy'e kadar altı gün tehlikeler atlatarak, sapa yerlerden dolaşıp Çekikgöz'ün ve eşkıyanın tuzaklarından uzakta, korku ve umutla yol tepmem, sonunda umudumu tamamen yitirmem gerekti. Meğer içimin çatlamaması, bağrımın yarılmaması, zarlarımın yırtılmaması için köye bir gün erken gelmem gerekiyormuş. Çünkü artık burada getirdiğim buğdayları ve erzakı yiyecek kimse yoktu; hatta artık bir köy de yoktu. Havada kuşlar, tarlada taşlar, göveren yemişler kavrulmuş, yanmış, bitmiş, tükenmişti. Haçlı tapınakçıların soğuk nefesi benden bir gün evvel gelip her şeyi yağmalamış, kimi bulduysa kılıçtan geçirmiş, sonra da evleri yakmışlar. Sitare, benim Sitare'm, ele geçirdiği bir balta ile iki eşkıyayı yok etmiş ve üçüncü ile namusu için mücadele ederken can vermiş. Onun soğumuş cesedi üstüne kapanmış ağlarken Aslanlı Hünkar'ın "nefesleri geldi aklıma. "Nefessiz gidilen yolun sonu bulunmaz, karanlıktır," demişti. O anda Sitare'ye lazım olan nefesten bahsetmişti belki de; onu karanlığa göndereceğimi bilerek... Belki de ben, bu köydeki herkesin nefesleri üzerine pazarlık yapmıştım da, onlar son nefeslerini bu yüzden vermişlerdi. Ulu Tebessüm Sultan, himmet ışığını tekrar tekrar yüzüme tuttuğu halde, ben karanlığı kendim istemiştim işte. Köyün başına gelenler benim yüzümden olmalıydı. Belki de Sitare'me ben kıymıştım; nefesini kendi irademle kesmiştim. Ne yapacağımı şaşırmış vaziyetteydim. Çıldıracak gibi oldum. Parçalanmış çocuk cesetlerinin azalarını bir araya getirip birleştirmeye çalışıyor, bu arada İsmail'i arıyordum. Yanı başımda bir ses duydum. Satı Nine saçını başını yolmuş, üstü başı perişan, yüzüme bakıyor, ağlıyordu. Ne yaptığımı biliyor gibiydi; mırıldandı:

"İsmail, İsmail'i bulamıyorum Yunus'um!"

Ellerine sarıldım. Ne kadar öylece ağlaştık bilmiyorum. Birden içimde bir umutla bahçemizdeki kuyu aklıma geldi. Tehlike zamanında çocukları içine sarkıtıp sakladığımız kuyu. Sitare bu kuyuyu herkesten gizlerdi. Koştum, koştum... Bir nefes için koştum. Teklif edilen son nefes için...

“İsmaiiil!..”

“Babaaa!... Iıığh!... Ba...”

“Yavrummmm!.. İsmail’immmm!..”

ASLANLI HÜNKÂR

ırmak mı; göl mü - Aslanlı Hünkâr eşiğinden uzaklaştırılma - pişmanlık - Kayseri yolundaki kervan - Sitare'yi özleyiş -Allah'tan kaçmak yine Allah'a kaçmak - İsmail'i aramak

Canlar canını buldum
Bu canım yağma olsun
Assı ziyandan geçtim
Dükânım yağma olsun

Yola devam etmek için yağmurun dinmesini bekliyorum. Eskiden keşişlerin kullandığı manastırlardan birine, güvercinlerle birlikte sığınmış durumdayım. Şiddetli seller, Ihlara Vadisi'nin yumuşak topraklarını bir kere daha yarıyor. Temür Alp Ata, "Yunus, evladım, Allah'a dost olursan, Allah da sana dost olur! Ucasar muhacirleriyle Sarıcaköy halkına yardım ederek O'na dostluğunu göster!" demişti. Şimdi O'na dost olmayı tartışıyorum zihnimde. Bütün bu olup bitenlere, kendisine inanan kullarının başına gelenlere sabretmesine şaşırıyor ve dur demesi için sık sık yakarıyorum. Dostluk yüreğime inince, ister istemez Sitare'nin yokluğu yakıyor yüreğimi. Vedalaşamadan, son nefesinde onu sevdiğimi bir kez daha söyleyemeden gitmişti. Ne seven sevgiliden, ne sevgili sevenden böyle ayrılıp gitmeliydi. O günden bu yana ciğerim yanıyor, gönlüm alevlerde kavruluyordu. Bu yangın ile yollara düştüm ama ne yapmam gerektiğine henüz karar verebilmiş değilim. Sağlıklı düşünemiyorum belki de. Sitare'nin yokluğu bir yana, gitmeyi düşündüğüm kapıya gidip gitmemekle ilgili şüpheler her yanımı sarmış durumda. Köyde bıraktığım İsmail'i şimdiden özledim. Irmak ile göl • olmak arasında adımlarım gidip geliyor. Sığındığım mağaranın duvarına çizilmiş resimlere bakıyorum. İsevilerin dervişleri sayılan keşişlerin, burada yaşadıkları sükûnetli hayatı düşünüyorum. Sükûn arayıp aramadığımı bir kez daha zihnimde tartışıyorum. Hakikaten

Tebessüm Sultan'ın eşiğine yeniden varmalı, bana teklif edilen nefesi almalı mıyım? Sarıcaköy'de tüter üç ocak kaldı. Yaşlılar ile çocuklardan oluşan üç aile. İsmail dokuz yaşında. Çocukluktan çabuk kurtulacak gibi ama yaşadıklarından sonra çok sarsıldı. Birisinin onunla mutlaka ilgilenmesi gerekiyor. Onu, Satı Nine'nin bakımına emanet ettim. Allah, benim kaderimi oğlumla daha farklı yazmış. Hatırlıyorum, ben babamla beş yıl kadar bahtiyar zamanlar geçirmiştim; ama İsmail ile ikimiz o kadar mutlu olamadık. Benim yanımda büyüsün istiyorum ama şartlar başka mecburiyetler getiriyor. Yazık ki, yine gitmek zorunda kaldım. İçimde bir keder; İsmail'in gözünde, arada sırada erzak getirip sonra kaybolan bir baba olmanın kederi. Ama şimdilik, Satı Nine'nin şefkat dolu kucağı ona benden daha iyi bakardı elbette. Hem ne de olsa anneye muhtaç bir çocuk, bir kadın kucağında daha mutlu sayılır.

Tebessüm Sultan dergahından taşıdığım ve gizli mahzenlere ambarladığım erzak Sarıcaköy'de kışı bahara bağlar, ama tapınakçılar, soluk nefesler yahut Çekikgöz bundan haberdar olursa kimse baharı görmeyebilir. Gitmekte tereddüt edişimin bir sebebi de bu. Elbette, Allah'ın bu olup bitenlere neden dur demediğini hala sorguluyorum. O dur dese Sarıcaköy'de olanlar olmazdı. O dur demediği için, ben de onları layıkıyla koruyamadım. Belki de onları korumaktan vazgeçmeli, hatta onları koruma vazifesini üzerimden atıp Allah'a geri iade etmeliyim. Aslanlı Hünkar'ın bana teklif ettiği nefesin ne işe yarayacağından da şüphedeyim. Alsam ne olur, almasam daha ne kaybederim? Bütün mesele ırmak olup koşmalı mı; yoksa göl olup dinlenmeli miyim sorusunda düğümleniyor. Bozkır çağlayanlara mı, yoksa vahalara mı susamış durumda, kestiremiyorum. Aklımda sorular var. Bunca ırkın, bunca dinin, bunca düşüncenin, bunca anlayışın harmanlandığı şu topraklarda maddeye mi, yoksa manaya mı itibar edilmeli? İnsanların hangisine daha çok ihtiyacı var? Bunca yıl maddeyi elde etmek için çektiğim sıkıntı ile nereye varabildim? Peki manaya, yönelenin gideceği yol hangisi olmalı? Kur'an ve sünnet deyip Sünnîliğe mi itibar edilmeli, yoksa gelenek deyip Batınî mi olmalı? Babaîlik veya Kalenderîlik elbette hoşuma gidebilir, ama uzaktan uzağa duyduğum Halvetî yolu da kalbimi okşuyor. Peki ya Sarı Saltuk Ata, ya Kırşehir'de Ahi Evran ve Konya'da yeni yeni yayılmaya başlayan Molla Celaleddin'in nasip kapılarına ne demeli? Tebessüm Sultan madde ile manayı harmanladığı eşiğinde bana nefes teklif etmişti; iyi de Sulucakarahöyük'e tekrar varırsam, Sahip Perende ile diğer arkadaşlarım

köyden havadis sorduklarında ne demeliyim, ne diyebilirim? Bu derece kararsızlığım belki de büyük öfkemden; yahut öfkemin büyüklüğü bunca kararsızlığımdandır... Bilemiyorum... Yağmurun sesi güvercinlerin “hu-hu”larına karışıyor... Sitare aklımda paslı bir çivi... Her gün biraz daha içime yayılan sızı... Elleriyle dokuduğu heybeye yüzümü gömüp uyumak istiyorum; yorgan bedenimi dövüyor, gözyaşlarım uykumu kovuyor. Sitare!.. Belki bilmiyorsun, ama sesini duymayı, yüzüne bakmayı çok özlüyorum. Sitare, rüyama girsen, bir kez gülümsesen bana!.. Sitare, beni kendine alıştırdın da neden bırakıp gittin?!.. Yalvarırım Sitare, bir kez gülümse bana!..

“Hele gel, Sarıcaköylü, yaklaş biraz!” “Beli, geldim, deyin ki yapayım!”

“Sana yol görünmüştür. Gideceksin buralardan.”

“Hı?!.”

Böyle bir cümleye muhatap olacağımı hiç düşünmemiştim. Buraya gelme kararını bile bunca zor vermişken bu gitmek de neyin nesiydi? Başım döner gibi oldu, sordum:

“Bu-bu-bunu kendisi mi söyledi?”

“Evet. Ve dahi dedi ki, Allah’ın bütün bu olanlara neden tahammül ettiğine ve dur demediğine hiç şaşırmasın; gideceği kapıda O’na dost olmaya çalışsın, kafidir!” Birden, kanım çekilir gibi oldu. Yollarda kendi başıma düşündüğüm şeyleri nereden biliyordu? Hayretler içindeydim. Tekrar sordum:

“Beni kabul etmeyecek mi yani? Alıcımın her bir çekirdeğine on nefes vermişti, onu nasiplenmektir arzumuz. Gidiniz, böylece söyleyiniz.”

“Söyledik şaşkın Yunus, elbette söyledik. ‘Gayrı o nefes mümkün değildir; biz o kapının anahtarını Tapduk eline verdik. Varsın nasibini ondan alsın!’ buyurdular.” “Kardeşler, erenler!.. Ben olmayacak iş ettim, gafil oldum. Bir nice gün içinde bitecek buğdayı, bitmeyecek bir hazineye tercih ettim. Bana müsaade buyurun, varayım ayağına yüz sürüp yalvarayım, ola ki beni kırmaz!.. ”

* * *

Çaresiz ve üzgün döndüm. Perişan ve yıkılmış olarak... Sonra da Tapduk yollarında, hep Allah ile dostluğu düşündüm. Dostlukta hata etmiştim. Belki de Tebessüm Sultan beni bu yüzden kabul etmemişti. İki ay evvel buğday almaya gittiğim vakit, sohbetlerinden birinde dostluktan bahsetmesi belki de benim içindi. “Dost dosta yar olmalı,” demişti, o gün, “Allah’ın dostluğu rahmetiyle, kulun dostluğu taatiyle görünür. Allah’ın rahmetinin gelmediği hiçbir an yoktur. Kul gelen rahmeti göremiyor diye taatini kesip dostluğu zedelememelidir,” demişti. Kaç gündür, bilmediğim yollarda, dostluğu zedelemiş olduğuma kendimi inandırmanın pişmanlığıyla yürüyorum artık. Rastladığım insanlara, geçtiğim köylere Tapduk Emre’nin yerini yurdunu sorduğum gibi, neliğini, niceliğini de soruyorum. Allah ile olan dostluğu yeniden kazanmanın yollarını öğrenmek için, onu bulmak zorundayım. Onu bulup kendimle yüzleşmem lazım. Allah’tan kaçmak yerine, Allah’a kaçmanın rehberliği için, yolunun izini arıyorum. Eksiğimi tamamlamaya bir ayna istiyorum. Bir ayna ki suretimi değil, suretimin altındakini, gizli beni bana göstersin; kimsenin görmediği beni...

Aslanlı Hünkâr’ın beni kabul etmeyişi içimde bir sızı olup yerleşti. O, Allah dostu idi. Eğer beni kabul etmediyse başkaları da kabul etmeyebilirdi. Bu fikir “Ya Tapduk Emre de beni istemezse!?.” sorusunu aklıma düşürdü. O da beni istemezse bilmeliydim ki Allah’ın rahmetinden sürülmüşüm. Rahmetten sürülen kul, başıboş bırakılmış sayılırdı. Kul başıboş kalırsa yol azıtır, kulluktan çıkardı. Bu durumda dostluğu tazelemekten gayrı çarem yoktu.

Bütün yol boyunca, bu düşünceler beynimi bir kurt gibi kemirip durdu. Artık ne Çekikgöz’den, ne Tapınakçı eşkıyadan, ne soğuk nefesten korkuyordum. Olacak her ne ise, bir an evvel olsun istemeye başladım. Deli gönül coşmuş, sular gibi çağlıyor, yollar gibi tozuyor, yeller gibi esiyordu. Sanki ilimden obamdan ayrı düşmüş avareydim; derdime çare gelmiyor, elim yare ermiyordu. Bağrımda baş bulunuyor ama yola yoldaş bulunmuyordu. Taş bağırlı dağlar karşıma dikilmiş, beni bu yolda toprağa karmak istiyordu. Karlı dağların başında, bulutlar salkım salkım olmuş yasımı tutarcasına ağlıyor, ağlıyorlardı. İçimden “Yunus olacağıma bir taş olaydım da, Tebessüm Sultan eşiğine yapılaydım” diye hayıflanıp duruyordum. İsmail, Sitare, İbrahim, anacığım, babam, dedem ve daha kimler kimler, düş mü desem, hayal mi, zihnime giriyor ama hiçbiri kederime yoldaş olmuyor, benden kaçıp kaçıp gidiyorlardı. Perişandım, ruhum çalkanıyor, düşüncelerim arapsaçına dönüyordu.

Günler akıp da yıldız nakışlı heybemde son gözleme ve son çökelek parçası da bittiğinde, sanki her şey beni bırakmış gibi hissettim. O anda, bir şeye tutunmazsam çıldıracaktım. Heybemin yıldız nakışlarında Sitare'nin gülümseyen hayalini gördüm. Bu yıldızları oraya benim için nakşettiğini söylerdi hep. Tek tek bütün yıldızlardan bir ışık doldu gönlüme. Ve içimde Sitare ağlamaya başladı. Anladım ki Sitare benim için bir rehber, Sitare bir yoldu. Sitare benim doğru yolumdu. Bu yolun sonu nereye varacak bilmiyordum, ama nereye varırsa varsın Sitare'den geçmeyecektim. Sitare, beni hayata bağlayan isimdi. Başka isimler ve sıfatlar ile maceram hep ondan sonra geliyordu. Gönül aynamda Sitare'nin görüntüsü vardı ve eğer o aynaya ikinci bir görüntü yansıyacak olursa o da Sitare suretinde olmalıydı. Mademki Allah bütün suretlerin sahibi idi ve bütün suretlerde mevcut idi; o halde Sitare'nin gönlüme nakşettiğim suretini kaybettiğim zaman oluşacak boşluğa daha güzel bir suret koyamayacağımı da bilirdi. Hiç kimse bana Sitare'den daha güzel görünmemişti çünkü. Üstelik, onun yokluğuna dayanma gücüm gitgide azalıyordu. Başıma gelenler bir kabus gibiydi, uyanmak ve Sitare'yi yanımda bulmak istiyordum. Onunla bir güne başlamak, yapacağım her işi onunla konuşmak, her kelimesinde gözlerine bakmak geçiyordu içimden. Ölürsem bunlara kavuşacağımı düşünüp kaç geceler ölmeyi düşündüm. Ölemiyorsam bari ona ait olabilmeliydim. Allah mutlak adil olduğuna göre, sebepsiz aldığına mutlaka bir karşılık verir, suretten boşalttığı aynaya daha güzel bir suret yansıtırdı. Günlerce böyle düşündükten sonra birden ne istediğimin, nasıl bir hata içinde olduğumun farkına varıp ağladım; "Tövbeler olsun Rabb'im; bana Sitare'den güzel suret gerekmez, ancak Sen'in suretin olsun!.." Sonra da kendimi doğruladım: 'Ancak o zaman Sitare'ye olan aşkımda bir gerileme olmaz, ancak o zaman Sitare'yi eskisinden daha çok sevebilirim." Sonra Sitare'nin, 'Allah bütün güzelliklerin kaynağıdır can Yunus ve içinde bütün güzellikleri barındırır," dediğini hatırladım. "Elbette Sitare'nin güzelliği onun içindedir," diye de teselli buldum.

Tapduk yollarını bulmak üzere Kayseri'den geçtiğim vakit, Sivrihisar'dan gelmekte olan bir kervana rastlamıştım. İçinde her türden, her yaştan, her ırk ve inançtan insan vardı. Kimisi kaçıyor, kimisi gizleniyor, kimisi bulmaya çalışıyordu. Ben de arıyordum; Sancaköy'den haber verebilecek birini arıyordum. Hacca gitmekte olan Ucasarlı bir ihtiyara rastladım. Keşke hiç rastlamasaymışım. Anlattıklarına göre, Sarıcaköy diye bir yer artık kalmamış. Büyük alevler her şeyi kül ederken birkaç kişi köyden

kaçabilmiş, ama kaçabilenlerin kim oldukları meçhulmüş. Duyduklarımdan sonra ‘Allah benim sabrımı deniyor olmalı!” dedim içimden. Yüreğim yandı ki, böyle yangını kimse görmüş değildir. İsmail’im; yavrum ölmüş olabilir miydi? Bu düşüncenin doğruluğunu araştıramıyordum, ama şüphesi beni ölüye döndürmeye yetiyordu. Mekansız, yersiz, yurtsuz kalmış hissettim kendimi. Bir yere ve bir şeye ait olmadan var olmak... Daha iki sene evvel her şeye sahip iken, şimdi hiçbir şeye sahip olmamak. Ucasar’daki hayatım, İbrahim’im, Sarıcaköy, Temür Alp Ata, bütün tanıdıklarım birer birer benden alınmıştı. “inşallah İsmail’im yaşıyordur!” umuduna tutundum. Ya Sitare!.. Sitare her şeyimdi, bir cihan değerdi, saçının her teli yüz bin altın eder elmasımdı. Sitare karanlık gecelerimde bana yol gösteren yıldızımdı. O gidince zaten dünyanın tadı kalmamıştı. Aslanlı Hünkar’da teselli arama çabam biraz da bundandı galiba. Yoksa İsmail’i, Satı Nine’ye emanet bırakıp gidemeyebilirdim. Ucasarlı ihtiyarın dediği doğruysa, Satı Nine ile İsmail de meçhullere karışmıştı! Ne taraftan baksam, dünyada kimsem kalmadığı fikrine takılıyordum. Bir ara “Her şeyimi kaybetmiş sayılmam, çok şükür babam ve oğlum var!” diye düşündüm. “Babam ve oğlum var mı?” sorusu, işte o vakit içime girdi. Şüpheye düştüm, babam ve oğlum var mıydı? Varsa her ikisi de artık bilmediğim bir yerlerde, bilmediğim hayatları yaşıyorlardı. Peki bu onların var oldukları anlamı taşır mı? Babam varsa bir oğlunun var olup olmadığını düşünüyor mu, beni hiç aklına getiriyor mu acaba? Peki ya oğlum?.. Oğlum da aynı soruyu kendisine soruyorsa? Tapduk yolundan geri döndüm.

Bir zamanlar babamı aramış, bulamamıştım. Şimdi Sitare’m gibi, İbrahim’im gibi, İsmail’im de elimden çıkıp gitmek üzereydi. Hatta belki de çıkıp gitmişti. Onlardan her birini kaybettikçe, onun sevgisini geride kalana yüklemiştim. İsmail benim için hepsi demekti. Eğer onu da kaybedersem artık yaşayamam, belki de yaşamam diye düşündüm. Ondan ayrılmakla ne büyük hata etmiştim. Pekala yanımca taşıyabilir, gittiğim yere götürebilirdim!.. ‘Ah, Sitare; keşke bana birazcık da çocuk yetiştirmeyi öğretseydin!..”

Olanları her düşündüğümde bir kez daha titriyor, ürperiyorum. Kendi kendime konuşur oldum. Belki de oğlumun sorumluluğunu almaktan korkmuştum. Düşündükçe içimde topak gibi büyüyen bir düşünce vardı; “İsmail’i her gittiğim yere götürebilirdim de, ben bunun bedelini ödemekten korkmuştum.” Evet, bir kere olan olmuştu. Artık hayıflanmak yerine, bunu telafinin çaresine bakmalıydım. Vakit erken iken hiç olmazsa peşine düşüp

onu bulmalı, bağrıma basmalı, artık başına kötü şeyler gelmesine mani olmalıydım. Allah onu elimden tamamen almadan kurtarmalı, kurtulmalıydım.

Tapduk umuduyla yürüdüğüm bütün o yollarda, buğdaydan yana olan aklımın, sevgiden yana olan gönlüm ile aylarca çatışıp durması bundandı Molla Kasım.

SAMUEL

esir pazarı - kâfir Arn Usta - kan ve çığlık - işkence sanatı ve incelikleri - bir şövalyenin hayat hikâyesi - Allah var mı, yok mu

“Babaaa!.. Babaaa!..”

“Babana başlatma yine piç velet!..”

“Şırrak!..”

“İki tavuk fiyatına!.. Yalnızca iki filori!.. Yok mu alan?!. Tilki kadar zeki, ayı kadar kuvvetli, kurt kadar çevik bir velet!.. Tam dokuz yaşında!.. Büyüdüğünde erkek aslan olacak!.. İki tavuk fiyatına bir aslan!.. Yok mu alaaaaan!..”

* * *

Kahinlerin, papağan satan tacirlerin, kılıç ve hançer bileyleyen ustaların, müşteri bekleyen fahişelerin sesleri birbirine karışıyordu. Moğol ordu karargahının yakınlarında haftada bir kurulan büyük satıra pazarının tam ortasındaki esirler kısmında, benim gibi sekiz çocuk daha vardı. Sert rüzgarın savurduğu tozlar genzimi yakıyor, dört gündür doğru dürüst bir şey girmeyen midem ağrıyor ve başım dönüyordu. Nihayet her “Baba!” feryadımda bir tokat yiyip küfür işiterek, iki tavuk eden değerimi o gün kabullendim. Kaçırıldığım günden itibaren, babamın beni kurtarmaya geleceği zamanı bekledim durdum. Hiç olmazsa, esir pazarında beni bulup satın alacağını umut ettim. Yüzü gözümün önünden hiç gitmedi. Dünyada ondan başka kimim vardı? Annemi hayal meyal hatırlıyordum ama babam her şeyimdi. Babama o günkü kadar muhtaç olduğum bir an olmamıştı.

Ninemin evde olmadığı bir öğle vakti, beni yakalayıp götüren çekik gözlü adamlar, babam yanımda yokken gelmişlerdi. Babam yanımda olsaydı veya annem sağ olsaydı beni bu adamlardan kurtarır, köle diye satılmama asla müsaade etmezlerdi. Peki ama babam nereye gitmişti, neden yanımızda değildi? .. Ninem "Yine gelir gülüm! Az sabret hele!.." diye beni durmadan avutuyordu. Sahi babam ne iş yapıyordu, neden gidip gidip gelmek zorundaydı? Ve neden gidip bir daha gelmemişti?

Esir pazarında satıldığım o günün üzerinden dört ay geçince, bu soruya yine kendim cevap verdim. Babam hiç geri gelmeyecekti ve zaten beni de hiç önemsememişti. Hatta belki beni sevmiyordu, belki annemin ölümünü benim yüzümden sanıyordu, belki başına bela olurum diye düşünüyordu, belki... belki... Ve sonuçta beni terk edip gitti. Annesi ölmüş bir çocuğun bir babaya olan ihtiyacı, havaya, suya olan ihtiyacından daha değerliydi oysa. O bunu bilmiyordu. Hâlâ susuz kaldığım veya gece nefesim daraldığı vakit suyu yahut temiz havayı değil de babamın başımda gezdireceği ellerini arıyorum çünkü.

Bir tavuk ile on yumurta karşılığında beni satın alan "Ustam"ın, -kendisine böyle dememi istiyor- beni getirdiği çığlıklarla dolu bu izbe ve soğuk harabe duvarların dışına çıkınarn yasak. Eskiden burası bir kütüphane imiş. Çekikgöz gelince içindeki kitapları yakıp önce ahır yapmışlar; karargâha yakın bir ahır. Daha sonra Baycu Han, ustam ile iki meslektaşı, işlerini rahatça görebilsinler diye atları çıkarıp, burayı bir işkence odasına dönüştürmelerini emretmiş. Benim kaldığım hücre, eskiden kitapların konulduğu bir gedik imiş. Tabut kadar dar ve basık. Yine de eğilerek girebildiğim bir kapısı var ve orada üşümeden uyuyabiliyorum. işkence gören insanların çığlık seslerine alıştım sayılır. Artık eskisi gibi beni rahatsız edip, uykumu bölmüyor...

Ustam, daha ilk gün, "Beni iyi dinle Samuel!" demişti, "Köleler ve istilacılar var olduğu her vakit, geçerli bir mesleğin olacak! işini daha iyi öğrenir ve daha hızlı yaparsan, bir köle gibi değil krallar gibi yaşarsın." Takip eden günlerde, benim öğrenmem için her şeyi izah etmeye başladı ve yetenekli bir çırak olduğumu sık sık tekrar etti. Gerçekten böyle miydi yahut ben daha iyi öğrenebileyim diye beni teşvik mi ediyordu, hâlâ bilemiyorum. Çünkü mahkûmları kırbaçlarken kırbacını getirmek, kerpeten veya demir pençe ile suçluların etlerini sıkarken kerpeteni taşımak, özel sandığa yatırdığı kölelerin iplerine ilmek atmak ve onlar çığlık atarken

ağlamak dışında yaptığım bir şey yoktu aslında. Ustam!.. Ben onu baba bilmiştim. Sesi hâlâ kulaklarımda çınlıyor:

“Alışırsın Samuel, alışırsın!”

Anlayabiliyorum; bunu biraz da diğer iki meslektaşına nispet olsun diye söylüyor. Çünkü onlar benden rahatsızlar. Biri devamlı beni azarlıyor, diğeri de bana yönelttiği her cümlesine “Bana bak sümüklü!” diye başlıyor. işkence için bağladığı bir kadına tecavüz ettiğini gördüğüm günden bu yana beni korkutmaya çalışıyor. Arn Usta’ma bunu söylemeye çekiniyorum. Çünkü o bu hususta çok hassas. Haftada bir gün, üçü birden şehre gidiyorlar ve sarhoş geliyorlar. O gün, tezgahlarda bağlı mahkûmlara yeter miktarda su dağıtmak ve ekmek kırıkları yutturmak için bir gardiyan geliyor. Benim, o gün hücremden dışarı çıkmam yasak. Ya uyuyorum, ya annemi, ninemi ve olup bitenleri düşünüyorum. Babam mı?!.. Doluya koyuyorum almıyor; boşa koyuyorum dolmuyor!..

Bir zindanda zaman çabuk akmıyor. işkence görenler için de, işkence yaparlar için de... Ama ben yine de gördüklerime çabuk alıştım. İlk günlerde kan görmeye, çığlıklar işitmeye, mahkûmların sidik ve pisliklerini temizlemeye dayanamam zannediyordum, ama kanıksadım sayılır. Artık öylece oturup durmaktansa, ustama yardım etmek için gönüllü bile oluyorum. Çünkü o beni diğer iki cellada karşı hem koruyor, hem bana arada sırada kuru ekmeğe katık edeceğim yiyecekler veriyor. Ustam, diğer ikisine hiç benzemiyor. Düşünceli ve merhametli. Bazen dalıp gittiği oluyor; acı çektiğini anlıyorum. Çok yaşamış, çok gezmiş, çok biliyor. Bir akşam, şarabını içerken arkadaşlarına “Kudüs’ten sonra şu eşek ahırında eğleşip kaldık!” diye dert yandığını duydum. “Eşek ahırı” derken, içinde barındığımız kütüphane binasını mı, yoksa bozkırdaki hayatı çekilmezleştiren Çekikgöz karargahını mı kastettiğini anlayamadım. Kutsal savaşlar uğruna yıllarca önce Kudüs’e gelmiş, oradan geri dönerken Baycu Han ile yolları kesişmiş ve hizmetine girmiş. Kafirlerin, Arapların ve Moğolların dilini konuşabiliyor, mahkûmları sorgulayabiliyor. En az bildiği dil Türkçe. Beni Samuel diye çağırıyor ama yanımda Türkçe konuşmaya çalışıyor. Bazen onu anlayamıyorum; Baycu’ya hizmet ettiği halde Çekikgöz’ün bu topraklarda iyi işler yapmadığını her fırsatta dillendiriyor. Bilhassa, ihanet eden Çekikgöz askerlerini işkenceye yatırdığında işini bir eziyete dönüştürüyor ve artık mahkuma, tanımadığı biri değil de intikam aldığı biri gibi davranıyor. Ne yalan söyleyeyim, ustam onların ellerini ve

ayaklarını arkadan bağlayıp asarken çıkrığı çevirmek de benim çok hoşuma gidiyor. Bir Moğol askeri tepetaklak asılı iken, boynuna bir ağırlığın ipini geçirip sıkıştırmaya da gönüllü koşuyorum.

Çünkü köyümden beni onlar kaçırdı, beni köle diye onlar sattılar. Hatta işkence sırasında Çekikgöz'ün ağzından ve burnundan vücuduna su akıtmak, benim için keyifli bir iş bile oluyor. Çocukluk işte; o günlerde ısıran böceklerle dolu kafese atılacak hırsız kadınların çıplak bedenine, çaldıkları şeyleri nereye sakladıklarını söyletmek için bal şerbeti sürmenin ve bazı ihtiyar mahkûmların ayaklarına tuz bastırıp keçilere yalatmanın da keyifli işkenceler olduğunu düşünürdüm.

Ustam, kendisinin Hıristiyan olduğunu söylerdi ama ben onun acımasız bir kâfir olduğunu bilirdim. Kudüs'te insan öldürmekten bıktığını söylemesi, yalnızca bir aldatmaca idi. Mesleğini yaparken merhamet duygusunu bir kenara atar, merhameti kime karşı göstereceğini iyi bilirdi. İnsan büyüklüğündeki lahitlere kilitleyip yaktığımız adamların çığlıkları müziğe dönüşsün diye, lahdin tepesine kaval delikleri açmayı kutsal topraklardayken o icat etmiş; bununla, diğer iki meslektaşına karşı hep övünür ve böyle bir işkence sırasında adam yanarken çıkan sesleri, şarabına meze yapmak için ayağa kalkıp adeta ayin yapardı. Sonra da hücresine kapanır saatlerce ağlardı. Anlayamazdım, ağlayacaksa neden yapıyor ve yapıyor madem, neden ağlıyordu. Sonraki zamanlarda ağlamanın, bir cellat için ne derece rahatlatıcı olduğunu kendim öğrendim. Çivilerle donatılmış işkence koltuğuna oturtup bağladığım insanların, acıyı daha az duymak için hiç kıpırdamadan durmalarına öfkelenip, kollarını kırdığım veya çivilerin battığı yerlerine tuz serptiğim günlerin gecesinde, gözden akıtılan yaşların cellat kalpler için ne kadar huzur verici olduğunu size anlatamam.

İlk birkaç ayda cellatlık mesleğinin usullerini, aletleri kullanmayı, mahkûmları bağlamayı ve diğer işleri öğrendiğim halde, vicdanım tam dört yıl direnip durdu. Sonraki yıllarda, yaşım gereği pazılarım da biraz kuvvetlendiğinde, erkek ve kadın yüz elli kadar esir, mahkûm ve köleyi bülbül gibi öttürdüğüm zaman, ustalaşmış bir cellat olduğuma kanaat getirdim. Bunlardan, yalnızca bir elin parmaklar kadarı iki ayaklar üzerinde dışarı çıkabilmiş ve ölümden kurtulabilenlerin yarısı da, zaten kafa kırıcı veya kol koparıcı tezgahlarda sakat kalmıştı.

Sorgulanması gerekenler, sırlan saklayanlar, suç işleyenler, hırsızlar, erkekler, kadınlar, efendilerine hizmet etmeyen köleler veya hizmette kusur eden esirler, Çekikgöz'e ihanet edenler, Müslümanlar, Hıristiyanlar,

Museviler, inançsızlar, kâhinler, büyücüler, Rumlar, Ermeniler, Türkler, Farslar, Araplar, Moğollar ve daha kimler, kimler... Bir zindanda, her gün bir diğer güne benzer ve her gelen bir sonra geleceği andırır. Ustam, bir akşam beni çağırıp ocakta yanan ateşin yakınında hazırladığı yemeğine eşlik etmemi istedi. Beni satın alışının üzerinden neredeyse bir yıl geçmişti. Her akşam yediği tavuk ve butlardan bana da verdi. Gözlerindeki öfke ve vahşet, bir celladınkine benzemiyor gibiydi. O güne kadar fazla konuşmazdım. Yalnızlaşmış, kendimi her şeye kapatmıştım.

On yaşıma yeni girmiştim. Hâlâ bir çocuktum ve o akşam, şefkate ne derece ihtiyacım olduğunu anladım. Ustam, bir baba gibi davrandı:

“Ye hadi?”

“Nerdensin he?”

“Buralara uzak.”

“Anan, baban?”

“Annem öldü. Babam beni bırakıp gitti!..”

Durdu. Gözlerini gözlerime dikti; uzun uzun baktı. Aklında başka şeyler var gibiydi. Elindeki budu daha bir hışımla ısırdı ve kocaman bir lokmayı çiğnemeden yuttu. Şakağında bir damarı birkaç kez şişip indi. Sonra sustu, uzun süre sustu. Bana verdiği eti çiğnerken teşekkür ettim. Sesini yumuşatarak anlattı:

“Sen iyi bir çocuksun evlat!.. İleride Arn Usta’nın adını yaşatacağını umuyorum. Sakın yüzümü kara çıkartma!.. Yarından tezi yok sana her şeyi öğretmeye başlayacağım. Bu meslek çok büyük bir dikkat ve çelik gibi sinirler ister, unutma!.. Krallara hizmet edersin. Şimdilik kimin kimsen yoksa da ben varım, artık garip ve kimsesiz sayılmazsın.” “Kudüs’ten mi geldiniz?”

“Evet ya!.. ”

“Orda ne yapıyordunuz?”

“Neler yapmıyordum ki!?.”

Tekrar sustu. Bir ara gözleri dalar gibi oldu. Yüzüme baktı. Bir cevap beklediğimi hissedince tereddüt geçirdi.

Anlatıp anlatmama kararını veremiyor gibiydi. Hâlâ bana güvenmediğini düşündüm. Sonra yüzüme bakıp gülümsedi. Bu gülümseme bir cellat

donukluğundan ziyade bir baba şefkatini gösteriyordu. Anlattı:

“Bir vakitler ben de senin gibi çocuktum. Babam Habsburg’da saray cellatlarındandı. Onun yanında her şeyi öğrenerek büyüdüm. Sonra genç oldum. Sevdiğim bir kız vardı. Cellatlık yapıyorum diye benimle evlenmeyi reddetti. İşimden, kandan, ağlayan ve altına işeyen insanlardan, hatta kendimden nefret ettim. Cellatlığı bıraktım ve sırf o kızla evlenebilmek için kilisenin hizmetine girdim. O sırada sevdiğim kızla birlikte oldum. Keşişler bunu duyunca beni cezalandırdı ve kızı manastırda hapsettiler. Sonra da, arınmam için beni Girit’e gönderdiler. Orada şövalyeler arasında eğitim aldım. Kendimi Allah’a adadım ama sevdiğim kızı unutamadım. Bana, manastırda çocuk doğururken öldüğünü söylediler. Çocuğum da ölmüş. Artık yapacak bir şeyim kalmamıştı. Bari Hıristiyan hacılar kolayca kutsal topraklara gidebilsin diye Kudüs yolunda hizmet edeyim dedim ve Tapınak Şövalyeleri’ne katıldım. Tapınak Şövalyesi nedir bilir misin?!”

“Hı, Hı!..”

“İşte onlarla çalışmaya başladım. inancımı hiç insan öldürmemek üzerine kurmuştum. Lakin arkadaşlık ettiğim şövalyelerden biri, bana tesadüfen Habsburg’dan haberler verdi. Meğer sevdiğim kız doğumdan sonra manastırda rahibelerin eziyetleriyle ölmüş. Çocuğumu da

günah tohumu diye boğup hela kuburuna atmışlar. Önce inanmadım, direndim. Lakin haberi veren dostum, o günlerde bir keşişin yanında eğitim alıyormuş ve bütün bu emirleri o keşiş vermiş.”

“Eee?”

“Koşup gidecektim tabii. .. Gerek kalmadı. Aynı keşiş, Haçlı askerlerini savaşa özendirmek için Kudüs’e geldi. Bir gece yanına varıp duyduklarımın hesabını sordum. Bana ‘Sen Tanrı’yı gücendirdin, cezayı hak ettin,’ dedi. ‘Her gün adam öldürürken sen değil de bir kızı sevdim diye ben mi Tanrı’yı gücendiriyorum?’ dedim. Güldü. Benim cezamı neden o kızdan çıkarttığını sorduğumda ise alay etti. Öfkelendim. Sonra plan yaptım. Keşişi kaçırıp eski mesleğime geri döndüm. Etlerini tırmıklarla lif lif ayırıp bebeğimin ve sevdiğim kızın intikamını aldım. Sonra nerede bir zalim varsa işkenceye yatırarak cezalandırmaya başladım. Tanrı’nın yapmadıklarını ben yaptım. Kudüs’te hem Müslümanlar, hem papazlar “Tanrı adildir!” diyorlardı. Ama hepsi de adaletsizlik yapıyorlardı. Sonraki aylarda O’nun adil olmadığını görüp adaleti ben üzerime aldım. Ama zamanla ben de adaleti avucumda tutamaz oldum. Savaş, büyük adaletsizliklerle sürüyordu. Bütün

haksızlıklara tek başıma karşı koymaktan yoruldum. O sırada arkadaşlarımın pek çoğu Kudüs'e geldikleri zamanki fikirlerini değiştirmiş, eski asaletlerini kaybetmiş, her türlü ahlaksızlığa, düzenbazlığa bulaşmışlardı. Dindarlığı bir yana bırakmışlar, sarhoş oluyor, horoz dövüştürüp kavga ediyor, birbirlerine tacizde bulunuyor, hırsızlık yapıyor, ev basıyor, menfaatleri için asker olmayan insanları öldürüyorlardı. Tanrı'nın adaleti adına, işe onlardan başladım. İçimizdeki kötülerin ruhlarını birer birer işkence ile temizliyordum. Çok çalışmam gerekiyordu. Çünkü Tanrı adına kutsal savaşa katıldığını söyleyen utanmaz günahkarların arkası kesilmiyordu. Sonra, kendilerini gizlice cezalandıranın, kendi içlerinden biri olduğunu hissetmeye başladılar. Yakalanma tehlikesini sezince oradan ayrıldım. Niyetim Bizans'a yakın yurtlarda bir hayat kurmak ve tıpkı tekfurlar gibi toprağımı işleyip vergimi ödeyerek yaşamaktı. Lakin yolda Baycu Han ile yollarımız kesişti. Tanrı'yı o gün terk ettim. Zaten o da beni çoktan terk etmişti! Sonunda Tanrı'dan kaçan bütün adamların yaptığı gibi, ben de bozkırın çalkantısına kendimi bıraktım." Ustam son cümlelerini, kabullendiği bir çaresizliği ifade eder gibi söylemişti. İlk defa onun kötü bir insan olmadığına inandım. Ama yaptığı ve benden de yapmamı istediği iş kötüydü. Üstelik kafir olduğunu açıkça söylüyor ve sık sık Allah'a küfrediyordu. Babam, ustamın söylediklerini duysa herhalde dilini koparırdı, diye geçirdim içimden. Sonra bundan şüpheye düştüm. Çünkü babam uzun boylu sayılırdı ama ustam neredeyse onun iki katı kadar uzun ve bir o kadar da cüsseliydi. Ayrıca benim nasıl birinin yanında olduğum babamın hiç de umurunda sayılmazdı. Tanrı'nın terk ettiği ve Tanrı'yı terk ettiğini söyleyen bir adamın yanında yaşıyor olmam onu ne kadar ilgilendiriyordu, şüphedeydim. Kabullendim ki artık babamın değil, onun himayesindeydim. Bunun adaletli olmadığını biliyorum. Zihnimde "Tanrı adil ise..." şartıyla başlayan yüzlerce tedirgin düşüncem var. Sordum:

"Arn Usta!.. Tanrı hakikaten adaletli midir?" "Sizinkilere ve bizimkilere göre, adaletin ta kendisidir. Ama galiba O'nun adaleti bozkırda bir yerlere sıvışıp gitmiş."

"Tanrı değilse Baycu Han mı adildir peki?"

"Onun yerine adaleti biz sağlıyoruz ya işte!"

"İyi ama bizim yaptıklarımızı Tanrı..."

Cümlemin sonunu beklemedi. Yaptığı işten dolayı kendini suçlu hissetmekten kaçıyordu sanki. Sesinin tonunu yükseltti:

“Çocuk sus! Bana Tanrı’dan bahsetme! Herkes hayatında mutlaka bir şeyleri ciddiye alır, herhangi bir şeye güven duyar ve o şeye inanır. Sen, o şeyin adını Tanrı koymuşsan bunu kendine sakla! Kardinallerin bile, ispat etmek için bin bir delil saymaya kalkıştıkları Tanrı’yı senden dinleyecek değilim. Tanrı’nın varlığını inkâr da, ispat da kişinin kalbindeki ışıktan güç alır. Ben o ışığı yitireli yıllar oluyor. Delik kovada su tutamazsın. Kovada bir delik olmakla on delik olmak arasında da sonuç değişmez. Eğer Tanrı adil olsaydı, hatta bizzat Tanrı var olsaydı burası senin yerin olmazdı. ”

Ustamın Tanrı’ya inanmadığını öğrendiğim o akşamdan iki gün sonraydı. Arn Usta, diğer cellatlarla birlikte çarşıya gitmişti. Mahkûmlarla ilgilenmek üzere gelen Rum gardiyan, hücremin kapısından seslendi. Yanına vardım. Sarhoştu. Tezgâhlarda inleyen mahkûmlara su verınemi söyledi. Aslında bu onun görevi olmasına rağmen dediğini yaptım. Sürekli benimle konuşuyordu ama kelimeler ağzında adeta yuvarlanıyordu. Bir ara yakınıma geldi ve beni taciz etmeye başladı. Niyetini anladım. işkence kamalarından birine yakın vardım. O da yanırnca geliyordu. Nihayet kamayı elime alınca diklendim. Saldırınca kolunda bir çizik açtım. Öfkelenip üzerime çullandı. Ne kadar mücadele ettim bilmiyorum. Beni bağlamak istiyor, ben de kurtulup kaçmaya çalışıyordum. Babam aklıma geldi. O sırada yanıma gelivermesini istediğim babam. Hayır, gelmiyordu. Sonra Allah’a yalvardım, beni duysun ve bu tehlikeden kurtarsın diye. Çırpınırken bağırıyordum. Adam sarhoş olmasa beni kolayca zapt edebilirdi, ama yine de ayı kadar kuvvetli idi. Bir ara iyiden iyiye gücümün kesildiğini ve çaresiz kaldığıını düşündüm. Gözlerim karardı. Son gücümle bağırdım:

“Arn Ustaaaaaaa!..”

Gözümü açtığımda Arn Usta’m başımı okşuyor, beni teskin etmeye çalışıyordu. Diğer iki cellat da yanımızdaydı. Bana saldıran gardiyan hemen ayakucumuzda kanlar içinde uzanmış can çekişiyordu. Arn Usta’m ile göz göze geldik. “Korkma, kurtuldun!.. Artık sana kimse zarar veremez!” dedi. Sonra da çırpınırken düşürdüğüm kamayı elime tutuşturdu. Gözlerimin ta içine baktı. Dernek istediğini anlamıştım. Yanağıma yaşlar akmaya devam ediyordu. Kurtulduğum için sevindiğimden değildi gözyaşlarım, hayır, ilk cinayetimi işleyecek olmanın ruh karmaşasından idi. Yerimden kalktım. Titreyerek ilerledim ve küçük bir tereddütten sonra kamayı gardiyanın boynuna sapladım. İlk anda farklı bir şey hissetmedim ve hırıltıları dinesiye kadar öylece bekledim. Boynundaki son damarın seğirmesi de durdu. Bir

hayata son vermiştim, ama gözyaşıma renk veren şey sevinç miydi, üzüntü mü, anlayamadım.

Daha sonraki zamanlarda, bana yardım etmeyen babama ve Tanrı'ya karşı içimde kinler yumak yumak büyüdü. Tanrı'dan bahsederken Arn Usta'mın neden o kadar öfkeli olduğunu anlayabildim. O günden sonra, babam gibi Tanrı ile de aramdaki lifler birer birer kopup gitti. Eğer ninemin dediği gibi Tanrı beni görüyor ve duyuyor olsaydı, ona yalvardığım vakit beni korurdu. Üstelik babamın kalbinden benim sevgimi silen de O'ydu. Babam, O'nun her şeyi bildiğini, kulu dua edince dileğini kabul edeceğini söylemişti. Ama ne kaçırılırken, ne esir pazarında satılırken ve ne de bu cellathanedeyken o bana hiç cevap vermedi. Eğer bir Tanrı var ise, neden beni duymuyordu? Duymuyor ise, bütün yetkinliklere sahip olduğu görüşü koca bir yalandı. Kendisinden daha mükemmelini kavrayamadığımız şeyin Tanrı olduğunu söylemek, belki de yalnızca bir aldatmaca ve şüphe idi. Günlerce bu şüpheyi içimden atmaya çalıştım. Düşünüyordum ki O mükemmel idi ve mükemmel olanın varlığından şüphe duyulamazdı.

Belki de ben O'na isyan ettiğim için beni duymuyordu da, ben O'nu yokmuş gibi düşünüyordum. Babam, O'nun her varlığı kuşattığını söylerdi. Her varlığı kuşatıyor ise bir varlığının olmadığını iddia etmek abes olurdu. Annem her gece yatarken Tanrı'ya dua etmemi söylemişti. "O vardır ve Bir'dir. Seni sever, sen de O'nu sev!" inandığım Tanrı'yı düşündüm. O'nun var olması, Tanrı oluşunun ayrılmaz bir parçası ise, neden on yaşında bir çocuğu duymuyordu? Sonraki bir günde yine Tanrı'dan söz açıldığında, ustama bunu söylemeye çalıştım. Belki de içimdeki şüpheyi onun gidermesini istiyordum:

"Tanrı'ya inanmayan biri, onun varlığına karşı kasten kör ve sağır mıdır? Bu durumda onun koruması ve sevgisinden mahrum kalır mı?"

Öfkesi sesinden anlaşılıyordu:

"Çocuk, nedir sence Tanrı sevgisinin güvencesi? Çekikgöz'ün yıllardır yapıp ettikleri bu sevginin neresinde mesela? Şu işkence masalarında nasıl bir adalet hüküm sürüyor? Şu inleyip duran fahişenin güzelliğine bak. Bu güzelliğe bir gün toprağın altında yılanlar, çıyanlar, kurtlar, kurtçuklar iştahla saldıracaksa neden bu güzellik var? İnsanlara önce sevmeyi veren, sonra da sevdiklerini elinden alan bir adaletsizlik sence bir Tanrı işi mi? Kılıçların kalplere saplanmasında veya eceli gelmeden ölenlerin kaderinde adaletin yeri olabilir mi? Öldürdüğün gardiyanın veya babanın kokusunu

hatırlıyor musun mesela? Annenin ölüp gitmesi mi, yoksa babanın seni terk etmesi mi adalet? Bunları sana Tanrı yapıyorsa, O'nun sevgisinden mahrum kalsan da keder etme."

Artık hayal meyal hatırladığım annemin toprak altında cesedini parçalayan sürüngenler geldi gözümün önüne. Tanrı'yı düşündüm. Var ise ve annemi yeraltı sürüngenlerine yediriyorsa, O'na asla güvenmeyeceğimi geçirdim içimden. Arn Usta'ın gittikten sonra bulunduğum yerde ne kadar oturdum, neler düşündüm, bilmiyorum. Üşüdüğümü hissedip yatağıma çekilirken, dimağımda buruk bir keder, gözümde de yaşlar vardı. Yatağımda kıvranıp durdum:

"Babacığım, neden beni bırakıp gittin?!. Allah'ım, ey Allah'ım!.. Varsan, Bir'sen ve beni duyuyorsan ya onu bana getir, ya beni ona gönder!"

ALAMUTLU

evlat acısı - handaki cinayet-Alamut'un son fedaileri - dava - derbederlik teselli etmiyor - bir mezarın içinde uyanmak -Tapduk yolunda - adına sevda denir - kimsesizlerin kimsesi

Bu ne derttir acep
Derman belirmez
Ya bu ne yaredir
Merhem derilmez

Çok şükür oğlum yaşıyordu. Bunu öğrenebilmiştim. Lakin bulmak için, yaklaşık bir yıl boyunca bozkırın bir ucundan diğerine savrulup durdum. Her vardığım köye umutla varıp umutsuz ayrılmak, her akşam oluşunda hasretle ağlayıp her gece İsmail'i bulduğumu rüyada görerek uyanmak, karda ve boranda, yazda ve ayazda, her gün yeni bir yolculuğa başlamak, öfkemi çoğalttıkça çoğalttığı gibi zihnimi de yordukça yordu. İsmail'i ararken, bozkırın acımasız ruhunu buldum çünkü. Bir meşe dalı gibi toprağa var gücüyle tutunan bozkır insanının nasıl katıksız bir huşun et, ne derece acımasız bir kin içinde yoğrulduğunun farkına vardım. Taşı sıksa suyunu çıkaracak yiğitlerin yokluk ve yoksulluk elinde zebun oluşlarını gördüm. Çeşit çeşit insanın içindeki farklı farklı düşüncelere şahit oldum. Yol arayanlar, yolunu kaybedenler, yoldan çıkmışlarla karşılaştım. Cengâverlere, ışık dervişlere, çiftçilere, rahip veya kâhinlere, casuslara ve sıklıkla da fahişelere rastladım. Namus duygusu yeryüzünden silinmiş gibiydi. Bozkır kaynıyor, fokurduyor, içindeki alevi dışarı atmak için inliyor, ıstırap çekiyordu. En ucuz şey kin ve can idi. Ellerdeki hançerler, mevki ve makam ayrımı yapmıyor, bu alim, bu zalim demiyor; güç adına, kazanç adına, hayatta kalmak adına yüreklere inip çıkıyordu. Kötülük için de, kötülüğe karşı koymak için de; iyilik adına da, iyileri yok etme pahasına da ölüm kapıda bekliyordu. İnsanlar, hayatta kalabilmek, ailelerini

savunabilmek, çoluk çocuklarının ekmeğini temin etmek veya çalmak, çırpmak için gündüz başka, gece başka kişiler olmakta ustalaşmışlardı. Bozkırda gece, ölüm anlamına geliyordu. Bunun aksine, yegâne güvenli yerler hanlar idi. Çünkü hanlarda kapıların gün batınca kapanması kuralı vardı. Kapı sürgülendikten sonra kilit asılıyor, artık ne içeriden dışarıya, ne dışarıdan içeriye bir harekete izin veriliyordu.

Niğde'ye iki konak mesafede konakladığım handa iki cinayet işlendi. Akşam ateşin çevresinde toplanan insanlar arasında hiç anlaşmazlık yoktu halbuki. Hemen her handaki gibi geceyi birlikte geçirmek üzere müşteri arayan birkaç fahişe, onlarla gönül eğlendiren Çekikgöz subaylar, altmış deveden oluşan katarını hanın dışında muhafızlara bırakmış Hintli bir tacir üst katta kalıyorlardı. Hintli tacirin kıymetli eşyalarını taşıyan üç muhafız, bellerinde keşkül taşıyan, göğüsleri dövmeli, dazlak abdallardan iki ışık derviş, köyü yakıldığı için göçen bir aile ile mumdan insanlar taşıyan bir Çekikgöz kafilesi de alt katta hücre edinmişlerdi. Handaki herkes ok ve yaylarını hancıya teslim ettiği halde, yalnızca bir adam belinde hançer taşıyordu. Belli ki Çekikgöz yasavullarından biriydi ve emrindeki heyet de Hülagu yahut Baycu gibi Moğol başbuğlarının mumdan heykellerini yapan sanatkârlardı. Çekikgöz'ün böyle bir geleneği vardı ve bazı Moğol yöneticiler ile onların ailelerinin mumdan heykellerini yapıp ordugâha, çarşı pazara, şehir ve kasabaların kalabalık yerlerine koyarak askerlerinin cesaretini arttırıyor, yerli halkın kalplerine de korku salıyor, kendilerini gözetleyen birilerinin daima olageldiği hissini yaymak istiyorlardı. Bu adamlar mum heykeller yapmakta gerçekten maharetli idiler. Çünkü bahçe ortasındaki yaşlı incir ağacının gövdesine yasladıkları mum adamların önünden geçenlerin onları canlı zannederek eğilip selamladıklarını gördüm. Bu yanlışı ben de yaptım ve hatta tam ağaç hizasından geçtiğim sırada sanki içlerinden birinin gözleri oynamış gibi bile hissettim.

* * *

Ücretin ancak yarısını ödeyebildiğim için, hanın ahırındaki atlarla birlikte kalacaktım. Heybemi yastık edindiğim yerde kıvrılmış uyumaya çalışıyordum. Yanımda dört kişi daha vardı. Akşamdan, her şey olması gerektiği gibi akıp geçti. Lakin gece yarısından sonra, üst kattaki odalardan

birinden aşağıya çuval atılmış gibi bir ses duydum. Dışarıya baktım. Herhangi bir hareket yoktu. Uyumaya devam ettim. Fakat daha dalmadan bir başka ses duydum. Sanki bir kılıcın havada sallandığı zaman çıkardığı ıslık gibiydi. Sonra hiçbir şey olmadı. Sabah kalktığımda herkesle birlikte, ben de hayretler içinde kaldım. Akşam hançerle dolaşan adamın cesedi, incir ağacının gövdesine boynundan kılıçla yapıştırılmış duruyordu. Dili sarkmış, boynu düşmüştü. Elbette ertesi sabah kılıcın sahibi ortaya çıkmadı. Hancının teslim aldığı silahlar arasında böyle bir kılıç hiç olmamış, kimse kanlı bir kılıcı görmemiş, duymamıştı.

Sabahleyin tesadüfen öğrendim. Meğer yıllar önce Hülagu ile İsmaililerin reisi Şeyh Rüknettin arasında bir çatışma çıkmış, Rüknettin, Alamut Kalesi'ne kapanınca da Hülagu çaresiz kalmış, onu Alamut'tan çıkarmak üzere Baycu'yu görevlendirmiş, o da incir ağacına mıhlanan yasavulu gönderip şeyhin kellesini uçurtmuş, şimdi de Alamut'un fedailerinden ikisi izini sürüp gece adamı infaz etmişler. Sabah handan ayrılırken iki abdal derviş yanıma geldiler ve sanki dinî mevize anlatır, şeriat nasihati eder gibi gülümseyerek, gece yaptıkları işleri ve cinayetin her aşamasını birer birer anlattılar. Birisi yasavulun ağzını ve ellerini bağlayıp yukarıdan bahçeye atmış, yere düşen yasavul ayağa kalkıp kaçmak isteyince de diğeri kılıcını boynuna saplayıp ağaca yapıştırmış. "Neden bunu bana anlatıyorsunuz?" dediğimde aldığım cevaptan şaşırıp kaldım:

"Çünkü sen hem gördün hem duydun!"

"Ama sizi görmedim, sesinizi duymadım!"

"İyi ya, şimdi bizim yaptığımızı herkese anlat ki Alamut'un intikamının alındığı bilinsin!"

Duyduklarımdan sonra titredim. Dervişler gittikten sonra olup biteni hancıya ve Çekikgöz'ün askerlerine anlattım. Sonra hızla handan ayrılıp dervişlerin peşine düştüm. Bir suikastçıyı yüz binlik bir ordu içinde yıllar sonra bile bulabiliyorlarsa, elbette bir çocuğu da, İsmail'imi de bulabilirlerdi. Dört ay evvel Satı Nine'yi Kayseri'de bulduğumda, bana ağlayarak "Yunus'um!" demişti, "İsmail'i Sarıcaköy baskınından kaçırıp kurtardım ama Gülşehir'den geçerken Kızılırmak çayı kıyısında, atlı iki domuzdan kurtaramadım. Gücüm yetmedi oğul, emanetini korumaya gücüm yetmedi!" Satı Nine, İsmail'i kaçıranları tarif edemiyordu. Arkadan görmüştü. Ata bindiklerine göre ya Çekikgöz'den, ya Tapınak eşkıyasından olmalıydılar. Bizans soğuk nefeslerinden olamazlardı. İsmail'i bağlayıp

götürmüşler. Muhtemelen köle diye satacaklardır. İşte bu yüzden İsmail'i bulmalı, satılmadan onu kurtarmalıydım. Alamut fedailerinin izini takip ettim. Her ne kadar Hasan Sabbah yüz yıl önce ölmüş; Çekikgöz, Alamut'u dağıtmış olsa da İsınailî fedaileri Haşhaşiyyun adıyla hâlâ bozkıra dehşet saçmaya devam ediyorlardı.

Ulukışla taraflarında abdal dervişlere yetiştim. Hâlâ aynı kılıkta yola devam ediyorlardı. Hem onlar handan ayrıldıktan sonra hikâyelerini nasıl anlattığımı, hem de başımdaki belayı ayrıntılarıyla dile getirdim. Bu adamlar kendilerince kutsal bildikleri şeye "dava" diyorlardı ve kendilerini de o davanın "dai"si olarak tanıtıyorlardı. ibadet ettiklerini görmedim, hatta abdestsiz gezdikleri de oldu, ama tespihlerini hiçbir gün ihmal etmediler. Zikir olarak ne okudukları ise, doğrusu hiç merakımı çekmedi. Sureta baldırı çıplak ve cavlak ışık idiler ama torbalarında her türlü silah vardı. Ben katlanabilen bir kılıcı ilk kez onların torbasında bir ney kamışının içinde, hançer ve muştaları da acıktıkları zaman bölüp yedikleri somunun karnında gördüm. Bana acıdıkları için mi, yoksa hakkaniyetten yana olmak kastıyla mı bilmiyorum; yardım etmeyi taahhüt ettiler. Belki de şeyhlerinin adı İsmail olduğu içindi, bilemedim. Dört hafta boyunca yanlarınca gittim, bin bir hallerine şahit oldum. Bir gün gördüğüm kişiler diğer gün başkalar oluveriyorlardı. Nereye varacağımızı onlar belirliyor, ancak her vardığımız yerde İsmail'i arayıp sormamız eksik olmuyordu. Gittiğimiz kasaba ve şehirlerde tanıdıkları birkaç kişi mutlaka oluyor ve ben hepsine "Bana benzeyen bir çocuk!" soruyordum. Bir defasında saçlı sakallı birer sof taciri oldular ve bir kervan ile Halep'e ve Urfa'ya kadar gittik. Dönüşte biri kâtip, diğeri nakkaş oldu. Tomarla kâğıtlar edindiler ve biri yazdı, diğeri nakışladı. En heyecanlı yolculuğumuz bu olmuştu. Benim üzgün ve serazat hayatıma da pek uygun düşmüştü. Sorumsuz, bir başına buyruk, derbeder ve avare. Nerede akşam, orada sabah. Bulunca yiyerek, bulmayınca sabrederek. Yazı yazmaya da ilk o vakit, bu sahte ışıklar sayesinde heves ettim. İleride mutlaka okumayı öğrenecektim. Öğrendiğim zaman da kitaplar edinecek ve bu ışıklar gibi güzel yazmayı başaracaktım. Yolculuğumuzun beşinci haftasında beni artık yanlarında istemediklerini söylediler. Muhtemelen yeni bir infaz için hazırlanıyorlardı. Yazı malzemeleri arasında taşıdıkları bir torbanın altınla dolu olduğunu ve Konya'da bir Çekikgöz'e teslim ettiklerini gözlerimle görmüştüm. Şimdi o adamdan söz ediyorlardı. Bir akşam helalleştik. Bana İsmail'i arayacaklarına söz verdiler. Bulurlarsa Sulucakarahöyük'te Aslanlı Hünkâr yurduna ulaştırmalarını tembih ettim.

Bir yıl boyunca oradan oraya koştum, her yanı yokladım, her ilden, her yoldan haber sordum. Her biri bir şeyi arayan yığınla insan gördüm. Her bir derdin, sonunda Bir olana vardığına orada inandım. Bir bir geliyor, bir bir gidiyor, geriye Bir kalıyordu. Dertliler ağlayıp geziyor, ilden ile konup göçüyorlardı. Kaderime teslim oldum, kabullendim ve İsmail'imle alakalı umutları zihnimin gerisine hapsettim. Mecrası taşlık vadilere uğramış bir ırmak gibi bilmediğim yurtlarda oradan oraya akıyordum. Bir tarla suladığım, bir susuza su yetiştirdiğim yoktu. Başıboşluk, amaçsızlık ve yolunu yitirmişliğin sıkıntısına "derbederlik" deyip geçiyor, içimdeki boşluğa bir teselli bulmaya çalışıyordum. Rüzgâr idim de, ne yandan eseceğimi, ne yana eseceğimi bilemiyordum. İçime doğru, iç dünyama doğru kendimle konuşuyor, kâinatı anlamaya çalışıyor, hikmetleri düşünüyordum. Gördüğüm bütün varlıkların ve olup biten değişimlerin yumak yumak karmaşasının ardında kalıcı ve sürekli bir gerçeklik olduğunu düşünmek ve buna inanmak bana güç veriyordu. Bu yüzden idi ki ilden ile dost soruyor, viranelerde, izbelerde yol iz arıyordum. Ne çare, gittiğim yerlerde hep acı ve elemle karşılaşıyorum. Son birkaç yıl içinde bozkırda ne çok ölüm olduğunu, ne çok mezar kazıldığını, hayat ve ölüm dengesinin ne çabuk değiştiğini görmemek imkânsızdı. imar adına kazmanın değdiği yerlerin mamure değil de mezar olması, insanların da ruhlarında keder yumakları sarıyordu.

Yoldaki gecelerimden birini mezaristanda geçirdim. Sabah gün ışırken gördüm ki her yanda dağılmış topraklar, yıkılmış taşlar. Kimi biçareliğe tutkun, kiminin ömrü heder olmuş. Ecel heybetinde nice yiğitler murada ermeden yatmışlar. Kiminin tuzağa düşmüş tenleri, kiminin Hakk'a ulaşmış canları. Ayağa kalkmak istediğimde gördüm ki bir mezarın içinde sabahlamışım. Kurtların deştiği ve tahtasını açtığı bir mezar... Elbette bir cesedin ufalanmış kemikleri üstünde uyumuştum. Bir taş, bir isim yok. Hemen yanda bir başka çukur. Taze bir mezar olduğu, çürümeye başlamış etlerinden belli. Hayret, cesette hiçbir koku, hiçbir çirkinlik belirmemiş. Yalnız inci dişleri dökülmüş, sırma saçları dağılmış, gözünün karası ağarmış, kefen bezi kemiklerine yapışmış, ibretlik bir sahne. Benden evvel buralardan bir kefen soyucu geçmiş olmalı. İçimde bir sesin, "Âdem olan mülke suret bezemesin; mülke suret bezeyenler kara toprak olmuş, yatar" der gibi olduğunu sandım. Bu kabristanda ve bir mezarın içinde beklerken sanki hayatın anlamı başkalaşıverdi. Meğer yalancı dünyaya konup göçenler, gün geliyor, zaman akıyor, ne söylüyorlar, ne bir haber

veriyorlardı. Üzerlerinde türlü otlar bitiyor, yılana çıyana yem oluyorlardı. Kiminin üstünde biten ağaçlar, kiminin başında sararan otlar görülüyordu. Kimi masum, kimi güzel yiğitlerin nazik tenleri toprak olmuş, tatlı dilleri söylemeden kalmış, öylece yatıyorlardı. Ölümü anlayabilir miyim endişesiyle biraz oyalandım, ilerledim, kabir taşlarını inceledim. Her taşta ayrı bir hikâye vardı sanki. Ölüm buraya erken gelmişti besbelli; kimisi dördünde, kimi beşinde; kimi altı, kimi yedi yaşındaydı. .. Kimisi bezirgân, kimisi hoca, kimi ak sakallı kimi pir, koca... Kiminin başucunda taş yok, taş olsa bu sefer dili yok. Bir ıssızlık, bir sessizlik... "Kime ibret gerek ise bu mezarlığı göstermeli!" diye düşündüm. İnsan böyle bir manzara karşısında taş olsa erirdi. Sonunda yeni ve yakası olmayan bir kefene sarınacak olduktan sonra bu yalan dünyanın ibreti ne olabilirdi ki? Bir zamanlar bütün dünyaya hükmedip cümle mülke "benim" diyenler bu adamlar mıydı, şu taşlara başlarını koyup yatanlar, bir vakit köşkleri, sarayları beğenmeyenler miydi? Bir vakitler beylik yapan, kendisine kapıcı tutanlar acaba bunlardan hangisiydi? Hani o şirin sözlüler, nerde o güneş yüzlüler; sorsam, araştırsam bulur muydum? Kabristan; bir ibretlik yer idi; ne kapı vardı giresi, ne yemek vardı yiyesi, ne ışık vardır göresi!..

Oradan ayrılmadan bir karar verdim. Nefsimin azgınlıklarına, dünya nimetlerinin süsüne ve ziynetine aldanmamak üzere kendimle bir akit yaptım. Nefsime tembihledim; "Şu cihan mülkünü Kaf'tan Kaf'a tuttun, bütün cihan malını bir zar ile üttün tut. Süleyman tahtına oturup, cinlere ve devlere hükmettin, Firavun'un ve Nuşirevan'ın zenginliklerine sahip oldun tut. Üstüne bir de Karun'un hazinelerini ekledin, ağızda çiğnenmiş bir lokma olan şu dünyayı dahi yuttun tut. Ömür bir ok, zaman bir yay, bir el o yayı germiş, sen o yayı attın tut. Aldığın her nefes, keseden akmakta olan bir kum tanesi, kese ortalanmış ve sen kumu tükettin tut."

Kabristan'dan ayrıldığımda hakiki ve hakikatli bir dost kapısında teselli bulacağımı, orada ölümü öldüreceğimi biliyordum ama galiba buna hem yüzüm, hem de gücüm yoktu. İsmail'i bir türlü bulamıyordum. Avarelik, bıkkınlık olmuştu. Tapduk Sultan'ın dergâhına gitme fikrini yeniden düşünmeye başladım. Aslanlı Hünkâr beni ona göndereli bir yılı geçmişti. İçimde yine o şüphe belirdi. Ya o da beni kabul etmezse!.. Hem bunca zaman sonra?!. Gerçi "bunca zaman"dan haberi yoktu ya!.. Belki de vardı; belki de Tebessüm Sultan ile haberleşmişler idi. Eğer öyle ise... Kendimle konuşup duruyordum işte:

"Yok, yok; hangi yüzle Tapduk Emre'ye giderim ben? Ah Sitare!.. Yanımda olsaydın!.. O vakit her şey başka olurdu. İsmail'imizi kaybetmezdik. O

vakit ben de şu dünyada tek başına olmanın, bir merak edenin bile bulunmayışının ne derece dayanılmaz bir dert olduğunu hiç öğrenmiş olmazdım!.. Sitare! Keşke seninle geçirebileceğim birkaç dakikayı bana verseler de sonra canımı alsalar. Sevgin, gönül denizimde tutuşan bir alev. Ve denizimde şimdi yangınlar çıkıyor.”

Sitare aklıma düşünce gayriihtiyari heybemi kokladım. Sitare kokuyordu. Parmaklarım yıldız nakışlarının üzerinde gezindi... Sitare’ye dokunmuş gibi oldum. Yaşadığım hayatı, bu dünyadaki varlık sebebimi, dünyanın ancak dert ve bela ile dolu oluşunu düşündüm. Gönül ağlıyor, gülmüyordu; şu dünyada bir gariptim. Dünyanın işi gücü cevr ü cefa idi ve elimden bir tutamın yoktu. İçim dolagelmişti. Yanağımdaki ıslaklığı silmek üzere elimi kaldırdığımda bir şeyi fark ettim. Sitare birkaç adım önümde yürüyordu. Tarladan eve döndüğümüz zamanlardaki gibi neşeli ve bahtiyar... Hep böyle davranır, yüzünü bana döner, kalbiyle gülümser, benim kalbimden geçenleri aynıyla bilirdi. Adımlarımı hızlandırıp elini tutmak istedim, o da gülerek adımlarını hızlandırdı. Ona ilk vurulduğum, kuzuları otlattığımız, sevdasına düştüğüm günlerdeki gibiydi. Bana, “Can Yunus!” dedi yine, parmağını kalbimin üzerine koyarak:

“Burası kalbinin en değerli yeridir. Burada siyah bir nokta vardır. Canın canı, sevenin cananı buradadır. O nokta, kurumuş bir damla kandan ibarettir. Adına sevda denir, siyaha çalan rengi yüzünden ona sevda derler. Bütün tecelli denizleri, bütün aşk ve ihtiras fırtınaları işte o bir damla kanın içinde dalgalanıp çırpınır. Aşırı sevgi bu damlayı tahrip edip dağıtırsa parçaları bütün vücuda dağılır.”

Sevda!.. Ah sevda!.. Baktım, o da benim gibi ağlıyordu. Parmağımı uzattım, silmek için. Tıpkı eski günlerdeki gibi. .. Ama o yüzünü uzaklaştırdı benden. Ben yürüdüm, o yürüdü... Ve yine içimde Sitare ağlamaya başladı. Yine anladım ki Sitare benim için bir rehber, Sitare bir yoldu. Sitare benim doğru yolumdu. Bu yolun sonu nereye varacak bilmiyordum, ama nereye varırsa varsın Sitare’den geçmeyecektim. Dudakları, bozkırda bir günbatımının çekiciliğiyle kıpırdayasıya kadar ardından gittim:

“Sen artık şu görünen köye var Can Yunus... İlk karşılaşacağın kişiyi kendine rehber edin. Söylediklerinden şüpheye düşme. Derdi veren, yalnızlığı takdir eden, seni çağırmak isterse, elbette çağırır, İsmail’i buldurmak isterse elbette buldurur!.. Kalbini ferah tut; kimsesizlerin de bir kimsesi vardır...”

SİTARE

bilinmeyen bir rehber- hazin bir aşk hikayesi - mevlit kandili - Tapduk yolunda

Gâh eserim yeller gibi
Gâh tozarım yollar gibi
Gâh akarım seller gibi
Gel gör beni aşk neyledi

Sitare yanımda ne kadar yürüdü ve ne zaman ayrılıp gitti bilmiyorum Molla Kasım, kendime geldiğimde bir camiden çıkıyordum. Akşam namazının cemaati dağılıyordu. Biri el bileğimi kavradı:

“Haydi gel kardeş; yolcusun anlaşılan, bizde mihman ol!”

Alacakaranlıkta ilerliyorduk. Orta yaşlı bir köylüydü beni misafir etmek isteyen. Nezaketen olsun itiraz edememiştim; teşekkür etmek ise aklıma gelmiyordu. Yalnızca zihnimde bir soru vardı: Günbatımından sonra bir yabancının tehlike sayıldığı, ev kapılarına kilitlerin asıldığı bugünlerde kim derbeder bir adamı, bir yabancıyı, bir gelirgeçeri, hele de kim olduğunu bilmeden, hangi cesaretle evine çağırırdı? Peki, bir yabancının davetine ben neden itaat ediyordum? Sitare’nin söyledikleri miydi bunun sebebi? Rehberim bu adam mıydı?

Hayır diyemediğim gibi, gitmezlik de edemiyordum. Sanki beni bileğime yapışan el değil de fırtınalı bir güç sürükleyip götürüyordu. İki hane ilerledikten sonra, tahta bir kapıdan genişçe bir bahçeye girdik. Mevsimi değildi ama dallarda nar ve ayvalar vardı. Burnuma filbahri kokusu çalındı. Bahçenin sağ köşesindeki kulübenin kapısına dolanan ince dallardan geliyordu. Kerpiç kulübe tek odadan ibaretti. İçeri girdik. Yerde bir tepsi, tepside bir sahan, sahanda sarıları dağılmadan pişirilmiş yumurtalar,

yanında da henüz dumanı tüten bir somun ile küçük birer kâsede halis bal ve altın sarısı bir topak sadeyağ duruyordu.

“Otur kardeş!.. Buyur, ye!”

Evin tek odadan ibaret olduğunu yeniden gözden geçirdim. İçeride bizden gayrı kimse yoktu. Ekmek sıcaktı. Peki ama yumurtayı sadeyağda kim pişirmişti? Ben yerken o anlattı:

“Vaktiyle buralarda bir âşık yaşardı. Günlerden birinde hata işledi, kasti olmayan bir davranışı suç sayıldı ve kaçmaya mecbur oldu. Bir yıl boyunca yedi iklim dört bucağı dolaştı. Kâh çöllere düştü, kâh sahralar gezdi. O farkında değildi ama zaman akarken ayrılık takatini kesmiş, özlemi arttıkça artmıştı. Bir gün sevgili aklına düştü, kendi kendisine dedi ki, ‘Sevgilinin hasretine artık tahammülüm kalmadı; sabır bu ateşi söndürmüyor bir türlü! Varayım onun olduğu yere gideyim, karanlıkta yaşamaya alışmışsam da aydınlığa çıkayım ve sevgilinin ayaklarına kapanıp şöyle yalvarayım: ‘A gönüller sultanı! İşte canımı senin önüne attım; ister beni bağışlayarak dirilt, ister boynumu vurdur, işte koyun misali boynum. Ey ay yüzlü! Senin önünde kesilip ölmek, başka yerde dirilip sultan olmaktan yeğdir. Bin kere denedim ki sensiz yaşamak acıdır. Ey gönlümün istediği! Sur’a üfürür gibi seslen bana ki yeniden hayat bulayım.’ Biçare âşık hazırlandı, dostlarına ‘Ben o sevgiliye gidiyorum, artık ne olacaksa olsun!’ diyerek seher rüzgârına arkadaş olup yola koyuldu.’’

Köylünün anlatışı yüreğimi yerinden sökmüş gibiydi. Lokmalar boğazıma dizildi, ekmek elimden düştü. Ben de bir yıldır dolanıp durmadaydım, ben de sevgiliyi özlemiştim. O sırada gördüm ki Sitare ile İbrahim ekmeklerini sahandaki yumurtaya banıyorlardı. “İsmail, İsmail nerde Sitare?” Beni duymadı, yüzüme bakmadı. Kulak ruhun penceresidir derler, köylü adamın anlattıkları canıma işlemeye devam etti. Gözlerim Sitare ile İbrahim’in, ruhum anlatılan hikâyenin peşindeydi:

“Kalbim, diyordu, âşık, ‘kalbim ona aktı, onun kalbi bana mermer olsa da.’ ‘Onun eşiği,’ diyordu, ‘benim vatanım orasıdır, çünkü sevgili orada oturur.’ İtiraz edenlere, ‘Sakın gitme! Başından kork!’ diyenlere, ‘Vatan sevgisi imandandır,’ hadisini okuyordu. Aklın fikrin varsa bu işten vazgeç!’ diyenlere, ‘Pervane gibi başını ortaya atma!’ diyenlere, ‘Zincire vurulmaya, zindana atılmaya mı heveslisin?’ diyenlere, ‘O sevgili seni kesmek için bıçak bilemekte,’ diyenlere hiç aldırış etmedi. Kendi ayağıyla zindana gider gibi yürüdü. Önden bir çeken, arkadan bir iten vardı sanki. Gönlünün sultanına, gönüller sultanına doğru ilerliyordu.”

Köylü “gönlünün sultanı” derken gözümün önünde Sitare vardı ama ‘gönüller sultanı’ dediği vakit onun yerini nur yüzlü bir adam aldı. Kırklı yaşlarında, elinde asa, gülümseyen biri. Köylü, “Vatan sevgisi imandandır,” dediği sırada gözümün önüne Sarıcaköy’ü veya Ucasar’ı getirmek istedim, lakin başaramadım, nedense gözüme bir dergâh ile bazı dervişler görünüyordu. Köylü hikâyesine devam ediyordu:

“Yol... Yol... Çöllerin kumları ipek halılar gibi, çimenlerin yeşilleri kadife döşenmiş yollar gibi geliyor, âşık ilerliyordu. Yollar, tepeler aşıp da sevgilinin yurdunu görünce heyecanından düşüp bayıldı. Aklı, aşkın sır bahçelerine doğru aşıp gitmişti. Onun mahallesine ayak bastığında, herkes hayret içinde kaldı. Kimisi ‘Durma kaç!’ diyordu hâlâ, kimisi Allah rızası için kendi kanına girme!’ diye yalvarıyordu. Âşıksa kayıtsız, cevap veriyordu: ‘Ben susuzluk hastalığına tutulmuş bir hastayım; su beni çekti getirdi, suyun beni öldüreceğini bilsem de . şimdi sudan kaçamam. Yüzlerce kez ölsem de, bin kez can versem de bu böyledir. Üstelik bir zamanlar sevgiliden kaçtığım için de çok pişmanım. Şimdi varın, deyin ona, ne kadar öfkeliyse benden çıkarsın öfkesini, benim aşk sarhoşu olan canıma ne istiyorsa yapsın, bu aşk mahkûmuna ne ceza reva görüyorsa işlesin! Şimdi kurban bayramıdır, ben de onun kurbanlığı. Bir kurbanlık, ancak bayramda kesilmek için beslenir. Ben bu canımı kurbanlığa hazırladım. Ruhumun haşri, canımın dirilmesi için nefsimin kurban olması gerek. Hayat ancak nefsin ölümündedir. Aşıklar ruhun dirilmesini nefsin ölümünde buldular. Susuzluk hastasının ölümü sudan olacak madem, bir can korkusu ile sevgiliden kaçar mıyım artık? Irmağın gölden, ya ki denizden kaçtığı nerede duyulmuş. Ben göl olmaya, belki denizde kendimi yok etmeye, o denize katışmaya gelmişim, yitmekten korkar mıyım?!. Irmaktaki su denize akınca sıfattan ve addan kurtulup zatı baki kalır. İşte bu yüzden bir zamanlar Sevgiliden kaçtığım için pişmanım. Şimdi kendimi onun güzellik fidanına asmak için geldim. Deyin gönüller sultanına ki suçlu kulu idamına razı olup gelmiştir.’

Köylü zihnimi okuyor gibi anlatıyordu. Beni ırmak gibi akıtıyor, bir denize kavuşturuyordu. “Gönüller sultanı” dediği sırada gözümün önünde aynı yüz belirdi. Bu sefer bana, “gel” işareti yapıyordu. Zihnimin beni aldattığını düşünürken kendimi, hikâyeyi dinler buldum:

“Âşıkın gönül sultanına haber verdiler. Herkes merakla bekliyordu; acaba asacak mı, kesecek mi, parçalatacak mı?!. O güzelin kalbine bir merhamet

gelmişti oysa. Seher vaktinde şöyle yakardı: ‘Ey yüce Allah! Ey tek olan, bir olan Allah!.. O bir hata işlemişti, biz de onu gördük. O bizim merhametimizi bilmeden bizden uzaklaştı, belki korkarak kaçtı. Bir korkunun içinde binlerce umut gizlidir. Ben korkmayan bir edepsizi korkuturum ama korkan birini korkutmaktan merhametine sığınırım!’ Sonra şöyle düşündü o sevgili; ‘Soğuk tencere için ateş lazımdır, ama ateşten, kaynayan coşan bir tencereye ne?!. Emin ve korkusuz olanları bilgi ile, bildikleri kabahatleri ile korkutmak nasıl evla ise, korkanları da o korkudan halas etmek öyle evladır. Ben yamacıyım, yamanması gereken yeri yamarım.’

“Sonunda o âşıkı huzuruna getirdiler. Getirdiler getirmesine de yüzü öyle safran kesildi, bedeni öyle mecalsiz düşüp bayıldı ki can kuşu kafesinde yoktu sanki. Kuru bir dal yere düşmüş gibi oldu. Nedimler, nedimeler koştular, yüzüne gül suyu serptiler, buhurlarla tütsülediler. Sevgilisi başucuna vardı, dedi ki: ‘Ne garip!.. Âşık gönül ateşi ile sevgiliyi arar, fakat sevgiliyi görünce kendini kaybeder!’ Sonra o âşıkın kulağına fısıldadı: ‘Ey âşık! Sevgili geldi, bak ben geldim. Aç eteğini, doldurmaya inci getirdim. Nefesin kesildiyse ben sana nefes vereyim, gönlün öldüyse ben onu dirilteyim, sana taze can ihsan edeyim. Ey can, vuslat kapısını açtık, dön geriye, gel bize!.. Bak dilsiz, dudaksız sana o eski sırları söylemekteyim, aç gözünü. Ey Zümrüdüanka, Kaf Dağı’ndan dön aramıza!..”’

Anlatan adamın son cümlesiyle kendime gelir gibi oldum. Sanki “Dön aramıza!” dediği için gittiğim yerlerden dönmeye çalışıyordum. Elinde asa olan adamın görüntüsü yavaş yavaş kayboldu. Yerini, hikayeyi anlatan köylünün görüntüsüyle aldı. Hayalden gerçeğe dönmekte olduğumu biliyordum ama her şey henüz karışıktı. Köylüye baktım, gözlerinde yaş vardı. Yanağımı yokladım; ıslaktı. Eliyle gözümü silerken “Biliyor musun kardeş!” dedi, “Biliyor musun, bu gece mevlit kandilidir. Bu hikaye onun şerefine sana anlatıldı. Var gideceğin yere böyle git; sevgili eşiğinde böyle can ver.” Başımı iki elinin arasına aldı. Gerisini hayal meyal hatırlıyorum. Çölde, ayaklarım kumlara batmış zor ilerliyor ve uzaktan görünen Mekke’ye varmaya çalışıyordum. Birden çevrem nura gark oldu. Arştan arza bir nur yağmurudur başladı. Yerlerde ırmaklar akıyor, suyun rengi nura dönüyordu. Kullardan kimi bu nur ırmağından içiyor ve içen herkes yine nur olup yürüyordu. İçemeyenler ise karardıkça kararmaya başladılar. Bildim ki Asr-ı Saadet’tir ve mümin ile münafık fark olunmaktadır.

Gözlerimi açabildim. Hayret!.. Caminin duvarı dibinde büzülmüş yatıyordum. Elimde hala sıcak ekmek ve tereyağı kokusu vardı. Çevreme bakındım. Kimse olmadığı gibi akşamki gibi bir yol, akşam girdiğim tek odalı kulübe de yoktu. Bir rüya değildi, işte karnım da toktu.

İyi ama kimdi o? Titriyordum. Hatırladıkça daha fazla titriyordum. Asıl rüya şimdi başlıyor gibiydi. Beni birisi çağırıyordu!.. Bana hikâye anlatan bir hayal görmüştüm. Hikâyenin içinde önce Sitare, sonra da bir başka hayal gülümsemişti. Nefsim, bütün sırların hazinesi olan aklımı karıştırdı. Hepsi birbirine mi dönüşmüşlerdi, yoksa hepsi ayrı mıydı, bilemedim. Sanki bir erik dalına çıkmıştım da orada üzüm yiyordum ama bahçe sahibi gelince cevizlerini neden yediğimi sormuştu. Her şey ruhum kadar karmakarışıktı. Bir ses duydum; fısıltı gibi bir ses; “Hey Yunus!.. Bu yana gel!” Baktım, nur olmuştu ve elindeki asa ile yol bularak yürüyordu.

II. BÖLÜM
DERVİŞ

TAPDUK SULTAN

Tapduk Sultan - iç huzuru ve derinlik - odunun bile dosdoğrusu -haram yeme, yalan deme - Abakay Derviş ve merhemleri - "Bilmem!" zikriyle her şeyi unutmak - Oduncu Yunus - ahiler- İsmail'den bir haber

Benim o aşk bahrîsi
Denizler hayran bana
Derya benim katremdir
Zerreler umman bana

Yoluna varmak ile varmamak, eşiğini bulmak ile bulmamak arasında tereddütler geçirirken ne kadar yürüdüğümü, kaç zaman yol teptiğimi tam hatırlamıyorum. Karar verdiğimde kavurucu güneşin altındaydım ve o andan itibaren koşarak, çırpınarak, özleyerek, can atarak vardım kapısına. Ve elbette bilmiyordum orada kaç gün, kaç zaman kalacağımı.

O gün kurban bayramının ilk günüydü, temmuz sıcağında kurban olmaya dergâhına varmıştım. Yorgundum; ama dizlerim heyecandan titriyordu. Beni reddeder korkusu içimde bir ateş topuna döndü. Huzuruna girdiğimde başı yerde, içine yönelmiş, tefekkürdeydi. Ona ne adımı söyledim, ne geliş nedenimi. Uzunca bir müddet öylece bekledim. Neden sonra başını kaldırdığında afalladım. Kalbim duracak gibiydi. Böyle bir şey olabilir miydi? Bu sefer hayal görmediğimden iyice emin olmak için kolumu çimdikledim. Hayır, hayır, gördüğüm doğruydu. İşte onu görüyordum. Daha evvel "gönüller sultanı" diye gözümün önünde beliren yüzü. Demek benden haberdardı ve beni yönlendirmişti. Demek erik de, üzüm de, ceviz de aslında oydu. Eğer öyle ise derdim de dermanım da, suçum da fermanım da onun elindeydi. Dilim tutulayazdı. Başımı yere eğdim. Göz göze gelmeye tahammül edemeyeceğimi düşündüm. Kurbanlığa hazır olduğumu hissettim. Sanki bacaklarım birbirine dolanıyordu:

“Ne kadar geciktin Yunus? Hey Aslanlı yadigarı!” “A-a-aslanh Ha-cı Be-Bektaş hü-hünkârımın selamını ge-ge-getirdim efend...”

“Aslanlı yadigarı! Sen ne kadar dünya kokuyorsun?!”

“?!.”

Bu sözden alınmalı mıydım; dünya koktuğum için beni azarlamış mıydı, kestiremedim. Elleriyle başımı tuttuğunda anladım gözlerinin görmediğini. Parmaklarını yüzümde gezdirdi. Tanımak istediği herkese böyle yaparmış.

Sonra iki omzumdan tuttu. Bütün yorgunluğumun bedenimden akıp gittiğini hissettim. O da bunu hissetti zannederim:

“Var hizmet et, emek yetir, nasibini al!”

“Ne hizmet var ise yapalım efendim!”

“Hele bak, ne eksikse; dağdan odun getir, kuyudan su!” Beni her şeyimle teslim aldığını hissetmiştim. İrademi elimden eline verdim. İçimdeki kavgaların sükûna varacağını anladım. Huzurundan ayrılmak için hareketlendiğim sırada “Aslanlı yadigarı!” dedi beni kabul ettiğini ima eden bir sevecenlikle, “Yanlış olan, zor olan, hüsrana götüren kulun hata yapması değil, hatada ısrar etmesidir. Allah’ın bir değil, bin tövbe kapısı vardır. Senin de amel defterini dürdükleri bir günün geleceğini sakın unutma. Azrail canını alır, zaman şanını unutturur, kara toprağa tenini karacakları gün olur. Var işini doğru yap, bu dergâhta adını güzellikle andır. Özünü tevhide uydur, yüzünü Mevla’ya döndür. Kimseye razını açma, iven davranma, özünü tevhide tapşır, bedenini dergâha bağışla.”

Bu ilk sözler benim için çok önemliydi. Fakat aynı günün akşamında, beni kalacağım hücreye ilettiklerinde aynı sözleri nefsimde denemek zorunda kalacağımı bilemezdim. Çünkü hücreye vardığımda kavganın ortasına düştüğümü anladım. Karşımda bir Çekikgöz oturuyordu. Mum ışığında yüzünü gayet net görebildiğim, derviş kıyafetine bürünmüş bir Çekikgöz. Tapduk Emre’nin halifesi, rehberimin o olduğunu söyledi. Sonra da birkaç aylar ona uymam, her dediğini yapmam ve tesbihatına eşlik etmem gerektiğini tembih edip gitti. Kolum kanadım kırılmıştı sanki. Az evvelki heyecanımdan hiç eser kalmamıştı. İçim içime sığmıyordu. Bunların soyu yüzünden her şeyimi kaybetmiştim ve kurtuluş umuduyla geldiğim kapıda yine onlardan biriyle karşılaşıyordum.

“Yunus kardeş, ikrar ayin öğrenecek, bu bahçede açan güllerin kokusunu alacak, dikenlerini ayıklayacaksın he mi?”

Somurtarak “He!” dedim.

“İşte ibrik, işte yağlık... İki rekat namazdır aramızdaki sır.”

Çaresiz, dediğini yapıp namaza durdum. Öfkem o derece kabarıktı ki Fatiha’dan sonra “Tebbet!” suresini okumayı kurdum aklımdan. Ama ne olduysa o namaz esnasında oldu, içime bir ferahlık yayıldı, duygularım yumuşadı, kendimden sıyrıldım, kinimi unuttum. Sanki iradem değiştiriliyordu. Belki de Tapduk Emre’nin ilk cümleleri etkisini gösteriyor, içim yıkanıyordu. Birden kendimi Çekikgöz’ün yanına diz çökmüş buldum. Sitare’yi ve İbrahim’i düşündüm. Zihnimde çatışma vardı. Bir yanda, sevdiklerimi onun gibiler yüzünden yitirmiş, İsmail’i onlara kaptırmış olmanın öfkesi, diğer yandan içimde güneş görmüş buz misali eriyip giden kin. Şaşkın olduğumu hissetmiş olmalıydı; salavat getirdikten sonra sordu:

“Erenler meydanında mürşidine teslim olup rızada bulundun mu?”

“Belî, bulunmuşum!..”

“Gayrı haram yeme!”

“Yemem!.. ”

“Yalan deme!”

“Demem!.. ”

“Zina etme, kin gütme!”

“Peki!.. ”

“Elinle koymadığını alma, gözünle görmediğini söyleme!”

“Olur!.. ”

“Işık ister misin, nur ister misin?”

“İsterim!.. ”

“O halde döktüğün varsa doldur; ağlattığın varsa güldür! Yıktığın varsa yap, gayrı hidayet versin Çalap. Artık eyvallah de!..”

Önce kendime hakim olarak, sonra rıza göstererek, en sonda da içime sevinç dolarak hücre arkadaşımın her hareketini, her söylediğini tekrar ettim. Bu bir tür tarikata giriş ahitnamesi, bir yemin olmalıydı. Pişman olacağım bir cümleyi tekrarlamamış, zaten eskiden beri olduğum hali tasdik etmiş gibiydim. Rehberimin yüzüne baktım. Tıpkı Tapduk Sultan’ım gibi bunun da âmâ olduğunu fark ettim. “Bu dergâhta insanların hakikati

görmeleri için gözleri kör mü olmak zorunda acaba?” diye düşündüm. Sabah olduğunda ne önceki saldırgan halimden, ne de tedirginliğimden bir eser kalmıştı. Hücre arkadaşımı o gece Allah için sevdim. Anladım ki Çekikgöz’ün benden aldığını bana yine bir Çekikgöz verecekti. Allah alırken de, verirken de bana bunları vasıta etmişti.

Adı Abakay idi. Baycu Han’ın akrabalarından imiş. Beş yıl kadar evvel bir okun ucuna bağlanmış uçan ateş topu gözlerini kör etmiş ve o da Tapduk Sultan’ımın kapısında huzur aramış. Sonraki iki yıl boyunca onunla bütün sırlarımızı paylaştık. Dilimizi çok iyi konuşuyordu ve bilhassa bitkilerin isimlerini çok iyi öğrenmişti. Çünkü benden her gün ayrı bir ot, ayrı bir ağaç kökü veya mantar getirmemi isterdi. İstediği bitkilerin çoğu anayurdundaki dağların bitkileri olup benim odun topladığım dağlarda, ormanlarda bulunmuyordu; veya ben bilemiyordum; ama getirdiklerim üzerinde çalışarak, onları işlemlerden geçirerek tekkede boş kalan zamanını dolduruyordu. Abakay bir hekimdi ve aynı zamanda zehir ustasıydı. Hangi bitkilerden ne derece etkili zehirler yapılabileceğini çok iyi biliyor, el yordamıyla iş görüyor, kaynatarak elde ettiği sıvı zehirleri ve ilaçları küçük toprak kaplara dolduruyor, ayda bir de merkebe binip bir buçuk gün yol teperek diğer dervişler ile birlikte Konya pazarına götürüyordu.

Abakay Derviş hastalıklara uygun ilaçlar, merhemler ve şuruplar kaynatabilsin; farelerden tarla haşaratına, tabakhanelerden mürekkep kârhanelerine dek her iş kolu için iyi zehirler hazırlayabilsin diye, iki yılda her türlü bitkinin özelliğini öğrendim. Onun zehir yaptığı bitkilerden hangilerinin ne tür hastalıklara şifa olduğunu ben de az çok biliyordum artık. Burnu çok iyi koku alıyor ve eczaları üretirken bilhassa kokularına göre tasnif ediyordu. Bense kapağını açtığım bir kabın kokusundaki keskinliğe bakarak ancak şurup mu, zehir mi olduğunu anlayabiliyordum. Abakay her ne kadar insanlara zarar verecek zehirleri üretmediğini söylese de, ben en keskin kokulu zehirleri satın alanların, bunlarla insanları zehirlediklerinden hep şüphe duyuyorum. Zaten onun da müşterileri hekimlerden çok kâhinler, büyücüler ve Çekikgöz cellatları imiş.

Dergâhtaki günlerim aşk ile vecd ile geçiyor, her an yeni bir şey öğreniyor, yol yordam belliyordum. Tapduk Sultan’ım gençliğinde Bağdat süslerinden ehl-i Sünnet üzre Kadirî erkanı öğrenmiş, Anadolu’ya gelince Barak Baba’dan el almış, Sarı Saltuk Sultan adını hürmetle anar ululardan bir ulu idi. Zaman zaman Melamî gibi davranır ama dergâhta namaz beş vakit kılınıp Ramazan ayında tekmil dervişler gündüz oruçlu, gece zikirli bulunurlardı. Yeri geldikçe bize “Hacı Bektaş Hünkâr’a saygımız;

Kırşehir'de Ahi Evran'a sülûkumuz vardır!" dediği için biz de onların adını sık anar, ikindi sohbetlerinde nasihatlerinden bahisler veya risalelerinden hikâyeler dillendirirdik Tapduk Sultan'ımın müritleri ya kavlî veya seyfi bağlılık içinde yol alıyorlardı. Kavli bağlılık dervişlikten ibaretti ve Tapduk Sultan'ım gönüller iman için onların içe doğru yolculuklar yapmalarını sağlıyordu. Esma ve zikirler, vird ve riyazetler, kulluk ve taatler onlar içindi. Seyfî bağlılar ise kılıçlarını dergâh adına kullanan, dergâhı tehlikelerden koruyan bir tür yiğit adamlardı. Kendi aralarında birbirlerine "ahi" diyorlardı. Bunlar başlarına derviş külahı yerine keçeden alansüve takarlar, gündüz çalışır, kazanır, şehir pazarlarını dolaşıp alır, satar ve ömürleri gibi kazançlarını da vakfeder, Tapduk Sultan'ımın önüne koyarlardı. Her ne kazanılmıştır, dergahın malıdır, her ne ki üretilmiştir, dergah adına satılır. Ekinlerin ırgatları ve meyvelerin bahçıvanları ekseriya bunlardır. Ziraati çok iyi bilirler. Dikkatimi çeken bir husus da, dergaha her gelişlerinde yanlarında misafirler bulunmasıydı. Her seferinde değişik kişiler. Daha ziyade seyyahlar, günübirlik yolcular, kimsesizler, yardıma muhtaç olanlar...

Seyfî bağlılar, kavlî bağlılardan daha önde fedakarlık, mertlik ve insaniyet üzerine yaşarlardı. Sırf insani mülahazalarla başkalarının hak ve menfaatlerini kendilerininkinden önde tuttuklarını, toplum ve fertlerin kurtuluşu, mutluluğu için kendilerini feda ettiklerini, garazsız ve ivazsız başkalarına iyilik ettiklerini ve bunun karşılığında bir iyilik beklemediklerini, karşısındakileri kendilerinden önde tuttuklarını herkes bilirdi. O yıllarda, Molla Kasım, Türk yurtlarının ve vahşi bozkırların bunlardan daha nicesine ihtiyacı olduğunu düşünüp dururdum.

Dergahta arada sırada gördüğüm ve ne olduklarını anlayamadığım birtakım heybetli adamlar da vardı: Çelebiler... Sayıları sekiz, on arasında değişen bu adamlar haftada, ayda tekkeye gelip birkaç gün kalıyor, sonra bir akşam vakti atlarına binip gidiyorlardı. Onlar geldiği günlerde Tapduk Sultan'ım ikindi sohbetine halifelerinden birini gönderiyor, kendisi dışarı çıkmıyor ve çelebilerle uzun uzun görüşüyordu. At koşumlarına ve şahsi eşyalarıyla giysilerine bakınca çelebilerin dervişten ziyade cengâvere benzedikleri söylenebilir. Garip olan, tekkede kimsenin onlar hakkında bir soru sormayışı, sanki onlar hiç yokmuş gibi davranmalarıydı. Tapduk Sultan'ım onlardan sık bahsedilmesini ve haklarında lüzumsuz sorular sorulmasını hoş karşılamıyordu çünkü. Bir keresinde Tapduk Sultan'ıma Kırşehir'den geldiklerini söylemişlerdi. O da "Pirimiz Ahi Evran Hazretleri nicedir, hoş mudur, hoşnut mudur?" diye sormuş, aldığı güzel cevaplar üzerine de

dergâhta helva pişirilmesini buyurmuştu. Anladım ki bu adamlar şehirler arasında dolanıyorlardı.

Dergâhta çorba, sabah zikrinden sonra içiliyordu. Ben kuşluk vaktine kadar İstirahat eder, sonra odun için ormana veya dağa giderdim. Dağ ormandan daha yakındı, ama her zaman odun bulunamıyordu. Gün inince döner, akşam taamına ve zikrine katılır, akşam ile yatsı arasında da okuyup yazma öğrenir, yatsıdan sonra bazı derviş arkadaşlarımla Kur'an ve hadis başta olmak üzere Hazret-i Yesevi nefeslerinden Kelimat-ı Barak Baba'dan ve Aslanlı Hünkâr risalelerinden okurduk. Bazen, Sarı Saltuk Efendimiz'in veya Ahi Evran'ın menakıbı anlatılır, bazen Battal Gazi, Hazret-i Ali Cenkleri veya Danişment Gazi hikâyeleri okunurdu. Pazartesi günleri oduna gitmiyor, ikindi sohbetine katılıyor ve haftalık temizliğime zaman ayırıyor, entarimi ve hırkamı yıkıyor, Sitare'min yıldızlı heybesindeki birkaç parça dünyalığımı elden geçiriyor, Abakay ile paylaştığımız hücrenin ihtiyaçlarını gideriyordum. Ama dergâhtaki aşk ve şevk dolu eğitimin yansımasını iç dünyamda görürdüm. O zamanlarda gönlüm çalkantılı denizde bir sandaldı. Ne yana gideceğini bilmeyen, küreği ve yelkeni kırık bir sandal...

Beşinci aydan sonra yalnızca "bilmem" zikrine devam ettim. Tapduk Sultan'ım bana biat vermiş, "Biz ümmîyiz ve senin aklında sorular var. Soruyla dervişlik olmaz; teslimiyet gerektir; bu yüzden hiç nesnen kalmayana dek sorulardan kurtul; zahirini terk eyle, dimağını ant. Bundan böyle 'Bilmem!..' çek ve 'Bilmem!' lafzı senin virdin olsun. Ta o güne kadar ki sana Adın nedir?' diye sorulsa 'Bilmem!' diyesin," buyurmuştu. İlk başta bilmezlenmek veya bilmemek bana çok zor geldi. Binlerce, milyonlarca sorulanın sanki kasten bir bir zihnime akın ettiler. Allah, kâinat, insan, varlık, yokluk, hayat, ölüm... En ziyade de kendi kendime "Acep şu benim canım azad ola mı yâ Râb?" diye sordum, "Yoksa yedi tamuda yana kala mı yâ Râb" diye devam ettim. Bütün bunlar hakikatte ne içindi? Bir gün kabre vardıkta, hani Münker Nekir geldikte ve bize sual kıldıkta dilim döne mi idi? Tapduk Sultan'ım benden teslimiyet bekliyordu. Teslim olmak elbette kolay bir karar değildi. Teslimiyet, bela yağmurları tufan olup değirmenin yolunu tutunca değirmenin alt taşı kadar sükûn içinde olabilmek, o derece vakar göstermek ve tahammül etmekti. İbrahim olmak veya İsmail olmaktı. Göz nuru evladı kurban edecek bir baba olmak, kurban edilmeyi kabullenmiş bir evlat olmaktı. Ben oğullarımın adını İbrahim ve İsmail koyarken de o teslimiyeti istemiştim; ama Allah bunun karşılığında onları benden almış, hakiki "teslimiyet"in ne olduğunu anlamam için beni sınamıştı. Bu sınavı başarmış mıydım; yahut nasıl başarmalıydım? Burası

bir sınav yeri miydi? Eğer öyle ise doğru sorular ve doğru karşılıklar gerekirdi.

Zaman akıyordu. Bütün bu sorular ve düşünceler içinde maddeden ve manadan boşaldığımı hissettim. Ne varlığa seviniyor, ne yokluğa yeriniyordum. Öyle ki, boşaldım da dolmaya hazır oldum. Fakat Tapduk Sultan'ımın hiç acelesi yoktu. Haftada bir gün ikindi sohbetine katılıyor, kuşluk ve yatsı zikirlerinde bulunuyor ve durmadan odun taşıyordum. "Oduncu Yunus!" olmuştum. Zihnim "tak... tak..." balta sesi ve orman uğultusuyla doluydu. Yalnızdım, dağ başındaydım, taşlarla, ağaçlarla konuşuyor, kestiğim odunlarla söyleşip hasbıhal ediyordum. Mana dilinden neler neler söylüyorlardı bana, neler anlatıyorlardı!.. Ormanlar görünüşte ıssız idi, ama içine girince dil olur şakırdı. Dağ ile konuşmak, ağaçlar ile konuşmak, rüzgar ile konuşmak aslında insanın kendisiyle konuşması demekti. Bazen balta vurulan kuru odunlar hüzünleri, bazen dalları çiçeklenen ağaçlar sevinçleri, bazen uğultulu esen rüzgarlar sancıları dillendirir de kah sizi ağlatır, kah sevindirirler. Gözyaşının da, sevincin de kendi içinizde olduğunu bilirsiniz. Eşyanın lisanı hakikatin lisanıdır çünkü, hiç yalan söylemez.

Dağdan odun getiriyordum. Herkes ona odun diyordu; iki heceyle, odun işte, ateş veren şey... Ama ben onun ilk hecesiyle ilgilendim, ateş olan kısmına, gönüllerde aşkı tutuşturan alevli kısmına, 'od'a talip oldum. Herkes dağa odun için gittiğimi sanıyordu ama ben od için gidiyordum. Gidiyor ve od üzerine kendimle konuşuyor, kendime konuşuyor, içimde onun alevini hissediyor, gönlümü onunla tutuşturuyordum. Dergâhta sakalık vardı, ayakçılık vardı, meydancılık vardı, aşçılık vardı, peyk ve kâtiplik vardı, gûyende ve hanendelik vardı. Dervişler odunculuğu bu hizmetlerin en bayağısı olarak görüyorlardı. Benimse tek şikâyetim vardı; dağa giderek Tapduk Sultan'ımı en az gören, sohbetinde en az bulunan olmak. Dergâhtaki herkes fütüvvet kaidesince erlik ve yiğitlik üzere teşkilatlanmışlardı. Allah denir bir meclis idi ve orada bir sultan bana hükmediyordu. O sultanım neliğimi biliyordu, niceliğimi biliyordu. Sanki bir şah, bir dilencinin halini bilir gibi. Günler aktıkça şah ile dilencisi arasında sırlar oluşmaya başladı. Sırlar gelince remizler, işaretler de geldi. Bazı bazı hal diliyle konuşulur olmuştu. Öyle zamanlardan birinde "Yâr! Yüreğim yar... Gör ki neler var!" dedim, şahım, "Bu halk içinde sana güler var" diye cevapladı." "Ko gülen gülsün, Hak bizim olsun!" dedim; "Gafil ne bilsin, Hakk'ı sever var" dedi. Çaresiz boynumu büktüm, içime döndüm, kendime yöneldim. Sanki bende değildim de bir suretim vardı, hırkamdan

içeri yürürdü. Dağlar mekanımdı ya, suretimi de beraberimde götürürdüm. Değil mi ki yolum uzaktı, menzilim çoktu, geçidi yoktu; suretimle yoldaşlık ederdim... Böyle böyle çok yürüdüm, bende benden içeri yürüdüm. Durmadan yürüdüm, dinlenmeden yürüdüm...

* * *

Huzura gelişimin ikinci yılındaydı. Günlerden arife idi ve dergaha erken dönmem gerekiyordu. Hacılar Arafat'ta vakfe durur gibi biz de dergahta duracak dua edecektik çünkü. Fakat yol çok zorluydu. Sırtımda odunlar külçe kesilmiş, bozkır sanki alev almış, temmuz güneşi Arafat'ı aratmaz olmuştu. İnşallah Tapduk Sultan'ım geciktiğimi bilmez de vazifemi aksattığımı düşünmezdi. Şu dağ keçisi beni fazla oyalamasaydı vaktinde yetişirdim ama... Ya bir kurt, ya bir avcı tuzağının dişleri parçalamış bacağını. Üç gündür yoluma çıkıverdiği halde bugün ben onu arayıp bulmak zorunda kaldım. Bitki köklerinden ezdiğim hamuru toprakla karıştırıp yarasını yeniden sarmam gerekiyordu çünkü. Ne vakit dağda bir hayvan yaralansa, ben dergaha hep geç kalırdım. Kurt veya tilki, ceylan veya tavşan, hiç fark etmez, hepsi yaralandıkları vakit beni bulurlardı. Abakay Derviş'ten öğrendiklerim böyle böyle işe yarıyordu.

Nefes nefese döndüğümde herkesi avluda buldum. Beni mi bekliyorlardı, yoksa kurbanlıklara tuz mu yediriyorlardı, bilemedim, lakin odunları sırtımdan indirmek istediğim sırada Tapduk Sultan'ım yanıma yaklaştı. Odunları indirmeme yardım etti. Âmâ olmakla birlikte sanki görür gibi hareket ettiğini sana daha evvel söylemiş miydim Molla Kasım? Üstelik dergâhın her yanını avucunun içi gibi ezberlemişti. Buna rağmen Lokman hep onun yanında olurdu. Lokman, on bir-on iki yaşlarında hafız bir çocuktu, ona delil ve rehberlik yapardı. Ona "Beşe" lakabını takmışlardı. Yalnızca bir kişi, Faruk Çelebi, ona "Paşa" diyordu. Lokman Beşe çok zeki ve sevimli bir çocuktu. Dergâhta herkesin gözbebeğiydi. Bana Kur'an okumayı o öğretti. Sabah taamına herkesi o çağırırdı. "Keşke İsmail'im de burada olsaydı, keşke onu da bulup getirebilseydim. İsmail Beşe derdik. Adına ne güzel yakışırdı. .."

Odunları indirmek üzere omzumdaki ipleri çözdüğüm sırada Tapduk Hazretleri'nin şefkatli sesini duydum: "Aslanlı yadigarı! Sen ne güzel doğru odun getirirsin!?." "Erenler meydanına eğri yakışmaz efendim."

Bu cümleyi içimden geldiği şekilde ve boş bulunup söylemiştim. Ben zannediyordum ki eşiğine yüz sürdüğüm, iki yıldan bu yana eğri ve yaş odun getirmediğimi bilmiyor. Meğer bilir ve hatta kalbiyle görürmüş. Ben geç kaldığım için bana güceneceğini düşünürken o her zamanki şefkatiyle gönlümü aldı, sırtımı sıvazlayıp omzumdaki yağırlara elini sürdü. O elini sürdüğü gecelerde omuzlarım ağrımıyordu. Eli bir tür merhem, bir tür şifa ve timar gibi geliyordu.

Dergâhta geçen o ikinci kurban bayramımda kendimi yokladım. Eski günlerin sisli hatıralarından başka, hayatımı tamamen değişmiş buldum. Ruhumda huzur vardı. Irmağımın göle durduğunu düşünüyordum ama sanki denize ulaşmıştım. Dervişliğin, göl olmaktan öte hallerini öğreniyordum. Deniz halini, umman halini, derya halini, atlas halini... Denize kavuşmakta hem büyük bir teselli, hem büyük bir bahtiyarlık olmalıydı. Eğer Tapduk kapısına gelmeseydim Allah'tan uzağa düşecek, bozkırda yitip giden insanlardan biri de ben olacaktım. Oysa burada parçalanmış, dağılmış, dökülmüş, her zerrede bir yele savrulmuş, her tarlaya bir harman olmuş ve yeniden derlenip toparlanmış, yeniden ekilmiştim. Bu iki yıl, beni hakiki ben yaptı, içimdeki Yunus'u ortaya çıkardı. Irmak olup göle akmışken kendimi denizde hissediyor gibiydim. Eski çatışmalarım, ırmak ile göl arasındaki tereddütlerim denizde sükûn buluyordu. Artık bütün dertlere dermanın Allah'a yönelmekte olduğunu biliyordum. Üstelik bu, çok gönül ferahlatıcı bir şeydir. Teslimiyet, insan ruhuna en ziyade yakışan haldir çünkü. Kalpler ancak Allah'ı anmakla sükûn bulur, tatmin olurlar. Bu iki yıl içinde ben dahi bu lezzeti almış, sükûna ermiştim. Burada Tebessüm Sultan'dan öğrendiğim hoşgörü ve müsamaha benliğimde bir ahlak oldu. Herkese, her şeye hoşgörüyle bakmanın önemini kavradım. İslam ahlakı bunu söylüyordu. Tapduk Sultan da bana insanı sevmeyi öğretti. İnsan sevgisi her şeyin başıydı. Ancak o vakit gönüllere girip, gönüller yaparak Allah'a giden yol bulunabilirdi. Ben müsamaha ve insan sevgisinde o yolu bulmuştum. Bulamadığım ise İsmail'imdi. Çünkü hâlâ onu ve Sitare'yi çok özlüyordum.

Bayram sevinçler getirmişti. Dergahta en bahtiyar insanın ben olduğumu düşünüyordum ve Oduncu Yunus olmanın saadetini bütün hücrelerimde hissediyordum. Hala dünya kokuyor muydum, bilmiyordum, ama tamamen arındığımı hissediyordum. Bu arada okuma yazmayı söktüğümü ve bazı bazı kafiye düşürdüğümü de söylemeliyim. Ama bayram sevincim bütün bunlardan değil; Larende'den gelen bir derviş, Moğol beylerinden birinin Karamanoğlu'na sattığı esirler arasında zeki bir çocuktan bahsetti.

Sivrihisar’dan, Sarıcaköy’den imiş. Anlattığına göre yaşıyla başıyla İsmail’ime pek benziyor. İsmail’im!.. Sevincimmm!..

ÇELEBİ FARUK

çelebilerin gizli hayatı - Larende ile Karaman yurdunda -Sultan Mesut huzurunda - rüya ile gelen altınlar - tecessüs pişmanlığı

Söyler dilüm, ağlar gözüm
Gariplere göynür özüm
Meğer ki gökte ılduzum
Şöyle garip bencileyin

Yıldız nakışlı heybem omzumda, Larende'ye gidiyorum, İsmail'imi bulma heyecanı yüreğime sığmıyor. Çelebilerden biri, adı Faruk, benimle ilgileniyor. Dün uykuda sık sık iç geçirdiğimi ve İsmail diye sayıkladığımı söyledi. Heyecandan olsa gerek...

Tapduk Sultan'ım "Bilmem!" zikrini birer yıl arayla 'Allah!", ardından "Hu!", sonra "Hak!" ve nihayet "Hayy" ile değiştirdi. Bu sıralamayı nefsimi tezkiye için yaptığını biliyordum. Lakin hâlâ "Bilmem!" demenin ağırlığını taşıyorum. Çünkü "Bilmem!" deyip dururken pek çok şeyi merak etmek ve bilmeye çalışmak, sanki ruhumu kıskaca almış gibi yıllarca beni takip etti. Bilmem deyip unutmak ile bilip bilmezlenmek arasında bir sınavda gibi. Bilmenin en son kertesi olarak, bilgiyi inkâr etmek istediğim zamanlar bile oldu. Çelebilerle çıktığım yolculuk, bu yolda bana çok şey öğretti. ilim adına ve irfan adına da; akıl adına ve gönül adına da çok şey. İlim ve irfan sanki iğne olup ruhuma ilmek ilmek düğümler attı. İlim ilim ilmek oldu, eşyayı ve âlemi bana gösterdi. Lakin "Bilmem!" zikri bütün bunu inkâr ile hâlâ gözlerimi nefsime, kendime, içime çevirmemi gerektiriyor. Her öğrendiğim şeyden sonra "İlim kendini bilmektir!" cümlesini gönlüme telkin edip durmaya başladım. Bu yolculukta bir karar aldım, artık çevremde olup bitenleri buna göre okumaya çalışacak, bütün evreni,

kendimi bilme yolunda bir kitap sayacağım. Öyle ya, kişi kendini bilmezse ya nice okumaktır?

Karamanoğlu Mehmet Bey, babası Kerimeddin’in Toroslar eteğinde kurduğu -elbette Sultan Alaaddin Keykubat’ın izniyle- beyliğin başına geçtiğinden bu yana, Karaman adını hep asayiş ile andırdı. Çekikgöz ile arasında daima bir mesafe tutuyor, zaman zaman da onların zulümlerine küçük talan harekatlarıyla karşılık vererek kendini hissettiriyor. Şimdi onun yurduna gidiyorum. İsmail’in -tabii eğer tarif edilen çocuk o ise- oraya nasıl gittiği yahut götürüldüğünü elbette bilmiyorum. Şimdilik bildiğim, oraya sağ salim varmak. Çünkü Çekikgöz askerleri, Karamanoğlu’na giden kervan ve insanları teftiş ediyorlarmış. Konya güzergahında iki menzil yol almamız gerekiyordu. Lakin Çekikgöz yüzünden dört gündür yollardayız. On süvari, dokuz katır yük ile ilerliyoruz. Kafilemizin en değerli yükü, kerpiç büyüklüğünde bir küçük sandık. Çelebiler, geçtiğimiz sapa vadilerde bir bana, bir de sandığa çok itina gösteriyorlar. Tapduk Sultan’ımın talimatı olsa gerek. Onlara yükümüzün ne olduğunu sordum, “Hiçbir şeye sahip ve malik değiliz; her şeyin malik ve sahibi Allah’tır,” dediler. Yine de her gece dört nefer geceledik ve her sabah atlarımızı eğerlerken katırlara birer ikişer heybe daha fazla yüklemeye başladık. Gece durup dururken yükümüz artıyordu ama hiçbir yük, tekkeden beri taşımakta olduğumuz sandık kadar korunup gözetilmiyordu. İçinde çok değerli bir şey olmalıydı. Belki de Tapduk Sultan’ımın birilerine gönderdiği mektuplar. Ama çelebilerin taşıma biçimlerine bakılırsa içinde ağır şeyler de olabilir.

Yol boyunca ben daima çelebilerden üçünü görüyor ve bir gördüğüm adamla ancak iki gün sonra yeniden karşılaşıyordum. Neler oluyordu, hemen hiç konuşmayan ve geceleri değişip gündüzleri at sırtında nöbetleşe uyuyan bu adamlar neler çeviriyorlardı, bilmiyordum ve tahminde de zorlanıyordum. Tek bildiğim ve onlardan duyduğum “Hiçbir şeye sahip ve malik değiliz”. Sahibi olduğum, hatta sıkı sıkıya sahiplendiğim heybemi saymazsam, bu cümle kendi adıma doğru idi. Ama çelebilerin bir gün hiçbir şeyleri, diğer gün her şeyleri oluyordu. Yine de, olanlardan hiçbirini asla sahiplenmiyorlardı. Neden böyle davranıyorlardı, bu garip hallerindeki esrar ne idi, bir türlü çözemiyordum. Bu gece uyanık kalıp, ne yaptıklarını anlamaya çalışacağım. Adları her ne kadar Çalab-î ise ve onlar da kendilerini Yecü Çalab’a adamış görünseler de, bozkırın bunca kargaşa içinde olduğu şu günlerde “Allah adamı” kılığında hakkaniyetten uzak bir

şeyler yapma ihtimalini akıldan uzak tutmamalıyım. Hele de Çekikgöz'den sonra, bozkırda kimin hangi kılıkta dolaştığını kestirmenin imkânsızlığı ortada iken... Neyse ki yarın Konya'ya varmış olacağız ve benim bu gece şüphelerden kurtulmam lazım.

Çekikgöz'ün karakolları yüzünden gece konakladığımız yerleri ıssız ve kuytu köşelerde seçiyorduk. Mağaralar, ağaç sırtları, terk edilmiş evler ve yangın mahalleri tercihlerimiz arasındaydı. Atlar ve katırların ürkmemesi için yılan, akrep gibi sürüngenlerin yuvalanabilecekleri yerlerden de uzak durmak veya bu tür haşarata karşı menzil çevresini zehirle tütsülemek ise her zamanki tedbirlerimizden sayılırdı.

Ateşimizi sarp kayaların kuytusunda yaktık. Eylül gecelerinde bozkır ayazının ne demek olduğunu herkes iyi bilirdi. Çelebilerden biri, çevik bir hareketle diğerinin omuzlarına sıçrayıp kayadaki bir kovuktan bir zembil indirdi. İçinde kav, çıra, biraz elma ve armut kakı ceviz ve pestil vardı. "Burası emniyetli bir yerdir, bu gece rahat uyursun artık Derviş Yunus!" dedi bana göz kırparak. Bu adamların, geçtiğimiz yerleri daha önceden bildiklerini ve yol güzergâhında hazırlıklar yaptıklarını tahmin etmeliydim. Bu gece rahat uyuyacakları aşikârdı. Çünkü hem bildikleri bir mekândaydık, hem de hepimiz çok yorgunduk. Atları ve katırları yemleyip, topladığımız otların üzerine keçelerimizi serdiğimizde yalnızca dört keçeye sahip olduğumuzu fark ettim. Demek yola çıktığımız sekiz kişiden dördü uyurken diğer dördü daima uyanık kalıyorlardı. Ben keçemi yanan ateşi görebilecek şekilde yaydım. İlk nöbeti tutacak çelebi bir kaya gövdesine tüneyip her gece olduğu gibi ok ve yayını dizine dayadığında, artık herkes uykuya dalabilirdi. Nitekim iki çelebi hemen uyudular. "Bu gece gözlerini açık tutmalısın!" dedim kendime. O sırada Tapduk Sultan'ımın sesini duyar gibi oldum: "Senin olmayanı alma. Tecessüs apaçık bir sınavdır. Doğruluğun kapısı doğruluktur! Yol doğrunun, Hak doğrunun!" Gözlerim bu sese uymamakta inat ediyordu. Abakay Derviş'e verdiğim sözü tekrarladım: "Sakın ola Derviş Yunus, elinle koymadığını alma!"

Nöbet tutan çelebiyi izlemeye başladım. Önce sırt torbasından bir tespih çıkardı. Tespihin imamesini yay kirişine düğümledi. Sağ elini kalbinin üstüne koyup "Hiçbir şeye sahip ve malik değiliz; her şeyin malik ve sahibi Allah'tır" dedi ve sol eliyle tespihi çekmeye başladı. "Ya Malik!" ismini virt edinip okuduğunu duyar gibi oldum. En ufak bir dal hışırdadığında, bir ot sürüklendiğinde, bir kertenkele geçtiğinde veya uzaktan bir kurt uluması geldiğinde sanki gözleriyle değil de kulaklarıyla görüyor gibi dikkat

kesiliyor, nöbetini böyle tutuyordu. Bir saatten ziyade böylece kaldı. Ardından kalkıp çevreyi dolaştı. Kayanın yükseğine çıkıp uzaklara baktı. Ateşe odun attı, arkadaşlarının üzerlerini örttü, benim başıma gelince "Gönlün uyumuyor madem dilin neden uykuda Derviş Yunus?" deyiverdi. Kendimden utandım. Hiçbir şey demedim. Güya uykudaymışım ve onu duymamışım gibi sırtımı döndüm. Bu sefer uykum tamamen kaçmıştı. Bu yaptığım dervişliğe sığmıyordu. Pişmanlık duyarak ne kadar kaldım bilmiyorum; uzaktan birkaç atın nal seslerini duymaya başladım. Utancımdan yönümü dönemiyordum. Ben de kulaklarımla görmeyi denedim. Hayret!.. Görüyor gibiydim. Bir selam verip aldılar. Birisi parola fısıldar gibi "Hiçbir şeye sahip ve malik değiliz," dedi ve bir daha hiç konuşmadılar. Duyduğum diğer seslerden anladığım kadarıyla önce atların denklerini çözdüler. Ardından her ne getirdilerse diğerleri arasına yerleştirdiler. Bazı hurçları açıp yeniden bağladıklarını hissettim. Bir ara demir, bakır gibi metal sesleri duydum. Silah veya avani olabilir diye düşündüm. Yarım saat sonra üç atın uzaklaşan nal sesleriyle gece yeniden derin bir sessizliğe büründü.

Ertesi sabah uyandığımda yine şaşkın vaziyetteydim. Geceye beraber başladığımız üç çelebi yoktu. Faruk ile birlikte iki kişi daha geri dönmüştü. Demek ki bu gece yeni bir devir teslim olmuştu da, ben yine görememiştim. İyi ama katırlara yüklemekte zorlandığımız bunca heybe ve denk o yarım saat içinde mi indirilmiş; bunca iş o yarım saatte mi yapılmıştı? Benimle birlikte yatıp uyuyan adamlar ne zaman uyanmış, hazırlanmış ve yeni atlarla yola çıkmışlardı? Abdestsiz toprağa basmadıklarını ve ata binmediklerini biliyordum, iyi de ne zaman abdest almışlardı? Şüphelerim iyiden iyiye arttı. Tapduk Sultan'ımın dergahında itibar gören bu adamlar kimdi? Çelebi mi; eşkıya, soğuk nefes veya şövalye mi? Kanuna mı hizmet ediyorlar, tekkeye mi, devlete mi? Tapduk Sultan'ımın eşiğine gelişleri bir şey getirmek için mi, almak için mi? Tapduk Sultan'ım beni bunlara yoldaş ederken onlara uymamı mı istiyordu, muhalefet etmemi mi? Onların gizli hallerini öğrenmeli miyim, yoksa görmezden mi gelmeliyim? "Her şeyin malik ve sahibi Allah'tır," deyip de topladıkları bunca yükü ne yapıyorlardı? İkindi vakti yol sona erip de Konya'ya sağ salim varasıya kadar daha yığınla soru zihnimde dolanıp durdu.

Şehre varırken, yanımdaki çelebilerin üçü de kılık değiştirdiler. Han kapısından bir tacir, bir seyis ve bir kahya ile birlikte girdim. Çok geçmeden

hücremizin kapısına vuruldu. Gelen adam Arapça , konuşuyordu. Kıyafetinden saraylı olduğunu tahmin ettim. Buna rağmen çelebilere hürmetli davranıyor, her cümlesinde “Ya Seydi!” hitabını dilinden düşürmüyordu. Adam mı Türkçe bilmiyordu, yoksa ben anlamayayım diye mi farklı bir dilde konuşuyorlardı bilmiyorum. On dakika kadar ayak divanında bir meseleyi müzakere eder gibi konuştular. Sonra Çelebi Faruk bana dönerek aceleci bir ses tonuyla adeta emretti: “Haydi bakalım, gidiyoruz!”

“Nereye?”

“Seni merakından kurtarmaya!”

Bununla neyi kastettiğini anladım ve bir kez daha başımı yere eğdim. Çünkü pek çok söz ve davranışlarıyla beni kontrol ettiklerini ve kalbimi okuduklarını artık biliyordum. Dervişlik yolunda daha kırk fırın ekmek yemem gerektiğini bir kez daha öğrenmenin tedirginliğiyle kekeledim:

“Acaba ben gelmesem!”

“Biz de gelmeni istirham etsek! Hem sandıkta ne olduğunu merak etmiyor musun?”

Konya’ya daha evvel babamı aramak üzere bir kez gelmiş, on gün kadar kalmıştım. Ne var ki zifiri karanlıkta geçtiğimiz sokakların hiçbiri bana tanıdık gelmedi. Ta Saray meydanına vardığım zaman Konya’da olduğumu hissettim ve itiraf etmem gerekir ki biraz tedirgin oldum. Çünkü Konya’da Sultan Mesut, sanki Çekikgöz’ün valisi gibi davranıyordu. Atalarının yaptıkları anlaşmalardan dışarı çıkamıyor olması elini kolunu bağlıyordu. Bu yüzden sarayın birileri tarafından daima gözetlendiğini düşünüyordum. Ama çelebilerin hiç böyle bir dertleri yokmuş gibi geldi bana. Ben Larende’ye, Karaman yurduna gitmek, İsmail’imi bulmak emelindeydim. Onu bulmadan burada başıma bir şeyin gelmesini ve Çekikgöz tarafından hapsedilmeyi istemiyordum. Evet, sandığı merak etmiyor değildim; ama çelebilere karşı mahcup olmaktan da gına gelmişti.

* * *

İlk kez bir sultan gördüm. Sultan Mesut, kandillerle aydınlatılmış genişçe bir salonda tahtında oturuyor ve altın işlemeli kaftanı ile mücevher kakmalı

tahtı ışıl ışıl parlıyordu. Birden ihtişam gözlerimi kamaştırdı. Demek bir saray böyle oluyormuş. Göz alıcı eşyalar, hizmetkar ve kullar... Dünyanın bütün zenginlik ve nimetlerinin bulunduğu, isteyen herkese istediği her şeyin hazır edildiği bir mekan. Bir derviş için şükrünün sonu gelmeyecek kadar büyük ve ürkütücü. Bu sarayda yaşayanlar herhalde bütün gecelerini nimete şükür secdeleriyle geçiriyor olmalılar, diye düşündüm. Sonra da bir an kendimi bu saraya yakıştırdım. "İçinde Sitare ile İsmail de olsa!" diye de hayallendim. Hayalin sonu yoktur ya, "İçinde Tapduk Sultan'ım olsa!" diye düşündüm. Sonra tövbe ettim. Çünkü Tapduk Sultan'ım istese böyle bir sarayda da yaşayabilir, istese bir kerametiyle dergahı saraya çevirirdi. Sonra saraydan muradın, içindeki sultan olduğunu anladım. Cennet saraylarını dahi buna kıyasladım. Sonuçta cennet cennet dedikleri de birkaç köşk, birkaç huri idi. Saray yerine içindeki sultanı istemek gerektiğine o vakit karar verdim. Saray dediğin, gönül sultanının bulunduğu yer değil de neydi ki? Mesele sarayı aramakta değil, sultanı aramakta.

Köşkle, sarayla ilintili sultanlar, saraylarını terk edip gidenlerden oluyordu; ama hakiki sultanların sarayla, köşkle ilintileri bulunmuyordu. Mülkün sultanı ile gönlün sultanı arasındaki fark buradaydı. Tapduk Sultan'ımın "Mal ve mülk dervişin şeytanıdır!" sözlerindeki hikmeti işte o vakit kavradım. Anlattığı hikaye aklıma geldi. Hani Harun Reşit günlerden birinde Behlül Dânâ'yı kabristanda ölülerin kemikleriyle oynarken görmüş ya Molla Kasım. Sonra da hayretine dayanamayıp sormuş: "Hayrola Behlül, böyle ne arıyorsun?" "Babanızın kemiklerini!" diye cevap vermiş Behlül ve ilave etmiş; "Ama hangisinin kölelerine, hangisinin babanıza ait olduklarını bir türlü anlayamıyorum." Ben de anlayamamıştım; dışlarını süsleyerek ve onları başkalarına göstererek hükmeden mülkün sultanları mı; yoksa içlerini süsleyerek ve başkalarının içini görerek hükmeden gönlün sultanları mı üstündü? Mülkün sultanına kul olanlar, sultan bir sofra kurduğu zaman nimetlerden bolca istifade ediyorlar, gönlün sultanına kul olanlar ise her dakika ve her hal üzerinde nimetle dolu sofrada gibiler. Birinciler, güzel giysi ve yiyecekler içindeyken bile bir kilimi ele geçirmeye çalışıyor, ikinciler bir lokma bir hırka ile yedi iklimden taşıyorlar. Birinciler, ellerindeki yumurtaları birbirine ikram eden adamlar gibi, sonunda ikisinin de elinde birer yumurta kalıyor; ama ikinciler gönüllerindeki sevgiyi birbirlerine sunan bilgeler gibi, sonunda ikisinin de kalbinde sevgi çoğalıyordu.

* * *

Sultan Mesut çelebilerle öteden beri tanışıyor olmalıydı. Üçüne de hal hatır sordu; Tapduk Sultan’ımdan haberler aldı. Hizmetkarların salep ikramından sonra sultan onlarla Türkçe konuşmaya başladı. Farsçanın konuşulduğu sarayda böylece biraz daha gizlilik ve mahremiyet sağlanmış oluyordu.

Sultan Mesut, kerpiç büyüklüğündeki oyma sandığı açtığında hayreti yüzüne yansıdı. Benimse dilim tutulacak gibi oldu. Sandık altınla doluydu ve altınların üzerinde bir kağıt parçası duruyordu. Sultan kağıdı okuduktan sonra öptü. Sonra bize döndü:

“Faruk hanginiz?”

“Kulunuzum devletlu sultan!”

“Hikayeyi sen biliyormuşsun ha?”

“Beli sultanım, benim başımdan geçmiştir!”

“Anlat o halde!”

“Ferman başım üzre sultanım. Kulunuz, yedi yıl öncesine kadar babam ve oğlumla oturur, şehirde sakalık ile geçinirdim. O vakit okumam yazmam yoktu, dil de bilmezdim. Bir tek atım vardı ve onun sırtına su tulumlarını yükletip akşama kadar dolanırdım. Oğlum Lokman altı yaşına gelince, o benim gibi olmasın diye Kur’an öğrenmesi için bir hocaya gönderdim. Kısa zamanda elifbayı söküp Kur’an’ı hatmetmiş. Adet olduğu üzere hoca ‘Baban Kur’an hediyesini göndersin!’ demiş. Lokman sevinerek geldi; ‘Baba Kur’an’ı hatmettim, hoca hediyesini istiyor!’ dedi. Düşündüm taşındım. ‘Kur’an Allah kelamıdır; ona layık ne hediyemiz olabilir? En kıymetli varlığımız şu sakalık yaptığım attır; bari onu götür!’ deyip atı hocaya gönderdim. O gün ve ertesi gün ve yine ertesi gün para kazanamadım. Babam bu yaptığıma çok öfkelenmişti. ‘Bre oğul, deli misin sen! Şu zor ve karışık zamanlarda bir atın vardı tuttun hocaya verdin. Bu günde kim senin gibi ahmak olabilir? Zaten kıt kanaat geçiniyordun, şimdi aç yatarsın artık! Şu ihtiyar babana acımıyorsan, bari büyüyecek oğluna acısaydın ya!.. Azıcık dünya yüzü görse olmaz mı yetim?! Sen ne hayırsız çıktın böyle!’ diye çıkışır oldu. Bir gün, beş gün, derken tam altı ay geçti. Canımdan bezdim. Oturduğumuz küçük evi satılığa çıkardım. Tapduk Emre Hazretleri duymuş, evimizi satın alıp yine oturmam için bana bağışladı.

Amma yine kazanç yok, yine dert çok. Başım aşağıda, boynum bağrımda geziyorum. Kimseden bir şey isteyemedim. Derken üzüntüyle uyuduğum bir gece bir rüya gördüm. İhtiyarın biri bana, ‘Kalk! Başının altını kaz!’ diyordu. Önce mukayyet olmadım. Fakat aynı rüyayı üç gece üst üste görünce elime bir kazma aldım. Bu sefer babam ‘Şimdi de evini mi yıkacaksın?!’ diye başladı söylenmeye. Ben inat ettim, o inat etti. Sonunda kazmamın ucu bir mermere çarptı. O vakit ihtiyar babam ‘Dur oğul, sen çok yorulmuşsundur, biraz ben kazayım!’ diye aldı kazmayı eline. Ben ‘Hele acele etme baba!’ dedikçe o elindeki kazmayı mermere daha şiddetle vurmaya başladı. Derken mermer kırıldı. Altında bir kuyu gördük. Merdiven sarkıtıp kuyuya indim. Orada hiç yıpranmamış bir çuvalın içinde işte şu altınlar duruyordu. Dışarı çıkardım. Üzerinde fert bilmez, kişi okumaz yazılar vardı. Şaşırdım. Ama babam, boynuma sarılıp ‘A benim devletli evladım! Ne kadar uğurlu ve akıllı çıktın sen!’ deyip ilave etti; ‘Artık zengin olduk; ne atlar alır sakalık yaparsın!’ Ben kendisine, ‘Bunları Tapduk eşiğine götürüp teslim edelim. Bu altınları onun mülkünde bulduk madem, altınlar da onundur!’ dedim. Babamı dinlemeyip altınları dergaha götürdüm, mürşidime rüyamı anlattım. O altınları muhafaza için arka odaya koymamı ve iki elimle de bir kere avuçlayıp ne miktar gelirse babama götürmemi söyledi. Dediğini yaptım. Babam altınları alınca bizi terk etti, biz de Lokman ile birlikte Tapduk eşiğine kapılandık Dört yıl oldu kulunuz çelebi olup dolaşır, ellerinizden öper Lokman da dergahta hafızdır, dervişlere okuma yazma öğretir.”

Çelebi Faruk, Lokman Beşe’nin babasıydı demek. Üç yıldır bunu hiç bilmemiştim. Oysa “Paşa” demesinden anlamalıydım. “Bilmem!” zikri bana asıl öğrenmem gerekenleri de gizlemişti. Çünkü duyduklarımdan sonra Faruk’a bir kez daha hürmetli baktım. O sırada Sultan Mesut “Peki şimdi neden bu altınlar bize gelmiştir?” diye sordu.

“Ömrünüz uzun, devletiniz daim olsun sultanım! Tapduk Emre Hazretleri selam edip ‘Bu altınlar bizim evimizde bulunmuş olsa da evimiz sultanımızın ülkesindedir. Bize gerekmez. Sahibine iletiniz!’ buyurdular. Bu yüzden çok şükür ziyan eriştirmeden getirdik. Altınların üzerindeki yazılara bakılırsa yine bir sultanın hazinesi olsa gerek ki hediye sultandan sultana yakışır.”

O anlatırken bu çelebilerin aralarında selam gibi tekrar edip durdukları cümle hatırıma geldi: “Hiçbir şeye sahip ve malik değiliz; her şeyin malik

ve sahibi Allah’tır.” O anda, çelebiliğin ruhlarına kattığı yüceliğe hayran kaldım. Gerçek dervişlik bu olsa gerekti. Bir lokma bir hırka ile dervişlik olmuyordu. Elinde avucunda bir varlık olmayan yoksul bir derviş belki de zoraki derviştir. Böyle dervişlik, olsa olsa miskinliğe giydirilmiş bir teselli maskesidir. Züğürdün kendini manen zengin hissetmesi gibi bir şey... Oysa malı mülkü çevresine taşan, hazinelerinin hesabını bile tutmayan bir adamın derviş olması, onca zenginlik arasında derviş gibi yaşaması daha başkadır. Kendime bakıp mırıldandım: “Nerde kâşanelere sahip olabilecek iken fakir gibi yaşayan, nerde zaten yoksul olup dervişlik taslayan!” Çelebilere imrendim, çok imrendim...

Sultan Mesut altınlardan birini eline aldı. Üzerindeki yazılara baktı. Okuyamadığını başını iki yana salladığından anladım. Hizmetkârlarından birine emirler verdi. Az sonra içeriye bir kâtip girdi. Altını ona gösterip sordu: “Oku bakalım, hangi kral zamanından kalmıştır?”

Kâtip parayı evirip çevirdi, gözleri faltaşı gibi açıldı. Sonunda hayretler içinde cevap verdi:

“Sultanım efendim, kelimeleri Türkçe, harfleri Aramice yazılmış bir beyit bu.”

“Ne diyor peki?”

“Aynen okuyorum sultanım, diyor ki: “Hürmet edince Faruk, Allah’ın Kitabına / Allah da altın yazdı Faruk’un hesabına”

Katibin okuduğu cümle salondaki herkesi yerinden sıçratmaya yetti. Üzerine damga yerine beyit yazılmış bir altın kimi şaşırtmazdı? Sultan, katibinin elindeki altını alıp derhal sandığa geri koydu.

“Ey Allah’ın güzel kulu! Ülkeye şimdi ben hükmediyorsam da bu altınları Allah sana vermiş, al bunları götür!” “Haşa sultanım!.. Allah’tan gelen yine Allah içindir. Ben hiçbir şeye sahip ve malik değilim; her şeyin malik ve sahibi Allah’tır. Hayy’dan gelen Hû’ya gider. Ben geri götürecek değilim.”

“Ben de senden onu alacak değilim!”

Gözümün önünde olup bitenler bana çok şey anlatmıştı. Sonunda sultan, altınları hazinesine asla kabul etmedi. Vekilharcını çağırdı, hemen o sabah dağıtılmak üzere Konya’nın fukarası listesinin yapılmasını emretti. Konya’da ne kadar çok yoksulluk ve nefes alan ne kadar çok ihtiyaç sahibi varmış meğer. Ben kendimi bağrı başlı, gözü yaşlı bilirdim, gördüklerimden sonra şükrettim ki daha garipler vardı, öyle garipler ki ıssızlarda, tenhalarda

ağlayan, orda biten ve orda yiten. Biri bir köşede ölüp kalsa ölümünü üç günden sonra duyalar ve gaslini soğuk su ile yuyalar, öyle garipler, öyle kimsesizler...

MEVLÂNA HÜDAVENDİGÂR

İplikçi Camii'nde aşk sohbeti- Mevlâna - Çekikgöz casusu -Sitare 'den geçip güneşe bakmak - Mesnevi - deniz ile damla - İsmail'in hasreti

Mevlâna Hüdavendigâr
Bize nazar kılalı
Onun görklü nazarı
Gönlümüz aynasıdır

Günlerden Cuma idi ve Konya, Cuma günlerinde tam bir mahşer oluyordu. Her dinden ve her ırktan yığın yığın insan çarşıda pazarda birikiyor, bedesten ve at pazarı dolup taşıyordu. Mevlana Hüdavendigar'ın ikindi vaazları da bir o kadar kalabalık topluyor, herkes akın akın İplikçi Camii'ne geliyordu. Kılıçarslan vaktinde yaptırılan ortası sütunlu, taş zarafetinin görülebildiği bir cami idi burası.

Çelebiler birer ikişer şehre dağıldılar. Ben Faruk ile kaldım. İkimiz de Mevlana Celaleddin'in vaazına gitmek istiyorduk. Dergahta onun yazdığı üç muhalled cilt vardı ve biz sık sık oradaki hikayelerden okuyup hem Farisi bilgimizi arttırıyor, hem derin irfan bahislerine dalıyorduk. Elbette içinden çıkamadığımız yerlerde Tapduk Sultan'ım bize izah ediyordu.

Cumadan ikindiye kadar zikir ve tespihle meşgul olduk. Çelebi Faruk her zaman olduğu gibi hiç konuşmuyordu. Beklediğimiz anın geldiğini ben cami içindeki uğultudan anladım. O geliyor diye herkes ayağa kalkıyor, kimisi elini, kimisi eteğini öpmeye çalışıyor, kimisi cübbe ve destarına elini değdirmeye uğraşıyordu.

Molla Celaleddin ikindiden akşama kadar yalnızca aşktan bahsetti. Aşkın hallerinden beyitler okuyup, yerlerin ve göklerin aşk ile dönüşlerini anlattı. Tapduk Sultan gibi o da şiir konuşuyor, şiir gibi konuşuyor, ekseriya

sevgiden bahsediyor “Acıları tatlandırır sevgi, bakın altına keser...” diyordu. Ardından gürül gürül akıyordu neşvesi;

“Tortulu sular arı duru olur sevgiyle; bulanıklar berraklaşır. Ve şifa bulur sevgiden tüm dertler. Ölüleri diriltir sevgi; sultanları kul eder... ‘Bilmek’tir sevgi... Noksan bilgi ise ayrımı ve ayrımı olmayan bir hezeyandır; şimşeği güneş sanır!.. Şimşekçe şimşek, kendi ışığının geçiciliğine gönül bağlayana güler geçer oysa!..”

Coşkulu bir üslubu, veciz bir dili vardı. Her cümlesi şiir gibiydi ve insanları hayrette bırakıyordu:

“Aziz dost, kulak tut sözüme! Dinle beni!.. Aklın tutsağıdır duygu, akıl da ruhun... Duru bir ırmağı andırır ruh, tertemiz bir ırmağı... Maddi düşünceler ve nefse ilişkin arzular da ırmağın üzerini kaplamış bir avuç çerçöp... Eğer bir yana itiverirse aklın eli o çerçöpü, ırmak kendini gösterir, berrak ve duru... Dünya arzuları kaplarsa suyun yüzünü eğer... Eğer hayvani arzular baskın olursa tende... Nefis gülmeye başlar o vakit, ve akıl ağlamaya... Aklı hakim ve duyguları mahkûm olan kişidir uyanık iken de rüya gören ve kendisine göklerin kapıları açılan...”

“Fihi-ma-Fih” adlı bir kitap telif etmedeymiş, ondan anlatıyordu bunları, sonra gazeller okuyordu peş peşe; “Her zerresinde bir sağlık duy bedeninin, insan oğlu; her hücresinden bir inilti işit!.. Bir şehirsin çünkü sen, büyük ve derin... Yok yok!.. Bir değil, belki binlerce şehirsin hem!.. Ölümsüz ve doğumsuz, uçsuz ve bucaksız deryasın... Sayısız balıklar bulunur her deryada... Neden reddetmedesin sendeki erdemleri? Ve ne diye inkarcı başını kaşıyarak geçmede günler?!. Ey insan! Ne diye dönüp durmadasın şu dünya denen mumun çevresinde şimdi; pervane misin? Öyleyse yak kanatlarını muma, yak ve arın. Çünkü bir nursun sen, nurdansın... Hani Tanrı’nın nurundan... Ateşten değil... Hani şeytanın ateşinden... Uyan ey insan, her şey ‘ben’den doğdu hep; benlikten doğdu... Bütün aptallıklar, bütün kötülükler benlikten doğdu... Öyleyse hep benden olsun feryadın, bütün şikayetin hep benden... Çünkü ölüm var. Herkese kendi rengindedir ölüm... İyi de görünür parlak bir aynada, kötü de!.. Aynada güzeldir güzelse yüz, çirkin yüz de çirkin elbet! Ölümden korkup kaçıyorsan eğer, kendi çirkinliğindir seni kaçıran... Ölümün yüzü değil çünkü çirkin olan, belki kendi yüzündür de aynada yansımıştır. İyinin de sende büyümüştür fidanı çünkü, kötünün de... Kendi elinle kazandığındır güzel de, hem çirkin de... Her doğan ölür elbet!.. Çırak ne olmuşsa yerin altında, usta da o olmuştur...

Yalnız kalmak istemiyorsan gideceğin yerde eğer; iyilikten, güzellikten, doğruluktan evlatlar, dostlar, yoldaşlar edin kendine şimdiden... Geçip gitmede ömür... Umutlar hep yarın, yarın, yarın!.. Tükenen zamanı dolduruyor hep kuru kavgalar, boş didişmeler, faydasız gürültüler... Aklını başına al kardeş! Günü, bugün say; ölüm ki kaşla göz arasında; ölüm ki dudakla söz arasındadır. ..” Mevlâna Hazretleri öyle güzel anlatıyordu ki, insanların ölesi gelirdi. O anda yüreğime bir sızı düştü; acaba Konya’nın Molla Celaleddin’i ölümü mü görmüştü? Tam o sırada bir şey oldu. Safların arasından gözleri benim gözlerime çakıldı, bekledi, bekledi, bekledi... İçimde bir kasırga esmeye başladı, sonra yavaş yavaş rüzgarın şiddeti azaldı ve esintinin lezzetini hissettim. Bir tatlı huzur içindeydim. Ruhuma aşkı, mahviyeti, güzelliği nakşeden bir melteme döndü esinti. Gözlerinden çıkıyor, gözlerime çarpıyor gibiydi ama kalbinden doğup kalbime girdiğini anlayabiliyordum. Bütün vaaz boyunca yalnızca bana mı böyle baktı, yoksa herkes benim gördüğümü mü gördü diye şüpheye düşmüştüm, ama ölümden bahsederken

yalnızca bana baktığını hissettim. Ve gariptir kendi ölümümden değil de onun ölümünden, Konya halkını ışıksız bırakıp gitmesinden korktum. İçimden, “Bu ölüm fikrini hiç zihnime sokmamalıydım!” diye geçirdim. Bunun bir kuruntu olduğuna kendimi inandırdığım sırada Mevlana Celaleddin kürsüden inmiş akşam namazı için imamın yanına doğru ilerliyordu. Saflar onun geçtiği yerde açılıyor, cemaat arasında dalgalanma oluyordu. Çok şükür, halk onu kurtarıcı bir mürşit olarak kabul etmişti ve kimse, hakkında uydurulan “Çekikgöz Casusu” yalanına inanmıyordu. Birkaç saf önümüzde birden durdu. Geri döndü; Çelebi Faruk ile benim bulunduğumuz safa geldi. Yeniden gözlerimin içine baktı ve fısıldadı:

“Hele derviş, senden Tapduk kokusu alırım!..”

Bu sefer şaşırma sırası Çelebi Faruk’taydı. Çünkü en az benim kadar heyecanlandığını hissettim. İkimiz de bir şey söyleyemedik; yalnızca azıcık açılıp safta bir kişilik yer açtık. Namazı ikimizin arasında kıldı. Sonra musafaha için elimi tutup hafifçe sıktı:

“Dün, Karamanoğlu benden iki mürşit istedi. Keşke iki mürit isteseydi; ikimiz el ele tutuşur, gider varırdık!”

Beni tanıdığını yüzüme bakışından anladım. Gönül gözü açıktı elbette. Onu çok sevdim. Bütün bozkırın itibar edip saygı gösterdiği bir şeyh iken

benimle aynı seviyede mürit olmak istediğini söyleyecek kadar nazikti. Tek başına bütün Anadolu'ya ışık verirken benim gibi cılız bir kandili güneş gibi göstermekten çekinmiyordu. Tekrar gözümün içine baktı. Koyu gözlerinde kendimi gördüm. Öylece bekledi. Herkes onunla birlikte bekledi. Etrafında biriken kalabalığın, onu korumaya çalışan müritlerin sesleri yavaş yavaş dindi. Camide koyu bir sessizlik hakim olduğu sırada fısıldadı: "Tapduk kokusu! Kafiye düşür!.." O zamana kadar zihnimde kafiyeler uçuşurdu ama bunları hiç dillendirmemiştim. İyi ama şiire ilgim olduğunu nasıl bilmişti? Eğer bunu biliyorsa kalbimdekini de biliyor olmalıydı. Tedirginliğim üzerimdeyken ayak verdi: "Severim Allah'ı candan içerü" Yüreğimin sesi kubbeyi çınlatacakmış gibi geldi. Kafiye düşürdüm:

"Yollar vardır erkandan içerü"

"Şeriat, tarikat yoldur gidene"

Yüzüme bakıyor ve yine kafiye düşürmemi işaret ediyordu. Söyledim:

"Hakikat, marifet andan içerü"

Herkes durmuş, susmuş, bir oyuna dönüşen manzum sözleri dinliyordu. O söylüyor, ben kafiye uyduruyordum: "Dinin terk edenin küfürdür işi"

"Ol ne küfürdür imandan içerü"

"Beni bende demen, bende değilim"

"Bir ben vardır bende benden içerü"

"Süleyman kuş dilin bilir dediler"

"Süleyman var Süleyman'dan içerü"

Şiir kavramı o gün içimde başka bir değer bulmuştu. O güne kadar şiir söylemek gibi bir arzum hiç olmamıştı. Allah Kur'an'daki "Şuara" suresinde "Şairlere sapkınlar uyar!" buyuruyor ve "Yasin" suresinde de "Biz o peygambere şiir öğretmedik; zaten ona yaraşmazdı!" diyordu. Ama Mevlâna Hüdavendigâr şiir söylüyor ve benimle kafiye oyunu oynuyordu. Bunu hiç unutmayacaktım.

Bizimle Alaaddin'deki sultan türbelerine kadar yürüdü. Halk da ardından ilerliyordu. Yolun ortasında bana muradımın ne olduğunu sordu. Sitare'den sonra kendime dünyalık bir murat ve maksat edinmemiştim. O anda içimi yokladım. Konya'ya geliş maksadımı düşündüm. Tek muradımın İsmail olduğunu hissettim. Ama ona muradım "İsmail'e kavuşmak!" desem

elinden ne gelirdi?!. Tapduk Sultan’ımdan duyduğum bir cümleyi tekrarladım:

“O’nun muradı benim muradımdır.”

“Hep öyle olsun kardeşim Yunus. Murat, sevgilidir çünkü. O’nun yolunda her mürit aynı zamanda murattır. Çünkü iradesini muradın eline vermiştir. Bir kör, kendisini yeden kişiyi uçurumun kenarından nasıl takip ederse, mürit de muradını öyle takip etmelidir. Murat olmasaydı, mürit olmazdı. Allah bir kişinin mürit olmasını istediğinde, onun kalbine muradı verir. Bu durumda Allah’ın muradı mürit, müridin muradı O olmak gerektir.”

“Sitare ile ben gibi!” demek üzereydim ki “Seven ile sevilen gibi” deyiverdi. ‘Mürit yürürse murat uçar!” Yüzüme baktı. “Kimi hatırlarsın Yunus?” diye sordu. “Sitare’yi” diyecekken cevabımı beklemedi:

“Yıldızdan geç Yunus, artık güneşe bak!”

İçimden yıldızımın geçtiğini biliyor muydu, güneş ile neyi kast etmişti, o anda düşünemeyecek derecede sarsıldım. Yalnızca o anın esansına bıraktım kendimi, dimağımdaki lezzetin sürmesini istedim ve başımı eğdim. Galiba hissettiklerimi hissetti ki, konuyu değiştirip Tapduk Sultan’ımı sordu. Onunla ta Horasan’da, Belh’te tanıştıklarını anlattı sonra. Mesnevi-i Ma’nevi’yi yazarken onu çok andığını söyledi. Söz Mesneviden açılınca takdirimi belirtmeden edemedim; ne derece güzel bir kitap olduğunu söyledim. Şaşırdı:

“Henüz bitirmedim ki, nereden edindin de okudun?” “Tapduk Sultan’ımın dergahında üç cilt halinde mevcut!”

“Şimdi iki cilt daha yazıldı. Son cildini de bitirmek üzereyiz inşallah! Ben söyledikçe dostum Çelebi Hüsamettin yazar!”

Çelebi Faruk ilk kez söze karıştı:

“Bize onları da okumak nasip olur inşallah!”

“İnşallah Derviş Faruk, inşallah! Peki Derviş Yunus, senin fikrin nedir?”

“Hangi hususta efendim?”

“Mesnevimiz hususunda”

Tapduk Sultan’ımın arada sırada bize okuduğu bab ve fasıllar boyu uzayıp giden hikayeler ve varlık bilgisiyle alakalı tecelliler ile haller zihnimde uçuştu. Dinlemeye doyamadığım uzun hikayelerdi bunlar. Ne demeli,

soruya nasıl bir cevap vermeliydim? Elim ayağıma, dilim damağıma dolaştı. Kafiye düşürecek durumda değildim. Ama neden bilmem, aklıma gelen ilk kafiyeyi söyleyiverdim. Birkaç gece evvel Abakay Derviş'ten duyduğum bir kafiyeydi bu. Güya ben sayıklamışım. Keşke dilim tutulsaydı... Daha sonraki yıllarımın, Hüdavendigar Hazretleri'ne cevap diye söylediğim bu kafiyeden utanmakla geçeceğini elbette bilemedim:

"Uzun demişsiniz efendim! Ben olsam, 'Et ü kemik büründüm / Yunus diye göründüm' derdim, olur biterdi!" "Hımm!.. Arifler için uzun olan, halk için kısa sayılır Derviş Yunus. Belki sen daha kısa söylersin, olmaz mı?" "Estağfurullah sultanım!"

Yer yarılsa da içine girseydim! Bilmeyerek ne büyük bir küstahlık etmiştim! Başımı eğdiğim sırada teselli yine onun şeker dudaklarından geldi:

"Derviş Yunus, artık iyice inandım ki bana yan ama tütme dediler. Sana yan ve yandır denilmiş!.. Sen bizi gizli yüzümüzden tanırsın. Başkasının gözle göremediğini sen kalp ile görürsün. Bahtın açık olsun!.."

Mevlana bunu söyledikten sonra naralandı. Ben özür diledimse de artık beni dinlemiyor gibiydi. Ondan duyduğum son sözler oldu bunlar ve daha o andan itibaren yanmaya başladım. Ayrılırken ikimiz de ağlıyorduk. Benim gözyaşlarım pişmanlıktandı; ama onunkileri bir türlü kestiremedim. Çelebi Faruk'un kulağına eğilip fısıldadığı vakit, ne söylediğini ise cesaret edip soramadım. Belki de küstahlığımla alakalı duyacağım kötü bir cümleden, densizliğimi anlatan bir yorumdan korktum. Dimağımda bir saz ile işret meclisinin lezzeti var idi. Sanki mana âleminde arifler ney üflüyor da melekler semaya durmuş gibi...

* * *

Konya'dan yine on nefer olarak ayrıldık; ama bu sefer katırlarımızın yükleri yoktu. Ne olmuştu, kime satılmıştı, nereden gelip nereye gitmişti artık ilgilenmedim. Larende yolunda kalbim Mevlâna Celaleddin'in irfanı, aklım da yalnızca İsmail ile meşgul idi. Onu bulduğum zaman nasıl davranacağımı, sevincimi nasıl göstereceğimi henüz bilemiyorum. Onun ne yapacağını, nasıl karşılık vereceğini de ayrıca çok merak ediyorum. Bir babanın oğluna beslediği duygular, acaba oğulların babalarına duydukları sevgiyle ölçülebilir mi; anlamaya çalışıyor, ikimizin arasında tütecek

duyguları ölçmek istiyorum. Onu terk edip gittiğimi düşünüyor olabilir. Bunun çaresine bakmam lazım. Onu bulduğum vakit Tapduk Sultan'ımın dergâhından başka götürecek yerim de yok üstelik. Nasıl olacak bilmiyorum; ama nasıl olursa olsun, onu bulduktan sonra her şeyin şimdikinden güzel olacağına inanıyorum. Babamı bulamadım, bari oğlumu bulmuş olayım. Bulayım ve bir daha bırakmayayım.

SAMUEL

şaman çatalı -Şeyh Rüknettin'in "Dava"sı -Alamutlu - avcı iken av olmak - bilinmez bir yolculuk

Her gece aynı dua ile uyudum: "Allah'ım, ey Allah'ım!... Varsan, Bir'sen ve beni duyuyorsan ya babamı bana getir ya beni ona gönder!" Yıllar geçti ve Allah beni duymadı. O'na çok öfkeliydim. Hala O'nun var olduğuna inanmak istiyordum ama olup bitenler bunun aksini bana fısıldıyordu. Eğer var ise bütün bu olanlara nasıl ve neden tahammül ediyordu? Neden bu olanlar hep bana, benim gibi olanlara, bozkırın masum ve korumasız insanlarına oluyor da Çekikgöz'e, soğuk nefeslilere, haramilere olmuyordu? Kendisine kulluk eden, Tanrılığını tebcil ve tespihte kusur göstermeyen kullarını zelil edip de düşmanına neden güç ve iktidar veriyordu? Babamın bana anlattığı Allah'la aramızda var olduğunu düşündüğüm dostluk duyguları beni terk edip gideli çok oldu. Meğer babam "Allah'a dost olursan, Allah da sana dost olur!" diye yalan söylemiş, beni aldatmış. Artık ışığım, kara düşüncelere boğulmuş durumda. Çünkü her gece mahkûmların çığlıklarından delirme noktalarına gelmekteyim ve her gece ikisinden birine yalvarıp beni duysunlar istiyorum. Delikanlılık çağına gelmiş bir çocuğun, son beş yılındaki her gecenin bir diğeriyle aynı olmasının ne anlama geldiğini yaşamayan bilemez Molla Kasım. O vakit, ben hem Allah'a, hem de babama sırt çevirmişsem sebebi budur. Ama Arn Usta'm onlar gibi değildi. Beni seviyor, yetişmeme yardımcı oluyordu. Beni tacizden kurtardığı günden sonra bir evlat gibi sahiplendi. Onu baba biliyordum artık. Bu fikri, yeni işkence yolları icat etmek için birlikte çalışıp araştırma yaptığımız zamanlarda edindim. Birlikte zaman geçirmekten ikimiz de bahtiyardık. Bazı bazı diğer iki celladın bizi kıskandıkları bile oluyordu.

On beşime girdiğim gün, zindanda yalnızca benim kullandığım bir hücrem oldu. Tavanından içeri gün ışığının girdiği, dayalı döşeli bir oda. Şahsi eşyalarımla döşedim. Tezgahımıza gelen esir ve mahkûmların bazı

eşyalarının el değiştirerek bizim olduğunu söylememe gerek yok zannederim. Baycu Han çok zaman mahkûmların vereceği bilgi ile alakadar oluyor. Bu bilgi, hanın istediği altın veya hazine bilgisi olmadığı müddetçe tezgaha düşenin altın veya hazinesi var ise onu nerede sakladığını söyletmek ve aramızda el değiştirmesine göz yummak da bizim işimiz. Arn Usta'mın sahip olduğu mücevher ve altının Baycu Han'da bile olduğunu zannetmiyorum. Sık sık ölen sevgilisinden bahsetmesinin altında ben hazine ile birlikte bir gün mutlaka hatıralarının olduğu, sevdiği kızın topraklarına dönüp gitme arzusunun yattığını düşünüyorum. Ama gidecek olursa sahip olduğu ağırlıkları onda bırakırlar mı, onu bilemiyor. Zannederim zihninde devamlı planlar yapıyor.

Mahkûmlara demirden elbise giydirmek, sıcak ayakkabılarla etlerini kemiklerinden ayırmak, canlıyken deri soymak veya uzuv çıkarmak, artık gözü kapalı yapabildiğim şeyler. Üstelik işkence usullerinde bir yenilik de yaptım. Basit ama etkili bir alet icat ettim. Birbirine bağlanmış, üç taraflı ve sivri uçlu üç çatal. Çatallardan birinin uçları mahkûmun boğazına bir tasma ile bağlandığında diğer çatallardan biri çene altına, diğeri göğüs uçlarına batıyordu. Bunu akıl ettiğim gün işkence tezgahına bir Moğol subayı getirdiler. Moğol dini sayılan Yasa'yı inkar ediyormuş. İlk defa onun boynunda denedik ve adam iki saatte Moğol şamanlarından daha mümin biri olarak görevinin başına döndü. Ustam da bu yüzden yeni işkence aletime "Şaman Çatalı" adını, verdi. Bunu her zaman kullanmamayı, yalnızca inanç suçuyla getirilenlere tatbik etmeyi kararlaştırdık.

Ustamla zaman zaman din ve inanç konularını konuşuyor, lakin ikimiz de birbirimizi aldatıyorduk. İşkence tezgahımıza gelen insanların pek çoğu inançları yüzünden buraya sürükleniyorlardı. Zannederim ustamı da, beni de inançtan uzak tutan asıl sebeplerden biri buydu. Bir kişinin, farklı inandığı için düşman olarak algılanması veya köleleştirilmesi nasıl tahammül edilmez bir saçmalık ise, içindeki inancını dışa vurarak işkence görmeyi göze almak da o derece büyük bir hata idi. Gelgelelim o vakitler, bozkırın en büyük derdi de buydu. İnsanlar inançları yüzünden çatışmasalar ne Çekikgöz ile Bizans, ne Selçuklu ile Danişmentli, ne Alamutlular ile Tapınakçılar birbirlerini öldüreceklerdi. Bir de bozkırın her yanındaki insanları Tanrı'dan uzaklaştıran kâhinler, şeytana tapanlar ve büyücüler vardı elbette. Din adına insanları sömüren bunca ihtiras taciri araya bu ölümü koymamış olsaydı belki ben de başka bir hayatı yaşıyor olacaktım. Tanrı -eğer var ise- böyle bir hayatı kullarına neden yazsındı? Şu zavallı kullar birbirinin kanını dökünce daha değerli kullar mı oluyordu sanki?

Çocukları annesiz ve babasız bırakan bir inanç neden kutsal olsundu? Bana göre Tanrı, -eğer var ise- kullarının birbirlerine karşı iyi davranmalarından memnun olurdu. Onlar birbirlerine karşı iyi davranırlarsa insanlar arasında kin olmazdı. Oysa zindanımıza getirilen suçluların hemen hepsi kin doluydular. İçlerinde gizli hesabı olmayan, başkalarının hakkını gasp etmekten azade bir tek kişiye rastlamadım. Belki de bu yüzden onlara işkence ederken vicdanım sızlamıyor; işkenceyi hak ettiklerini düşünüyorum. Bir gün birisinin de beni işkence tezgâhına yatıracağı aklıma gelirse, "Ben kimseye kötülük yapmıyorum ki!" diye içimden geçiriyorum, "sadece işkence ediyorum." Nihayet, eğer var ise, bana bu vazifeyi takdir eden de yine aynı tanrı olduğuna göre!..

İşkence tezgahında yatan mahkûmların parçalanan kaslarındaki girift yapıyı, vücut denilen insan varlığının mükemmel tasarımını inceledikçe bir yaratıcının olması gerektiği neticesini çıkarmıyor değilim. Hele bedenlerindeki kemiklerin birleşimlerini, organların çalışma sistemini düşündükçe bir Allah'ın var olduğuna hükmediyor ve yaptığım işi bana onun takdir ettiğini sanıyorum. Sonra da O'ndan korkmaya başlıyorum. Var olduğu fikrinden de korkuyorum; yok olduğu fikrinden de... Var ise yaptığım işten korkuyorum; yok ise yapılan işlerden korkuyorum. Eğer bu dünyada yapılan işlerin bir sorgusu suali olmayacaksa; eğer insanların bir vicdan hassasiyetleri bulunmayacaksa iyiler ve kötüler arasında, zenginler ve fakirler arasında, güzeller ve çirkinler arasında hangi adaletten söz edilebilir?!.

Tanrı, içimde bir sancı. Yıldızların hevenk hevenk gökyüzünde asılı durduğu gecelerde göklere bakıyorum, Samanyolu'ndan ötelerde bir yerde bir cennet olduğunu hayal ediyorum, oralarda bir yerde beni gözetleyen, ne yaptığımı bilen, kalbimi okuyan bir yaratıcı olması gerektiğine inanıyorum ama sonra işkence tezgahındaki çığlıklar, insanlar arasındaki eşitsizlik ve adaletsizliğe saplanan dünya beni bu fikirden vazgeçiriyor. Sonra ölümü, zebanileri, cehennem çukurlarını düşünüyorum; nasıl olduklarına dair muhayyilemde görüntüler belirip kayboluyor. Bunlardan kurtulmak için bu sefer ninemin anlattığı cenneti, Kevser ırmağını, hurileri hayal ediyorum. Her defasında tedirgin oluyorum. Hangisini hak etsem haksızlık olduğuna kanaat getiriyorum. Cenneti hak etmek için yeterince iyi, cehenneme gitmek için fazla kötü olmadığımı düşünüyorum. Karamsarlıktan kurtulmak için bütün bunların olmadığını, cehennem denilen şeyin işkence tezgahına uzattığımız insanların zihninde; cennet dediğimiz yerin de bu insanları zindanımıza gönderen adamların oturduğu saraylar olduğunu kabul

ediyorum. Cennet ve cehennemin zihinlerin içinde, kalplerde yine insan tarafından yaratıldığına inanmak istiyorum. Önemli olan, insanın, korkacağı bir Tanrı mı, yoksa sevip umut edeceği bir Tanrı mı istediğiydi. Allah ile kul arasında korku, umuttan daha etkin bir his olmalıydı. En azından benim çocuk ruhum, O'ndan daha çok korkuyor çünkü. Zaten O da şimdiye kadar kendisini sevebileceğim bir işaret göstermedi.

Tanrı'nın varlığını veya yokluğunu sorabileceğim ve bana inandırıcı cevaplar verebilecek birisiyle karşılaşabilmek için çırpındığım günlerdeydi. Ustamın tezgahına bir İsmailî fedaisi getirdiler. Alamut'tan çıkıp Hasan Sabbah'ın halifelerinden Şeyh Rüknettin'in "dava"sını Anadolu'da yaymaya çalışan ve bir hayli de taraftar toplayınca Baycu tarafından tehlikeli görülüp yakalanmaları istenen iki fedaiden birisiydi. Meğer vaktiyle Hülagu ile İsmailîlerin reisi Şeyh Rüknettin arasında bir çatışma çıkmış, Rüknettin Alamut Kalesi'ne kapanınca da Hülagu çaresiz kalmış. O sırada Baycu birkaç yasavul gönderip Rüknettin'i ortadan kaldırtmış. Şimdi elimize düşen bu Alamutlu, o yasavulları sırayla öldüren iki fedaiden biriymiş ve bize diğer fedainin yerini söyletmemiz için getirilmiş. Arn Usta'm Alamut'takileri dinsiz kabul ediyordu. Zannederim Tapınak şövalyelerine kan kusturdukları için böyle düşünüyor olmalıydı. Alamutlu gelince neşelendi çünkü:

"Samuel!.. Şaman çatalını getir evlat, icadın paslanmasın!.."

Ustam şaman çatalını istediğinde, aklıma ilk gelen şey, inancı yüzünden eza çekecek kişinin icadımın acılarına ne kadar dayanabileceği sorusu oldu? Çünkü bu konuda ustamla sık sık iddiaya girer, bazen bir elmas yüzük, bazen bir kese altın kazandığım olurdu. Şaman çatalının verdiği ezaya dayanma hususunda Müslümanlar ilk sırayı alıyor, sonra Rumlar, sonra Acemler geliyordu. Moğollar ise en kolay çözülüverenlerdi. Ama bu seferki bahiste ustam da, ben de yanılmıştık. Adam benim tahmin ettiğim sürede gık bile dememiş, ustamın tahmin ettiği süreyi de hiç inlemeden atlatmıştı. Tezgâhımızdan yığınla dinsiz gelip geçmişti, ama hiç bu adam kadar acıya dayanıklı ve sabırlısını görmemiştim. Çatalın uçları göğsüne battıkça inlemesi, çırpınması lazımken sanki bu adamın bedeninde hiç sinir yoktu. Bir insan nasıl bu kadar dayanıklı olabilirdi? Hayranlık duydum. Hiç öfkelenmedi. Ustam ne sorsa, sanki arkadaşıyla sohbet ediyormuş gibi karşılık verdi. Bazısı cevaptı, bazısı inat. Hiçbir köle veya mahkûm cellat karşısında bu derece sükûnetini koruyamazdı. O böyle davrandıkça ustam öfkeleniyor, eli ayağına dolanıyor, yaptığını şaşırıyordu. Bir ara cellat ile mahkûmun rollerini değiştiklerinden bile şüphe ettim. Adam gayet sakin,

arkadaşının nerede olduğunu bilmediğini, bilse de söylemeyeceğini, ama onu görmeyi istiyorsak bu dileğimize kavuşacağımızı tekrar edip durdu. Arn Usta'm tam dört saat onun başında kaldı. Terledi, öfkelendi, küfürler etti, şarap içti, her işkence aletini tek tek üstünde denedi ama nafile! Adam hiçbir şey söylemiyordu. Sonunda dayanamadı, odasına doğru giderken bana bağırdı: "Samuel!.. Bu köpeği konuştur!.."

"Aha!.." dedim içimden, "Kendimi göstermenin tam zamanı!" Çünkü ustam ilk defa bana böyle bir vazife veriyor, ilk defa yardımcı olarak değil de özgürce, istediğim şekilde bir işkence teklif ediyordu. O güne kadar hiç bunu hayal etmemiştim. Ustamın tırmıklarını, kıskaçlarını, kerpetenlerini ve kor alevde beklettiği damgalarını tek başıma kullanacaktım. Bu bir fırsat idi. Kendi başıma iş yapabilme, kölelikten özgürlüğe adım atma fırsatıydı. Bunu iyi değerlendirmeliydim. Alamutlu Haşhaşi'nin ayakucundan başlayarak yaralarına tuz basmakla işe başlamayı düşündüm. Avucumu tuzla doldurup yaraları ovmak üzere yanına geldim. Gözlerinin içine baktım. Yok yok, o benim gözlerimin içine baktı. Uzun süre birbirimizi süzdük. Tuz avucumda öylece kalakalmıştı. Gözlerindeki derinlikten ürktüm. Sanki biraz beni tehdit eder gibi, biraz da beni eskiden tanır gibi bakıyordu. Yüzünde "Sen bu işlere göre değilsin!" edası vardı; biraz küçümseme, biraz acıma. İkimiz de öylece durduk. Bana acır gibi bakması ağırıma gitmişti. Aklımdan, "Beni işkence yapabilecek birisi gibi görmüyor mu bu herif?" sorusu geçti. Sonra da bunu kendime sordum. Ben işkence yapabilir miydim? Bugüne kadar hep Arn Usta'mın dediğini yapmış, ona yamaklık etmiştim; ama şimdi tek başıma, özgür karar vererek bir cellat olabilir miydim? Hislerimi kontrol edemez haldeydim. işkence görenlerin perişan halleri gözümün önünden hızla akmaya başladı. Kulaklarımda çığlıklar vardı. Sanki bir dehlizin içinde gibiydim. Tezgahta yatan adamın gözlerinin içinde nice dünyalar görüyordum. Bu adamın gözlerinde bir büyü var gibiydi. Alamutlu İsmailîlerin gizli güçleri olduğu hep söylenir dururdu. Ustamı da bu yüzden çıldırtmış olmalıydı. Hayır, hayır, bu adama arkadaşının yerini söyletmeliyim. Söyletmeli ve aferin almalıyım. Aferin almalıyım ki geleceğime dair umutlanın olmalı.

"Baban Ulukışla'da seni arıyordu Samuel!"

"Hı?!.."

"Baban, diyorum, Ulukışla'da, Kayseri'de, Konya'da seni arıyordu."

"İt soyu!. Sen babamın adını ağzına nasıl alırsın?!" "Babana çok benzemişsin, seni tanıdım; yalnız huyun pek ona benzemiyor."

“Hâlâ konuşuyor köpoğlusu! Ben şimdi seni susturmasını bilirim!”

Babamdan bahsetmesi sinirlerime dokunmuştu. Elim ayağıma dolaştı. Sanki zayıf tarafımdan yakalanmıştım. Peki ama işkence aletleri benim elimdeyken alay ve istihza ile bu adam ne yapmaya çalışıyordu?

“Samuel, inan bana evladım; babanı beş yıl önce tanıdım ben. Bir handa geceledik, bir kervana birlikte katılıp yoldaş olduk. Seni bulma azmiyle yanıp tutuşuyor, her yana gidiyor, haber soruyordu. Ben de seni arayacağıma dair söz verdim! O vakit sen on yaşlarındaydın sanırım.” Gerçekten dedikleri doğru olabilir miydi? Hadi benim adımı ustamın ağzından duydu diyelim, peki ya babamın gittiği yerleri nasıl biliyordu? Muhtemelen yalan söylüyor, işkenceden kurtulmak istiyordu. Hatta belki daha kötü bir planı bile olabilirdi. Bu adamın dediklerine kulak asmamalıydım. İyi ama ya anlattıkları gerçek ise? Söylediği yıl, tam da benim kaçırıldığım zamanların ardına denk düşüyordu. Acaba o vakit babam gerçekten beni aramış olabilir miydi? Kalbim buna inanmak istiyor, ama aklım bunun bir tuzak olabileceğini söylüyordu. Tam bir çatışma halinde kalakaldım. Avucumda tuzlarla öylece bekledim. Zihnimde düşünceler yıldırım hızıyla siyahtan beyaza, beyazdan siyaha dönüveriyordu. Dengemi yitirir gibi oldum. Babamın beni arıyor olma fikri benliğimi allak bullak etti. Sonunda sormayı akıl edebildim:

“Babamı biliyordun madem, söyle bakalım adını?”

“Samuel! Evladım, sana onun adını söyleyemem, aklımdan çıkıp gitmiş; lakin çok iyi niyetli bir adam olduğunu söyleyebilirim. Bir de kıyafetinin dervişlere benzediğini.” “Halı, ha!.. Dervişmiş!.. İşte yalan söylediğin ortada! Beni bir adama benzettin diye sana merhamet göstereceğini mi sandın? Öyle kolay kandıramazsın beni. Şimdi şu tuzların tadına bir bak da aklın başına gelsin.”

“Samuel, yanlış yerdesin evladım, sen ona öyle benziyorsun ki öyle bir adamın oğlu cellat olamaz, öyle bir babanın oğlu başkalarına işkence edemez!”

“Sus, aşağılık domuz!”

Ona susmasını söylerken işkence masasındaki bir mahkûmu değil de sanki hakikatleri söylemesine dayanamadığım bir adamı azarlamıştım. “Öyle bir baba” derken neyi kast ediyordu. Babam acaba nasıl biriydi? Bu adam tezgahta gerdirilmiş olarak öylece yatıyordu ama yattığı yerden bana işkence etmeyi başarmıştı. Sanki şimdi o cellat idi de benim sinirlerim lif lif

sökülüyordu. Babamı aklımdan çıkaralı hayli zaman olmuştu. Onu ele geçirsem işkenceye yatıracak kadar da öfkeliydim üstelik. İyi ama ya içimdeki bu şüpheler, bu gelgitler niye. Şimdi onun adını duymaya tahammül mü etmeliyim, yoksa sevinmeli mi, şaşkındım. Tuzlar avucumdan dökülmeye başladı. Bazen üzerine çıkarak mahkûmları bileklerinden tavana astığımız tabureye iliştim. Omuzlarım çökmüş gibiydi. Salonun uzak köşesinde diğer iki celladın sesleri ve mahkûmların çığlıklar geliyordu. Ne olduğunu anlayamadım. Birden gözüm perdelendi. Ensemde yabancı bir nefes duydum, o kadar.

* * *

Kendime geldiğimde ellerim bir atın eğerine, ayaklarım da üzengiye bağlanmış olarak süratle gidiyorduk. Ortalık çoktan kararmıştı. Beni kim kaçırdıysa uzunca müddet baygın tutmuş olmalıydı. Adam bayıltıp kaçırmada Alamutluların şöhretleri olduğunu biliyordum. Özel zehirleri, ilaçları ve esrar tozları olduğu dillere destan idi. Önümde iki kişi atlarının üzerinde sessizce ilerliyordu. Yüzleri peçeliydi. Atımı yedeğe çekmişlerdi ve uyandığımın farkında değillerdi. İlk akıl ettiğim şey derhal kaçmak oldu. Lakin bana ilaç da vermiş olmalılar; bitkinlikten kolumu kıpırdatamaz haldeydim. Neredeydim, nereye götürülüyordum, bu adamlar kimdi, ilk anda kavrayamadım. Sonra olanları hatırlamaya başladım. Zindanda babamdan söz ediyorduk. Yoksa bu süvarilerden biri işkenceye yatırdığımız adam, diğeri de yerini sorduğumuz arkadaşı olmasındı? Ustam ona işkence ederken “Görmeyi istiyorsanız yüzünü göreceksiniz,” dediğinde aldırış bile etmemiştik. İyi de bu adam tek başına mı gelip zindanı basmış, üç cellat ile iki yamağı tek başına mı etkisiz bırakmıştı? Alamut fedailerinin Tapınakçılara göre daha cesur ve iyi yetişmiş oldukları biliniyordu ama tek başına da zindanı basmak, hele de ızbandut yapılı üç celladı etkisiz hale getirmek pek akıl karı değildi. Beni neyle bayıltmışlardı, kaç kişiydiler, nice celalli adamları kuzuya döndüren üç cellada nasıl güç yetirmişlerdi? Bunları merak ettiğim için olsa gerek, uyandığımı fark ettiklerinde ilk aklıma gelen soruyu sordum:

“Diğerleri nerede?”

Güldü. Yüzündeki peçeyi açtı. “Ben sana dediydim,” dercesine suratıma baktı ve yanındakini gösterdi:

“Biz hep iki kişiyiz. Babanı gördüğümüzde de iki kişiydik.”

Bu cümleden onların iyi niyetli olduklarını mı anlamalıydım, bilemedim:

“Beni nereye götürüyorsunuz?”

“Babana Samuel, babana!.. Hasretinle yanıp tutuşan babana! Eski bir dostluk ve verilmiş söz adına...”

PADİŞAH

Karaman'dan dönüş - Leyla'dan Mevla'ya - bilmemeyi bilmek; bildiğini bilmemek - İsmail - yıldız ile güneş - iyi bir hizmetkar - toprağı altın etmek - şeb-i arus

Gözüm seni görmek için
Elim sana ermek için
Bugün canım yola koyam
Yarın seni bulmak için

Bilmedim... Dünya nedir, dünyalık nedir, bilmedim. Pazar neresidir, alan kimdir, satan kim, bilmedim. Dönen ile duranı, yürüyen ile oturanı bilmedim. Kim olduğumu unutma raddelerine geldim, kendimi dahi bilmedim. Tapduk Sultan'ımın dediği gibi "ben" demekten kurtuldum. Kim bir şey sorarsa "Bilmem!" dedim. "Bilmem" zikrinin içinde ben zamiri olduğu için mi nedir, bilmezliğin ağırlığını da bilmedim. Sonunda bilmeyen kişinin kendini inkar ettiğini bile düşünmeye başladım. Bazen adımı sorduklarında, bazen ne yaptığımı, bazen nereden gelip nereye gittiğimi sorduklarında bilmedim. Bazen bilmezlik bir hürriyet gibi geldi; bazen esaretim oldu. Larende'den döndükten sonra bildiğim pek çok şeyi bir bir sildim aklımdan. Artık zihnimde dolanıp duran karmaşık anılar ve düşüncelerim yok. Tabii eğer hatırlamak istemiyorsam. Bilmeyi istediğim İsmail ve bilgisini özlediğim. Sitare haricinde bilmezlik ile geçen zamanın öncesine dair hatıra kırıntılarından kurtuldum. Şimdi zihnimde unutmadığım yegane bilgi İsmail ve kalbimde güçlü olan tek hatıra Sitare.

Mevlana'nın "Yıldızdan geç Yunus, artık güneşe bak!" sözüyle çarpıldığımdan bu yana üç ay geçti. Düşündükçe koca Pir'in yıldızımı güneşe katıp yürümemi istediğinden emin oluyorum. Güneşe bakanın yıldızı görmeyeceği aşikardı. Bu, yıldızın kaybolduğu anlamına mı gelirdi?

Belki de asıl mesele buydu. Güneş doğunca yıldızlar görünmüyordu ama kayıp da olmuyorlardı. Gözümüzdeki görme melekesinin boyutunu değiştirebilsek, belki yıldızlar gündüz de görebilirdik Yani onlar her zamanki yerlerinde duruyorlardı. Mesele yalancı aydınlıklardan kurtulmaktaydı; şüphelerden yani. Kalbime güneş ışığı vurduğu zaman bile yıldızımın yine orada durduğundan emin oldum. Yıldız ile güneşi rakip görmediğim sürece yıldızımı güneşte gizleyebilirdim. Güneş, yıldızlar kuşatan bir güce sahipti ve Sitare dahil bütün yıldızlara şavkıması vardı. Galiba Mevlana bana Sitare'den geçip güneşe yönelmenin, Sitare'ye ihanet olmadığını anlatmaya çalışmıştı da ben bu sırrı kavramak yerine densizlik etmiş, Mesnevi hakkında söz söyleme cesaretinde bulunmuştum!.. İlk ve son, bütün ilimleri bildiği halde ümmi olmaktan gocunmayan kâinatın efendisi, varlığın tek iftihar kaynağı Hz. Muhammed'in ümmeti olup, üstelik de kendinden geçme kastıyla dervişlik iddiasındayken, koskoca bir medeniyet kitabı için bilgiçlik taslayarak söz sarf etmiştim. Kaç zamandır içimin daralması bundan olmalı. Dergahta, dağlarda, gece yatarken ve gündüz çalışırken hep aklıma takılıyor ve ruhumda düğümler oluşuyor. Larende'den döndüğüm vakit olanları Tapduk Sultan'ıma anlattım. Gösterdiği iltifatı, sorduğu soruyu ve küstahça verdiğim cevabı bir bir saydım. İçimdeki pişmanlığı da tabii. Yalnızca tebessüm etti, eliyle sakalım sıvazladı, sanki görmek ister gibi gözkapaklarını ovuşturdu ve sükuta vardı. istedim:

“Efendim, rehberim olun, bu mahcubiyetten kurtulayım.”

“Bu ilm-i zahirdir; seni halka rüsva eder Yunus. Bundan böyle odun toplamaya giderken dünyadan gitmiş gibi git. Uyu, uyurken de uyanık ol, katıksız uyuyan kişinin ne gördüğü işe yarar; ne söylediği. Oysa uyuduğunu sanan kişi uyanıktır. O burada olsaydı sana ‘Aradığını başkasında değil kendinde ara!’ derdi şüphesiz. Yıldızı da, güneşi de kendinde ara. Yıldızı hissettiğinde güneşe yürü! Her ne ki vuku bulur, sendendir. Yalnız güzellikler değil çirkinlikler de sendendir. Bundan böyle her ne ki hatadır, sebebini kendinde ara ve haddi aşma”

“Hadden aşılmayacağını iyi bilirim sultanım, iyi bilirim.”

“İyi mi bilirsin? Bilmeyi hâla ne diye sayıklarsın Yunus; bildiğini unutmadın mı hâlâ!.. Bildim dediğini unuttuğunu, bilmek için kendini boşalttığını zannederdim ben. Bilmemeyi bilsen, güneşi bilesin diye yıldızı tanıdığını bilirdin. Bilmek yolunda yaya mı kaldın Yunus?!. Evladım!..”

O günden sonra dağa taşa, kurda kuşa yeniden bilmezlik nazarıyla baktım. Çok zor oldu, ama bu sefer başardım. Hiç akıl yürütmedim, hiç kendi nefsime güvenmedim. Gitgide bilmezliğin ne huzurlu bir dünya olduğunu anlamaya başladım. Bildiğimin kesin olmadığını o vakit öğrendim ve bildiğime de -yalan olmayacak hallerde- bilmem demenin lezzetini tattım. Çok geçmeden bilmezlik halinin bendeki beni götürmüş, benlikten arındırmış, ruhumu yıkamış, derviş ile Rab arasındaki en kalın perdeyi, beni ve benliği ortadan kaldırmış, yalnızca bilinmesi gerekeni bildirmiş olduğunu anladım. Allah'ın varlığı yanında kulun, sevgilinin varlığına nispet sevenin bir varlığı veya bilgisi olamayacağını idrak ettim. Tapduk yolunda dervişe lazım olan, benlikten sıyrılmak, belki "bensiz ben" mertebesine erip her şeyini efendisine ait bilmekti. Asıl bilinmesi gerekenin Allah olduğunu kavradım. Hakikat bilgisi karşısında benim bildiğimin yalnızca bir vehim, var zannettiğiminse yalnızca bir hayal olduğunu keşfettim. Bu sayede kendimden vazgeçmiş, kendimi unutmuş, kendimi kaybetmiş idim. Bunun bir merhale olduğunu ise çok daha sonra keşfettim ve güneşe bakınca yıldızımı görebileceğimden şüphe duymayarak yaşamaya başladım. Yıldızımı güneş ile değişmemiş, bilakis güneşin cezbesinde yıldızımdan ışık almıştım. Muhtemelen Mecnun da Leyla'dan Mevla'ya yükselirken böyle olmuştu.

Adımladığım dağlar, odun topladığım ormanlar meğer benim yücelerden yüce sığınaklarım imiş. Meğer odunların peşinde bildiğimi unuturken aslında acımı unutuyormuş, bağrımdaki yıldızın tutuşturduğu aşk odunun ışığını güneşe katıyormuşum. Meğer Tapduk Sultan'ım bana "Bilmem!" zikrini yıldızdan geçip güneşe varırken İsmail'imin hasretini bilmeyeyim, acısını öylece unutayım diye vermiş. Topladığım odunların, gezindiğim dağların, uğultusunu dinlediğim ormanların bana anlatıp durduğu şey, meğer yalnızca bu imiş. Bilgiden sıyrılmak, yetişkin iken çocuk safiyetine dönmek gibi hani!.. Artık kendimi boş bir kova gibi hissediyorum. İçime konulacak suyun tadını da, miktarını da Tapduk Sultan'ım belirleyecek. Küçük bir şüphem kaldı; bilmemek, hatıraları hepten kovacak mı? Sitare!.. En uzaktaki en yakın hatıram!..

Larende'ye büyük bir heyecan ile gitmiştim. İsmail'ime, şu dünyadaki en büyük hasretime kavuşmaktı umudum.

Lakin gördüğümüz çocuğun İsmail ile bir isim, bir köy, bir de kader benzerliğinden başka ortak yanları yoktu. Babasız, ailesiz, yurtsuz, kimsesiz bir çocuk... Bozkırda savrulan binlerce İsmail'den biri... Kendi evladım

olmasa da bir yürek sızısı işte. Onu kendi oğlum yerine bağrıma bastım, kokladım, ağladım. Tapduk Sultan'ımdan izin almamış olduğum halde dergaha getirmeyi teklif ettim. Olmadı. Olamadı. Biraz o, biraz da satın alan efendisi bunu istemediler. Perişan oldum. Bütün umutlarımın sona erdiği, kolumun kanadımın kırılıverdiği bir anda yere yığılışım yüzünden beni kim ayıplayabilir?!. Ama bu acıyla dönüş yolunu çelebilere zehir etmemi mazur gösterebileceğimi de sanmıyorum. Üstelik onlar beni teskin etmek için uğraşırlarken ben hepsine ayak bağı oluyor, engeller çıkarıyordum. Oysa ne kadar çok gidecekleri menzil, ne kadar çok yardım edecekleri insan vardı. Larende'de fark ettim ki, Moğol ordugahlarına baskın vererek topladıkları zahireleri bir gece vakti fakir hanelerin kapılarına bırakıp kapıyı çaldıktan sonra ortadan kayboluveriyorlardı. Bazen bir yerden alıp diğer yere götürerek yalnızca nakliye işi yapıyor, bazen zalimden zorla alıp mazluma dağıtıyor, bazen emanet taşır gibi insanları, eşyaları, erzak ve zahireyi taşıyor ve bunu hiç kimseye bildirmeden, hissettirmeden, göstermeden ve konuşmadan yapıyorlardı. Bu çelebiler, Tapduk Sultan ile diğer tekkeler arasında, bir kasaba kadısı ile diğerinin muhtesibi arasında, bir sultan ile onun uzaktaki valisi arasında akla gelebilecek her şeyi götürüyor, emaneti her nerede olsa yerine başarıyla teslim ediyorlardı. Onlar asla söylemediler ama Anadolu'nun pek çok yerindeki ahi teşkilatlarının ve tekkelerin bunlar gibi müdavimleri olduğunu bu yolculukta öğrenmiştim. Elbette çelebilerden şüphe ettiğim için kendimden utandım; onlara zorluk çıkardığım için yolun sonunda tövbe edip helallik diledim.

O gün yine dağlarda bütün bunları hatırlar ve hikmetleri üzerine tefekkür ederken yamaçta bir atlı ile yanında adamlar gördüm. Cevahire gark olmuş biriydi ve yanında hizmetkârları vardı. Bildim ki bu bir padişahtır. Yüzümü öte döndürdüm. Tapduk Sultan'ım bana "İlm-i zahir seni halka rüsva eder. Odun toplamaya giderken dünyadan gitmiş gibi git." dediği için onları görmemişim gibi davrandım. Ama onlar beni görünce atlarının başını çevirip geldiler:

"Derviş, bunda yalnız neylersin?"

"Bilmem... Galiba odun keserim padişahım, odun toplarım, Tapduk Sultan'ıma hizmet için..."

"Galiba ne demek derviş, kişi işlediğini bilmez midir?" "Ben bilirim de yüce padişah, acep Hak Teala da benim bildiğim şekilde mi bilir, onu bilmem"

"Bilmez mi?"

“Alim’dir, elbette benim bildiğim şekli de bilir amma ben O’nun bildiği şekilde mi bilirim, bilmem.”

“Bre garip bir dervişsin sen. Adın ne senin, hele onu bilir misin?”

“Beli padişahım, adımı bilirim, Derviş Yunus derler, bir garibim.”

“Seni gariplikten kurtaralım ister misin?”

“Bilmem!”

“Hele şu keseyi al, o zaman belki bilirsin?”

“Kesedeki nedir padişahım?”

“Bir iyi hizmetkardır. Her nereye göndersen boş gelmez.”

“Adı nedir padişahım?”

“Altındır!”

“Tapduk Sultan dergahında Allah Teala’nın kulları vardır ki, padişahım, dağlara taşlara, ‘Altın ol!’ dese, altın olur.”

Ben bunları söylediğim sırada padişah ve adamları birden haykırmaya, korkmaya, dehşetle çevrelerine bakmaya başladılar. Atlar yerinde duramıyor, kişniyor, şaha kalkıyorlardı. Sanki ani bir fırtına çıkmış gibiydi. Ne oldu anlamadım ve cümlemi tamamladım:

“Bunlar dünyadır padişahım, dünyalıktır. Bir şeye yaramaz. Yine taş taş olmak, ağaç ağaç olmak hoştur.” Cümlemi bitirdiğimde padişahın yanındakilerden bazıları yere düştüler. Diğerleri derhal atlarından inip onların alın ve ellerini gül sularıyla ovdular. Neden sonra herkes kendine geldiğinde yanımdan kaçarcasına uzaklaştılar. Yalnız bir tanesi eteğime yapışıp yalvardı:

“Aman derviş baba!.. Ocağına düştüm, beni. Tapduk Sultan eşiğine götür!”

Devletlulardan, asil bir adama benziyordu. Geri çevirmek istemedim. Lakin Tapduk Sultan’ın kapısına destursuz misafir de getirilmezdi ki!.. Ne yapacağımı bilemedim. Odun toplama bahanesiyle birkaç adım ilerledim. Baktım o da benimle geliyor ve benimle odun topluyor. Çaresiz sordum:

“Bir beyzade olduğun, dünya nimetini elde ettiğin belli. Neden bir derviş olmak istiyorsun ki?”

“Senin gibi olabilmek için?”

“Benim gibi miskin bir derviş olup da ne yapacaksın, odun mu taşıyacaksın?”

“Hayır, odunu altın edeceğim!”

“Bugüne kadar kim odunu altın etmiş ki ağam!”

“Seeen!.. ”

Hayretle yüzüne baktım. İçimden “Bu sultan da, adamları da hayli garip kimseler!” diye geçirirken o sordu: “Bana da öğretirler değil mi yolunu?”

Tekkeye vardığımızda akşam olmak üzereydi. Ben yanımda getirdiğim -daha doğrusu peşimden ayrılmayan- adamı huzura nasıl çıkaracağım diye düşünürken Tapduk Sultan’ımı bahçede, kuyu başında beni beklerken buldum. Yalnız olmadığımı biliyor gibiydi. Çünkü daha bana nasılsın demeden başını yere eğdi, adamın eşkalini kulağıyla görmek ister gibi dikkat kesildi ve sordu:

“Hele haber veriniz, neler oldu?”

Adam Tapduk Sultan’ımın görmediğini anlamamıştı. “Efendimiz, ben Artukoğlu Necmeddin Gazi Han’ın kethüdasıyım.” diye başladı anlatmaya, elleriyle tarifler ederek ve heyecanla. Seyahatlerinin sebebini, nereden gelip nereye gittiklerini falan sıraladı bir bir. Sonra karşılaştığımız zamana geldi sıra. Duyduklarıma inanamıyordum. Çıldıracak gibi oldum. Önce hayalperest biri diye düşündüm. Sonra hayaller gören bir şarlatan olduğuna kanaat getirdim. Daha ileri gidince iyice yalancı olduğuna hükmettim. Elbette anlattıklarına inanasım gelmedi:

“... Velhasıl padişahımla dağda bu derviş Yunus’a rast geldik. Yol soracaktık O garip şeyler söyledi ve “bilmem” deyip durdu. Padişahımız da buncağıza bir kese altın vermek istedi. O sırada bu derviş ‘Tapduk Sultan dergâhında dağlara taşlara, “Altın ol!” dese, altın olur Allah kulları var’ dedi. Küçük dillerimizi yutayazdık. Çünkü bu derviş konuşurken eliyle işaret ettiği dağlar taşlar, odunlar ağaçlar altına dönüştü. Hepimiz, benim gördüğümü görüyor mu diye birbirimize baktık. Gazi Han’ımız dahil böyle bir şeye şahit olanımız yoktu. Korktuk. Yerimizden fırlayıp bağrışmaya başladık. Sihre uğradığımızı düşündük. Atlarımız yerlerinde duramıyorlar, kişniyorlardı. Bir fırtına çıktı zannedilirdi. Ne oldu anlamadık Derken bu derviş, ‘Bunlar dünyadır padişahım, dünyalıktır. Bir şeye yaramaz. Yine taş taş olmak, ağaç ağaç olmak hoştur.” deyince her şey eskisi gibi oldu, ortalık yatıştı, ağaçlar ve taşlar eski hallerine döndüler. Gördüklerimizin serap veya

hayal olduğunu tartıştık. Gazi Han bir sihre uğradığımızı söyledi, ‘Derhal buradan gidelim!’ dedi. Peşimizde Alamutlu Haşhaşiyyun fedailerinin olduğunu da biliyorduk. Bu sebeple herkes derhal atlanıp kaçmak istedik. Ne var ki benim gönlüme bir keramet ıtırı yayılmıştı; şimdi huzurunuzdayım.”

“Siz hakikat bir sihre uğramış veya hayallenmişsiniz!” Tapduk Sultan’ım bu cümleyi telaffuz etmeseydi son duyduklarımdan sonra aklım yerinden oynayabilirdi. Yaz mevsiminde zembillerle yiyecek sakladığımız kör kuyunun çıkrığına tutundum. Tam bu adamın yanıldığını, böyle bir şey olmadığını söyleyecektim ki Çelebi Faruk avlu kapısından girdi. Atının yularını kapıdaki halkaya iliştirip Tapduk Sultan’ıma doğru ilerledi. Tapduk onu kokusundan tanımıştı anlaşılan:

“Hoş geldin; kademin uğur ola Çelebi’m. Konya erenleri nasıllar?

“Kötü haberle gelirim efendimiz!.. ”

“Hak Teala ona rahmet eylesin!”

“Nerden bildiniz efendimiz?”

“Kimisi bilmem der, bilir; kimisi bilir bilmezlenir. Kimisi bilmediğini bilmez, bilirim der; kimisi bildiğini bilmiyor zanneder. Bilmemeyi bilmekle bildiğini bilmemek aynı değildir. Kurtulanlar, bilmediğini bilenlerle bildiğini bilmeyenlerdir. Onlar birbirini bilir, birbirinden bilir, birbiriyle bilir. Ben dahi bildim, çünkü aşk işinde aşıkın maşûka vuslatı cümle aşıklara aşikar olur. Bildim, çünkü ben onunla ta Belh sokaklarından, ta alimler sultanı Bahaeddin Efendimiz’den bu yana bildik nefesler alırım. Bildim, çünkü surette ve manada, içimizde ve dışımızda aşinalığımız vardır. O ki bir eser telif etse ben okurum, ben ki bir mazmun keşfetsem ona ayan olur. Bildim, zira iki ay evvel bütün gönül dostları gibi ben de şeb-i arus tebriki için oradaydım. O ki şarkın en parlak yıldızıydı, o ki bizim Mevlana Hüdavendigar kardeşimiz Celaleddin idi, ışığı kesildiğinde alem burada da karardı. Lakin sevinçtir ki düğün gecesinde aleme bereketler yağdı!” Demek iki ay evvel Tapduk Sultan’ım, Mevlana Hüdavendigar’ın cenaze merasimine katılmıştı. içimi bir Konya hasreti yaktı. Anladım ki bu yalan dünyadır; anladım ki evliya da olsa alan dünyadır. Kaçanın kurtulmadığı, şahin de olsa kanatları kıran dünyadır. Sevdiklerimizi alıp bizi ağlatan, Hazreti Süleyman da olsa tahtları viran eden dünyadır. Tapduk Sultan ellerini açmış, yüksek sesle Fatiha okuyordu. Aklımı yokladım; Tapduk

Sultan değil iki ay evvel, kaç yıldır bu dergahtan dışarıya adım atmamıştı. Bunu oradaki herkes biliyordu; Sultan Gazi Han’ın adamı hariç...

AVARE

eski anıların peşinde - *Saka Yunus* - *şeyhin kızını sevmek*

Şule bize aydan değil
Aşk eri bu soydan değil
Rızkımız bu evden değil
Derya-yı ummandan gelir

Dergâhtan sessiz sedasız ayrıldım, kaçarcasına ve kimseyle muhatap olmadan... Üç gün geçti, hâlâ tozar yürür vaziyetteyim. Heybemdeki erzak ve mataramdaki su tükenmek üzere... Aç ve yorgunum, keder değil... Kurda kuşa yem olmadan Sarıcaköy'e varabilsem yetecek. Kaç gün sürer bilinmez. Gün inmeden şu karşıki dağlarda bir sığınacak mağara bulmalı, bugünü de geçirmeliyim. Rabbim işimi rast getirsin artık!..

Zihnim çok karışık. Tapduk Emre'nin eşiğinde yıllanın yıllarıma eklenmiş, boşa tükenen zamanlanın omuzlarıma yük kesilmişti. Geçen onca yılda değişmeyen iki şey vardı: Sitare'nin ara ara kulağıma çalınan sesi ve İsmail'imin masum çocuk yüzü. Her ikisini de çok özlüyorum. Yola çıktığımdan bu yana her nefes alışımda burnuma bir toprak kokusu geliyor. Öyle zannediyorum ki İbrahim'imin mezarından geliyor bu koku. Onu öylece toprağa koyup Ucasar'dan çıkıp gitmiş olmam şimdi ağırıma gidiyor. Elif'imin hatırasına da ihanet ettiğimi düşünüyorum. En azından kabrinin üstüne özel bir taş yaptırmalıydım. Belki İsmail bir gün onu bulmak isterse diye...

Bu düşüncelerin tamamını İsmail'in artık her gün içimde sancılanan hasreti tetikledi. Larende'den geri döndükten sonra uzunca bir müddet kendimi sorguladım. Uykularım bölünüyor, onu düşünüyordum. Babamın beni bırakıp gitmesine, baba sevgisinden mahrum bırakmasına öfkelendiğim

günleri hatırlıyordum. Babamda ayıpladığımı kendimin işlediğimi, aynı sevgiden İsmail'i yoksun bıraktığımı akıl edebildim. Ben nasıl bir babaydım böyle!?. Dervişlik diye diye, odun taşımaktan gayrı cilvesi olmayan bir ömür uğruna can paremden geçmiştim. Canların ucuzladığı, emniyetin kaybolduğu, vahşetin kol gezdiği şu bozkırda henüz büluğa bile ermemiş bir çocuğu Satı Nine'ye emanet bırakarak nasıl çekip gitmiş, sonra onu nasıl kaybetmiştim. Oysa İsmail benim bu dünyada belki de tek varlığım idi. Belki benim kaderimi üstlenmişti de, babamı aradığım gibi o da şimdi bir yerlerde beni arıyordu. Eğer beni arıyorsa Tapduk Sultan'a hiç yol uğratmayacak, beni her yerde arasa bile burada olabileceğini asla düşünmeyecekti. Bir zamanlar babamın beni hiç aklına getirip getirmediğini merak ediyordum, aynı şekilde oğlumun da beni aklına getirip getirmediği üzerine şüphelerim oluştu. Delikanlılık çağına erişmiş bir çocuk için bir baba desteğinin ne demek olduğunu kendimden biliyordum. "Şimdi yanında olmalıyım!" fikri içimde büyümeye başladığında tekkeden ayrılma düşüncesi de beraberinde geldi. O zaman düşünmeye başladım ki, başlangıcını unuttuğum uzun yıllardan beri Tapduk Emre'nin eşiğinde hizmet ediyordum. İyi de insan sevgisi ve hoşgörü dışında ne kazanmıştım? Dağdan odun taşıyor, kör bir Çekikgöz ile hücremi paylaşıyordum, o kadar.

Düşüncelerim gitmekten yana olunca daha evvel kar hanesinde gördüğüm bütün fikirler birer birer zihnimin zarar hanesine yazılmaya başladı. Neredeyse her şeyi sorguluyor ve nedense yalnızca olumsuz yanlarını görüyordum. Tapduk Emre'den ne öğrendiğim de, öğrenirken neleri unuttuğum da gözümün önünde çarpışıp duruyordu. Ne hikmet anlayamadım, yalnızca olumsuzlukları görmek zihnime batan paslı çivileri çoğalttı: Tapduk Emre'nin katında ben ne idim? Bir derviş mi; bir oduncu mu? Durmadan odun taşıyan bir adamdan nasıl bir dervişlik beklenebilirdi ki? Ömrüm tükeniyordu ve galiba ziyandaydım. Üstelik de üzerimde Tapduk Emre'den ziyade Abakay Derviş'in hakkı vardı. Ondan çok şey öğrenmiş, hangi hastalığa hangi bitki köklerinin derman olduğunu bellemiştim. Yine de içime giren o olumsuzluk adlı kurttan sonra Abakay ile paylaştığımız hücre bile, tekkenin en sefil hücresi olarak göründü gözüme. Meğer fark etmemişiz, onca derviş içinde bir ben, bir de Abakay garip kalmışız. Hele ben, Tapduk Emre'nin yanında, yakınında bile olamıyordum. Okuma yazmayı iyice öğrenmiştim ama huzurda Mesnevi ciltlerini de, Tebessüm Sultan'ımın risalelerini de, Pir-i Türkistan Ahmet Yesevi hikmetlerini de başkaları okuyor, onlar nasipleniyordu. Bana odun yükü denk denk; başkalarına mana katarı hevenk hevenk!.. Adı dervişlik

bile olsa, hatta kendinden vazgeçmek bile olsa buna tahammül etmek enayilikten öte neydi ki? Gerçi o dervişliği anlatırken "Dövene elsiz, sövene dilsiz, herkese gönülsüz gerek," diyordu ama çektiklerimin bu kadarı da haksızlıktı artık. Benimkisi dervişlik değil düpedüz karın tokluğuna odun hamallığıydı.

Bu düşünceler günlerce, dağa benimle birlikte gidip geldi. Odun denkleri sırtıma daha ağır gelmeye başlamıştı artık. O günlerden birinin akşamında Faruk Çelebi hücreme uğradı. Paşa'nın babası. Abakay, tekkenin kilerinde ilaçlar yapmakla meşguldü. Çelebi'yle halvet olduk. Bana, İsmail'i bulup bulamadığımı sordu. Bulamadığımı, ama ciğerimin de hasretle yandığını söyledim. Meğer gittiği her yerde onu arıyor, nerede on beşinde sahipsiz bir delikanlı görse sorup soruşturuyormuş. Bir hayli zaman konuştuk.

Giderken bir gün inşallah bana iyi haber getireceğini ilave etmeyi de ihmal etmedi. Tam kapıdan çıkacağı sırada "Ha!.." dedi, "asıl söyleyeceğimi unutuyordum; Efendim Tapduk Hazretleri, 'Yunus Derviş bundan sonra su taşısın!' buyurdular."

O güne kadar fukara dervişlere odun taşımıştım, bundan böyle su taşımam buyruluyordu. Derviş muratsız olurdu, öyle kabullenmiştim. Yine de önceleri bunun bir terfi olduğunu zannedip heveslendim, lakin çok geçmeden anladım ki su taşımak, hiç odun taşımaya benzemiyor. Sırtımda meşin cübbe, keçi tuluğundan yapılmış iki kırbayı yüklenerek başladım işe. Bahçedeki kuyunun üç yıl evvel suyu çekilmiş, artık soğuk kiler vazifesi görüyordu. Bir sarnıç vardı ve yarım saat mesafedeki pınardan her gün bu sarnıca kırk kırba su taşımam gerekiyordu. Kırbaları birbirine kayışla bağlayıp birini sırtıma alıyor, diğerini göğsümden sarkıtıyor ve tekkenin su ihtiyacını gideriyordum. Gerçekten odun taşımaya benzemiyordu. İlk birkaç hafta her şey yolundaydı. Sonra kırbanın zahmetinden meşin sırtıma yapışmaya başladı. Yük altında terledikçe sırtım yanıyor, sızı ciğerime işliyordu. Hissettiğim her acı içimdeki düşünceleri ve İsmail'in hasretini katmerlendiriyordu. Hem bedenim, hem ruhum ıstırap çekiyor gibiydi. İkinci ayda ağrılar yüzünden geceleri sırt üstü yatamaz oldum. Uykusuzluğum ise hasret sancısındandı. Bir gece inleyip sızlayışımdan Abakay Derviş halimi sordu. Tabii ki gönül ağrımı gizleyip yalnızca sırt ağrılarımdan söz ettim. Kerem eyledi, omzumdan meşini çıkarıp eliyle yaralarımı yokladı. Attığı çığlığın hayreti beni de korkuttu:

"Aman Allah'ım!.. Ne olmuş sırtın böyle?!. Yoksa dervişlerin dedikleri doğru mu Emrem Yunus?"

“Nedir ki dervişler söyler?!.. ”

“Tapduk Sultan’ın kızına vurulmuşsun da bunca ağır işlere bunun için katlanırmışsın.”

Hayır!.. O günü yaşamış olmayı hiç istemezdim. Keşke Allah canımı alsaydı da Sitare’nin adı üstüne ad söylenmeseydi? Tapduk Emre’nin bir kızı olduğunu dahi bilmiyordum. Dergahtaki her kadın bana ana bacı idi. Hangisi kimin eşi, kim kiminle evli, bilmek gerekmezdi. Dervişlik tarikinde bu düşünce batıl idi. Abakay Derviş’in gözü görüyor olsaydı o sırada Sitare için yanağımdan süzülen iki damlayı açıklamakta zorlanırdım. Sitare!.. Neredesin Sitare!.. Sensizlikte bak neler oluyor?!. Adımı kaybediyorum Sitare!..

* * *

Elden ne gelir; dergahta böyle bir iftira, bir yakıştırma çok ağırıma gitti. Bu nasıl bir dervişlik ahlakı idi ki, derviş kardeşinin dedikodusunu yapıp adeta çiğ çiğ etini yiyorlardı? Bir zaman çiçekler toplayıp Tapduk Emre’nin gözüne girme yarışı yapan dervişlerin meramı, meğer o çiçek demetleriyle evin kızına yaranma kaygısı imiş de benim o eşiğe çiçeksiz gelişim bir alay konusu oluyormuş. Artık aklımdan neler neler geçiyordu. Geriye doğru yaşadıklarımı düşündükçe bazı dervişlerin tavırlarından yeni anlamlar çıkardım. Peki ama Tapduk Emre, tekkesinde böyle şeylere neden layık olduğu karşılığı vermezdi? Bu düşünceler o gece bana sırtımın acısını çoktan unutturdu. Lakin Abakay Derviş unutmamış, vaktiyle onun için getirdiğim bitkilerden macun şeklinde bir merhem kaynattı, mum ile hamur eyledi, bir yakıya sürüp sırtıma yapıştırdı. Ertesi gün bir parça rahat ettim. Gelgelelim, Abakay Derviş o gün Tapduk Emre huzuruna çıkıp benim durumumu anlatmış:

“Sultanım, şu bizim saka Yunus’un arkacığı kırbadan tamamen yağır olmuş, sakalık vazifesi için bir başka derviş tayin buyursanız!”

Tapduk Emre buna içerleyip çıkışmış:

“Saka, yağırını sana mı gösterdi? Yağırına merhemi senden mi istedi? Vah vah!.. Mademki merhemi başkasından ister, varsın gitsin, bundan böyle her şeyi başkasından istesin!” ‘

Abakay Derviş o gece olup biteni bana gözyaşları içinde anlattı. Eskiden omuzlanın ağrıdığında elleriyle sıvazlayarak şifa veren Tapduk Emre, şimdi sırtımdaki yaraları başkalarına gösterdim diye bana kızıyordu. Bu mahrem bir kıskançlık olabilir miydi; yoksa benim boşboğazlığıma bir ceza mı? Buna sevinmeli miydim, yoksa üzülmeli mi, kestiremedim. Sırtımdaki ağrıları zaten bildiğine şüphem yoktu. Bunu Abakay öğrenince neden gücenmişti? Menfiliğe talip olmaya alışmıştım ya, karar verdim; belli ki Tapduk Emre beni artık gözden çıkarmıştı. Ne yapabilirdim?! Gelgelelim Abakay Derviş de benim yüzümden onun sitemine maruz kalmıştı. Teselliye çalıştım:

“Üzülme Abakay kardeşim, keder etme. Kör istedi bir göz, Allah verdi iki göz. Zaten buralardan gitmeyi, bu semeresiz hizmetten kurtulmayı kafama koymuştum. Bunca yıldır şu dergahın kapısını bekler, hizmetini görürüm, bir nimet hasıl ettiğim, bir kıymete vasıl olduğum yoktur. Tapduk Emre Hazretleri isteseydi her şey başka olurdu. Herkes için istedi, benim için istemedi bir türlü. İsteseydi İsmail’imi bile bulur, buldurur, Lokman Beşe gibi buraya aldırır, hasretimi bitirirdi; ama bunları yapmadı. Eskiden bunun da bir hikmeti vardır diye düşünürdüm, beyhude imiş. Bunda bir hikmet falan yok. Baksana, başkalar çile çıkardı, hücrelere girdiler, bana yalnız odun taşımak, su taşımak düştü. Başkaları makamlara yükseldi, ben yük altında eridim de eridim. Şüphesiz bazı dervişlerin ne olmadık işler yapıp, yüreğinde ne onmadık yaralar açtıklarını bilmiyor değil. istese onlara layık gördüğünü bana da bağışlardı. Olmadı; olamadı. Tapduk Emre beni dervişten saymadı; hizmetkar olarak gördü. Aylarca su taşıdım ama bir damlasını içmedim de; yıllar yılı odun taşıdım ama hiçbir tandırda ısınmadım da ne oldu? Velhasıl Tapduk Emre bizi zaten gözden çıkarmış!. .. Hasretime, İsmail’imi terk edip gelişime yanayım!.. Hemen sen hakkını helal et, bana yeter!.. ”

Dergâhtan sessiz sedasız ayrıldım, kaçarcasına ve kimseyle muhatap olmadan... Üç gün geçti, hâlâ tozar yürür vaziyetteyim. Heybemdeki erzak ve mataramdaki su tükenmek üzere... Aç ve yorgunum, keder değil... Kurda kuşa yem olmadan Sarıcaköy’e varabilsem yetecek. Kaç gün sürer bilinmez. Gün inmeden şu karşıki dağlarda bir sığınacak mağara bulmalı, bugünü de geçirmeliyim. Rabbim işimi rast getirsin artık!..

ABDALLAR

iki yoldaş - aşk üzerine münazara - keramet ehli - rüya gibi -gökten inen sofralar - Tapduk kapısında yıllarca odun taşıyan er adına - nankörlük -paslı ayna

Cana tuzak kuralım
Belki aşk ele gire
Aşkı nice avlarlar
Soralım tutmuşlara

“Hangi ilden, nerenin yolundan ahretlik?”

“Doğudan gelip batıya gider, karayelden tozar Kıble’ye eser, kendince kendini kınayıp gezer bir canım. Ya siz ahiler, sizler nereye böyle?”

“Biz yol şaşırmış iki abdalız. Nereye gideceğiz, nereye gidilir bilmeyiz. Allah eğleştirmesin, şunda eğleştik kaldık!”

“Desenize bencileyin avare aşık oldunuz?”

“Avare olduğumuz doğru da aşık olabildik mi Allah bilir! Sen hem avare, hem aşık olduğuna göre Melamet ehli de olmalısın; hele buyur bu akşam bizimle konakla!”

Bu teklife elbette çok sevindim. Dağın eteklerinde gün inmek üzereydi ve ben duyduğum sesleri önce şüpheyle karşılamış, sonra korkarak yanlarına yaklaşıp bu dervişleri bulmuştum. Eşkıya olmadıklarına şükrettiğimi söylememe gerek yok zannederim. Tehlikeli dağlarda bir geceyi geçirmek için abdallardan daha emniyetli kimseyle karşılaşamazdınız çünkü.

Son yıllarda bozkırda dolaşan abdallarla babaların sayısı gitgide artmıştı. Aslında babalar insanları çevrelerinde toplamakla, abdallar da insanları çevrelerinden uzaklaştırmakla yol alırlardı, ama bu abdallar bugün tersini yapmışlardı. Ben de bu teklifi güvenle kabul ettim, çünkü bir abdalın

kimseye zararı dokunduğunu hiç kimseden duymamıştım. Halk nazarında abdallar, gönül gözleri açık olduğu için insanları irşada çalışan, zaman ve mekan aşımında yaşayacak derecede ermiş, dışlarından ziyade içlerini süslemeyi yeğleyen, bu yüzden halk arasında biraz saf oldukları zannedilen arif kişilerdi. Gece onlarla kalmaya karar verişim bir yandan emniyet ise de diğer yandan dolu keşküllerindeki yiyeceklerden istifade idi. Üç günün ardından mideme kekik, ot ve ağaç kabuğu haricinde bir lokma girmesini umuyordum. Ama hayret, hiçbirinin omzunda asılı bir keşkülü yoktu.

Beni samimi karşıladılar. Beraber dağa doğru tırmandık. Anladım ki halka karışmadan, halkın içine ve işine karışmadan uzlette yaşamayı seçmişler. Bazı abdallar bunu günaha girmemek için yapıyor, tenha yerlerde mekân tutup yaşıyorlardı. Ben buna pek itibar etmiyorum. Derviş, halk içinde ama onlardan ayrı olmalı; dışta halk ile iken içte Hak ile olmalıydı. Halvette iken uzleti yaşamalı, yerde iken göklerde gezinmeli, ihtişamda iken garip olmalıydı. Bu üç yoldaş ise tam tersi bir yol üzerineydiler. Onlar Hakk’a yakın olmayı halktan uzaklaşmakta bulmuşlardı. Elbette bu da bir yol idi. Madem Allah’a giden binlerce yol vardı, kim kimin yolunun yanlış olduğunu söyleyebilirdi ki?

Hayli tırmandıktan sonra, epey yüksekte bir mağaraya girdik. İçerisi o kadar tenha, temiz ve boş ki içimden, “On yıldır buraya bir tavşan bile girmiş olamaz,” diye geçirdim. Düşüncemi duymuş olamazlardı:

“İşte ahretlik, on yıldır burada eğleşiriz biz. Bizden gayrı içeri bir tavşan bile girmiş değildir.”

“Abdala malum olur,” dediklerinin doğru olduğunu görmek içimi ürpertti. Sesimi kendime bile duyurmaktan korkarak mırıldandım:

“La havle!.. Bir şaka mı bu? Cin taifesine mi rastladım ben?”

Yeni arkadaşlarımı daha dikkatle inceledim. Destarlarını bağlayış biçimi pek öyle şehirde kasabada rastladığım abdallara benzemiyordu. Üzerlerindeki abalar biraz eskimiş gibiydi ama temizlik ve sadeliklerine diyecek

yoktu. Dışlarını güzelleştiren dervişlerden değillerdi ama içlerinin güzelliği dışlarını fazlasıyla süslüyordu. Sordum: “Şehre niçin gitmezsiniz; gönlünüzdeki ihtiyaç yükünü atarsınız, insanlarla ülfet edersiniz, sever, sevilirsiniz!..” Genç olanı beni hayrete düşüren bir cevap verdi ki sevginin insanı abad da ettiğini, naşad da ettiğini anladım: “Şehirde peri yüzlü güzeller çok bulunur, bundan korkarız ki balçık çok olunca fil bile kayar!”

Peri yüzlü güzeller sözünü duyunca, elini gayriihtiyari yıldızlı heybeme dokundu. O heybenin sahibinden sonra ve ondan gayrı sevgi bana haram idi. Bu abdalların ihlası benden daha yüksek olmalıydı. Peki ama aşktan kaçmakla nasıl bir ihlas kazanılabilirdi ki? İnsanın içinde aşk cevheri yoksa gittiği yola ihlasla gidemezdi ki. Sormadan edemedim:

“Aşık olmaktan kime ne zarar gelmiştir?”

“Aşk sultanının vardığı yerde, takva tazı olup kaçar! Ardından dile düşme, kınanma ve ayıplanma gelir.”

“Ama aşktır ki dervişin yoludur; aşktır ki Leyla’da iken Mevla’ya ulaştırır!”

“Sana gıptalar olsun derviş!.. Nefsim şeker istiyor ama hekim perhiz diyor!”

“Can kaygısıyla aşktan vazgeçmek öyle mi?!. Aşık kendi canını düşünürse sevgilinin ne değeri kalır ki?”

“Sen aşk işini kolay sanırsın zahir?”

“Hayır, kolay sanmam; bilakis o bir ateştir; yakar, yandırır. Ama nefsi de kirlerinden arıtır. Sevgili lehine nefsinden arınmayan aşık elbette yalancı kalır! Turfanda üzümün tadı ekşidir; tatlılaşması için güneş altında sabırla beklemesi gerekir.”

“Nefsi sabırdan men eden de kim? Sevgiliye ulaşmak imkansız bile olsa dostluğun gereği, ararken ölmek değil midir?”

Aşk sohbeti sürerken abdal birkaç adım ilerleyip tavana bir kandil astı. Sonra da iki parmağını uzatıp tutuşturdu. O sırada yüreğimde yanan aşk odu, Sitare için sabırla çektiğim ıstırapları düşünmeye beni zorladı. İçerisi aydınlanınca, “Acaba kandili hep yanında mı taşıyor?” diye merak ettim. Çünkü gezici abdallar çıra kullanırdı. O sırada bana dönüp kandili işaret etti:

“Bu aşk odudur, çıra değildir!”

Sonra sırtını dönüp ilerledi. Arkalarından gitmemi işaret ediyordu. Mağaranın derinlerinde bir yerde, tavandan serçe parmağı kalınlığında bir su aktığını gördüm. Önce dervişler, sonra ben abdestlerimizi tazeledik. Ben sol ayağımı da yıkayınca su kesildi. “Dervişlerden biri önüne bir tıkaç koydu herhalde!” diye düşündüm. Üzerinde durmadım. Sonra cemaat olup akşam namazını kıldık Öyle uzun sürdü ki, her rekatın bir rükû veya bir secdesi tekkede kıldığımız bir akşam namazı kadar uzundu. Zikir, tespih ve dua derken odun taşımış gibi yoruldum. Üşümekten ve açlıktan uyku

gözlerimi bürüdüğü sırada biri nasihate başladı. Meğer adetleri imiş, her akşam olduğunda biri diğerine bir konuda nasihat edermiş:

“Madde âleminin dört temeli nefislerimizin dört derecesidir. Bütün kötülüklerin kaynağı nefs-i emmaremiz ateşe, yaptığımız kötülüklerden sonra kendimizi kınayan nefs-i levvame havaya, iyi ile kötüyü ayırmamızı sağlayan nefs-i mülhimme suya ve bizi kötülüklerden arındıran nefs-i mutmainnemiz toprağa benzer. Nefsin hangi surette sana hükmetmeye kalkarsa, o suretin eşiti olan unsuru bedenine tatbik et. Nefsin günah olanı işleme arzusundaysa elini ateşe değdir; dayanabiliyorsan o günahı da işle. Kendini kınamak istersen havaya ve rüzgâra karşı oturup düşün. Kötülükten iyiliğe geçmek için suyla arın ve abdest al. Bütün kötülüklerden arındığın vakit bedenin toprak olmaya hazırdır. Çünkü ancak varlığımızı toprak ettiğimiz vakit manamızın hakikatine erebiliriz.” Bunlar güzel sözlerdi ama bir an evvel uzanıp yatma İsteğime mani olmuyordu. Yine de yarı uykulu gözlerle gördüklerimi anlamaya çalıştım. Abdallardan birisi belindeki kuşağı açıp örtü niyetine yere serdi. Ellerini açtı ve içinden dua etmeye başladı. O dua ederken örtünün üstüne ekmek, zeytin, bir lengerde bulgur pilavı ve üzerine bıldırcın eti, son olarak da incir konuluyordu. Kaç gündür aç sayılırdım. Gözlerimi ovuşturdum. Hayır, rüya görmüyordum, tavanda bir zembil falan yoktu. Muhtemelen dalgınlığıma gelmiş, uykulu haldeyken dervişin yemekleri getirdiğini görmemiştim. Sıcacık yemeklerle karnımızı doyurduktan sonra biri “Ahretlik!” dedi, “Gecen mübarek olsun, âlem-i manada selamın selamımızdır!” Bu temenninin ikinci kısmını “rüya görecek olursan senin emniyetin bize emniyettir, rahat uyu!” biçiminde anladım ve biraz içim rahat etti. Yoksa bu mağarada abdallar yerine cinlerle sabahlayacağımı düşünmeye başlamıştım.

Rüya görmedim, ama rüya gibi bir sabaha uyandım. Kaç zaman olmuştu ki güneşin doğuşundaki ihtişamı böylesine güzel seyretmemiştim. Meğer bu dervişler yalnızca bir lokma bir hırka ile değil, dünya nimetlerinin güzellikleriyle de kendilerini Hakk’a bağlamışlar. Şehre neden gitmediklerine bu manzarayı görünce hak verdim. “Keşke dünya gözüyle bir kere olsun Sitare de görseydi bu güzelliği!” diye geçirdim içimden, “Yahut İsmail’im de şimdi burada yanımda dursa ve bu güzelliği seyrediyor olsaydı!” Sitare güneşin ve mehtabın doğuşunu seyretmeyi çok severdi; muhtemelen İsmail de seviyordur.

Kahvaltı yerine akşamki sütü içip yollara döküldük. Birkaç tarla işi, birkaç bahçe sulama derken gezdik, dolaştık gün inerken işlerimizi bitirdik.

Suladığımız tarlaların kime ait olduğunu, budadığımız meyve ağaçlarının sahiplerini bilmiyorduk. Ne bir elma kopardık, ne bir maydanoz. Mağaraya eli boş döndük. Bu sefer dikkat edeceğim. Sabah yerinde göremediğim kandili kim taşıyor da yerine asacak? Yine dikkat edeceğim hangisi suyun tıkacını cebinden çıkarıp yerine yerleştirecek? Ama nafile, hiçbirini göremedim. Elbette akşam sofrası için dua eden ve nimetleri sıra sıra düzenleyen abdalın da sırrını çözemedim. Üstelik bu sefer gözlerim tamamen açıktı. Yalnızca örtünün üzerine inen yiyecekler değişmiş, bulgur yerine erişte, bıldırcın yerine sülün yemiştik. Yıllar önce henüz Tapduk Emre'nin kapısına varmadan, Sitare'nin beni yönlendirip gönderdiği tek odalık evde yediğim sıcak somun ve sadeyağda pişmiş yumurta aklıma geldi. O zaman da sofranın nereden geldiğini anlayamamıştım. O vakit de bu adamlardan birine rastladığımı, hikaye anlatan o köylünün aslında bir abdal olduğunu düşündüm. Belki de yanılıyordum.

Yoldaşlık ettiğim abdalların, sahibi belirsiz tarlaları sulayan birer aptal değil, hakiki erenlerden olduklarına hükmettim. O geceyi "Yıllardır Tapduk kapısında oyalanacağıma şu mağaraya gelseymişim!" diye hayıflanarak geçirdim. Sonraki güne başladığımda, artık bu iki abdalın yaptıklarını taklit ediyor, uzun namazlarına ve her saniyesi zikir ve tespihle geçen ömürlerine ayak uydurmaya çalışmak için kendime telkinde bulunuyordum. İhtiyaç anında akıp sonra duran suyun, gece bitince kendiliğinden kaybolan ışığın, birden gökten düşer gibi örtünün üstüne geliveren azıkların ve başıboş çalıştığımız tarlaların sırrını çözemeyeceğimi anladım. Çevre şehir ve kasabalarda şiddet ve kötülük kol gezerken, insan hayatının her şeyden ucuz sayıldığı günler yaşanırken, burada insan olmanın ve insaniyetin sırrına ermiş bu dervişlerle beraber olmak gönlüme huzur veriyordu. Hakikatini bilmiyordum, ama en azından marifet bakımından Tapduk kapısına üstün sayılırdı. Marifete ulaşınca şeriat ve tarikat zaten geride kalmış merdiven basamaklarından öte neydi ki!.. Bu abdallara teslim olmak ve Tapduk eşiğinde boşa geçen yılları telafi adına teslimiyet içinde kendimi yeniden bulmak arzusundaydım. Gelgelelim üçüncü günün akşamında sıranın bende olduğunu söylediler:

"Nasıl yani?" dedim.

"Basbayağı ahretlik!.. İki gündür dua ettik, elhamdülillah karnımız doydu. Bu akşam da sen karnımızı doyur bakalım!.. "

"Aman ahi erenler, siz benimle alay mı edersiniz?!." "Haşa ki Allah'ın bir mahluku ile alay edile!.. Hele ki yaratılmışların en şereflisi, kâinatın özü ve

özeti olan insan ile?!. Dua buyur ki, amin diyelim!”

“La havle... Erenler, benim elimden bu söylediğiniz gelmez, beni hacil etmeyin!”

“Estağfurullah ahretlik. Kalbindeki aşk odunu tutuşturup Allah adını an ki olacak olur. Haydi, karnımız acıkmıştır!.. ”

Dervişlerin ciddi olduğunu anlayınca bedenimden soğuk terler boşandı. Yer yarılsa da içine girseydim, bu derece mahcup olmasaydım. Beni kendileri gibi bilen bu dervişleri aldatmış olmaktan Allah’a sığınırım. Şimdi benim nadanlığımı görüp benimle alay mı edecekler, yoksa keramet sırlarını bana açmış olmaktan pişmanlık mı duyacaklar, şaşkınım. Her biri açıkça keramet gösterirken acaba sırlarını faş etmiş olmaktan utanacaklar mı? Ama her ne kadar utansalar, benim utancım kadar büyük olamaz. Çaresizdim. Kuşağımı çıkarıp yere serdim. Biri atıldı:

“Ahretlik, kuşağın da pek büyükmüş, bundan üç kefen çıkar.”

Bu cümleyi bir latife mi sayayım, yoksa ‘Şu fani dünyada bir kefen bezinden büyük dünya nimetine ihtiyacın mı var?’ biçiminde bir ikaz mı anlayayım, kestiremedim. Her hangisi olursa olsun, duadan sonraki mahcubiyetim kadar büyük olmayacak diye aldırış etmedim. Sonra gözlerimi yumdum, Besmele çektim:

“Yücelerden yüce Tanrım, ululardan ulu Allah!.. imdi sana sundum elim. Sensin Kerim, sensin Rahim. Senden artık yoktur emim. Bu dervişlerin halleri nedir bilmem; amma kendi halimi bilirim. İmdi görklü Tanrım, bir sınava tutuldum, gözlerim göğe süzüldü. Canım göğüsten üzüldü. Dilim tetiği bozuldu. Rabbim sana sundum elim. Haddimi bilirim ve benim halimi Sen dahi bilirsin. Bu dervişler sana yakarırken her kimin yüzü suyu hürmetine dua ettilerse, sen o kulunun yüzü suyuna beni bunların yanında mahcup etme İlahî! ..”

Kulağıma gelen sesleri hayallendim zannediyordum: “Allaaaahu Ekber!.. ”

“La ilahe illallaaaah!..”

“Allah!.. Allaaaah!.. ”

Duyduğum sesler, yoldaşım dervişlerin hayret nidalarıydı. Gözlerimi açtım. Örtünün üstünde dört ayrı sofra vardı. Kademe kademe açılan, açıldıkça nimetleri çoğalan dört sofra. Birisi marifet gösterdi de, benimle yine eğleniyorlar diye düşündüm. Ama yüzlerindeki ifade öyle değildi.

Abdallardan biri elime yapıştı, diğeri dizimi öptü: “Aman kardeşlik, kimin hatırına dua eyledin, kimin hürmetine istedin ki, sana bu nimet verildi?!.”

İnanamadım. Gerçekten benim duamdan sonra mı bu nimetler buraya inmişti? Allah’ım sen aklıma mukayyet ol! Ecinnilere karışmış olduğumdan şüphem kalmadı. Bayıldım, bayılacağım. Birden başım döndü, zihnime bin bir düşünce hücum etti. Oradan kaçmak istedim, ama o gücü kendimde bulamadım. Sonra gayriihtiyari sordum:

“Peki ya sizler kimin hürmetine istediniz, ey yarenler!?”

Cevap vermek istemediler. Sonunda birbirlerine baktılar ve birisi sanki diğerlerinin de sözcüsü gibi mırıldandı: “Biz, Tapduk Emre’nin kapısında yıllar yılı odun taşıyan bir Yunus vardır, onun hürmetine diye dua eder, isteriz. Çok şükür her gün bize nimet gelir!”

Baygın mıydım, yoksa rüya mı görüyordum, gerçek miydi, hayallerim mi vardı, çıldırıyor muydum, aklım mı beni bırakıyordu; hiç bilemedim. Dört sofranın başında dört abdal oturuyordu. Ben gözlerimi yummuş dua ederken iki misafir daha gelmişti. Ama bu sefer ikisinin de giysileri değişmiş, diğerleri gibi nur kaftanlar giyinmişlerdi. Her biri sofranın başına oturmuş, sırayla bana ikramda bulundular. Önceki toprak azıklarından sundu, sonra su içtim, sonra od ile pişmiş ve nihayet hava ile soğutulmuş nimetlerden yedim. Her bir abdal bana ikram ettikçe ruhumda bir yenilenme oluyordu. Dört unsurdan süzülür gibi, maddeden boşalır gibi...

Kendime geldiğimde tan yeri ağarmak üzereydi ve ben hâlâ sarhoştum. Aklım başıma yeni yeni gelmeye başladı. Aklım başıma geldikçe de pişmanlık, gözyaşı olup içime aktı elbette. Tapduk Sultan eşiğine öykündüm. Meğer o benim kalbimi önce odunların oduyla yakmış, sonra suların gözden akan damlasıyla söndürmeye çalışmıştı da, ben sabredemeyip nankörlük etmiştim. Celal ile terbiye olduğum o kapıyı bırakmış, şimdi Cemal’in tecellisini görmüştüm. O dört abdal derviş acaba dört melek miydiler? Toprak ile Azrail, su ile Mikail, ateş ile İsrafil ve hava ile Cebrail mi bana görünmüştü de ben anlayamamıştım. Bu hal bana şiddetli bir tokat sayılırdı elbette. Tapduk Sultan’ım beni gördükçe, “Yunus’um, azizlerin Celal ile terbiye ettikleri, menzile ve maksada Cemal ile terbiye olunanlardan tez erişir,” derdi. Galiba hikmeti şimdi ortaya çıkıyor ve o tokadın şiddetini arttırıyordu. İnsan için güzellik ile terbiye, korkuyla terbiyeye tercih edilirse de dervişlerce korkutularak terbiye olunmak güzelliğin terbiyesinden evla görülüyordu. Celale açılan kapıda yalnızca yaklaşma değil, tahammül de mevcut idi. Gelgelelim ben Tapduk

Sultan'ımın kapısından sefere çıkarak o tahammül nimetini tepmiştim. O benim çilemi hücre yerine odun ile suya yüklemiş, birinde aşkın ateşini, diğerinde gözümün yaşını bana işaret etmişken, ben yıllar yılı kuru odun taşırken yanan odu, biriken suyu taşırken gözdeki yaşı anlayamamışım. Kırk gün susuzluk içinde su taşırken yunup arınarak makamlardan makamlar aşmış, yıllar yılı titreyerek odun getirdiğim vakit od ile yanarak halden hale yükselmişim. Meğer Tapduk Sultan'ım bu fakiri sessiz sedasız doldurmuş da farkına varmamışım. Ve şimdi bu abdallar beni gafletimden uyandırdılar, yüzüme ayna tuttular. Neyse ki görülebilen her şeyin görünmeyen bir gerçeği olduğunu daha iyi anlamış oldum. Bunun için kırk gün secdeden başımı kaldırmadan şükretmeliyim. Yüze tutulan ayna, meğer kula kendini gösterirmiş, ben kendimi gördüm. Tapduk Sultan'ımın sözlerini hatırladım: "Hakk kendini kulun aynasında gördüğü gibi, kul da kendisini Hakk'ın aynasında görmelidir. Nasıl ki aynadaki suret bir yandan aynaya bitişik, hatta nerdeyse ayna ile aynı ve diğer yandan aynadan başka ise, derviş de kemale erince hem Hak ile aynı, hem de Hak'tan başkadır. İrfan sahibi olanlar, kendi gerçeğini bilenler, bilgeliğe mazhar olanlar o marifet makamına ulaştıklarında Cenab-ı Hakk'ı açıkça görebildiklerinden dolayı artık hiçbir şeyden ürkmez; her mevcut ile uyuşup uzlaşırlar. Bu makama yükselişten sonradır ki Hakk'ı Hak ve halkı halk görerek Hak ile halktan ve halk ile Hak'tan perdelenmezler."

Dergahtaki nasihatleri hatırladıkça yavaş yavaş Allah'ın zatı, sıfatları, isim ve fiillerinin yansımaları için kendimi bir ayna gibi hissettim. Allah diğer varlıklardan ziyade insana tecelli ediyordu ve benim de gönül aynama tecelli etmeyi irade buyurmuştu. Lakin ben aynamı cilalı ve parlak tutamamış, nasibimden kaçarak paslandırmış, kirlendirmiş, buğulandırmış, bulandırmıştım. Bu abdallar benim hem gözümdeki perdeyi açtılar, hem gönül aynamın pasını sildiler. Demek ki Tapduk'tan ayrılınca hem perdelenmiş, hem de paslanmış idim. Tövbeler tövbesi Rabbim, tövbeler tövbesi Rabb'im, tövbeler tövbesi Rabb'im!..

ASLANLI HÜNKÂR

pişmanlık - Aslanlı Hünkâr'dan şefaat arzusu - hak ile batıl - fena ile beka - hayret makamı - hakiki gurbet - umut ile korku - şeyhimin illeri- gerçek aşk ateşi

Sen sende iken menzil alınmaz
Bahr olmayınca gevher bulunmaz

Pişmanlık kadar insana yakışan bir hal tanımadım ben Molla Kasım. Düşün ki ateşe atılmış yanıyorsun, ama her yanış bir kere daha temizliyor seni. Tam öyle bir zaman... Düşünsene; bir kapıya ikinci defa gitmek... Kaçtığın, terk ettiğin yere geri dönmek... Elveda demediğine dönüp merhaba demek... Çok zordur, çook... Tapduk eşiğine can atıyorum ama utancım ayaklarımı oyalıyor. Bozkır geniş mi geniş... Yol çetin mi çetin... Umutlar kayıp mı kayıp... Avare dolanıyorum. Nimete şükranı unutmaktan kahrola ola. Sonunda nankörlüğümün körlüğümden olduğunu anlamışım, ama hasret ateşi de ciğerimi yakıyor. Benim için hem arı, hem arıtıcı olan Tapduk Sultan'ımdan dinlediklerimi hatırlıyor, hatırladıkça hıçkırıyor, içim içime sığmadan koşuyor, yürüyor, sürünüyor, yeniden koşuyor, yeniden yürüyor ve sürünüyorum. Yönümü bilmeden, nereye gittiğimi düşünmeden... Durmam yok, yalnızca hatırlamam var. "Hikmet," demişti Tapduk Sultan'ım bir sohbetinde, "eşyanın hakikatlerini bilip gereği ile iş yapmaktır. Ve yüce Allah'ı ilimlerin en büyüğü olan ilm-i İlâhî ile bilmektir. Bir kimse bütün yaratılmışları bilse ama Hakk'ı bilmese ona hakim denilmez. Bunun için Allah'ı bilen, Allah ile bilen, Allah'ta bilen, Allah'tan bilen hikmet sahipleri her ne kadar ilimden mahrum ve dili dönmez, ifadesi kusurlu olsa, yine hakikatte hakim ismini almaya layıktır. Hikmet, gayb lisanını çözenlere, gönül hecesini okuyanlara açılır. Gayb dili öyle sofralar açar ki ondan niceler nasiplenir, doyarlar."

Bana sunulan gayb dilini de, hikmeti de anlayamamanın pişmanlığıyla perişan hatırlamalar arasında yürüyorum. Zihnimi en vahşi kemirgenler gibi ısıran, her ısırışta beni yeniden perişan eden bir soru her adımda gölge gibi peşime takılıyor: "Ben şimdi onun kapısına hangi yüzle giderim?!." Bu soru varlığımı öyle kapladı ki yüzümü dönsem önümden kaçıyor, sırtımı dönünce ayaklarıma dolanıyor. Gerçekten, şimdi ben onun kapısına hangi yüzle giderim? Bilmezlikten kurtulmak ve her şeyi bilmek istiyorum artık. Başım dönüyor, dünya dönüyor, dünya başımın üstünde dönüyor. Ona gitmek istiyorum. Ona gitmeli ve kaybettiğim kendimi bulmalı, kendimi bilmeliyim. Kendi hakikatimi bilmeden hiçbir hakikati bilemeyeceğim çünkü. Bunca yıl kendimi tanımaktan uzak yaşamış, kaç zamandır kendimi bilmemişim. Belki bu cehaleti o sonlandırabilir. Belki de bana kendimi hatırlatır. Hatta belki hatırlattı da farkına varmadım. Belki de anlattıklarını kavrayamadım. Ne demişti; "Allah her şeyi kendi nurundan yarattı. Allah'ın nuru bir umman, yaratılmış her şey onun dalgaları ve köpükleri. İnsan, yaratılmışların en üstünü olmak dolayısıyla Allah'ın tecellisine en ziyade layık olandır. Güneşe göre bir zerre; ummana göre bir damla. Her damla ummandan bir parça ve her damlada ummanın bütün özellikleri var. Onun içindir ki iki cihan güneşi Muhammed Mustafa, 'Kendini bilen Rabb'ini bilir' buyurmuştur. Nerede bir damla varsa ummana koşar. Her damla ummanı özler; her parça bütününü arar. Alem Adem içindedir, Adem de alem içinde. Dervişin marifeti kendini silmek değil kendini bilmekledir." Aslanlı Tebessüm Sultan demiş gibi, "Derviş her ne ararsa kendinde aramalıydı."

"İyi ama şimdi ben onun kapısına hangi yüzle giderim?!." Onun eşiğinde geçen günlerim meğer ne bahtiyar günler imiş de ben orada yalnızca ayaklarım ve sırtımdaki ağrının hesabını yapmışım. Meğer oraya dizlerimle bağlanmışım da kalbimle bağlanmayı bilememişim. Ülfetin panzehir olduğunu unutmuş, zehirli yanını görmüşüm. Sırtımdaki yağırlar da, dizlerimdeki sızılar da meğer onun kuytusunda merhem buluyormuş. Şimdi gözümden akan yaşların, boğazıma düğümlenen hıçkırıkların bir yararı yok. Pişmanlığım, bilmezlikten. Değer bilmezlikten ve hakikati bilmezlikten... Okumam yazmam var iken hakikati bilememiştim. Bilmem zikri çekmek beni hamlıktan kurtarmamıştı. Belli ki hakikat henüz bana kapısını açmamıştı. Ömrüm, ecel elbisesini dokuyan çakşırcılar misali gönül kitabına nakış çizmekle geçmişti. Bu ne dert idi, derman bilinmezdi; ya bu ne yare idi zahmı belirmezdi. Kenan ilinde Yusuf'u yitirmiş gibiydim, Yusuf'u bulsam Kenan bulunmazdı. Aşk pazarında canlar satılıyordu da, satılık

canımı alan bulunmuyordu. Allah o abdalların mağarasında gönül nakşının yalnızca bir desenini kendime gösterince meğer ne hallere düşmüştüm!?... Şeyhim, Sultanım Tapduk Emrem halimi benden iyi bilirmiş ki beni oyalarmış. Oyalarmış ki hamlığımdan kemale ereyim, çiğliğimden pişeyim. Oyalarmış ki içten içe aşk ile dolayım da meşke durayım. Oysa şimdi yanıyorum, hasret ile yanıyorum, bir an evvel izini bulmak, tozuna yüzümü sürmek için yanıyorum. Bir nazarda kalmamak, hasret ile ölmemek için yanıyorum. Bu seferki od da aşk odu, illa ki yanışı hiçbir zamankine benzemiyor. Yakıyor, yakıyor...

* * *

Zihnimdeki sorunun peşine takılıp nereleri dolandım, ne kadar zaman dolandım bilmiyorum. Durmadan hatırladım; Babam Kaysar Alp'i, Sitare'yi, can parem İbrahim'i ve gözümün nuru İsmail'imi hatırladım. Hak ile batılı ayırırken kullandığım, kulluk yapınama vesile olan ve bana Allah'ın yolunu gösteren aklımın bütün melekeleriyle hatırladım; inkarları, soruları, şüpheleri hatırladım. Bilmem diyerek unuttuklarımı bile hatırladım. Ancak bu hatırlayış her şeyi yeniden görmemi sağladı. Gözlerimi yıkamış ve yeniden görmeye başlamıştım. Her şeyi gönlümce ve gönül gözüyle hatırladım. Kırşehir'de Ahi Evran'ı ve Tebessüm Sultan ocağını hatırladım, onun sohbetlerini, sözlerini hatırladım. “Nebilerle veliler insanlığa Tanrı'nın hediyesidir,” dediğini hatırladım ve Tapduk Sultan'ımın kapısına nasıl ve ne yüzle gideceğimi Aslanlı Hünkar'a sormaya karar verdim. O bize Allah'ın hediyesi ise bunu da bana söylerdi. Mademki beni Tapduk Sultan kapısına o göndermişti, şimdi kerem buyurur, bir kez daha gönderebilirdi. Belki zor olurdu, ama derdime derman da olabilirdi. Gerçi “Murada ermek sabır iledir,” dediğini hiç unutmuyorum, ama o sabrı öğrenmemin de zamanı gelmiş olamaz mıydı? Her şeyin farkına varmak için, kendime gelmek için, kendimi bilmek için yollara düşmeli, yitirdiğim yola yeniden girmeliydim. Tebessüm Sultan bana aydınlık bir yol gösterirdi. Ucunda ışık olan bir yol... insanda kötü huyların ve davranışların yok olması haline fena denir Molla Kasım. Bu huylar fani oldukları için. Ama aynı zamanda fena da oldukları için... Çünkü fena hem “kötü”, hem de “yokluğa mahkûm” demektir. Sulucakarahöyük yollarını o fenalığın içinde bocalaya bocalaya tükettim. Beka, sonsuzluk demekti ama kalıcılık ve

bakilik anlamı da vardı. Kendimi yokladım ve “Tövbe, yüz bin kere tövbe... Tövbe ki dervişin fena halde olduğunu bilmeyişi fenadan da fenadır,” diye yakındım. Sonra, “Acaba hiç beka halim oldu mu?” diye küstahça düşündüm. Mansur’un “Enel-Hak” dediği de, Cüneyd’in “Bana şükürler olsun!” dediği de zihnimi işgal etmeye başladı. Sonra hatırladım; Konya’ya gitmek için hazırlık yaptığım geceydi. Hücremde teheccüt zikrindeydim. Ne olduğunu bilmeden; çevremin nur dolduğunu hissetmiştim. Dimağımda manevi bir lezzet hissetmiştim. Zaman uzamış, bana sanki bin yıl gibi gelmişti, oysa Abakay Derviş yalnızca birkaç dakika hücrenin şiddetle sarsıldığını ve Mevlana Celaleddin huzurunda sayıkladığım kafiyeyi o esnada düşürerek “Et ü kemik büründüm / Yunus diye göründüm” diye bağırdığımı söylüyordu. Keşke Abakay’ın gözleri görüyor olsaydı da bana olup biteni anlatsaydı. Zira o geceye dair hiçbir şey hatırlamadım. Eğer bu sözü söylediysem, şimdiki “fena” halim bu yüzden olabilirdi. Gidişatım tersine dönmüş, ışığım kararmıştı. Kendimi kötü fiil, hal ve sıfatlarda baki; iyi fiil, hal ve sıfatlarda fani hissettim. Çirkin olanda baki olmayı kim ister? Dervişlik yolunda iyi olanda bakilik aranır iken, işte ben fena olanda fanilik içinde kalmıştım. Oysa herkes bilir ki ancak nefsindeki fenalardan fani olan Hakk ile baki olurdu. Olmadı, olamadı. Fena kaderim beka talebime galip geldi. Kederim bir kere daha katmerlendi, aşıma ağı katıldı. Bir âşık-ı biçare gibi, baştan ayağa yare gibi, hatta deli divane gibi dolandım durdum. Bu yüzden kader haritasında yollar uzadı; Sulucakarahöyük’e bir hafta gecikmeyle varabildim. Yazık ki Tebessüm Sultan bir hafta evvel seyahate çıkmış. Abdal Musa ve Hatuncuk Ana ile görüştüm. Aslanlı Hünkâr’ın Şeyh Edebalı ile sohbetler etmek için bir hafta evvel Konya’ya doğru yola koyulduğunu söylediler. Oradan Baba İlyas müritlerini ziyaret kastıyla Amasya’ya gidecekmiş. O yıllarda bozkırda hâlâ babaların yolundan gider, halifelerinin dediklerini yapar Türkmen boyları vardı. Bunlar, elli yıl kadar önce bozkırı dolaşarak şamanlıktaki eski kam ve şifacılar gibi davranan babaların takipçileriydiler. İslamiyet’in akait ve amel kısmıyla fazla ilgilenmezler, şaman âdetlerine göndermeler yaparak iyi niyetli ve saf Türkmen obalarını gezer, kendilerine taraftar toplarlardı. isyan çıkardığı için Selçuklu sultanı tarafından idam ettirilen Baba İlyas’ın adı, bu babaların en ünlülerinden idi. Babam onun, sıkıntılarından kurtulmak isteyenler ile dertlerine deva arayanların umudu olduğunu söylerdi hep. Anlattığına göre daima gözü yaşlı, üzgün çehreli duran zayıf vücutlu bir adammış. Kısık sesle konuşurmuş ve Türkmenlerin pek çoğu ona peygamber gözüyle

bakarlarmış. Meğer Aslanlı Hünkâr onun Vefaiye yoluna giden bazı müritlerini ziyaret etmek için, bir hafta evvel Sulucakarahöyük'ten ayrılmış. Daha evvel de Hacı Bektaş ocağından nasipsiz, nefessiz dönmüştüm ama bu seferki çok ağırıma gitti. Tapduk Sultan'ımdan sonra Aslanlı Hünkar'dan da şamar yediğimi düşündüm.

Sulucakarahöyük'ten nasipsiz ayrılarak başa dönmüştüm. Aynı soruyu kendime yine soruyordum: "İyi ama şimdi ben onun kapısına hangi yüzle gideceğim?" Ben özlemle yandıkça yollar önümde uzamış, gurbet gurbete eklenmişti. Gurbetin ne demek olduğunu tam o anda anladım. Sitare ve İsmail ile gurbetlenmenin bana ne hissettirdiğini düşündüm. Vatandan ayrılırken bir maksadım vardı; eşten, dosttan, ahbap ve yarandan garip düşmenin bir amacı vardı. İyi ama asıl vatandan ayrılmanın, madde alemine gelmenin amacı neydi? İçimdeki gurbet hissi bu vatandan o vatana evriliyordu. İçime bir hüzün oturdu. Ruhumun asli vatanı özlediğini hissettim. Ben bir ulvi alemden, melekler ve ruhaniler aleminden gelmiştim de şimdi madde aleminde saplanıp kalmıştım. Bir yiğidin, dilinden anlamayanlar arasında kalması, bir güzelin körler içinde bulunması gibiydi halim. Daha kötüsü de asıl vatanın kokusunu dimağımda hissediyordum. Hakiki gariplik işte buydu. "Acep şu yerde bencileyin garip var m'ola?" diye sordum kendime! Hani "bağrı başlı, gözü yaşlı..."

Dilim gurbeti söyler, gözüm gariplere ağlarken tükettiğim Tapduk yollarında nihayet kararımı vermiştim. Beni oraya birinin göndermesine gerek yoktu. Bütün küstahlığımla, bütün utanmazlığım ve elbette bütün çaresizliğimle varıp ayağına yüz sürmek, gerçek gurbeti değilse bile mecaz olan gurbeti bitirmek için kendimle anlaştım. Sonra da durmadan yürümeye, dinlenmeden koşmaya başladım. Azmimi ve niyetimi tekrarlayarak ayaklarıma güç, dizlerime derman katmam gerektiğini düşünüyordum. İçim içime sığmıyordu, seğirtiyor, hissediyor, ağlıyor, mırıldanıyordum: "Şeyhimin illeri, uzaktır yolları, açılmış gülleri dermeye giderim. Şeyhimin özünü, severim sözünü, mübarek yüzünü görmeye giderim. Ahd ile vefalar, şevk ile cefalar, bu yolda sefalar sürmeye giderim." Beni dışarı atsalar, artık eşikten içerde kalmak için ölmeye razıydım. Bedenim dışarıda olsa da başım eşikten içerde öleyim yeterdi. Gurbetlik ve gariplik o derece canıma dokundu.

"Ne kadar geciktin Yunus!" demişti ilk karşılaştığımızda. Acaba tekrar der miydi? Eşiğine geldiğimi bilir miydi? Eşiğine ne yüzle geleceğimi kendime sora sora üç aydır dolanıp durduğumu bilir miydi? Tebessüm Sultan ile

görüşebilmiş olsaydım, beni ona gönderseydi belki bu kadar tedirgin olmazdım. Şimdi bütün umudum huzuruna vardığımda bana kucak açmasıydı. Bana kucak açar mıydı?!.

ANA BACI

eski dostların düşmanlığı - Çekikgöz'ün Abakay - Ana Bacı'nın yardımı - bizim Yunus mu - sitemler, sitemler - dört vefalı dost

Şöyle hayran eyle beni
Aşkın oduna yanayım
Her ne yana bakar isem
Gördüğüm seni sanayım

Umutlarımda yanılmışım. Dergâha yaklaştığımda arkadaşlarım üzerime hücum ettiler. "Defol buradan! İstenmediğin yerlere ne yüzle gelirsin? Giderken izinsiz gittin madem, dönüşüne izin yoktur artık!" gibi azarlarla beni geri çevirmek istediler. İçimde hasret vardı. Hasret odun taşıdığım dağdan daha yakınımda, hasret bir avlu duvarının ötesinde, hasret bağrımın ta içindeydi. Üstelik eli boş gelmemek için yıldız nakışlı heybeme dağdan ahlat toplamış, eski adetimdir diye sırtıma odun yüklenip getirmiştim. Ahlatın en olgunundan, en tatlısından seçmiştim ki taliplerin erenlere tatlı şeyler götürmesi adettendi. Cemal'e işaret eder, belki cemalini görürdüm. Zaten esen yeller sultanımın kokusunu getiriyordu. Odunu indirdiğimde arkadaşlarım birer ikişer kaçıştılar. Neden böyle yaptıklarını anlamadım. Ta ki bir tanesi "Bir de ip diye yılanla sarmış odunları; hele küstaha bakın şeyh eşiğine kabul edilmek için keramet satmaya kalkışır!" deyince hatırladım; dağda odunları toplarken "Ah bir de urganım olsaydı!" diye geçirmiştim içimden de hemen yanı başımda bir urgan buluvermiştim. Onun bir yılan olacağını bilemezdim. Şeyhimin eşiğinde edebimi terk etmeyi ister miydim hiç?

Halim perişandan perişandı. Tapduk Sultan'ımın yurduna, yakınına varmışken geri dönmeye kolayca razı olacak değildim; direndim. Ben direndikçe arkadaşlarım azarı arttırdılar sözlerini ve tavırlarını

şiddetlendirdiler. Anladım ki Tapduk Sultan'ım geri dönme ihtimalimi düşünmüş ve derviş arkadaşlarıma beni içeri almamaları için tembihte bulunmuş. Yoksa benim bildiğim bu dervişler, -bazıları beni kıskansa da- hakikatte zengin gönüllü, temiz kalpli, düzgün ahlaklı, manevi yaşayışlı, Hakk'ın rızasını kazanmış insanlardı; her biri bu özellikleriyle hal ehli olmuşlardı ve şimdi bana hiç ehl-i hal gibi davranmıyorlardı. Önce buna çok üzüldüm. Sonra aklıma geldi; Tapduk Sultan'ım evvelce beni celal ile terbiye ettiğine göre şimdi bu eziyeti yine terbiye için reva görüyor olabilirdi. İçime bir umut düştü. O köylünün anlattığı aşıkın hikayesini hatırladım. Sevgilisi başına kastettikçe ona yaklaşan, dostları ona kaç dedikçe sevgiliye koşan aşıkı. .. Tapduk Sultan'ımdan ayrı iken gönlüm ölü gibiydi; varsın bedenim de ölecekse bari ölüm onun elinden olsundu. Hem belki o aşıkın sevgilisine yaptığı gibi beni affediverirdi. Susuzun suya koşmasından daha tabii ne olabilirdi? Ben de dergaha girmek gayretiyle ilerledim. Ne var ki derviş arkadaşlarımı, benim gayretim derecesinde şiddetli buldum. inatlaşma sürünce dervişler gitgide işi azdırdılar, ben ilerledikçe kötü söylemeye, yüzüme tükürmeye, sonra ittirmeye, sille vurmaya ve nihayet tekmelemeye kadar işi vardırdılar. Kaç kere yeniden denediysem hep aynı muameleyi gördüm. Onlara bu emri Tapduk Sultan'ım vermiş olmasa böyle davranmayacaklarını biliyordum. Biliyordum, ama yine de şaşırıyordum. Karar verdim, kötü sözlere, sillelere aldırmadan ilerleyecektim. Onlar vurduklarında bir adım, düşürdüklerinde bir karış, kalkabilirsem bir adım daha ilerleyecek, zihnimden acıyı silecek ve vuslatı düşünerek, varacağım yerdeki mutluluğu, lezzeti düşünerek azaba ve eleme tahammül edecektim. Öyle de yaptım. Arkadaşlarım beni durduramadıklarını, ne yapsalar ilerlememe mani olamadıklarını görünce eziyeti arttırdılar. Onlar bir emri yerine getiriyorlardı ve bunun için sınır tanımaz oldular. Uzun süren bu mücadelede ne ben, ne onlar yolumuzdan dönüyorduk. Akşama doğruydu. Benim kadar, onlar da yorulmuşlardı. Bir aralık topuğumda bir sızı hissettim. Biri tekme vurmuş olmalıydı. Etim ikiye yarılmış, aşık kemiğim açılmış, oluk gibi kan akıyordu. Yüreğimin hiçbir maddi acıyla öyle sızladığını hatırlamıyorum. Sitare'nin ayrılığında bile bu derece içim yanmamıştı. Dayanamadım, yalvardım:

"Bütün bunları bana neden yapıyorsunuz? Benim de sizin kardeşiniz olduğumu bilmiyor musunuz? Ben de bir dervişim; bir zaman haddimi aştıysam da bir dervişim. Üstelik pişmanım. Varın bunu sultanıma arz edin ki belki beni affeder."

Dediğimi dinlediler. İçlerinden biri içeri gitti. Gün batıyordu. Dergâhta az sonra akşam zikri başlardı. Ayağımı sarmaya bir çaput buldum. Zihnimde bin bir düşünce vardı. O sırada kapıda sultanımın has bendelerinden Ahmet Halife göründü:

“Demek haddi aşmanın tadı hâla dimağında duruyormuş senin! Çünkü yine haddi aşıyorsun!”

Anladım ki sınanıyorum. Arkadaşlarıma baktım, onlara gücenmediğimi, yurtlarının mübarek yurt olduğunu söyledim. Yüreğim yandı. Tapduk Sultan’ımın ilindeydim, ama kendimi çok uzaklarda hissettim. Mekân olarak yakında olmakla gönül olarak yakında olmak çok farklıydı. Sultanım bir duvar ötedeydi ama ben ondan şehirlerce uzakta gibiydim. Arada yürünecek, yine yürünecek, yüründükçe bitmeyecek yollar var gibiydi. Kapısına geldiğimde bana “Yunus’um! Bilirim, ırak yoldan geldiğini düşünürsün. Oysa ıraktan ırak yollar vardır. Yürünecek çok ırak yollar.” demişti. Kastettiği ırak yolları şimdi anlıyordum. Ve beni o ırak yollara salmak için arkadaşlarım bir emri uyguluyor, beni şeyhimin özüyle, hikmetli sözüyle, mübarek yüzüyle uzak düşürmeye çalışıyorlardı. Bilirdim ki bir Allah’ın gökte yazdığım bin kul yerde bozamayacak, vaktiyle yaptığım hatanın acı şerbetini içime akıtarak oradan ayrıldım. Üstelik beni tekmeleseler de arkadaşlarım hakkında dualar ederek. Arkamdan bazıları hala kötü sözler söylerken çok şükür ki diğerleri merhametlerini dile getiriyorlardı. Bundan anladım ki dergahta henüz nasibim kesilmemiştir. Değil mi ki kalbine girdiğim birileri vardır; kapılarından da girebilirdim; ama zamanı değildi. Oradan ayrıldım. Akşam karanlığı dergahı kuşattığı sırada ayağımda bir karıncalanma hissettim. Dünya çevremde dönmeye başladı. Tutunacak bir dal aradım. Zihnime sanki uçan cehennem ateşinin kıvılcımları yağıyordu.

Kendime gelmeye çalışıyordum ama nerede olduğumu, ne olduğunu bilemiyordum. Uzaklardan kurtlar uluyordu. Zihnim bulanıktı. Birden bir eksiklik hissettim. Ellerim gayriihtiyari toprakta gezindi. O zaman anladım ki Sitare’min heybesini arıyorum. Neyse ki parmaklarım heybemi omzumun altında buldu. Demek üzerine yığılmışım. Bu vakitte dergahın dışında olmak tehlikeli sayılırdı. Çevrede ne bir ev, ne bir can vardı. Kendime gelmek istediğim halde bir türlü başaramıyordum. Neden sonra birinin yaklaştığını hissettim. Başımda bir el dolaşmaya, kulağımda esma zikri okunmaya başladı. Karanlıktaydım. Kendimi dinledim. Ayağım artık sızlamıyordu ama üzerime büyük bir ağırlık çökmüş gibiydi. O sırada

başımı tutan elin tanıdık kokusunu hissettim. Beni gönül gözüyle bulmuş olmalıydı:

“Abakay?”

“Benim Yunus’um, kardeşim!”

“Ayağım, Abakay, ayağım!”

“Sadece ayağın değil zannederim?!.. Neyse ki ahi, seni erken buldum da!.. Seni dergaha götürebilirsem bana getirdiğin otlar seni iyi eder, meraklanma!”

“Vakit nedir Abakay?”

“Teheccüddür ahi! Tapduk Sultan’ın abdest için dışarı çıkma vaktidir!”

O sırada bir ayak sesi daha duydum. Abakay da duymuş olmalıydı ki avucuyla dudaklarımı kapattı. Soğuk nefeslerden biri mi diye sessiz bekledik.

“Abakay Derviş!”

“Emredin Ana Bacı’m!”

Kulaklarıma inanamadım. Duyduğum ses Ana Bacı’nın sesiydi. Tapduk Sultan’ımın muhterem eşi, dervişlerin anası, Ana Bacı’nın sesi. Abakay elini ağzımdan çekip konuşmam için beni dürttü.

“Dergahın içinde değil de dışında olmanın ağırlığına dayanabilecek miyim bilmiyorum Ana Bacım. Beni Tapduk Sultan’ıma koymadılar ki gideyim.”

“Muhtemelen bu da bir sınav Yunus, evladım! O seni sever, bilirsin. Senin onu sevdiğin kadar hatta!.. Belki samimiyetini ve istidadını ölçmek istiyor da ondan seni uzakta tutuyor.”

“Benim burada olduğumdan haberi var mı yani?”

“Hiç olmaz mı evladım, hiç olmaz mı!.. ”

“Bir kerecik yüzünü görsem, sesimi duyursam; belki şefkati artar, hı?!.”

“Onun şefkati her zaman artıktır evladım, gözü görmez diye, yahut seninle karşılaşmak istemedi diye merhameti yok sanma!”

“Haşa, efendim, demek istediğim...”

“Şimdi bırak ne demek istediğini oğul, fırsatı değerlendir. Kalkabilirsen hemen kalk, var dergaha. Tapduk, sabah namazına abdest almak için çıkar.

Kapı eşiğine yat boylu boyunca. Üstüne basınca bu kim diye sorar bana. Ben, ‘Yunus,’ derim. ‘Hangi Yunus?’ derse bil ki, gönlünden çıkmışsın; git buralardan. ‘Bizim Yunus mu?’ derse ayaklarına kapan, kendini bağışlat.”

“Korkarım Ana Bacı, çok korkarım! Ya ‘Bizim Yunus mu?’ demezse! O vakit nic’olur halim benim. O vakit ömrüme, varıma, varlığıma kesat düşer. O vakit ben ben olmaktan çıkarım. Başım alıp gider, sahralarda telef olurum. O vakit menzil alamam, hikmet bulamam. Bir eşiğe yaslanmayınca karın doymaz, bir yuvaya konmayınca kanat çırpılamaz!.. Ben kulum, Tapduk Emre’m sultanım; sultanlar kullarına lütfetmek eski kaidedir. Sultanlar eski kuldan bıkası mıdır?!.”

* * *

Tek ayak üstüne sekerek dergâha koştum. Tapduk Sultan’ımın eşiğinde Sitare’min heybesini kucaklamış yatarken aklımdan neler neler geçiyordu anlatamam. Daha evvel, dakikaların uzayıp yüzyıl olduğu böyle bir süreçten hiç geçmemiştim. Duygularıma hakim olmaya çalışsam da duygularım bana hakim durumdaydı. Ayaz iliklerime işlerken kulağım onun ayak sesine kilitlenmişti. Nefesim Sitare kokulu heybede yankılanıp yüzümü yaladıkça sanki onun eşiğinde tek başıma değil de Sitare ile birlikte uzanmış yatıyoruz gibi geldi. Mutlu muydum, üzgün mü kestiremedim. Az sonra asasının “tak, tak”larını işitecek olmanın heyecanını taşıyordum. Üşümüyor, acıkmıyor, kederlenmiyordum. Hele ayak sesini duyacak olmaktan içim içime sığmıyordu. Heyecanlanmıştım. Sevgilinin ayak sesinin gelişini dinlemenin heyecanıydı bu. Yıllarca alelade bir ses diye dikkat etmediğim onun ayak seslerine şu anda neler yakıştırıyorum, neler!.. Onun ayak sesinin gelişini dinleyerek bir ömür boyu orada öylece bekleyebilirdim. O geliyor olacaksa, onun gelişini hissederek yaşlanmak elbette bir bahtiyarlıktır. Peki ya geldikten sonra beni kabul etmezse? Peki ya geldikten sonra giderse!?. Hayır hayır, bunu düşünmemeliyim. Çünkü bir gelişin heyecanı ne derece dayanılmaz ise geldikten sonra gidişin azabı o derece ürkütücüdür. Bir an, “Tapduk Sultan’ım hiç gelmese de ben böyle kıyamete kadar beklesem,” diye geçirdim içimden. Bu benim için bir vuslatı beklemek sayılırdı. Ama vuslattan sonra hicrana, ayrılığa dayanabileceğimi asla zannetmiyordum. Allah’ım, sen bana beni onunla öğret, bana kendimi onunla buldur. Ben ben değilim artık, benden öte bir ben için varım, benden içerü bir ben için...

“Ve işte onun sesi. Evet evet, onun ayak sesi.. Yaklaşıyor... Yanında Ana Bacı da var galiba. Hele ortalık azıcık aydınlık olsa da yüzünü bir kez görebilsem!”

Kulağımın hemen arkasında başlığıma takılan şey asasının ucu olmalı. Yanılmıyorum, işte şimdi bastırarak ve iki yana oynatarak nasıl bir engele takıldığını anlamaya çalışıyor. Heyecandan kalbim duracak gibi oluyor. Hayatıma yön verecek soruyu şimdi sorması gerekiyor. Hayret, adımını attı ve tam yüzüme bastı. Ne yaptığını biliyor, nereye bastığım tam olarak hissediyor gibi. Yoksa benim burada yattığımı da biliyor mu? Biliyorsa bana ders olsun diye kasten basıyor olabilir mi? Eğer öyle ise bundan ne anlam çıkarmalıyım? Kalbimin sesini kendim duyuyorum. O da duyuyor gibi... Allah’ım sen bana güç ver, irade ver. ..

Zaman uzadıkça uzamış gibi. Kulağım seste. Beklediğim yalnızca bir soru. Saniyeler asır mıdır ki?!. Bekle... Bekle... İşte nihayet:

“Bu kimdir, hatunum?”

“Yunus’tur, efendi, Yunus’tur!”

Ağzından o anda çıkacak soruyu duyamadan can verebilirdim? Ya “Hangi Yunus?” derse! Eğer öyle derse buradan kalkamam artık. İçimde bütün bir ömrün, birikmiş en büyük pişmanlığı var. Bekleyişin, intizarın hakikatte ne olduğunu o sırada anladım. Allah da sevgili kulunu böyle bekliyor, diye geçirdim içimden. Seven sevileni böyle bekliyor, âşık maşuku böyle bekliyor diye düşündüm. Kaç bin zamanda, kaç bin âşık maşukunu böyle beklemişti acaba? Gül bülbülünü, mum pervanesini hangi çağlarda ne kadar beklemiş de hasreti böylesine varlık yüzüne yazmışlardı? Kaç Mecnun Leyla’yı, hangi Ferhat Şirin’i böyle beklemenin tereddüdünü yaşamıştı? Bir ben miydim şu dünyada garip, bir ben miydim üftade?!. Yine bekledim, yine bekledim, yine bekledim... Bir soruyu duymak için bekledim. Asra bedel bir anı bekledim. Göz yumup açınca geçecek kadar asra bedel. .. Ve duydum:

“Bizim Yunus mu?”

“Evet efendi, Bizim Yunus!”

‘‘Yuvadan uçan her kuş, erinde geçinde yuvaya döner. Söyle ki bileyim Yunus; seninle ne vakit tanışmış idik?” “Gerçi ezelden bu yana tanışırız sultanım, lakin zahirde otuz yedi yıl oldu hesap ederim!”

“Bu kadar yılda ne kazandın Yunus?”

“Nefsime tatbik ettiğim ve hiçbir şeyle değişmeyeceğim dört kaide efendim!”

“Aaah, Derviş Yunus... Dört hakikat öyle mi?”

“Nefis atıma vurduğum dört gem diyelim efendim!” “Birer birer gemlerini çıkar ağzından o halde!” “Eşiğinize geldiğim zamanlarda herkesin bir şeyi dost edindiğini, o şeye gönül bağladığını görerek gelmiştim. Baktım, o gönül bağladıkları şeylerin hepsi onları yarı yolda bırakmıştı. Karar verdim, sizin kapınızda beni hiç bırakmayacak, öldükten sonra bile benimle gelecek bir şey aramaya karar verdim. Böylece iyiliği seçtim. Sizden devşirdiğim ilk dostum iyilik oldu. O beni hiçbir vakit yalnız bırakmadı.”

“Hımm!.. Peki ikincisi neydi Yunus?”

“İnsanlar ömürlerini satıp, dünyanın geçici emellerini ve mallarını alıyorlar, sonra da onlara dört elle sarılıyorlardı. Üstelik öyle de sıkı koruyorlardı ki!.. Sandıklar ve hazinelere koyuyorlar, mevkiler ve makamlarla süslüyorlardı. Kimisi zenginliğe, kimisi şöhrete, kimisi güzelliğe yapışmışlardı. Eşiğinize geldiğimde ömrümün varı zenginliğimi de, güzelliğimi de Allah elimden almıştı. Sitare olmayan âlem, olmasa da olurdu sanki. O’na sitem mi etmeliydim, düşmanlık mı, bilemedim. Sonunda Sitare’mi alana ben de canımı satmayı uygun buldum ve gönlümü yalnızca O’na adadım; Sitare’mi güneşe kattım, mecazdan ve hayalden geçip O’nun aşk oduna, hakiki aşkın oduna yöneldim.”

“Devam et! Üçüncüsü?”

“Eşiğinizde dervişlerinize baktım; herkes gibi onlar da hata yaparlarsa sebebini hep dışarıda, başkalarında

arıyorlardı. Karar verdim, hiçbir hatamda başka birini suçlamayacak ve gözlerimi daima içime çevirecektim. Her hatayı kendimde aradım. Böylece nefsimle bir savaş başlattım.”

“Güzel yapmışsın, ya sonra!”

“Sonra efendim, insanların bir lokma ekmek için, birkaç dünya nimeti için helal ve haramı birbirine karıştırdıklarını gördüm. Hakça bölüşmeyi ve başkasının hakkını almamayı kendime düstur edindim. Boğazımdan haram lokma girmedi ve assı ziyandan geçtim.”

“Eh be Yunus, eh be Aslanlı yadigarı! Bu dergaha geldiğin gün dünya koktuğunu söyledik de bunu azar kabul etmiştin. Gittin, çünkü bizim yolumuzda ‘kime azar, ona nazar’ denildiğini unuttun. Halbuki biz seni o

nazara verip Cenab-ı Hakk'ın huzurunda açacak idik. Gittin, kendi kendini açtın, kendi kendine uçtun. Gidişin o vakit yüreğimizi dağlamıştı; gelişin elbette eziyet ile oldu. Şimdi naçar beşinci düstura geldik; eksik kalan beşinci düstura... Şimden gerü emek yetirmek senden, Hacı Bektaş'ın teklif ettiği nasibi vermek bizden... Haydi abdest alalım, bana sabah namazını kıldır!.. "

SAMUEL

Alamutlu fedailer- Hacı Bektaş ve Sulucakarahöyük - uyuşuk adamlar, atıl hayatlar - dervişe karşı cellat - tekkeden uzaklaşma - babamdan nefretim - bir kurt yavrusu

“Evet, Samuel, şu karşıki köy Sulucakarahöyük’tür. Var orada Hacı Bektaş’ı bul. Sana benzeyen birini sor; beş yıl kadar önce buralara uğramış, de. Bu kapıdan sana nasip vardır. Sen cellat olacak çocuk değilsin, unutma... Var git, yolun açık ola, babanı bulunca selamımızı söylemeyi ve hediyelerimizi vermeyi ihmal etme! Kim olduğumuzu anlayacaktır!.. ”

Haşhaşî Alamut fedaileri beni zindandan alıp getirmekle bir umudun mu, yoksa bir belanın mı içine atıyorlardı, kestirememiştim. Zindandan ayrılırken Arn Usta’mın ve diğer cellatların paralarıyla hazinelerini de almışlardı. Belki Arn Usta’m benim bir hırsız olmadığıma inanırdı ama diğer ikisi muhtemelen peşime düşeceklerdi. “İnşallah bu fedailer beni kaçırırken o iki celladı öldürmüşlerdir!” diye geçirdim içimden. Evet, bu adamlar bana yepyeni bir yol gösteriyorlardı ama hayatımın yolunu tersine döndürdüklerini bilmiyorlardı. Ellerimi çözdükleri vakit teşekkür mü etmeli, lanet mi okumalıydım, bu yüzden kararsız kaldım. Yalnızca arkalarından uzun süre baktım. Beni bindirdikleri atı geri almamışlardı; bunun için minnettar idim. Odamda sakladığım altın, yüzük ve mücevherlerimi atın terkisinde buldum. Babama vermemi istedikleri hediyelerin bunlar olduğunu anladım. Onlar ufukta kaybolurken Sulucakarahöyük’e baktım. Orta büyüklükte bir bozkır köyüydü görünen. Hacı Bektaş dedikleri burada olmalıydı.

Bu köyde babamı bulacağımı hiç sanmıyorum, -benim tanıdığım babam bir tekkede derviş olacak yaratılışta değildir çünkü- ama bu iki fedai beni her kim hatırına buraya getirdilerse, şefaatçim her kim ise, her kime benziyorsam, onu sevdiklerini iyice anlamıştım. Onun için bana benzeyen o

adamı bulmayı kendime iş edindim. Bunu, canımı bağışladıkları için değil, ama ahde vefa yeryüzünden silinip gitti denilmesin diye yapacaktım. Madem onlar yıllarca önce verdikleri bir ahde vefa göstermişlerdi, ben de öyle davranmalı, onların emanetlerini sahibine ulaştırmalıydım. Cellat çırağı da olsam, işkencede olsam söyledikleri adamı bulmayı insaniyetten sayıyordum. Babamla alakalı sırrı belki de o adam çözecekti. Kim olabilirdi, bilemiyordum. Onu bulursam belki hediyeleri de teslim edebilirdim. Böylece hediyeleri alınca babam beni arardı. Çocukken babamın sık sık gidip uzun süre geri dönmediğini, döndüğü zaman da birkaç gün kalıp yeniden gittiğini hatırlıyordum. Acaba o vakitler Alamutlularla arkadaşlık mı yapıyordu diye aklıma takıldı. İyi ama öyle olsa, bu adamlar onun adını biliyor olurlardı. Belki de bulacağım adam bütün bunların cevabını verecekti bana. Yüreğimi bir heyecanın sardığını itiraf etmeliyim. Eğer gerçekten babam buradaysa onu görünce ne yapacaktım, yakasına mı yapışacak, yoksa elini mi öpecektim; kestiremiyordum. Duygularım karmakarışıktı. Beni bekleyen kaderi bilmek istemiyormuşum, yahut ötelemeye çalışıyormuşum gibi hissettim.

Köye vardığımda kader bana fazla cömert davranmadı. Hacı Bektaş ile göz göze bile gelmedik. “Bana benzeyen birini tanıyan var mı?” gibi boş bir soruyla herkesin bakışlarına muhatap olmak da işime gelmedi. Alamutluların bir isim hatırlamıyor olmalarına daha çok üzüldüm.

Dergahta bana çok iyi davrandılar, karnımı doyurup yatacak yer bile gösterdiler. Benim zindanda yaşadığım hayattan çok farklı bir anlayış hakimdi burada. Şiddet dışında da bir hayatın olduğunu, hatta bunun gülümseme üzerine kurulduğunu anladım. İnsanların bu kadar iyi olmaları içimi acıttı, adeta yaptıklarımı yüzüme vurdu. Yine de bana göre bir hayat olmadığına karar verdim. Gerçi peşime düşen olursa burada beni bulamayabilirdi; ama sırf saklanmak için de bunca miskin bir hayatı çekemezdim.

Orada iki gün kaldım. Sonunda Hacı Bektaş halifelerinden yaşlı mı yaşlı bir zat benim eski bir arkadaşına benzediğimi söyledi. Adını kendisi de hatırlamıyor. Dediğine göre herkes ona Horasanlı diyormuş. Saygı ile himaye arasında uçuk kaçık bir hayat sürdüğünü söyledi. Hayal meyal bir şeyler hatırlıyor gibi yaptı ama yaşlılığı gerisine müsaade etmedi. Birkaç sefer “Bizim ailede hikâyeyi erkekler yazar, kadınlar çocuklarına anlatır Horasanlı!” deyip durdu. Bir de Taybuga diye bir ismi sayıkladı. “Taybuga kimdir?” diye sormadım bile. Zaten “arkadaşım” dediğine göre hatırladığı

kişi en azından seksenlik biri olmalıydı. Babamsa olsa olsa kırkına yeni basmıştır.

Birkaç gün içinde bu arama işinden sıkıldım. Belki de babamla karşılaşmaktan korktum; ona olan kinimden kurtulmaktan korktum. Beni hayatta tutan başlıca düşüncelerden birinin beyhudeliğini öğrenmekten korktum. Babamın bu insanlar gibi iyi bir insan olmasından korktum. O iyi bir insan ise ona yapacağım işkenceleri hayal ederek geçirdiğim gecelerin hatıralarını kaybetmekten korktum. Sahi, babam bir derviş olabilir miydi? Kendimden biliyorum ki babam kabına sığamayan bir adam olmalıydı. Her şeyden evvel iradesini bir başkasının ellerine teslim edemezdi. Belki bu dergâhtaki gibi tarlada ırgatlık yapabilir, kerpiç kesip ev kurabilirdi ama geri kalan zamanda oturup elde tespih ile zaman tüketecek cinsten değildi. Ninem bana dedemin masallarını anlatırken hep şu Haşhaşîler gibi korkusuz adamlardan bahsederdi. Tek başına zalim konaklarını basıp kimsesizlerin yardımına koşarmış. Peki ama böyle cevval iki atanın oğlu bir dergaha kapanıp hareketsiz kalır mıydı? Burada gördüğüm adamlardan hiçbirinin kendilerine verilen işleri yapmaktan gayrı bir şey için aceleleri de, bir maksat uğruna mücadeleleri de yoktu. Söylediklerine göre bütün çekişmeleri kendi iç dünyalarında oluyor, maksatlarına gönüllerinde erişiyor, bunun için durmadan nefisleriyle mücadele ediyorlarmış. Bozkırın bütün hareketliliği içinde buradaki hayat sanki donmuş, zaman sanki durmuş gibiydi. İnsanların bir kaçış veya kovalamaları olmadığı gibi, hiç aceleleri de yoktu. Dervişlerin hayatını ilk kez görüyordum. Dingin, durgun, sakin... Ama konuşmalarına kulak verdiğimde aynı hayatın derin, zengin ve ulvi olduğunu da görebiliyordum. Bozkırda iç içe akan bu hayatlardan her biri, yekdiğerini kışkırtan bir yapıya sahipti. Dışarıda yorulan bedenlerin ve ruhların sükûn bulmak için içerideki hayatı benimsemelerini anlayabiliyordum. Gitgide yoksullaşan insanların hiç olmazsa gönül zenginliğine yönelmelerini de anlayabiliyordum. İnsanların elbette sığınma ihtiyaçları vardı ve Müslümanlar için bozkırdaki en huzurlu sığınaklar sûfi’lerin toplandığı dergahlar olmalıydı. Yine de bu hayat bana göre değildi; bir sabah gözlerimi yumup atımı mahmuzladım.

Önümde bir zindan vardı, bildiğim tek hayat; geride bir umut kaldı, babamla mücadelem... Zindana dönsem Arn Usta’ma ne derim? Ya diğerleri? Zindanda neler olduğunu bilmiyorum. Alamutlu beni ve arkadaşını gizlice mi kaçırdı, yoksa savaştı mı? Eğer savaştı ise cellatlar ölmüş olabilir mi? Peki ya Arn Usta’m? Belki o da ölmüştü. Eğer onlar öldüyse zaten zindana gitmem bir işe yaramayacaktı. Yok eğer Alamutlu her

şeyi gizlice yapmış, arkadaşıyla beni de gizlice kaçırmışsa, bu durumda herkes zindandan kaybolan bütün paraları benim aldığımı düşünüyor olmalıydılar ki, zaten zindana gidemezdim. Ne yapacağımı bilmeden saatlerce at sürdüm. Alamutlu'nun atı asil çıkmıştı, o koşuyor, sırtında ben düşünüyordum. Tekkeye geri dönüp uzunca müddet saklanmak geldi aklıma. "O tekkede benim için hangi gelecek olabilir ki?" diye bu fikirden vazgeçtim. Kılık değiştirip Bizans'a asker yazılmayı düşündüm. Bunu da gözüm kesmedi. Babama hediye edilmiş paralar vardı, onlarla bir toprak satın alsam, diye hayal ettim, imkanı yok yürütemezdim. Hem babama düşman olmam, onun parasına el koymamı da gerektirmiyordu. Velhasıl yukarı tükürsem bıyık, aşağı tükürsem sakal, ortada kalakalmıştım. Göreme kayalıklarında kendime bir mağara edindim. İçinde tasvirler olan, bir zamanlar Hıristiyan keşişlerin kullandıkları mağaralardan biriydi bu. Orada birkaç gün oyalanıp, ne yapacağıma karar vermem gerekiyordu. Akşam olduğunda mağarama bir kurt yavrusu çıkageldi. Işık ışık gözleri olan, gök bakışlı bir kurt. Yolunu şaşırmıştı besbelli. Ya arkasından annesi de gelirse diye korktum. Yavruyu kovaladım. Nafile, gitmiyordu. Hatta o beni kovalar gibi üzerime atılıyordu. Belli ki ben onun mağarasına sığınmıştım. Biraz da atımdan ürkmüş olmalıydı. Karanlık çoktan çökmüş, geceyi geçirecek başka bir sığınak aramak için geç kalmıştım. Anne kurda karşı tedbirli uyumam gerekiyordu. Neyse ki sabah olduğunda ortalıklarda görünmedi. Üstelik yavrusu da, atımın gövdesine yaslanarak sıcak bir yatak bulmaktan mutlu görünüyordu. Ertesi gün, daha ertesi gün atım, kurt ve ben birlikte kaldık. Kurt yavrusu mağara duvarındaki resimlere bakıyor, bazen onlarla oynuyor, bazen suretlerle kavga ediyordu. Mağaralara yuva yapmış güvercinleri avlayarak, topladığım ot ve dağ alıçlarını yiyerek hem kurt yavrusunu, hem atımı besledim. Issız bir vadide hapis gibiydim. Tabiatta hiçbir hareketlilik yoktu. Üstelik her gece üst üste rüyalarımda zindanı ve Şaman çatalını görüyordum. Hepsinde de işkenceye yatırdığımız adamlarla uğraşıp durdum. Garip olan, her rüyanın sonunda Alamutlu'nun yüzünün belirip bana "Samuel! Evladım, sen cellat olacak kişi değilsin?!" demesiydi. Bu cümle, takip eden gecelerin de kâbusuna dönüşünce zindana dönme fikrini aklımdan tamamen sildim. Burada bir mağarada yaşamakla da hayatımı sürdüremezdim. Babamın hediyeleri haricinde pazubendimde sakladığım iri bir yakut ile üç altınım vardı. Bunlarla bir şeyler satın alabilir, bir kasabaya yerleşebilirdim. Beni kimsenin tanımayacağı, zindana uğramışların uğramayacağı uzak bir kasabaya. Hasret'in -atıma bu adı koydum- sırtına

atlayıp, mağaradan ayrıldığımda kurt yavrusu da peşime takıldı. Ne kadar kovduysam gitmedi. Artık üç can olmuştuk. Bozkırda hayat bizim için de bir yol çizecekti elbette... Savaşların, katliamların, cinayetlerin ortasında parçalanmış onca aile varken biz bir aile olmuş yürüyorduk. Şu şiddet dolu dünyada birbirini anlayan üç can... Samuel, Hasret ve Gökışık...

Kurda bu adı verdim...

YUNUS-I GÛYENDE

bilgi ve irfan - çiçek toplama yarışı - Tapduk Sultan'ımın güzel kızı - ruh arınması - sesi alçaltıp sözü yükseltmek - Yunus-ı Guyende - şiir vadilerinde

Ben dervişim diyene,
Bir ün edesim gelir
Seğirdüben sesine
Varıp yetesim gelir

Bahtiyar bir gün idi, başımı ikinci defa Tapduk Sultan'ımın eşiğine koymuştum. Ama aynı gün, sevincimi bölen bir düşünce de girdi içime. Meğer gençliğim geçip gitmişti. Çevremdekilere bakınca anladım bunu. Yolu çoktan yarılamıştım. Ben dışarılarda iken dergahta sanki herkes birdenbire yaşlanıvermişti. Tapduk Sultan'ımı daha arıklaşmış, dervişleri daha derin yüz çizgileriyle buldum. Buralarda değilken, Lokman Beşe büyüyüp tıpkı babası Faruk Çelebi'ye benzemiş, tam bir paşa olmuştu. Hatırlıyordum, dergaha geldiğimde henüz küçük bir çocuktu. İsmail'imle yaşıt sayılırdı. Demek İsmail'im de -inşallah yaşıyordur- şimdi yirmilerine varmış bir genç adam olmalıydı.

Dergahta beni görmekten en ziyade Gazi Han kethüdası ile Abakay Derviş memnun oldular. Diğerlerine gelince, savurdukları tekme ve silleler için hiçbirine gönül koymadım, dervişlik adabını yürüttüm. Derviş koyundan yavaş gerekirdi. Elinden gelirse gözü dolu yaş gerekirdi.

* * *

Beş yıl Molla Kasım, Tapduk Sultan'ımdan ilim ve irfan öğrenerek geçen koca beş yıl... "Alimin uykusu cahilin ibadetinden üstündür," denildiğini

duyduğum günden itibaren bütün gecelerini kitap okuyarak geçirdiğim tam altmış ay, iki yüz altmış hafta, bin sekiz yüz yirmi beş gün... Hep merak ederek, hep öğrenerek, hep daha fazla öğrenerek... Ne kadar da çabuk geçip gitmişti. Geriye dönüp baktığımda eski benden eser kalmadığını görüyordum. Bir zamanlar çektiğim "Bilmem!" zikrinden sonra yedi yıl boyunca yedi esma virdiyle nefis terbiyesinden geçip "Ya Alîm"e yükselmiş, "Ey her şeyi bilen Allah" demenin lezzetini tatmıştım. Bu sayede ilahi bilgiye ve hakikat bilgisine yöneldim. Okudukça öğrendim ki İslam'ın temeli ahlak, ahlakın özü bilgi, bilginin özü akıl imiş. Gidişatını ilim, irfan ve insanlık sevgisi üzerine düzenlemeyen kişiden derviş olamayacağını ve topluma yarar gelmeyeceğini artık iyi biliyordum. Bilgi çok zor elde ediliyordu. İlim ilim ilmek gerekiyordu. Anladım ki ilmekler atıldıktan sonra bilginin bir de yumuşak huy ile desteklenmesi lazımmış. Ancak o vakit bilgi ile doğruya yol görünür, yumuşaklık ile insanlara katlanılırmış. Bilgi sahibinin bilgiyi destekleyen bir irfana da ihtiyacı varmış. O irfan ki ancak kalbe doğru yapılan yolculuklarda kazanılırmış. O güne kadar farkında değildim, Mevlâna Hüdavendigâr'ın "Yolcu; kalbe yürü!.." demesi bundanmış meğer. Sonunda karar verdim ki irfana dönüşmeyen bilgiden kişiye fayda yoktur. Çünkü bilgi irfan ile beslenirse kişi uyanık kalır. Bilgiyle uyumanın uyanıklık sayılması ancak irfan iledir.

Beş yıl tamamlanmıştı ya, artık odun taşımıyor, sakalık yapmıyordum. Bu durum bazı dervişlerin hoşuna gitmemiş anlaşılan, Aytoldu Derviş, hakkımda tezviratta bulunmaya başlamış, bigâne olduğum dedikodular yaymış. Meğer olup bitenlerin hesabını gütdermiş. Olup bitene gelince; o yılın baharında çok yağmur yağmış, tabiata bereket gelmiş, ekinler ve mahsuller fışkırmış, ağaçlar çiçeklerle dolmuştu. Bozkırda yıllardır böyle bir bahar görülmemişti. İnsanlar tabiata koştu, adeta tabiat onlarla barıştı. Çekikgöz askerleri bile o sene daha az zararlı idiler. Dışarıda hayat neşeyle dolu dolu akarken, dergâhta hüzünlü günler vardı. Ana Bacı rahatsızlanmış, dışarı çıkamamış, baharı hiç görememiş, tabiatın heyecanına şahit olamamıştı. Tapduk Sultan'ım birkaç arkadaşla birlikte, bizi kırlara gönderip birkaç bahar dalıyla birkaç çiçek toplayıp getirmemizi söylemişti. Ana Bacı'nın odasını çiçeklerle süsleyecektik. Ben o gün dergaha eli boş dönmüştüm. Aytoldu Derviş benimle alay etti ve beceriksizliğimden, Tapduk Sultan'ımın emrini yerine getirmediğimden, itaatte kusur gösterdiğimden falan bahsederek bunu herkese duyurdu. Ana Bacı bile bu yüzden bana gücendi, dergaha çiçeksiz dönüşümü kınadı. Oysa o gün hangi

çiçeğe el uzattıysam onu zikir ve tespih ederken bulmuş, onların tespihini bölmemek için koparmaya kıyamamıştım. Bunu bir tek Tapduk Sultan'ım anlamıştı. O hal diline sahipti ve sultanım ile ilk o gün, arada kelimeler olmadan konuşmuştuk. Zaten o günden sonra benimle fazla kelam etmedi. Yüzüme bakar konuşur, elini uzatır konuşur, ayağa kalkar konuşurdu. Kelimeler olmazdı, ses duyulmazdı ama o benimle konuşurdu. Gülümser veya kalbini tutar yine konuşurdu. Kimse hissetmezdi ama o benimle konuşurdu. O gün de bir bakış ile "Din ehlini kin ehlinden ayır!" dedi, ardından bir susuş ile "Seni dostundan ayıran sözü dinleme; o sözde ziyan vardır," buyurdu.

Dervişler bu gönül dilini de kötüye yordular ve eski defterlerinin yanlış hesabını yeniden tutup eski dedikoduları laf sofrasına yeniden koydular.

"Yunus, Tapduk Sultan'ımızın kızına aşıktır, tekkede böyle bir hal edebe aykırıdır, bu yüzden Tapduk Sultan'ımız onunla kelamı kesmiştir!"

O vakitlerde ben neredeyse kırk yaşıma gelmiştim. Elbette yine çok üzüldüm, fakat bu sefer Sitare'den başka birine daha dönüp bakabileceğimi düşünenler için Allah'tan af diledim, dervişlik iddiasında olup da böyle şeyler söyleyebildikleri için onlar adına istiğfar ettim. Zaten her birinin hakikatlerini görebiliyordum; henüz benliklerini beden diye giyinip üzerlerinde taşıyan, kendilerinden kurtulamamış nadanlar.

Tapduk Sultan'ım bir gün "Sen sende iken menzil alamazsın Aslanlı yadigarı!" demişti. Denize dalmadan gevher bulunmazdı. Er manasını bilmeyen cahillerin bağrı taştan olur, delinmezdi. Oysa er olanın gözüne mağripten maşrık ayan görünür perde olunmaz; aşık olup da can vermeyince canan bulunmazdı. Kendimi yokladım, evet aşık olmuştum; ama efendimin kızına değil...

Olanlar dünyamı karartmıştı. Tapduk Sultan'ım gerçeği biliyordu ama nedense bu dedikoduları söyleşenlerin yanında benimle konuşmaktan yine de kaçınıyordu. Tekrar bir sınava tabi tutulduğumu düşündüm. Ne olsa katlanacaktım. Ona manen yakın olmak, çevresinde zaman geçirmek ruhuma çok iyi geldi. Dünya ile alakamı kestim sayılır. Tek endişem, İsmail'imden bir haber alabilmek... Onun haricinde kendimden vazgeçtim, dergah için var oldum. Yiyeceğimi azalttım. Üstelik bunu bozkıra bereket geldiği zaman, tekkede nimet bollaştığında yaptım. Hem madden, hem de manen, az yemenin lezzetini aldım. Dünyayı kendimden esirgediğim sanılmasın, hayır, kendimi dünyadan esirgeme çabasına düştüm. Zaman

zaman başka dervişlerin hissetmedikleri şeyleri hissediyor, görmediklerini görüyordum. Tahsil ettiğim ilim ve hal diliyle öğrendiğim irfanın sonucu olarak halime şükrediyor ve hiç kimseye, ama hiç kimseye bir şey anlatmıyordum. Zaman zaman kendimi kaybettiğim ve eski Yunus'tan başka biri olduğum hissine kapıldığım zamanlar hariç.

Çok zaman sonra, yaşadığım sıradışılığın ancak küçük bir kısmını adaşım Yunus'a açtım. O şiir söylediği için mecaz dilini biliyor, mazmunları anlıyor, bazı sırların ne anlama geldiğini daha iyi kavrayabiliyordu. Ona herkes itibar gösterip ilahilerini dinlerken "Yunus-ı Gûyende" derlerdi. Dervişler zikir ve tespihte iken kâh yırlayarak, kâh terennüm ile hikmetler, nutuklar, demeler, nefesler söylediği için bu "Gûyende" lakabıyla anılırdı. Sesi de pek güzeldi mübareğin; hani şöyle bir dinleyen bin mest olurdu. O beni anladı. Aramızda bir muhabbet oluştu. Konuştukça, olup bitenleri sır gibi dillendirdikçe gizli halimin ağır yükü biraz hafifledi. Ama bu sefer de kafiyelerle başım dumanlandı. Kimseye söyleyemiyordum ama gönül dilince sözler geçiriyordum içimden. Arada sırada kelimeler yüreğime dolup dolup geliyor ve mısra mısra dilime sıralanıyordu. Sanılır ki fazla konuşmuyor ve malayani söz söylemiyorum, ama herhangi bir şey söyleyince onun da şiir gibi olmasını istiyorum. Bunu, "Bundan böyle şair olayım," kastıyla da yapmıyorum üstelik, yalnızca içimden öyle geliyor ve gönlümün coşup taşmasına mani olamıyorum, o kadar. Bir zaman sonra bu hal daha da sıklaşmaya başladı. Bazen Gûyende'nin söylediği Pirim Ahmet Yesevi hikmetlerinden ve Tebessüm Sultan mısralarından bir kısmı gönlümde açılıyor, onlar gibi mısralar geçiyor, zihnimde onları beyitlere, kıtalara bölüyorum ama bunları hiç kimse ile paylaşamıyorum, okuyamıyorum. Tapduk Sultan'ım yüzüme bakınca, benzimin şeklinden, gözlerimin kapanışından, gözkapaklarımdaki çizgilerin değişiminden, şakaklarımdaki seğirmelerden bu mısraları tek tek okuyor, anlıyor; içimde birikip gelen şiir hücumundan nasıl ıstırap çektiğimi, bu yolda coşkun bir seli durduramayan bentler misali nasıl harap olduğumu görüyor, ama bir gün olsun, "Birini dinleyelim Yunus!" diyerek kafiyelerime veya rediflerime kulak tutmuyor, bilakis bakışıyla veya duruşuyla bana "Diken gül bahçesi ile gönlü çeler!" ikazında bulunuyor, hemen ardından da "Arzu et ama ölçülü olsun!" deyiveriyordu. Sesimi kıstıkça sözümün yükseldiğini o vakit keşfettim. Ve anladım ki, şairlik, bir iddianın gereğidir ve Tapduk Sultan'ım benim bütün iddialardan sıyrılmamı istemektedir. Elbette tövbeler okudum ve kalbime doğup gelen dizeleri düzenleyip bozmayı, yeniden

bozup yeniden düzenlemeyi bıraktım. Şiir elbette dervişlere bir hakikati belletmek için çok önemli idi. Şiir sözün unutulmayanıydı, ölümün elinden bir şeyler kurtarmak demekti. En güzel sözler şiir biçiminde söylenen sözlerdi ve gök kubbenin altında en uzun yaşayan sözler de şiir kalıbına girerse yaşayabiliyordu. Bu yüzden mürşitler birikimlerini şiir söyleyerek dervişlerine yansıtıyor ve tarikat esaslarını şiir kalıbında muhafaza ediyorlardı. Pirim Ahmet Yesevi de, Tebessüm Sultan da, hatta Molla Celaleddin de böyle yapıyorlardı. Bizim dergahta ise Tapduk Sultan'ım her ne söylerse, adaşım Gûyende onu şiire dönüştürüyordu. Tapduk Sultan'ım istese sözlerini kendisi de şiir biçiminde söyler, Yunus-ı Gûyende'yi aradan çıkarırdı; ama bu yola hiç gitmemişti. O, söze ruh veriyor, adaşım da kalıp biçiyordu. Böylece zahir ile batın, dış ile iç, mücerret ile müşahhas arasında bir akış başlıyor, birinin aşk ile söylediğini diğeri ilim vasıtasıyla surete büründürüyor, birinin gönlünden çıkana öteki aklıyla şekil veriyordu. Bazen gönülden taşıp gelenleri ifade için aklın yaya kaldığını hissetmiyor değildim. Öyle zamanlarda "Tapduk Sultan'ım şiiri kendisi söylese hem suret, hem mana gönülden çıkmış olurdu," diye düşünüyor ve içimde onun yerine dizeler diziyor, bunları adaşım Gûyende'nin söylediği kuru mısralara nispetle çok daha zengin ve coşkulu buluyordum. Hayır hayır, bu çabam, "Kuzguna yavrusu şahin görünür!" darbımeselini haklı çıkaracak bir övünme değil. Defalarca kendimi sınadım, Tapduk Sultan'ım sohbetlerinde her ne anlatsa gönlümde o meseleye dair birkaç mısra birikiyor, onun anlattıkları benim iç lisanımda coşkulu bir şiir kalıbına bürünüveriyor. Mesela o coşsa, kabarsa ve halden hale girdiğini, bir an ağladığını, hemen ardından şad olduğunu söylese, ben buna tıpkı üstadım Molla Celaleddin ile yaptığımız gibi kafiye düşürüyor; "Hak bir gönül verdi bana, ha demeden hayran olur / Bir dem gelir şadan olur, bir dem gelir giryân olur" diye gönül nakşı biçiyordum. Üstelik o hali ben de yaşıyor, kendimi renkten renge boyanır buluyordum. Hani bir dem sanasın kış gibi, bir zemheri olmuş gibi. .. Öyle haller oluyordu ki mescitlere varıp yerlere yüz sürmek ile kiliseler dolaşıp İncil okuyan ruhbanlığa soyunmak arasında fark kalmıyordu. Sanki İsa gibi ölmüşleri diri kılacak da ben, kibir evine girip Firavun veya Haman olacak da ben... Öyle bir hayranlık, öyle bir sarhoşluk!.. Sanki esrar içmiş de hayalleniyorum; sanki dimağım mest oluyor da düşlere dalıyorum. O anda kendim olmaktan çıkıyor, yükseliyor, yükseliyorum. Bunu söylememem lazım, biliyorum ama öyle zamanlarda bende konuşan ben olmuyorum, sözlerim şiire dönerken, ruhum meleklere karışırken ben

benden kurtuluyor, geri dönmeyi istemediğim bir yere varıyorum. İçinde Sitare'nin de, İsmail'in de, hatta bazen Adı güzel Muhammed'in de olduğu bir yer. Hani Abakay Derviş'in duyduğu ve Molla Celaleddin'e söyleme küstahlığında bulunduğum sözler gibi. Tapduk Sultan'ım yıllar sonra buna, "Makamın hayrete vardı Aslanlı yadigarı!" açıklamasını getirmişti. Ben de hayret makamının dervişlik yolunda zirve sayıldığını düşünüp mahcup olmuştum.

ÇELEBİ FARUK

bozkırın gülümsemesi - Horasan erenleri - hazinenin kilidi

Ben bu yolu bilmez idim
Aşk gönlüme düştü gider
Aşk elinden dertli yürek
Kaynayuban taştı gider

Gök kubbeye hangi sıkıntı gelmiş de sonu feraha ermemiş; o yıl bozkır kederlerden sıyrılıp iki sevinci birlikte yaşadı. ilkin, birkaç yıldır yağan bereketli yağmurlar sayesinde toprak coştu ve zenginlik her yanı kuşattı. Sonra da her yanda irşat vazifesi yapan gönül erleri, dervişler, ahiler, bacılar çoğalıp teselli ile birlikte hayata çekidüzen verdiler. Çok şükür Çekikgöz'ün çoğu İslam ile tanıştılar; düşmanlıklar ve şiddet azaldı. Türklerle Bizans arasında yapılan son savaşı Türkler kazandı. Türk boylarından birkaçı daha istiklallerini ilan edip beylikler kurdular. Eşkıyanın sayıları azaldı; emniyet ve huzur yayılmaya, velhasıl bozkırda hayat ırmağı tabii yatağında akmaya başladı. Yolculuklar, haberleşmeler ve insani münasebetler emniyet buldu. Bozkır insanı gülümsemeyi hatırladı.

Eylül rüzgarları bahçedeki ağaçların yapraklarını dökmeye devam ediyordu. Pencerelerden gün ışığıyla birlikte hüzünlerin de çekilip gittiği saatlerde, dergahımıza Horasan erenlerinden tam kırk pir geldi. Hepsinin elinde elvan elvan sancaklar, başlarında rengarenk serpuşlar, destarlar, dolamalar, sarıklar vardı. Tapduk Sultan'ıma haber verdiler, pek sevindi, yerinde duramaz oldu. Meğer bunlar ile evvelden tanışıklık edermiş. Kadim dost imişler. Kalbî tanışıklıkların dostluklarıyla birbirlerine bağlanmışlar. İçlerinden yeşil sancaklı bir alp eren yanıma geldi. Çevremi dolanarak her cepheden yüzüme dikkatle baktı. “Emredin ki yapayım!” dedim. “Hiç!”

dedi. Yanından ayrılıp hizmete koştum. Onlar acı yavan, kuru soğan, birkaç lokma yerken meydancı derviş kandilleri çifter çifter uyandırdı. Biraz sonra seksen kişilik bir cehrî zikir başlayacaktı. Dervişler ilk kez bu kadar ayağı ayak üstünde görecekti. Gûyende her zamanki gibi yine bendirini eline almış, zikre ahenk vermek üzere hazırlık yapıyor. Namaz duası bitip halka tamam olduğunda, benim de içim içime sığmıyordu. Gönlümden geçenleri dilimden birisi almazsa çatlayacağımı zannedecek kadar coşup kabarıyordum.

Horasan erenlerinden bir sultan, ezel bezminde sevgiliyle göz göze gelişi öyle bir tasvir etti ki... Allaaah!... İllallaaaah!.. Herkesin kulaklarından giren her kelime gözlerinden yaş olarak çıkıyordu. Naralananlar, hıçkıranlar, höykürenler, ayılanlar, bayılanlar... Tapduk Sultan'ımın gözünden yaş süzüldüğünü ilk o vakit gördüm. O güne kadar âmâlar ağlamaz, ağlasalar da gözlerinden yaş gelmez zannederdim. Sonra bir başkası, siyah serpuşlu al sancaklı bir sultan, Yesevi hikmetlerinden iki kıta okuyup öyle bir şerh eyledi ki mecliste bulunan herkes hayret makamına yükseldi zannedilirdi. Bir sarhoşluk hali ki herkesi kaplıyor, bir mestlik ki her dimağı kuşatıyordu. İşte ne olduysa o sırada olmaya başladı. Tapduk Sultan'ım cezbelenip ayağa kalktı. İçimde bir tazyik, bir daralma, "Ya ben öleyim mi söylemeyince?!." diye titriyordum. Kırklar meclisinde kırk birinci gibiydim. Saat dolmuş, hayatımı değiştirecek bir şeyler olacağını hissettirmişti. Tapduk Sultan'ım ellerini göğe açarak yüksek sesle "Ya Hay!" ism-i celalini çekiyordu. Bütün dervişler onunla birlikte tekrara başladılar. Böyle durumlarda Gûyende'nin bir nutuk veya nefes okuması âdet olmuştu. Fakat Gûyende hiç oralı değildi. Tapduk Sultan'ım elleriyle onu aradı, buluşunca da fısıldadı:

"Yunus, söyle!"

Gûyende önce işitmemiş gibi yaptı. Sonra başını yere eğdi ve birkaç kez yutkundu. Tapduk Sultan'ım kulakları ondan yanaydı ama beklediği ses gelmiyordu. Bu sefer kelimeler daha gür çıktı:

"Yunus şavkımız var, sohbet eyle, işitelim."

Gûyende yine yutkundu. Bir şeyler söylemek ister gibiydi ama sanki gelen pirlerden heyecana kapılmıştı. Sesi çıkar gibi oldu ama sustu. Tapduk Sultan'ım o sırada bana mı yöneldi, ben mi öyle hissettim, şüpheye düştüm. Her bir cümle içimi yaktı:

“Haydi Yunus, vakit tamam oldu, o hazinenin kilidini açtık, nasibini alıverdin, sen söyle! Bu mecliste sohbeti sen eyle. Hünkar varlığının nefesi yerine gelsin.”

Titreyişim, olacakların heyecanındandı. Duraksamamalıydım. Ama ne söyleyeceğimi, hangisinden başlayacağımı ben bilemezdim. Şaşırırsam meclisin esansını bozar, herkesi kendime güldürürdüm. O yüzden vaktiyle odun taşıdığım zamanlarda düşürdüğümüz kafiyelerden başladım. Gözlerimi yüzüne kilitledim ve rehberliğini istedim: “Yaaaar!.. Yüreğim yar! Gör ki neler var... Bu halk içinde bize güler var...”

Başıyla tasdik edercesine verdiği cevap hiç tereddüde mahal bırakmıyordu:

“Ko gülen gülsün... Dost bizim olsun...»

O ki benim mürşidimdi, bana emrettiğini elbette can baş üzre yapardım ama bu cevap ile icazetimi alınca içim daha da rahatladı. Birden gönlümün açıldığını hissettim. Sanki bir el gönlümü yarmıştı da içindeki bütün sıkıntılı şeyleri dışarı atıp yeniden kapatmıştı. Gözlerimden perdeler kalktı, bir denize daldım, bir nur denizine. Coşkuyla derinlerine indiğim, indikçe nefesimin genişlediği, bırakınız boğulmayı kendimi idrak ettiğim bir denizdi o. Ne olduğunu bilmedim. Ne kadar zaman geçtiğini bilmedim. Uzayıp giden zikri bilmedim; zikir boyunca ağzımdan inci ve cevherler çıktığını da bilmedim. Neden sonra kendime geldim, ne vakit söylemeye başladığımı unutmuşken kendi sesimi duydum.

Zikir sona ermişti. Durmadan söylemişim, dinlenmeden söylemişim. Abakay’ın daha sonra anlattığına göre ilahi hakikatlerin sırlarından, inceliklerinden öyle sohbetler eylemiş, öyle şiirler irat etmişim ki, işitenler kendilerinden geçmiş, mest ve hayran kalmışlar. O gece ulu divan olduğunu, kırklar meclisi kurulduğunu ertesi gün kendime geldiğim vakit anladım. Çünkü çok şiirler okumuş, çok sır söylemiş ve sözlerimin cezbesiyle bayılmışım. Abakay’ın dediğine göre eğer bayılmasam herhalde işin sonu Hallac Hüseyin Mansur’un “Ene’l-Hakk”ına varacakmış. Söylediklerimi adaşım Gûyende zapt edip yazmış. Bana okurken “Ne güzel nefesler bunlar Emrem Yunus!” dedi. Söylediklerimi ben dahi beğendim.

Dergahtaki herkes beni tebrik etti elbette. Dedikodumu yapanlar bile artık samimi iltifatlar ediyorlardı. Horasan’dan gelen erenler erken ayrılacaklarmış, Tapduk Sultan’ım beni onlara takdim etti. Hepsi bana dua buyurdular, hepsi nefesimin güzelliğine güç gelmesi için temennilerini

bildirdiler. Şiir vadisinde kırkların duasını almış oldum. Çok bahtiyar bir gece ve gündüz idi. İçim kabarıp taşıyordu. Bu derece iltifatı taşıyamayabilirdim.

Neyse ki misafirlerimiz ayağa kalkıp gitmek istediler. Tapduk Sultan'ımın koluna girdim, bahçe kapısına kadar onları uğurlamak üzere ilerledik. O sırada Tapduk Sultan'ım kulağıma fısıldadı: "Gelen Faruk Çelebi'm mi?'' Etrafıma bakındım. Kimseyi göremedim. Tam, "Kimse gelmedi sultanım!" demek üzereyken uzakta, yolun kıvrıldığı yerde, ağaçların ardından atıyla Faruk Çelebi göründü.

"Evet efendimiz, Faruk Çelebi geliyor!"

"İyi o halde, misafirlerimize yol harçlığı verelim!" Misafirler Tapduk Sultan'ımı duymamışlardı. Hatta dervişler içinde benden başka kimse de duymamıştı. Fakat olup bitenlere bakınca sanki iki yüz metre uzakta, atının sırtında Faruk Çelebi duymuş gibiydi. Çünkü bahçeye girince atının terkisinden bir heybeyi doğruca Tapduk Sultan'a uzattı. O da içinde ne olduğunu biliyor gibi kırk misafirden her birine ayrı bir kese ikram etti. İçinde muhtemelen altın veya bisiti olan keselerdi bunlar. Fakat merak edip Çelebi Faruk'a sordum. "Altın değil akçedir!" dedi, sonra da hiç şaşırmamış gibi ilave etti:

"Fakat ben heybenin içine yalnızca on bir torba koymuştum!"

O sırada bu keselerden her birinin kırklar eliyle farklı memleketlere gittiğini, farklı fakirlere dağıtıldığını seyrettim. Gözümden perdelerin kalktığı andı. Artık kendime hakim olamaz durumdaydım. İçim ürperiyor, kalbim çarpıyor, dizlerim titriyordu. Dağıtan elleri dualarla uğurladığımız sırada Tapduk Sultan'ımın üzerine bir mahzunluk çöktüğünü hissettim. Elimi tuttu. Sıktı, sıktı. .. Bunu neden yaptığını kestiremedim. Çelebi Faruk'a döndü: "Çelebim, bu seferki geliş neredendir?"

"Tekürün vilayetinden Konya, oradan Kayseri, sonra Nevşehir'dir efendimiz."

"Mevlana Hüdavendigar'a halef kim olmuştur?"

"Veled Çelebi sultanımızdır efendimiz."

Mevlana Hazretleri'nin sohbeti açılınca, hayali gözümün önüne geldi. Yıllar önceki görüşmeyi hatırladım. O gün ayrılırken Çelebi Faruk ile neler konuştuğunu, onun kulağına neler fısıldadığını yeniden merak ettim. Daha

bu düşünce benim aklıma gelir gelmez Tapduk Sultan'ım elimi bir kat daha sıktı ve sordu:

"Çelebi'm! Hüdavendigar kardeşim şu bizim Yunus derviş hakkında ne demişti?"

O anda kimse benim yerimde olmak istemezdi sanırım. Kalbime sığmayan kanım damarlarımı patlatacak gibiydi. Bütün bedenim zangır zangır titremeye başladı. Yıllardır Çelebi Faruk'u her gördüğümde bu soruyu sormak istemiş, her defasında alacağım cevaptan ürkerek vazgeçmiştim. Şimdi bu soruyu benim yerime Tapduk Sultan'ım sormuştu. Dünya bir anda Çelebi Faruk'un iki dudağından ibaretmiş gibi oldu. Dizlerim hala titriyor, kalbim yine çarpıyordu. Bütün dikkatimle ağzından çıkacak cümleyi duymak için hazırlandım. Çelebi Faruk birkaç adım daha yaklaştı. Kuyunun başında üçümüz karşılıklı durduk. Zaman geçmek bilmiyor gibiydi. Çelebi ağzını tam açmıştı ki kapıda bir ses işittik. Az evvel uğurladığımız erenlerden birisi geri dönmüştü. Yüzüme dün akşam dikkatle bakan pir idi bu. Yanıma kadar geldi. Bir şey unutmuş olabileceğini düşündüm, ama hayır o yine dikkatle yüzüme bakıyordu ve bakışı yüreğimi deler gibiydi.

"Hatırladım," dedi. Neyi hatırladığını bilmeden şaşkın bakakaldık Bereket versin fazla beklemedi: "Seni kime benzettiğimi hatırladım. Akşamdan beri bunu düşünüyordum." Her şey üst üste yığılıyor, her merak bir öncekinden baskın çıkıyordu. Ben Mevlana Celaleddin'in ne dediğini merak ederken bu yeşil sancaklı alp eren hepimiz birden meraklandırmıştı. Tapduk Sultan'ım fazla sabredemedi:

"O ki Bizim Yunus'tur. Kime benzetirsen ahi?"

"Genç iken birlikte çok yerler dolaştık Yesevi ocağından beraber çıktıydık yola. Şimdi neredededir, hangi ildedir, sağ mıdır, sağlıkta mıdır bilmem. Lakin Yunus Derviş'i görünce birden onu görmüş gibi oldum. Adı Taybuga idi."

Heyecanım daha da arttı. Dedemden bahsediyordu. Mevlana Hünkar'ın ne dediğini öğrenmeden, devreye dedem girmişti. Babam Kaysar Alp'ten adını duyup hikayelerini dinlediğim dedem... Zihnimde her şey birbirine karıştı. Bir anın içine bunca hadise sığabiliyordu demek: On bir iken kırk olan keseler, kırk ülkede kırkar fakirin hayali, Mevlana'nın merak ettiğim sözleri, dedeme benzemenin sevinci... Kuyunun başında bir anlık duraksama oldu. Tapduk Sultan'ım bir sır gibi anlattı:

"Hatırımdadır Yunus! Bütün erenler onu tanıyordu. Çünkü o Yesevi alp erenlerinin her birerini Rum illerinde bir yerlere münasip görüp yerleştiren

ahi çelebimizdi. Onların bulundukları yerde tutunmalarını izlemiş, Yesevi yolunu açarken karşılaştıkları engelleri bertaraf etmek için çırpınmış, velhasıl yıllar yılı o yurt senin bu memleket benim gezip durmuştu. Taybuga, bir gün senin de bu eşiğe geleceğini bana kırk yıl evvel söylemişti Yunus. O yüzden sen bu eşikte 'Bizim Yunus' oldun."

Dedemi hayal etmeye çalıştım. Bizim sülalede oğullarla babaların ayrılık kaderleri onunla başlıyordu. Babam onu yeterince göremediğinden yakınırdı. Ben de babamla yeterince vakit geçirememiştim. Yavrucağım, İsmail'imin de kaderi bize benzemişti. İnşallah o beni unutmamıştır ve inşallah aynı hasreti duyuyordur. Daha önce beni babama benzettiklerinde bundan gurur duymuştum, şimdi dedeme benzediğim için de göğsüm kabardı. Düşünmeden edemedim; acaba İsmail'im de bana benziyor muydu? Üç kuşak benzediğine göre dördüncü kuşak da benziyor olmalıydı. O halde onun da yüzü değirmiydi. Bencileyin acaba burnunda bir kemer oluşmuş muydu? Buğday tenli olduğu kesindi de acaba kirpikleri de gür mü idi? Annesinden aldığı beni, kaşının ucunda kim bilir yüzüne ne kadar yakışmıştır.

Neden sonra Çelebi Faruk ile göz göze geldik ve ikimiz birlikte Tapduk Sultan'ıma baktık. O sırada aklımda İsmail vardı ve dudaklarıyla kalbimin arasında kelimeler uçuştu. Benden ona doğru giden iki kelimeydi... İki zağlı hançer gibi kalbimi yakan iki kelime... Alev topu olup ciğerimden çevreye yayılan iki kelime:

"İsmail!.. Oğlummm!.. "

Çelebi Faruk'un Tapduk Sultan'a söylediği ise bir cümle idi. Benim kelimelerimi havada karşılayıp söndüren bir cümle. Mevlana'nın cümlesi. Yıllar yılı içimde merakla taşıdığım bir heyecanın cevabı. Utanacağımı düşündüğüm bir eksikli cümle. Tapduk Sultan'ımın tam karşısına geçip söyledi:

"Dedi ki Efendimiz..."

"Söyle Çelebim! Aynen Mevlana Hünkar kardeşimizin kelimeleriyle söyle"

"Sûfîlik yolunda hangi makama erişmişsem, şu Türkmen kocası Yunus'un ayak izini orada gördüm."

Damarlarımdan canımın çekildiğini hissettim. Zihnimi Abakay Derviş'in çığlığı yalayıp geçti:

"Kuyuya düştüüüü!"

BAYBARS

99 günlük çile -şiir sarhoşluğu - sırların açığa çıkması - Tapduk Sultan'ın asası - gökyüzünde akıp giden bir igsinin peşinde - sefer ve arayış - bozkır oldu çimen çayır - yeniden Sarıcaköy

Benim adım dertli dolap
Suyum akar yalap yalap
Böyle emreylemiş Çalap
Derdim vardır inilerim

Beni kuyudan çıkardıklarında baygınmışım Molla Kasım. Her yanımdan sular damlıyormuş. Ben onca yıl odun taşıyıp dergâha sakalık yaptıktan sonra, -Allah'ın işi- kör kuyuya su yürümüş meğer. Yatakta tam 99 gün kaldım. Bütün bahar günlerini zatürree ile mücadele ederek ve her gün Allah'ın adlarından birini kendime vird edinerek geçirdim. Beş vakit namazımda, teheccüdümde "İlahi, gider benden benliği ve doldur içime Sen'liği!" diye yakardım. Bir tür inziva gibiydi, kendimi dinledim, hayatı ve derviş kardeşlerimi izledim. Abakay Derviş'in şurup ve merhemleri haricinde her gün sadeyağ sürülmüş bir dilim ekmek ve dokuz zeytin ile yaşadım. Elbette başucumda bir testi su her zaman hazır oldu. Zayıflamış, arıklaşmıştım. Gücüm yerine geldiğinde, artık dünyanın içimden çekilip gittiğini, dünyalık kaygı ve endişelerden tamamen vareste olduğumu fark ettim. Hak'tan inen şerbeti içmiş, kudret denizini geçmiştim. Bir defasında öyle olmuştum ki varlığımla yokluğum arasında, vücudumla namevcut olma arasında renkten renge giren hislerle doldum. Bir dem vücut şehrine giresim, bir dem içindeki Sultan'ı göresim geliyordu. Erenlerin sohbeti marifeti arttırmış, cahiller sohbetten sürülmüş gibiydi. Leyla ile Mecnun da ben oldum, Rahman'a şeyda da ben oldum; Leyla yüzünü görmeye Mecnun ne ise, Mevla yüzünü görmeye ben o oldum. İçim temizlenmiş, kalbim yıkanmış gibiydi. Tapduk Sultan'ımın "Yarın yürüyebileceksin artık

Yunus!” dediği gün bu sözün ne anlama geldiğini çok iyi anlamış ama anlamazdan gelmiştim. Sonra da Allah’a yalvardım:

“Yüce Tanrı’m, görklü Tanrı’m! Sana yöneldim, sana sığındım, aşkın beni benden aldı, gece ve gündüz yandırdı. Artık ne varlığa sevinirim, ne yokluğa yerinirim, varsa yoksa, aşkın ile avunurum. Yüce Tanrı’m, görklü Tanrı’m! Aşkın nefsimi öldürdü, gönlümü aşk denizine daldırdı, beni tecelliyle doldurdu. Artık beni öldürseler, külüm göğe savursalar, yine derim, bana Sen’i gerek Sen’i! Yüce Tanrım, görklü Tanrı’m, bana Sen’i gerek Sen’i!”

“Söyle Yunus’um söyle!”

Geri döndüm. Tapduk Sultan’ım beni dinlermiş. Utandım, başımı yere eğdim. Devam etti:

“Söyle Yunus’um, durma, söyle. Dağlara söyle, taşlara söyle; kurtlara söyle, kuşlara söyle. Akıllara söyle, kalplere söyle. Senin nasibin sevgiden yana olsun, sevgiyi söyle. Her ne ki sana gerekir, başkalarına da söyle. Söylemek için yol ara, iz belle, söyle. Senin kalbinde olanı halka aç da söyle, aynandan güzellikleri eşyaya yansıt da söyle. Söylemek için diyardan diyara dolaş, en ücra yurtlara ulaş da söyle. Söyle Yunus’um söyle!”

Haddimi bilmek, söyleme yükünü üzerimden atmak için mazeret gösterdim:

“Efendim, Yunus kulunuz bir aşk bezirganı, sermaye canı. .. ”

“Bahadır gördüm Yunus, cana kıyanı...”

“Efendim, bahadır ki can terkin urur.”

“Korkma Yunus!.. Kılıç mı keser himmet giyeni!.. ” “Söylemek varlık iddiasında bulunmaktır efendim, ben varlığımı yok etme, varımdan geçme emelindeyim. Ben kendimi bilme, Rabb’i kendimle bilme emelindeyim.”

“Sen sırlara vakıf oldun Yunus, himmet aldın. Abdallara sofra kurdun, miktarını bildin. O bilgi Rab bilgisidir. İşte şimdi onu söyle! İslam ahlakını anlatarak söyle, her söylediğinin içine insan sevgisini katarak söyle.”

Sustum. Tapduk Sultan’ımın sözlerindeki manayı geç kavramıştım. O bana, “Söyle!” derken bir temenni gibi

değil de bir emir gibi buyuruyordu. Ağzımı açtım ve söyledim. Söyleyen ben değilmişim gibi söyledim. Düşündüğümü değil, hissettiğimi söyledim. “Aşkın aldı benden beni / Bana Sen’i gerek Sen’i / Ben yanarım dün ü günü

/ Bana Sen'i gerek Sen'i // Ne varlığa sevinirim / Ne yokluğa yerinirim / Aşkın ile avunurum / Bana Sen'i gerek Sen'i // Cennet, cennet dedikleri / Birkaç köşkle birkaç huri / İsteyene ver Sen anı / Bana Sen'i gerek Sen'i"

Tapduk Sultan'ım gerisini söyletmeden eliyle ağzımı kapadı:

"Yunus evladım!.. Benliği gider aradan, 'ben' deme. Bu halk sendeki tecelliye tahammül edemez, bu kadar sırrı kaldıramaz. Sen halka kendini anlatma, halka kendilerini anlat."

Birden içime bir ateş düştü. Halka halkı anlatmak için halka karışmak gerekirdi. "Yarın yürüyebileceksin!" demesini anlamazdan gelsem de o ısrarcı davranıyordu: "Canlar canını bulmuşken, canımı yağma kılmışken, sefer mi verirsiniz sultanım!? Benden bıkılmış mıdır?" "Haşa, Yunus'um, has evladım! illa ki burada duramazsın artık. Bir posta iki aslan sığmaz. Bir aynaya iki suret, bir Kabe'ye iki İlah olmaz. Sen gönül Kabe'ni başka yerde kur. Bundan gayrı sen artık 'Şeyh Yunus,' oldun. Mürşid-i kamiller halkı irşat etmek gerek. Sen bilmez idin, hamlığın vardı, kapımıza gelmiştin. Burada buldun ve piştin. Şimdi olma, oluşta yanma vaktidir. Hani 'bilmek-bulmak-olmak' vardır demiştim. Sen burada kendini bildin. Bununla yetinmedin, Hakk'ı buldun... Şimdi git ki olasın. Yolcu sensin. Yol gönüldür. Gitmek dergâhımızdan değil, kendi benliğindendir. Kendine benliksiz gelesiye kadar gitmek gerektir. Bildin ki hakikati anladın; buldun ki O'nu gördün, şimdi ol ki ikilikten kurtul. Sonrası gönüller avlama zamanıdır. Tut ki, kol alışkın asil doğanı gönüller avlamaya gönderiyorum. O doğan ki hangi gönül kuşuna hamle etse o kuş saadet bulacak, hangi Kâbe'ye yönelse oraya melekler inecek; hangi insana uğrasa yaratılışının gereğini idrak ile varlığını anlayacak, kendinden haberdar olacak. İşte bunun için şimdi şu igsiyi atıyorum, gittiği yere gider, orada vatan tutar, onunla birlikte kök salar, gönüllere Kâbe inşa edersin."

Bütün gece ağladım. Şeyhim bana sefer vermişti. Zannederim bu seferde ayaklarımdan ziyade kalbimin yürümesini, ilerlemesini, yükselmesini istiyordu. O halde seferimin maddi bir yolculuk değil, manevi bir yükseliş olması gerekiyordu. Nefis menzillerinden başlayıp Arş ufkuna kadar sürmesi beklenirdi. Yollarda ve menzillerde Allah'ın isim ve sıfatlarının tecellileriyle dolmak arzulanır, son merhalede Allah'a varılıp orada yok olmak hedeflenirdi. Çokluk içinde "Bir"lik, böyle sağlanırdı. Sitare'nin heybesi, Allah'a giden yol için gerekti. Leyla'dan geçme Mevla'yı bulma faslında... Sitare'min, Elif'imin içimde hazine bildiğim aşkına yaslanarak... Dört kitabın manasını bir Elif'te okumak için...

Tapduk Sultan'ımın ocaktan alarak ucundaki koru söndürüp attığı kuru söğüt dalının -ki bir zamanlar asa olarak kullandığım hatırlıyordum- gökyüzünde cılız kıvılcımlar saçarak kaybolduğu geceden itibaren tam on dört ay Konya, Antep, Halep, Engürü, dolaşıp durdum. Her gittiğim yerde dilimde zikir gibi "Acep değil gider ise / Sureti terk ider ise // Yanlış yalan gıybet değil / Dosttan haber aldı gider" diye teselli bulmaya çalışıyordum. Nice vakit gözüme Tapduk Sultan'ımdan gayrı nesne görünmemiş, yüzüme gayrı bakışlar tesir etmemişti. Gitgide bağrımın başı büyüdü, aka gelen gözümün yaşı aka gitti.

Konya'da eğleştim bir vakit. Şems ile Mevlana makamlarında kendimi dinledim. Şehrin kenaresinde, Fakih Ahmet'in inziva kulübesinde bir gece halvet olduk. Bahaeddin Veled'den fıkıh ilmi tahsil etmiş, Mevlana'dan feyizler almış bir yiğit adamdı o. Meğer iki ay evvel kendisine bir hal gelmiş, kitabı elinden atmış, başını alıp şehirden çıkıp bu kulübede yaşar olmuş. Konya halkı, onun delirdiğini söylüyorlardı. Oysa ben onu hayret ve kudret denizlerine dalmış, marifet şarabından içip Veysel Karani sırrına ermiş şanlı şerefli bir yiğit olarak buldum.

Ondan izin alıp yola döküldüğümde Hicaz kervanına karşı geldim. Kabe'ye gidiyordu. Zihnim Mevlana ile söyleştiğimiz günleri hatırladı. Sormuştu; "Derviş Yunus, asıl Kabe taştan topraktan yapılan ev midir, yoksa Hak bünyadı olan bir velinin kalbi mi?" Anladım ki Tapduk Sultan'ım, Mevlana ile aynı dili konuşuyordu. Kabe, evet, taştan, topraktandı, ama ya Kainatın Efendisi olan Resul? Alem onun yüzü suyuna yaratılmış, Allah "Sen olmasaydın, sen olmasaydın ya Muhammed, kainatı yaratmazdım!" buyurmuştu. Bunu düşündüğüm sırada, içimde bir dalgalanma oldu. Sanki damarlarımdaki kan bir anda boşaldı ve yeniden doldu. O'nun güzelliğinin bütün güzelliklerden, O'nun kokusunun bütün kokulardan, O'nun özleminin bütün özleyişlerden üstün olduğunu idrak ettim. Kokusunu hissetmek, güzelliğini seyretmek, özlemini teskin etmek için yüzümü Kıble'ye çevirdim. Gözlerimi yumdum. Zihnimi kalbime bağladım. İçimde bir ses, kendi sesim, nefsimin sesi, ruhumun ahengi bir bütün olup fısıldaşmaya başladı: "Arayı, arayı bulsam izini, izinin tozuna sürsem yüzümü, Hak nasip eylese görsem yüzünü, ya Muhammed canım arzular seni". Kervanın çıngırakları kulağımda gitgide uzaklaşırken ben de yollardaydım. Bir mübarek sefer olmuş gidiyordum. Hem gidiyor, hem kendimi seyrediyordum. Kabe yollarında kumlara battığımı görüyordum. Böyle ne kadar yürüdüm, bilmiyorum. Kendimi hatırladığımda bütün arzuladıklarımı

düşümde görmüş olarak uyandım. Canımın arzuladığı Sevgili'nin hûb cemalini sanki düşte seyretmiş, hasret gidermiştim. Kayseri'ye uzanan yolun geri kalan kısmını nasıl aştığımı, nerelerden geçtiğimi bilmiyorum. Bildiğim, o andan itibaren her şeyin birden güzelleşmiş olduğuydu. Meğer 99 gün boyunca tabiatı ve tabiatın zikrini ne kadar özlemişim. Son birkaç yıldır toprak verimliydi ama bu can bu bedene gireli, bozkır böyle bir bahar yaşamamıştı. Toprak coşmuş, tabiat bereketini sunmuştu. İlk defa gülümseyen insanlara rastlıyordum. Konya'dan sonra igsinin gökte savrulduğu istikamete ilerledim, Karamanoğlu diyarına. Mehmet Bey altı yıl evvel Türkçeyi resmi dil ilan etmiş. Çarşıda pazarda, dergahta bargahta, handa ve sarayda Türkçe konuşulmasından bahtiyarlık duydum. Bazı gençler burada beni meczup belleyip söz attılar:

“Derviş! Nerden gelirsin; yabancı mısın, yalancı mısın?”

“Bedenime bildik, özüme yabancıyım.”

“Sen yalancısın besbelli! Kimi arıyorsun?”

“Tapduk Sultan'ımın igsisini aranın.”

“İşte bak sen yalancısın! Kim bir igsi arar ki?”

“Hak izin verir, ben aranın!”

“Nasıl bir şey senin aradığın? Tarif et de biz sana bir tane verelim.”

“Bildiğiniz igsi işte; bir asa kadar söğüt dalı. Lakin aslını ve hakikatini bilmem. Onu neden aradığımı da bilmem!..” “Derviş sen bizimle eğlenir misin?”

“Yoo! Ne diye eğleneyim, aradığımı söylerim!”

“Adın ne senin derviş?”

“Kim oluruz ki ad verip ün çağıralım; biz sadece ararız.” “Yürü var git derviş, arayan bulur, arayan bulur!..” “Gideyim! İnşallah sözünüz dua yerine geçer!”

* * *

Antep'te Yahşı Ahi hanesinde misafir oldum, çok sohbetler ettik. Ferman ile değil, derman ile hüküm yürüten bir sultan idi. Bozkırda haramların değil,

helallerin izini süren sayısız fetaları, yiğitleri vardı; her biri ayrı bir Baybars.

Kayseri'ye vardığımda, şehir halkı Mısır Sultanı Baybars'ın Çekikgöz'e hücumunun sona erdiği haberine üzülmekteydi. Kayseri'yi, İsmail'i aradığım zamanlardaki şehirden çok farklı buldum. Büyümüş, güzelleşmiş, harabe yüzü tamirden geçmiş, imar edilmiş, güzelleşmişti. Çekikgöz'ün Konya'daki işbirlikçisi Muinüddin Pervane'yi katlettikleri zamandan itibaren, buraya biraz huzur yayılmış gibiydi. Zaten Oğuz boylarının ve Türkmen oymaklarının beylik adı altında istiklallerini ilan etmeye başlamaları da o yıldan sonra hızlanmıştı. Bunlara yeni ilave olan Hamidoğulları ve Eşrefoğulları'nın yurtlarından geçerken içim içime sığmadı. Her ikisinde de sağlam birer teşkilat yapısı gözledim. Öyle üçer yıllık beylikler gibi değil de sanki yıllar yılı payidar olmuş bir devlet gibi yönetiliyorlardı. Kayseri'de, Sivas'ta, Konya'da, Tokat ve Amasya'da imar faaliyetlerinin ilerlediğini duyuyor ve seviniyordum. Çekikgöz zulmünden ve zorba ağalar elinde inlemekten kurtulup azıcık nefes alan şehirlerde, kasabalarda camiler, medreseler, imarethaneler, hastaneler, kervansaraylar, çeşmeler, sebiller, hanlar ve hamamlar, köprüler her yanda çil altınlar gibi serpiliyordu. Bilhassa vakıflar marifetiyle taş işçiliğinin en güzel örnekleri, medreselere bitişik olarak fakirler için aşevleri; yolcular için kervansaraylar, hastalar için darüşşifalar kurulmuştu. Geçtiğim her yerde göğsüm kabararak ilerledim. Tekkeler açıldıkça musiki ile şiir vadilerinde risaleler hazırlanmış; Çekikgöz'ün yaktığı kitaplar yeniden yazılır olmuştu. Vaktiyle Selçuklu'ya bağlı beylikler artık istiklalleriyle yurt edinmiş, sûfi'ler eğitiminden geçmekte, dağlar ile taşlar ile Mevla çağırmakta, seherlerde kuşlar ile Mevla çağırmaktaydılar. Bozkırda kargaşa bitmiş, derinlikli ve ulvi bir tefekkür dönemi başlamıştı sanki. Dervişler abdal olmuş "Ya Hû ile Mevla çağırıyorlar, onlara neredeyse su dibinde mahiler, salıralarda ahular eşlik ediyordu. Bencileyin nice derviş diller ile, kumru bülbüller ile, Hakk'ı seven kullar ile Mevla çağırıyor, bozkırın her yanında Mevla nidası ayyuka yükseliyordu;

Yıllar aktı geçti; Tapduk Sultan'ımın igsisini doğduğum yerde buldum, Sarıcaköy'de. Tam da Sitare'mi yitirdiğim yerde. Öylece dikili bir fidan gibi ayakta duruyordu. Yanmış igsi olan ucu, gökleri işaret ediyordu sanki. Yanına diz çöküp şükrettim. Yine de beni buraya getiren hatıraların içimde köpürmesine ve Tapduk Sultan'ımın neden burayı kastettiğine bir anlam veremiyordum. Burada gönüller Kabe'si inşa etmem gerektiğini söylemişti.

Dünya ile sınavım henüz bitmedi galiba, diye düşündüm. Ve sonra gözlerim yaşardı. Sitare'yi çok özlediğimi fark ettim. Yanımda olsaydı, elimi tutsaydı, çocuklarımıza aş yediriyor olsaydı. Ona Elif'im deseydim. Birlikte İbrahim'e ağlasaydık. İsmail'im sağ mıydı? Sağ ise nerelerde, ne yapıyordu şimdi? Karmakarışık duygular içindeydim. Her şeyimle Allah'a yöneldiğim bir zamanda. Sitare ve İsmail'i özleyebildiğime şükrettim.

Asayı yerinden çıkarıp öptüğümde üzerinde hala Tapduk Sultan'ımın kokusu vardı. "Onunla birlikte kök salarsın," demişti. Elimdeki igsiye baktım, kurumuş, katılaşmış bir sopaydı. Üstelik ucu kömürlenmişti. Çevremde ise sırtları boz tepeler, uzayıp giden kireçli topraklar, yola geçit vermeyen çalılar, köy yerinde yıkılmış duvarlar, terk edilmiş ahırlar ve taşı toprağını bastırmış güya bahçeler vardı. "Burada ne ağaç, ne insan kök salar!" diye geçirdim içimden. Sonra Tapduk Sultan'ımın sözlerine ve Allah'ın iradesine karşı geldiğim için kendimden utandım, söylediğime tövbe ettim. Ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkaran, öldükten sonra dirilten, dağılmış kemiklere yeniden hayat veren Allah bu kurumuş igsiye de hayat verebilirdi. Sızıp giden bahar ırmağından abdest aldım ve igsiyi Besmele ile yere diktim. İçime bir ferahlık yayıldı. Artık bütün düşüncem, harabeye dönen evimi yapmak, bu köyü yeniden şenlendirmekti. Belki Sarıcaköylüleri yeniden evlerine döndüremeyebilirdim, ama hiç olmazsa viran olan yurdu imar edecektim. Bu kadim köye belki mana katamazdım, ama hiç olmazsa maddeyi ondan esirgememeliydim. Sarıcaköy, yeniden çocuk cıvıltılarıyla, yaren sohbetleriyle, imece nöbetleri, ahi harmanları ve ezan sesleriyle hayat bulmalıydı. Bunun için önce kendimi inandırmalı, buraya Tanrı adını getirmeye çabalamalıydım. Ne ki etrafıma bakıp da harabeleri görünce içime şüpheler giriyordu. Allah'a yalvardım:

"Biz bizi terk ettiğimizde, Sen bizi terk etme İlahî!.."

III. BÖLÜM
IŞIK

ZAHİR BABA

Durak ile Marale -gezdim Urum ile Şam'ı - Oncallı Köyü'nde bir Tapduk - Niyazabad'da Avşar Baba - Zahir Baba ile sohbetler - servetten şikâyet - sır içinde sır - Demirci Taybuga - Tapduk Sultan'ın vefatı - İsmail'in hasret ateşi

Yukaru illeri kamu
Aştık elhamdülillah

Şu gördüğün Sarıcaköy'ü "Bin bir adlu bir Allah, yüz bin adlu yâ Sübhân, bir derdime bin derman sen yarı kıl yâ Rahman" duasını okuya okuya ikinci kez yeniden bina ettiğimi söylesem Molla Kasım, inanır mısın?!. Tam on bir evin kerpicini kestim, çatısını çattım. Eski malzemeden yeni ev yapmanın çok da kolay olmadığını söylemeliyim. İlk günlerde bozulmuş bağların acı yemişlerini yiyip, kurumaya yüz tutan çeşmenin suyunu içtim. Sitare'min lif lif dökülmekte olan heybesini tekrar yamadım; yıkadım.

Yıldız nakışlarının rengi bir kez daha parladı. Artık fazla kullanmaya kıyamıyordum; bir gün dağılıverecek olursa -Allah korusun- ne yapardım?!.

Sarıcaköy'e ilk uğrayan bir karabaş oldu. Ayağını tuzağa kaptırmıştı. Yarasını çamurla sardım, iyileşmesi için dua ettim. Ertesi gün koşup oynamaya başladı. Birkaç gün yanımda kaldı, çevremde dolandı. Tabiat cömertti artık. Yiyecek her ne bulursak paylaştık. Sonra kayboldu. Üçüncü günün akşamında bir dağ keçisiyle birlikte çıkageldi. Ceylana benzeyen bir yabani keçiydi. Önce onu sürüsünden ayırarak yedip getirdiğini sandım. Ama gördüm ki, böğrünün tam ortasında bir avcının ok temreni vardı ve kanaması devam ediyordu. Çam sakızı topladım, ufaladığım melengiç yaprakları ve yulaf samanlarıyla yoğurup bir yakı hazırladım. Bunu Abakay Derviş'ten öğrenmiştim. Dağ keçisi iki gün içinde sapasağlam oldu. O da karabaş gibi, bütün gün çevremde dolanıp duruyor, bir yere ayrılmıyordu.

Her ikisine’ de yol verdiğim halde, yine geri geldiler. Artık bir aile gibiydik. Karabaşa Durak, keçiye Marale adını koydum. Bir ay sonra sofram Marale’nin sütü ve Durak’ın avlayıp geldiği kuşların, tavşanların etiyle zenginleşmeye başladı. Soframa nimet gelince Halil İbrahim bereketiyle misafirler de eksik olmadı. İlk evime Sineson’dan bir ihtiyar ninecik ile torunu yerleşti. Kimi kimseleri yoktu. Ninecik bitkindi, yorgundu, hastaydı. Köyüne varacak takati yoktu. Ona hazırladığım merhemden sonra bana “Oğul sen şifacı mısın?” diye sordu.

O vakit fark ettim ki, Tapduk Sultan’ımın kapısında, Abakay Derviş’in hücresinde, Allah bana hastaları kolayca iyileştirecek eller bahşetmişti. Fatma anamızın elleri. O geceyi şükürle geçirdim. Sonraki zamanlarda hastalar kapıma akın etmeye başladı. Çok şükür, Sarıcaköy’den şifa bulmadan dönen olmadı. Bazıları köye yerleştiler. Ettiğim dualar kabul olmuştu. İkinci kez bahar geldiğinde, köyde artık sekiz hanede yaşayanlar vardı. Toprak işlenmeye, hayat güzelleşmeye başladı. Bu arada çevre köylerden hastalar, sakatlar kapımıza uğramaya devam ediyordu. Onlarla konuşup kaynaştıkça, insan bedenindeki hikmetleri keşfetmeye başladım. Ruh sağlığı ile beden sağlığı arasındaki bağları çözdüm. Abakay Derviş’ten öğrendiğim merhemleri tasnif ettim. Allah insanı yedi kalıpta ve yedi tavır üzerine yaratmıştı. Kapımıza gelen hastaları kendi tavırları içinde değerlendirince, dertlere çare bulmak kolaylaşıyor, şifa ellerimden hemencecik akıyordu. Bu yedi tavır, sanki balçıktan ruha doğru yükselen kişilik katmanları gibiydi. Önce kalıbı oluşturan tabiat vardı. Tabiat toprak demekti ve maddeyi temsil ediyordu. Bu maddeyi içten dışa nefis, kalp, ruh, sır, hafa ve nihayet ahfa adlarıyla mana halkaları kuşatıyordu. Toprak olan beden nefis ile yoğruluyor, bedenin iyilikleri kalp sayesinde nefse karşı koyuyor, ruh kalbin açtığı yolda yükseliyor, bu yükseliş bedendeki her türlü sırrın -buna hastalıklar da dahil- kapısını aralıyor, hafada sırrın sırrına erişiliyor ve nihayet ahfa ile sır çözülüyordu. Bu tavırlar için birer merhem belirlemiş ve hemen bütün hastalıklar bu yedi çeşit merhem ile sarmaya başlamıştım. Elbette bedenlerini iyileştirdiğim hastaların, ruhlarını da tedavi etmek gerekiyordu. Her bir tavır için onların gönüllerinde bir vadi açmam gerekiyordu. O vadileri de sırasıyla aşk, marifet, istiğna, tevhid, hayret, fakr ve fena olarak tespit ettim. Her tavrın merhemi -hasta olmasa da-, o vadiye yönelmekle esenlik buluyordu. Buna göre her bedenin aşka ihtiyacı oluyor, her nefis marifete yönelerek şifa buluyor, her kalbe bir istiğna makamı gerekiyor, her ruhta tevhit tecellisi zaruri oluyor, her sır hayrete düşürüyor,

her fakirlik hali gizlilik gerektiriyor ve her fakrın sonu fenaya, yani yok oluşa, belki yokluk bularak var olmaya çıkıyordu. Bunda da başarılı olmuştum. Artık insanların yüzlerine bakarak ve nabızlarını tutarak maddi ve manevi illetlerini anlayabiliyor ve her kim gelse kapımda şifaya yönlendiriyordum. Tapduk sırrı bereketliydi, saç saç bitmiyordu. İki yıl içinde gönüller avlamaya, avladığım gönüllere Kabe'ler kurmaya başlamıştım bile.

Candaroğulları, Anadolu'nun Bizans'a yakın bölgelerinde istiklallerini ilan ettikleri zamanlardı. Marale birdenbire ölüverdi. Bu bana, bir gün hareketten kalacağımı hatırlattı ve köyde bebek seslerine kuş sesleri, ezan seslerine zikir sesleri eşlik etmeye başlamışken yollara düştüm. Tapduk Sultan'ım sefer demişti madem, artık gitme zamanıydı. Durak hala yanımca beni takip ediyor ama galiba Marale'nin yok oluvermesinden çok etkilendi. Ayaklarımın dibinden hiç ayrılmıyor. Benim de bir gün kayboluvereceğimden korkuyor olsa gerek.

Garip bir derviş olarak şehirler ve insanlar arasında dolanmanın bereketi o kadar ziyadedir ki...Bazen sermest ve hayran, bazen halk içinde, halktan ayrı... Elim işte, kalbim oynaşta. Cilveler, tecelliler arasında eşyanın hikmetini o yıllarda öğrendim. Altı ayda Urum ile Şam'ı aştım, yukarı illeri kamu dolaştım. Tebriz'den Nahcivan yoluyla Gah'a gittim. Oncallı köyünde Tapduk derler erenlerden bir pir var imiş. Tapduk Sultan'ımın adına hürmeten ziyaretine vardım. Nevruz zamanlarıydı, yaz bahar aylarını orada geçirdim. Tapduk kardeşim alp erenlerden bir gönül ehli idi. Onunla pek zengin sohbetlerimiz oldu, gönül gönüle, lisan lisana mana âleminden yarenlikler ettik. Köyler dolaşıp her yana Tapduk mânisini saçtık. Şamahı, Kebele, İsmailli ve Şeki yoluyla Erzurum'a inip kışladık, çok hayırlar işledik; elhamdülillah, bahar geldi ordan da göçtük. Gezip görmenin nimeti kadar, konuşmanın ve söylemenin bereketini tattık. Nice insanlar yaşamakta şu dünyada!.. Nice aykırı saplantılara bağlanmış nice insanlar. Halep'e giden kervanda ruhunu şeytana sattığını söyleyen ve bununla iftihar eden üç kişinin sillelerini yedim mesela. Bağdat yolunda Babil harabelerinde kendilerinin Harut ile Marut'un soyundan geldiklerini söyleyip cadılık ve büyücülükle uğraşan bir kabileye misafir oldum. Çekikgöz'ün çadırları ucunda üzerine şekiller ve nakışlar çizilmiş kafatasları, obalarında da insan etiyle besledikleri köpeklerini gördüm. Onların arasında bulunmaktan Durak bile huzursuz olmuştu. Yollarda vücudu dövmeler ve yara izleriyle ürkütücü hale gelmiş askerlere rastladım, kafataslarını yüzüne maske diye

geçirmiş zavallılar arasından geçtim, acayip giysili kahinler ve sihirbazlar arasından... Keşişlerle sohbet ettim, yetmiş iki milletin elin yüzün yuduğundan bahsettik, yağı bala katar gibi sözler çattık, karşılıklı birbirimize metalar sattık En garip olanı da öldürdükleri insanların kemiklerini bedenlerine süs diye takıp takıştırmış olan şövalyeler idi. Bir büyük müfreze halinde Akdeniz'e gidiyorlardı. İçlerinden biri . üzerime atılıp torbamı karıştırırken "Derviş, bizimle paylaşacak bir kuru ekmeğin de mi yok?" dediğinde, "Size Allah'ın adını hediye edebilir, midenize değilse de gönlünüze yarar şeyler paylaşabilirim: Doğru yola gider isen, er eteğin tutar isen, bir hayır da eder isen, birine bindir, hiç az değil," tavsiyesinde bulunmuştum. Niyazabad'a giden kervanımızın muhafızı da garip bir adamdı. Okuma yazması yoktu ama çöl onu eğitmiş, bilgeler arasına katmıştı. Her dakika şiir söyleyebiliyor ve adeta kumlada konuşuyordu. Çöl geceleri onun için gizli bir kitap gibiydi. Güneş doğarken ruhunu arıtıyor, yola o arınmış ruh ile çıkıyor ve kumların neresinde çıyan yahut akrep varsa biliyordu. Toz bulutlarını yorumlayışına, ayın ve yıldızların mesajlarını anlayışına bakarak bu adamın çöl için bir nimet olduğunu düşündüm. Nerede susmak veya konuşmak, nerede yürümek veya durmak, nerede konaklamak veya göçmek gerektiğini çok iyi biliyor, eşkıyadan, haramiden, gulyabaniden ve çöl haydutlarından her kimin nerede bulunduğunu kestirebiliyordu. Bu adamın kervana muhafız değil de rehber olması gerektiğini düşündüğümü hatırlıyorum mesela. İnsan, nefis, kervanına muhafız olacaksa bu adam gibi; aşk yolcularına rehberlik edecekse yine bu adam gibi olmalıydı.' Kervandaki bütün düğünleri ve cenazeleri yönetebiliyor, herkese sözünü yumuşak bir üslupla dinletebiliyordu. Ben de seyahat ettiğim yerlerin halkına, tıpkı onun gibi sevinç ve çare, göz ve kulak olabilmeliydim. Bu yüzden karşılaştığım her hadiseden ibretler aldım, karşılaştığım her kişiye Allah adını andım. Kimisi dinledi beni, kimisi alay etti. İrşadın lezzetini tattım.

Ertesi yıl Niyazabad'da, Avşar Baba'yı ziyarete gittim. Meğer on iki yıl evvel, benim bir cahillik ile Tapduk Sultan dergahından kaçıp gittiğim yılın baharında vefat etmiş. Halifesi Zahir Baba, ehl-i dil erenlerden bir mübarek zat. Beni ilk gördüğünde, o da yıllarca önce tanıdığı birisine , benzettiğini söyledi. Özellikle kemerli burnum ve kara gözlerimdeki benzerliğin şaşırtıcı olduğunu da ilave etti. Artık birilerine benzetilmeye alışmıştım. Yine de Zahir Baba'nın beni kime benzettiğini merak ettim. Ama o sözün devamını getirmedi.

Niyazabad’da iki yıl kaldım. Zahir Baba’yla sohbet ettikçe içimin açıldığını hissediyordum. O da benim gibi Yesevi hikmetlerinin teknesinde hamur olmuştu ve Tapduk Sultan’ımın manisini onunla paylaşmak, gönlümüze sağlık sefalık ile hizmetler sunuyordu. Niyazabad çok zengin bir kasaba idi. Zahir Baba’nın müritleri ırmak yamaçlarındaki bağların ve bahçelerin mahsulleriyle ilgileniyorlar, bazıları hayvan otlatıyor, bazıları ziraat yapıyordu. Burada zenginlik, dergâhtan dışarıya yayılıyordu. O kadar ki Zahir Baba bir keresinde zenginlikten dert bile yandı:

“Yunus ahi, Allah bizi masiva ile sınıyor galiba ki, ne kadar zekât versek, sadaka dağıtsak, yolculara gariplere yardım etsek, alp erenler dergâhlarına nezir göndersek de servetimiz yine artıyor.”

“Bunun için Allah’a çok çok şükürler edelim Zahir Ahi, Allah’a çok çok şükürler edelim! Çünkü insanın hayırla uğraşırken istediğini elde etmesi büyük bir saadettir.” “Belî Yunus ahi, şükürler edelim; illa ki bunca servet dervişlerin gönüllerini çelmek, onları dünya ilgileriyle meşgul etmek için biraz azalmalı değil mi? İnsanın elindekilerle yetinmesi daha büyük bir saadet değil mi? Can huzuru ve din rahatlığı elbette fakirliktedir.”

“Öyledir, hafifletilmiş olanlar kurtulmuş olanlardır. Ben bir zaman çelebi adamlar tanımıştım; ‘Hiçbir şeye sahip ve malik değiliz; her şeyin malik ve sahibi Allah’tır,’ diyorlardı. Onların yolundan gidelim ve hafifleyelim.” “Nasıl Yunus ahi, nasıl? Hz. Peygamber ‘el-Fakru fahrî demiş, ‘Fakirliğim övüncümdür,’ buyurmuşken bizim bunca zenginliğin hakkını vermemiz nasıl olacak. Korkuyorum, acaba Allah bizi zenginlik ile mi sınıyor?”

“Öyle de olabilir. Peki öyle olsa sen ne isterdin!?” “Bunca zenginliğin azalmasını!”

“O halde var Allah’ın verdiği nimete şükürde kusurlu davran, bir müddet nankörlük yoluna git. Varlığın çabucak azalır, fakirleşiverirsin.”

“İyi de Yunus ahi, ben Bir olan ve kudreti her şeyi kuşatan Allah’a nasıl nankörlük eder, nasıl şükrümden kalabilirim ki? Şükre alışmışım bir kez, nasıl olur da şükretmeyebilirim?!”

“Şükrü bırakamıyorsan şefkati arttır o halde; yardımı çoğalt.”

“İşte bunu yapabilir, yarından tezi yok elimde her ne var ise, şükür için dağıtabilirim.”

Ertesi gün dediğini yaptı. Dergahta ihtiyaçtan ziyade her ne var ise kağnılarla Şirvan fukarasına gönderdi, vekilharcını çağırıp nakit cinsinden

nesi varsa Ahmed Yesevi erenlerine paylaştırıp dağıtılmasını söyledi ve vekil-harçlık görevine son verdi. Buna çok şaşırmıştım. Ama iki ay sonra daha çok şaşırdım; çünkü zikir meydanını yine yiyeceklerden, avanilerden, nakitlerden büyük bir servet doldurmuştu. Yine dağıttı. O dağıttıkça Allah daha çok veriyordu. Allah'ın takdirine akıl ermiyordu. Bozkırda hala yer yer açlık ve sefalet sürüyordu, ama yaylada nimet harman harmandı. Garip olan o ki, kullar her ikisine karşı da dertli ve sıkıntılı. Kimisi açlıktan hummaya tutuluyor, kimisi çokluktan sıtma nöbetleri geçiriyordu. Zahir Baba da nimetin artmasından sıkıntılara düştü, hasta oldu. Yaşı haylice ilerlemiş görünüyordu. Nöbet geçirince yorgunluğu artıyordu. Bu yüzden bazı geceler dergahta onun yerine zikri ben yönetiyordum. Tapduk Sultan'ımın "Şeyh Yunus" sözü burada tecelli etti.

Böyle bir gecenin sonunda Zahir Baba şiddetli bir nöbet geçirmiş, bizi korkutmuştu. Biraz açılır diye konuşturmak istedim. Başucuna oturdum, elimi alnına koydum: "İnsanın, kendisini rahatsız eden şeyden kurtulması ferahlık oluyor değil mi Zahir Ahi!"

"Rahatsızlık yalnızca dergahın malından mülkünden değil ki Yunus'um!.. "

"Allah var, keder yok sultanım!.. Müsterih olun!.."

"Şu dergahta kaç kul var ki, açıp baksan hepsinin kalbinde ayrı kederdir. Allah bazen kederi kalplere bir sır diye koyar Yunus'um, kalplerin en karanlık köşesine..." "Sır ha?!."

"Hem de nasıl sır!.. Her babı başka bir hikaye, her faslı başka bir masal olan sır!"

Baktım sohbet istiyor, azıcık konuşursak rahatlar belki, güç bulur diye söze yol verdim:

"Bu kardeşiniz nice masallar ve hikayeler bilir, nice sırlara vakıftır. Amma duyarsa söylemez, bilirse unutur!" "Sır ha?!."

"Sır sultanım!.. Söylenirse unutulan sır. Daha evvel 'Bilmem!' zikri çekmişliğim bu yüzdendir?!"

"Yürekte yıllanmış kederler, boğazda düğümlenmiş lokmalar..."

"Derdi veren Allah dermanı da vermiş Zahir Baba, suçu tövbe ile birlikte yaratmış Allah!"

Bir bardak su istedi. Yastığını duvara dayayıp yaslandı. Gözlerini bir noktaya dikti ve anlatmaya başladı:

“Bir Çerkes masalı bilirim ben, sonunda gözyaşı olan bir . masal. Bir masal ki...”

Anlatıp anlatmamakta tereddüt eder gibiydi. Elimi elinin üstüne koydum. Samimiyetim onu iknaya yetti; “Bir zamanlar Şirvan’da zengin bir bey yaşarmış Yunus ahi. : Hülagu Han’ın askerleriyle geldiğini duyunca servetini nakletmek niyetiyle Tiflis’teki bir tacir dostunu ziyarete gitmiş...”

İçinde hayli inanılmaz vakalar olan hazin bir aşk masalı dinledim ondan. Çok güzel ve duyarlı anlatmıştı. Tam üç gece sürdü. Sonuna geldiğimizde Zahir Baba’nın gözlerinde nem olduğunu fark ettim. Yüzünde, tıpkı masaldaki gibi bir hüzün vardı. O vakit anladım ki, bana masal diye anlattığı şey aslında onun içini kemiren kederin, sır dediği şeyin ta kendisiydi. “O Şirvanlı bey sen misin?” diye sormak üzereydim ki vazgeçtim; çünkü Şirvanlı bey masalda çok zalimlikler yapıyordu, “Olamaz!” dedim içimden, “Zahir Baba o Şirvanlı bey olamaz!” “Dünyada neler oluyor Yunus’um, , neler oluyor!” dedi, ne düşündüğümü biliyormuş gibi. Gözündeki nem, yanağına süzülen iki damlaya dönüştü. Yıllarca içinden söküp atamadığı sırra dair iki damla. Sonra hüzünlü havayı değiştirmek istermiş gibi elimi tutup yüzüme baktı. Sanki sırrını benimle paylaşmış olmanın sıcaklığı vardı bakışlarında. Gerçekten biraz açılmıştı, yüzüne kan gelmişti. O vakit hastalığının bedeninde değil, ruhunda olduğunu anladım; şimdi hastalıklı hücreyi içinden atmış gibiydi. Benim tasnifime göre hatadan ahfaya geçmiş, sır çözülmüştü. Fakirliği bu yüzden istediğini anladım. Ama benim tasnifimde fakirlikten sonra fena var idi. Demek Zahir Baba’nın vadesi doluyordu. Kendisine bunu hiç hissettirmedim. Yüzü daha bir aydınlandı. Bu kadar kedere biraz de sevinç lazımdır, dercesine elini sıkarken mırıldandı:

“Yunus Ahi, hani ben seni birisine benzetiyordum ya; kim olduğunu öğrenmek ister misin?”

Bu soruyu hiç sormayacak diye çok korkuyordum. Bazı akşamlar “Beni kime benzetiyorsunuz?” diye sormak dilimin ucuna geligelivermişti. Elimdeki ıslak bezi alev gibi yanan alnına bastırdım:

“İsterim elbet!”

“Taybuga, adı buydu, Demirci Taybuga!”

Yine dedem. Pir-i Türkistan Hoca Ahmet Yesevi alp erenlerinden Taybuga... Babam, onun hep gezdiğini söylerdi. Demek buraya da uğramıştı. Ben

bütün bu yurtları dolaşırken bir gün İsmail'imi bulmayı aklımdan geçirirken, O, bana dedemin hatıralarını bulduruyordu. O zamana dek, dünyayı bir soy sop iddiasıyla görmemiştim. Yine de insanın bir hısımı hakkında merak edeceği çok şey olabildiğini, dedemin adını duya duya fark ettim.

Niyazabad'da Zahir Baba ile sohbetler ettiğimiz günler ve geceler tükenmeye, karşılıklı yanıp yakıldığımız takvimler bozulmaya yüz tuttu. Daha sık sohbet eder olduk. Her sohbetimizin sonunda biraz da dünyalık konuşur ve dedemden bahsederdik "Sizin ailenizde hikayeyi erkekler yazar, kadınlar çocuklarına anlatırdı Yunus ahi," dedi bir keresinde. Bu cümle zihnimde çakılı kalmışken, bazı hatıralarını anlattı. Taybuga dedemle çok zaman beraber bulunmuşlar. Meğer dedem demirci iken, Yesevi Sultan'ın örsünde demirini çelik eyleyip onlarla birlikte düşmüş yollara. Sonra binmiş atma, dolaşmış durmuş aralarında; Mansur Ata'dan Süleyman Hakim Ata'ya koşmuş, Zengi Ata'dan Rumeli'nde Sarı Saltuk'a ulaşmış, Konstantinopolis'te Horos Dede'den aldığını, Amasya'da İlyas Baba'ya taşımış. Çekikgöz'ün bütün bozkıra ölüm savurduğu yıllarda dedem bütün bu erenlere kalkan olmuş, siper olmuş, aralarındaki haberleşmeleri sağlamış. Bunu yapabilmek için eşini ve oğlunu Sarıcaköy'de bırakıp gizlenmiş ve bir daha onlara görünmemiş. Bunu hem onların emniyeti, hem de bütün bu dergahların işlerinin sağlıklı yürümesi için yapmış. Yesevi Sultan'ın gösterdiği yolda halka hizmeti Hakk'a hizmet olarak anlamış ve ailesine uzaktan hediyeler göndermek dışında fazla yakın olmayı tercih etmemiş. Zahir Baba ninemden, onun oğlu Kaysar Alp'e anlattığı masallardan, Türkleri Ergenekon vadilerinden çıkaran bozkurttan da bahsetti. Ninemin, üç göbek öncesinde Aslanlı Hünkar Hacı Bektaş ile akraba olduğundan ve babamla Hacı Bektaş arasındaki sırdaşlık ve dostluktan söz açtı, her yıl bir aylığına da olsa onun sohbetinde bulunduğundan söyledi. Bunu öğrendiğimde hayretler içinde kalmıştım. Anlattıkları benim için gerçekten şaşırtıcı şeylerdi ve elbette zihnime pek çok soru takıldı? Acaba yıllar önce Tebessüm Sultan eşiğine vardığımda dedem orada mıydı? Orada idiyse neden kendini bildirmemişti? Tebessüm Sultan haber gönderip beni çağırttığında, beni gönül gözüyle mi tanıyordu; yoksa dedem vasıtasıyla mı? Tebessüm Sultan beni, dedemi görme ihtimali yüzünden mi Tapduk Sultan'a yönlendirmişti? Ben çocukken babam, dedemi aramaya gittiğinde bu dergahlar arasında mı dolaşıyordu? Babamın arada sırada evimize sıcak somun ile geldiği zamanlarda acaba dedem

uzaktan yine hediyeler mi bırakmış oluyordu? Tebessüm Sultan için sorduğum sorular Tapduk Sultan'ım için de geçerli miydi? Bunca soru arasında Zahir Baba'nın anlattıkları kalbimi yerinden oynatmıştı. Belki daha fazla şey öğrenebilirim umuduyla konuşturdum:

"Herkesin bir hikayesi vardır Yunus ahi, dedenin, babanın, senin..."

"Ve oğlumun!.. "

"Oğlunun hikayesini torunların anlatacak inşallah." "İnşallah Zahir ahi, inşallah!.."

Bir gün şeyhim Tapduk Sultan'ımın vefatı haberini aldık ve onun için hayır dualar edip ruhuna hatm-i tevhitler indirdik. Hakk'a yürüdüğünde, yani ki sevgiliye kavuştuğunda Nallıhan'da imiş. Günlerce kederler içinde yandım. Şeyhimden sonra bir de Zahir Baba'nın vefatına dayanamayacağımı hissedip, oradan ayrılmaya karar verdim. Ayrılışımın bir sebebi de Zahir Baba'nın anlattıklarıydı zannederim. Çünkü dedem ve geçmişimle alakalı girift düşüncelerin, kalbimi daraltıp beni sıktığını hisseder oldum. Onları zihnimden atabilmem için Anadolu'da pek çok gönül eri ile görüşmem lazım. Bunu İsmail için yapmalıyım. Bir gün onu bulursam, ailemizin bütün hikâyesini anlatacağımız çok uzun zamanlarımız olacak çünkü. Bunu yapmazsam, kendimde eksilmeler olacağından da endişe duyuyordum üstelik. Şiir söylemekten kalmıştım. Ne kafiye ve redif tutuyordu, ne vezin ve mana. Ruh dengem dilimin tetiğini bozuyordu. Susmuştum. Artık yalnızca "Hu!" deyip başka bir şey dememe vaktiydi. Yani ki elifi yalnızca ötürü okuyup -ki elif ötürü okununca "0", yani "Hu" denilmiş olur-, pazarı götürü yapma vaktiydi. Yaratılanı yaratandan ötürü sevme vaktiydi. İstikametimi bozmamak ve hata etmemek adına artık susmalıydım. Yarın yollara düşeceğim. Şeyhimin kabrini ziyaret etmek ve ilk izni ondan almak niyetim...

Yola çıktığımda aklımda dedem ve babam vardı. Şimdi İsmail'imi sayıklıyorum hasretle... İsmail'im can parem!.. Nerelerdesin bir bilebilsem!..

SAMUEL

ormandan korkan çocuklar çetesi- Hasret ile Gökışık - yaşamak için öldür - Çamlıbel - babamla yüzleşme - Diapolisli güzel Sabine-Karanfil Beşe'nin ihaneti

Babacığım, nerelerdesin, bir bilebilsem!.. İstersen ayıpla beni; Allah'tan geçtim ama senden geçemiyorum işte!..

Mektubumun selam yerine, bu itiraf cümlesini yazdırtmamdan anlamalısın ki, seni ço k özledim. Bu cümleyi zihnimden ilk geçirdiğimde, yıllar önce bir ormandaydım. Sonra aynı cümleyi ne kadar tekrarladım bilmiyorum ama o günü hatırlıyorum ve senin de bilmeni istiyorum: Sivas'ın ötelerinde, ekim sonlarında gri bulutlarla kapanmış bir ormanda idim... Ölü eğrelti otlarıyla kızıl balçıkların savaştığı, kayın yemişlerinin kıtır kıtır kabuklarıyla palamut şapkalarını toplayıp ıslanmış kavımızla tutuşturmaya çalıştığımız bir karanlık gece içinde... Yaklaşan kışın, ustura gibi kesen ayazma direnmeye çalışan arkadaşlarımla sırt sırta verdiğim yalnız bir zamanda...

Sen bilemezsin, orman insanın üstüne kapanınca ne kadar ürkütücü olur; bilemezsin, çünkü sen hiç benim yanımda, ormanda olmadın... Ormanda delikanlı da olsa insanın bir babaya ne kadar ihtiyacı olduğunu sen hiç bilemezsin; çevreni saran güvensizlik içinde nasıl çırpınır insan, nasıl korkar, bilemezsin... Çıkış yoluna dair bir iz bulabilmek için, yıllar öncesinden otlar bürümüş eski, patikaların insanı nasıl aldattığını bilemezsin... Hele peşinden sürükleyip götürdüğün on iki çocuğun, on iki can acemi neferin hayatıyla kumar oynayarak onları kurtarmak için nasıl çırpındığını insanın, bilemezsin. Tavşanların, kurtların, ayıların ve tilkilerin dolambaçlı dehlizler arasından kendilerine çizdikleri yolları takip ederek kurtuluş aramanın, bu arada da arkanda yürüyen on iki tecrübesiz çocuktan herhangi birisinin bıkkınlık ile sırtına bir hançer saplamayacağından emin

olamamanın acısını bilemezsin... Sen bilemezsin babacığım, bir evladın, yirmisine de gelse yanında bir babaya özlem duyacağını, sen bilemezsin... Sen benim gibi babam hiç aramadın ki, bütün bunları nereden bileceksin?!. Ormandan sağ salim çıktığımız vakit “Artık efendimiz sensin! Her ne dersen yapacak, her nereye gidersen ardında olacağız!” diye bir delikanlılığa sığınan on iki çocuğun sorumluluğuyla, aslında sığınacak bir kucağa ihtiyaç duymanın ne demek olduğunu bilemezsin.

Eğer o sen isen, veya sen o isen belki hatırlayacaksın; bir kervana katılıp handa beraber gecelediğiniz Haşhaşî Alamut fedaileri beni sana, Sulucakarahöyük’e getirdiler. Lakin senden bir iz bulamayıp Arn Usta’mın -ki sen yok iken o benim babam oldu- yanına da dönemeyeceğimi anlayınca oradan alıp başımı gitmeye karar verdim. Yaptığım iş dolayısıyla o kadar düşman edinmiş durumdaydım ki beni bir tanıyan olursa mutlaka canımdan olurum diye korkuyordum. Hasret ve Gökışık ile avare dolanıp durduk. Aylar geçti, belki yıllar... Zamanı yitirmiştim. Birgün Moğol süvarilerinin yirmi kadar çocuğu zincirlerle bağlamış götürmekte olduklarını gördüm. Beni de bağlayıp götürdükleri günü hatırladım. Eğer o sen isen, veya sen o isen, bunu iyi biliyor olacaksın. Çünkü ben iyi biliyorum; esir alındığımda senin adını çığırarak ne kadar çırpındığımı, sana haber vermeleri için kuşlara, kurtlara ne kadar yalvardığımı, gelip beni kurtarmanı ne kadar beklediğimi iyi biliyorum. İşte bu yüzden, gördüğüm çocukların kaderi benim kaderim gibi olmasın diye, çareler düşünerek askerleri sessizce takip ettim. Tam olgunlaşmış sayılmazdım, ama Arn Usta’m -bir gün sana onu anlatırım- bana cesareti öğretmişti. Hani senin öğretmediğin cesareti... Dört gün sonra beklediğim fırsat elime geçti. Erzincan yakınlarında bir bağda konaklayıp, gece ateş yaktılar, ilerinden ikisini atlandırıp yakındaki köye göndermişlerdi. Adamların iki heybe dolusu erzak ve iki fıçı şarapla döndüklerini gördüğümde, şansımın dönmeye başladığını anladım. Tahmin edeceğin gibi o gece sarhoş oldular. Ben de sabaha karşı hepsi sızınca harekete geçtim. Önce sessizce silahlarını toplayıp ayakları zincirlenmiş olan çocuklara dağıttım. Uyanan olursa vurmaları gerektiğini işaretle anlattım. Ardından çocukları bukağılayan zincirdeki kilidi açtım. Sonra da kendi at koşum ve dizginleriyle hepsinin ellerini bağladım. Atlara binip uzaklaştığımızda gün ışımak üzereydi. Her şey çok kolay olmuştu, ama üç gün sonra yeni atlara binmiş olarak arkamızdan tozu dumana katarak geldiklerini görünce yoldaşlarım korkudan çişlerini tutamadılar. Çocukluk!.. Neyse ki ormana kadar atlarımızı dörtnala koşturduk. Ormana kurtuluş için

girmiştik, ama ormanda bazılarımız kayboldu. Nihayet “Ben ne dersem öyle yapın!” diye emir verdiğimde yanımda yalnızca on iki çocuk kalmıştı. Yaşları sekiz ila on beş arasında değişen on iki çocuk. Ağlayan, zırlayan, acıkan ve daima korkan on iki çocuk. Bir zamanlar senin yokluğunda benim olduğum gibi.

On beş yıl evvel olmuştu bunlar. Zannederim yirmi yaşıma gelmiştim ve insanlara işkence etmekten gayrı bir şey bilmiyordum. Hep bir çatının altında yaşamıştım ve tabiatın insanlar için hangi şartları hazırladığını kestirmem çok zor oldu. Çocuklar da birer evden kopartılıp alınmışlardı ve hepsinin tecrübeleri farklı farklıydı. O ormanda günlerce birbirimize sarıldık, birbirimizi öğrendik, birbirimizin eli ayağı, gözü kulağı olduk. Ormandan çıkışı bulduğumuz vakit hepimiz perişan ve yarı hasta idik. Orman sürüngenleri ve solucanları, sülükler, kemirgenler hepimizde iz bırakmışlardı. Neyse ki çocukların bilmediği torbamda bir hazineye ve mücevherlere, altınlara sahiptim. Alamutluların sana gönderdikleri hediyeler ve biraz da kendi hazinem. Geçtiğimiz yerlerde yiyecek satın alarak, ilaç tertip ettirerek birkaç ay geçindik. Sonraki günlerde bir derviş kafilesini soyarak -Allah bizi affetsin- birkaç somun ile karnımızı doyurduk. Ondan sonra anladık ki hayatta kalmak için bunu hep yapmalıyız. Sonra günler, haftalar, aylar ve yıllar birbirini kovaladı. Serseri bir köpeğin Gökışık’la dalaştığı o güne gelesiye kadar. Eğer o sen isen, veya sen o isen, yollarımız orada kesişti. Ne çare ki seni ben değil de çetemin en keskin nişancısı Cuci görmüş. Gökışık o itle dalaşırken sen araya girmiş, ayrılmaları için üzerlerine taş yağdırmışsın. O sırada Cuci seni alnının çatından oklamak için çok tereddüt etmiş. Gökışık ’a bir ziyan gelseydi seni ölü olarak bulacaktım yani. Tabi eğer sen o isen, veya o sen isen...

Sana kızıyor muyum; evet... Seni özlüyor muyum; evet! Seni ele geçirirsem boğmak istediğimi de, boynuna sarılmak istediğimi de bilesin... Ama hangisini önce yapacağıma ben bile karar veremiyorum. Sana dair bütün iyiler benim içimde; ve bütün kötüler de.. . Ben senin oğlunum, eğer o sen isen veya sen o isen...

Yolun ve güzergâhın nerede bilseydim keşke. Şimdi oğlun seni bulmaya çalışıyor. Alamutlular tersini söylese de, senin onu bulmayı bir kere olsun aklından geçirmediğini düşünen oğlun... Bu mektubu sana getiren yoldaşım, bilesin ki emniyet içinde seni de bana getirir. Ona inan ve takip et. Yüz yüze

geldiğimizde ne yapacağım henüz bilmiyorum, ama seni dünya gözüyle "bir kez olsun görmek istiyorum.

Bu mektup oğlun tarafından kâtibim Kurban'a yazdırtıldı!

Çamlıbel ile Niğde arasında geçen on beş yıl boyunca bu satırları bazen pişmanlıkla, bazen özlemle; bazen umut, bazen gözyaşıyla kim bilir kaç kez okumuştum, Molla Kasım, bilmiyorum. Mektubu üç nüsha yazdırıp arkasından üç ayrı haberciyi farklı yollardan göndermiştim, şimdi her üç nüshayı da saklıyorum. Çetemin en iyi üç sipahisiydi habercilerim. Bir hafta boyunca durmadan her yerde babamı aradılar. Ama nafile, üçü de eli boş geri döndüler.

Mektubu her okuyuşumda, bu satırları yazdığım günkü heyecanımı yeniden hisseder, içimde bu mektubu yazmış olmanın umudu veya pişmanlığı yeniden belirir. Bilemiyorum, belki de aradığım o değildi. Çünkü Cuci'nin dediğine göre o bir dervişmiş. Yüzüm ona çok benziyormuş, yaşı da benim babam olacak kadar varmış ama benim babamın bir derviş olabileceğine hâlâ aklım yatmıyor. Sulucakarahöyük'ten ayrıldığımda da bu kanaate varmıştım zaten. Sonraki iki yıl boyunca Çamlıbel'den geçen bütün kervanları, bütün Tatarları, bütün kafileleri, bütün abdal ışıkları teftiş ettirdim. Tarif ile hepsine Cuci'nin gördüğü dervişi sordurdum. Nafile, bir daha ondan haber alamadık.

O dervişi bulsaydım, o da babam olsaydı, ve ben babamla yüzleşseydim belki daha huzurlu olurdum. Yüzleştiğimde ne yapacağım hususunda kendime hep farklı cevaplar buluyor olsam da bunu çok istedim. Bir gün karşıma çıkıverse, ansızın onunla karşılaşsam...

İki yıl kadar evvel, babamla yürüttüğüm hesaplaşmayı biraz zihnimden çıkartır gibi olmuştum. Daha doğrusu babamın işgal ettiği yere bir kadın girmişti. Baharın her tarafı yemyeşil ettiği günlerdeydi. Çamhbel'de, Akçaşar'a giden bir esir kafilesini elimizden kaçırmıştık Kervanda Konstantinopolis'te manastıra konulacak Türk ve Rum kızları olduğunu öğrendik. Aralarında kızanlarımdan birinin yakın bir akrabası vardı. Onu kurtaracak, diğerlerini de diyet alarak ailelerine gönderecektik. Kafile Akçaşar'dayken -onlar Diapolis diyorlardı- kızları oradan çıkartmak için bir plan yaptık. Hıdırellez yaklaşıyordu. Ortodoksların o gün Aya Yorgi bayramı yapacaklarını, çoluk çocuk hepsinin kale dışında deniz sahilinde eğleneceklerini öğrendik. Kaleden dışarı çıkmalarını bekledik. Tekfurları da başlarındaydı. Cuci iyi taklit yapar, onu Bizanslı bir seyyah olarak yanlarına

gönderdik. Güya rüyasında Aziz Yorgi'yi görmüş ve onun rehberliğinde bir hazine bulmuş olacak, hazinedeki yüzük, bilezik ve gerdanlıkları da Akçaşar kızlarına dağıtacaktı. Yalnız hazine sandığının büyüklüğü dolayısıyla taşımak ve korumak için yirmi kadar erkeğe ihtiyaç olacaktı. Biz iki bölük olduk. Bir kısmımız sırtların arkasında hazineyi almaya gelecek yirmi kişiyi bekledik Diğerlerimiz kale kapısına gitmek üzere hazırlandık Cuci'nin eline hazineden numune olarak birkaç mücevher, murassa hançer ve altın avani verip gönderdik. Çok geçmeden kalabalık bir grup asker ile geldiğinde planımızın işlediğini anladık. Gerçekten yirmi kişiydiler. Hepsini kısa zamanda tepeleyip doğruca kaleye koştuk. Kalede umduğumuzdan fazla muhafız vardı. Çarpışma uzadı ve iki saat kadar sürdü. Kızları kurtardık lakin sahildeki kadınlar kaleye ulaşmışlar, bizimle savaşmaya başladılar. Yoldaşlarımın hepsi otuzuna yaklaşmış gençlerdi, o güne kadar hiç kadınlarla savaşa tutuşmamıştık. Gerçi onlara pabuç bırakmadılar ama aralarından gönüllerini bırakanlar oldu. Kaleye girdiğimizde Türk ve Rum kızlarından kimseyi bulamadık. Yanlış haber almış, yanlış baskın düzenlemiştik. Yine de eli boş dönmedik Kadınlarla savaşınca esirleriniz de kadın olur; kader bize dört esir verdi. Hakikatte onlar bizim esirlerimizdi ama üçü birer arkadaşımızın gönlünü esir etmiş durumdaydılar. Çar naçar hepsi muratlarına erip Ankara kalesine yerleştiler. Dördüncü esiri ne yapacağımızı bilemedik Adı Sabine idi. Dağda bizimle kalamazdı. Yoldaşlarım kararı benim vermemi istiyorlardı. Bana kalsa geri gönderecektim ama bu tehlikeliydi. Yerimizi yurdumuzu öğrenmişti. O güne kadar, en şiddetli çatışmalarda bile bir kadının canına kıymamıştık. Aramızda bulunması ruh dengelerimizi bozmaya başladı. Çaresiz onu kendime eş olarak almaya karar verdim. Ne ki o buna karşı çıktı. Beni küçümsedi, kendine eş olarak düşünmek bile istemediğini her fırsatta belli etti. Üstelik yoldaşlarımla arama kıskançlık tohumlarını ekti. Çocuk iken kurtardığım ve bir çete haline getirip kendilerine hayat kurduğum genç arkadaşlarımın bakışlarını Sabine'den alamadıklarını görüyordum. Bu meseleye bir çözüm bulamadığım sürece hepimiz savrulup gidecektik. Neyse ki benim bir şey yapınama gerek kalmadan Sabine, en küçüğümüz olan Karanfil Beşe ile kaçıp gittiler. Giderken bize iki kin ve iki intikam bıraktılar. Birincisi biriktirdiğimiz hazinenin en kıymetli parçalarını da alıp kaçmaları; ikincisi de hazinemizi korumak için onlara saldıran Gökışık'ın ayağını koparmalarıydı. Gökışık, biraz da yaşlanmaktan dolayı acıyı derinden hissetti ve sığındığımız. mağara kapısında bir hafta boyunca hiç

durmadan feryat etti, gecenin derinliğinde hazin hazin uludu. Bir hafta sonra, yine bir gece yarısı sesi kesildiğinde yanına vardım. Ölmüştü. Lakin yanında küçük bir kurt yavrusu bekliyordu. Onu benim için Gökışık mı çağırmıştı; yoksa yavrucak anasını yitirmiş de anne diye Gökışık'ın feryatlarına mı gelmişti bilemedim; lakin bir teselli olarak onu kendime alıştırdım. Karanfil Beşe'nin babamı bile bana unutturan ihaneti içimde ne derece büyüdüyse Bozışık'ın -tüylerinin rengine bakarak yavru kurda bu adı verdim- içimde büyüyen sevgisi de o derece kavi oldu. Çünkü onu Gökışık'ın öz eniği gibi gördüm, öyle yetiştirmeye ahdettim. Sonraki bir yıl boyunca, gelip geçen bütün kervanlara artık babamı değil Karanfil Beşe ile Sabine'i tarif ettirdim. Uzun zamandır babamın mı, yoksa Karanfil'in mi yaptığı daha kötü diye düşünüyorum.

ÇOBAN

Durak ile dalaşan kurt - Çekikgöz'ün azalan gücü - çocuk eşkıya dehşeti-Erzurum - Keçiborlu - bozkırda Yunus şiirleri dilden dile - dertli ne ağlayıp gezersin burda

Dağlar ile, taşlar ile
Çağırayım Mevlâ'm seni
Seherlerde kuşlar ile
Çağırayım Mevlâ'm seni

Niyazabad'dan sonra yeryüzüne on bahar gelip gitti; bozkırlar on şiddetli kış daha gördü. Zahir Baba'nın anlattıklarından ve şeyhimin kabri başında geçirdiğim kırk günlük riyazetten sonra iki yıl hiç şiir söyleyememiştim. Durak da benimle beraber susmuş ve bambaşka bir köpek olmuştu sanki. Gerçi yolda gök gözlü serseri bir kurt ' ile dalaşıp yaralanmıştı ama ben yine de suskunluğunun sebebinin benim susmama bağlı olduğunu sanıyorum. O günden geriye benim hafızamda iri kurdun gök gözleri, Durak'ın ayağında da diş izleri kaldı. Bir de kurda taş atmaktan kollarımın ne kadar yorulduğu... Aradan geçen on beş yıl boyunca Durak'ın aksaması sürdü. Sağ ayağında da kurdun diş izleri hâlâ duruyor.

Bu on beş yıl içinde uzun, çok uzun yolculuklar yaptım. Bir ara hesap ettim, Hz. Peygamber'in dünyadan gittiği yaş kadar ömür sürmüşüm. Dünya, birden değerini yitirmiş gibiydi. Sünnet olan ömrü tamamladığıma göre geri kalanı yalnızca insanların irşadına ayırmam gerekirdi. Sonraki yolculuklarıma bu maksatla devam ettim, bir yandan insanları Hakk'a çağırırken/diğer yandan Hak erenlerini ziyaretle feyiz almanın yollarını aradım. Gözlerim ırağı seçemez olmuştu. Biraz da ağrıdıklarını hissediyordum. Abakay Derviş'in terkiplerinden birini hazırlayıp merhem diye sürmeyi düşündüm; sonra bundan da vazgeçtim. Fazladan yaşanmış ömür için dünya hırsı gerekmezdi. Altmış üç yıldan sonra dünyayı fazla

seçemesem de keder değildi. .. Mevsimler değişirken, uzayıp giden manzaraları daha az merak etmeye kendimi alıştırdım. Yine de yoldan kalmadım. Yukarı illerden sonra bozkırın tamamını, Akdeniz kıyılarını Kula'ya kadar beyliklerin arasında hep dolandım. Bozkırda tabiatın güzelleştiğini, hayatın çocuklar ve kadınlar için artık daha yaşanılır olduğunu görmek beni mutlu etmeye yetiyordu. Bütün gençliğim tehlike ve vuruşmalarla harap olmuş yurtlar gördüğümden mi nedir, şimdi tabiatı seçebildiğim vakit içim ferahlıyor. Uğradığım yerlerde sanki ırmaklar Allah Allah diyerek akıyor, minik yavruların Kur'an okuyan dilleri bülbül olmuş, Allah Allah diye şakıyordu. Bağlar bahçeler mamur olmuş, güller Allah Allah esansıyla kokuyordu. Çekikgöz gitgide gücünü kaybediyordu. Memluk sultanının İlhanlı ordusunu yenmesinden sonra başlayan Türkmenlerin istiklal mücadelesi yeni meyveler vermeye devam ediyor, yeni beylikler ortaya çıkıyordu. Çekikgöz, tıpkı Bizans gibi iç karışıklıklar ve ihtiraslar sebebiyle iç savaşlar yaşıyordu. Bozkırın hakimiyeti Türk ve Türkmenlere geçmeye başlayınca Tapınakçılar ile Haşhaşîler de yavaş yavaş ortalıklardan çekilmeye başladılar. Mamafih eski soğuk nefeslerin yerlerine başka haramiler de türemedi değil. Erzurum Ilıcası'nda "Akoğlan" ve serseri avanesinin, Çamlıbel'de ise "Çocuk Eşkıya" diye bilinen Samuel Çetesi'nin yaptıkları tevatür gibi her yanda anlatılıyor. Önceleri bazı kervanlardan küçük hırsızlıklar yaparak işe başlayan bu çocuklar, artık büyümüşler de yol kesip kervan kırıyorlarmış.

Seyahatlerim esnasında bir şey dikkatimi çekti. İnsanlar artık eskisi gibi dervişlerin yoluna itibar etmiyorlar. Sitare'nin yıllar önce söyledikleri geldi hatırıma. İnsanın yaratılışındaki madde ile mana dengesinden bahsetmiş ve "Denge madde lehine bozulunca insanın nefsi, mana lehine bozulunca da ruhu öne çıkıyor, biri diğerini bastırıyor Can Yunus!" demişti. "Sevgili Sitare... Hasretim... Ne kadar doğru söylemişsin. Bozkırda hayat güzelleştiği, maddi imkânlar arttığı, refah yüzünü gösterdiği için insanlar daha çok dünyevileşmeye başladılar." Sûfîlerin her yanda çoğalmış olduklarını, bu çoğalmanın ihlası giderip insanları dervişlik yoluna cezbedemez hale geldiğini de gözden ırak etmemek gerekir elbette. Yine de kesin olan bir şey var; tekkeler çoğalıyor ama artık tekkelere gelenler azalıyor. Konya'da Mevlana Hüdavendigâr ile Sulucakarahöyük'te Tebessüm Sultan'ın dergâhları hariç. Bu ikisi Anadolu toprağındaki insanların tabiatlarına da uygun düştüğü için günden güne çığ gibi büyüyorlar. Hele ki Tebessüm Sultan'ımın yolu, Anadolu Türkmenleri için

bir sığınak gibi. Ahmet Yesevi hikmetleri bile doğu Türklüğünden ziyade Batı Türklüğünün edasına bürünmeye başladı. Meğer bu coğrafya ne bereketli bir gönül madeni imiş; zemin bulunca Anadolu'nun çocukları tarikat bahçelerinde yetişkin fidanlar olarak boy saldılar. Eskiden bir tek tarikat bilinirdi, bir de şeriat... Şimdi ondan içeri hakikat ve marifet kendini gösterdi. Anadolu mayası ile İslam tarikatları zenginleşip zarafet bulmaya, hayatı imbikten geçirmeye başladılar. Gezdiğim her yerde, gönül dostlarıyla sohbetler ettim, her sohbetten ayrı bir lezzet aldım. Bozkırda yıllarca yazın kuraklık çekilmiş, kışın toprağı kar örtmüş, bir ağaç meyve vermemiş, bir tarlada ot yeşermemişti. Meğer coğrafya, meyve yerine gönül yetiştirmiş, bütün o maddi imkânsızlık ve kuraklıklar manevi fidanların yeşermesi içinmiş. Yesevi dervişleri dünyadan bir bir çekilip gitmişlerdi, ama Anadolu'nun öz ve özlü fidanlarından gönül erleri gelmişti. Bozkırda şeriat ve tarikat kıvama ermiş, marifet ve hakikat çağı başlamıştı. Gayret ve hikmet parıldadıkça parıldıyordu. İnsanın omzundaki en ağır yük cahillikti, artık bozkır insanı bunun ayrımına varmıştı.

Erzurum, Dutçu köyünde kaldığım kışı hiç unutmam. Kar ve fırtınanın ne olduğunu, karın evleri boy beraber yuttuğunu, insanların kar altında kendilerine yollar açtığını ve kurtlar ve vahşi hayvanların köylere saldırdığını orada gördüm. Selçuki sarayında Gıyasettin Mesut'un yerine kardeşinin oğlu III. Alaattin Keykûbat tahta geçmişti. Sonra Kubilay Han'ın öldüğünü duyduk. Ertesi yıl Niğde'de, Ortaköy'de kışladım. Kayılardan Osman'ın beyliğini kurduğu yıldı. Daha sonra Isparta'da Keçiborlu'da kaldım. Burada Hamidoğulları vardı ve Çekikgöz'ün önünden kaçırılmış bir kütüphaneye sahiptiler. Her günüm o kütüphanede okumakla, her gecem okuyabildiğime şükretmekle geçti. Kütüphaneci Emir Derviş, Yesevi dergâhında bulunmuş, dedem Taybuga'yı iyi tanımıştı. O da "Sizin ailenizde hikâyeyi erkekler yazar, kadınlar çocuklarına anlatırdı Yunus!" cümlesiyle başlayan pek çok hatırasını nakletti. Dedemin ne derece kahraman olduğunu, nineme ne kadar sevgi beslediğini, her seferden sonra ninemi ve babamı da yanına alarak av avlamaya, kuş kuşlamaya gittiklerini hep ondan öğrendim.

Keçiborlu'dan Şeyh Edebalı toprağına, Osman Bey'in yurduna doğru yola çıktığım baharda içim şevk, gönlüm aşk, dilim kafiyelerle doluydu. Onca kitabı okuduktan sonra tutukluğum geçmiş, mısralarıma bir revnak gelmişti. Ben zannederdim ki konakladığım dergâhlarda söylediğim mısralar oralardaki dervişlere rehber olur, yol gösterir; meğer oralardan taşıp başka

yurtlara da gidermiş. Kervanlar ve kervansaraylar, hele dergâhlar ve tekkeler, mısralarıma pek aşina olmuşlar. Sandıklı civarında şiddetli bir yağmura yakalanmıştım. Bir çobanın sayasına sığındım. Daha doğrusu Durak önümden havlayarak koşup bu sayayı buldu. Ben de çobanın' yağmura yakalanan davarlarını sürmesine yardım ettim. Bütün sürüyü kurtarınca biraz oturduk. Koyunlarda bir huzursuzluk var gibiydi. Meleyişleri bir türlü kesilmedi. "Yağmurdan ürkmüş olsalar gerek!" dedim. "Yok, yok..." dedi, "Sohbeti özlediler." Hayret içinde sordum:

"Sen sürünle söyleşiyor musun ki?"

"Pek sayılmaz, ben derim, onlar dinler! Öylece oyalanırız."

"Bunun için bir kavalın yok mudur?"

"Onlar kavaldan geçtiler, sohbet istiyorlar!"

Sustum. Bir çoban, davarlarla nasıl sohbet eder, merak ediyordum. Elini kulağına götürdü ve teganni ile bir kaside okur gibi başladı: "Dağlar ile, taşlar ile / Çağırayım Mevlâ'm seni / Seherlerde kuşlar ile / Çağırayım Mevlâ'm seni // Sular dibi mahi ile / Sahralarda ahû ile / Abdal olup "yâ Hû!" ile / Çağırayım Mevlâ'm seni"

Ne yapacağımı şaşırdım. Çobanın sesi çok güzeldi ve o söylemeye başlayınca bütün koyunlar gözlerini ona çevirip durdular, dinlediler. Hayret başımdan aştı. Gözlerim dolu dolu, Allah'a sonsuz şükürler ederek içten içe ağladım. Demek benim dervişler için söylediğim mısralar dağdaki çobana kadar ulaşmıştı. Birden sorumluluğumun büyüdüğünü hissettim. Omzuma bir emanet verilmişti ve bu emanete hıyanet etmediğim sürece hakkımda nimet ve rahmet olacaktı. Ben bunları düşünürken çoban bu sefer yanık bir türkü gibi okudu. Üstelik gözümün içine bakarak ve sanki sorar gibi:

"Dertli ne ağlayıp gezersin burda / Ağlatırsa Mevlâ'm yine güldürür / Nice âşık kondu göçtü buradan / Ağlatırsa Mevlâ'm yine güldürür"

Gözümde yaş, sordum:

"Kardeş, hiç bildin mi Yunus'u?"

"Yok ağam, tanımadım, ama her kim ise Allah diline açıklık, gönlüne zenginlik versin! Tuttuğu kulplar tutamak olsun; bastığı yerler basamak olsun!.."

"Amin, kardeş, amin!"

SAMUEL

Birkaç yıl öncesine kadar birilerinin bizden bahsederken eşkıya veya çete demelerine aldırmıyordum -çünkü yaptıklarımız ancak bir çetenin yapabileceği şeylerdi- lakin şimdilerde Samuel'in Çetesi denildiğinde insanların titremesinden de gizli bir haz duymaya başladım. Beni halkın titremesinden ziyade tapınakçıların titremeleri sevindiriyor. Çünkü son beş yıldır, tapınakçılarla amansız bir mücadele içindeyim. Benim gezindiğim çimenlerde onların ayak izleri olmasına tahammül edemiyorum. Çocukken Arn Usta'mın bana öğrettikleri, onları alt etmem için çok işime yarıyor. Nasıl davranacaklarını, nelere tepki vereceklerini ve nasıl savaştıklarını iyi biliyorum. Kızanlarımdan ikisini bu uğurda kaybettim ama üç tapınak çetesini de topyekûn yeryüzünden kazıdım. Nefes alıp verdiğim müddetçe artık benim olduğum yerlerde tapınakçı adı anılmayacak Ve bir de Karanfil Beşe'nin...

Karanfil'in Sabine ile kaçıp gittikten sonra Alamut İsmaililerine katıldığını biliyorum. İki yıl evvel benim bölgemden geçtiler. Tapınakçılarla savaşırken ikinci bir düşman edinmem uygun düşmeyecekti; saldırmadık Ancak onlar bunu tekrarlayıp hükmettiğim dağları yol eylediklerinde içime sindiremedim. Fakat bunlar tapınakçılar kadar kolay avlanan adamlar değillerdi. Bazen dört, bazen altı kişi dolaşıyorlar ve o dört kişi yirmi tapınak şövalyesinden daha tehlikeli olabiliyordu. Yoldaşlarımdan ikisini onlar yaraladılar. Dört yıldır aramızda bir kan davası oluştu. Karanfil'in onlarla olması bizi daha kolay bulmalarına ve avlamalarına zemin hazırlıyor. Şimdilerde yoldaşlarından bazıları intikam ateşiyle yanarken diğer bazıları diken üstünde uyuyorlar.

Alamutçular eskiden yalnızca suikast yapar, bununla geçinirlerdi. Çekikgöz artık bela olmaktan çıkınca içlerinden çapula bulaşanlar ve köy basanlar belirmeye başladı. Genellikle bahar ve güz mevsimlerinde ortaya çıkıp

haraç topluyor, köyleri soyuyorlar. Bu köyler bizim mıntıkamızda ise elbette benim ve yoldaşlarımın itibarı zedeleniyor. Biz mecbur kalmadıkça adam öldürmüyorduk. Kadınlar ve çocuklarla da bir hesap içinde asla olmadık. Buna rağmen üç ay kadar evvel bir haber yayıldığını duyduk. Denildiğine göre Samuel'in Çetesi köy basmış, üç çocuk kaçırmış, çocuklardan biri daha sonra ölü bulunmuş. Araştırdık Meğer Karanfil ile arkadaşları yapmış ve suçu bizim üzerimize atmışlar. Bu hadise bardağı taşırdı.

Artık nerede bir Alamutlu işitsek veya görsek hakkından gelmeye çalışıyoruz. Çok iyi kılık değiştirdikleri için de teyakkuzda oluyoruz. Bazen kervanın içinde bir tacir, bazen sabanının ardında bir rençber, bazen yollarda bir gezgin, bazen kadın kılığında bir yolcu, hatta çeşme başında bir kaya bile olabiliyorlar. Kılık değiştirmedeki başarıları bizi korkutmuyor değil.

Tapınak şövalyeleri, Çekikgöz askeri, Bizans soğuk nefesleri, sınır devriyeleri ve köyleri, dağlarda seriye ve kervanlar, uçlarda ağa konakları... Saldırıyor, savaşıyor ve ganimeti paylaşıyoruz. Kırk yaşımı aştım. Bir zamanların "Çocuk Çetesi"ndeki herkesin şakağında beyazlar oluşmaya başladı. Zaman zaman köylerde, kasabalarda kızancıklar, kadınlar görünce yoldaşlarımın içlerinde bir burkulma olduğunu, bir aile özlemi hissettiklerini ama bunu birbirlerinden sakladıklarını biliyorum. Bir cellat olmak yahut cana kıymak, dağlarda mekân tutmak veya eşkıyalık yapmak buna mâni olamıyor. Artık dağlarda yeterince kaldığımızı düşünüyorum ama düze inecek olursak insanların bizi kabul etmeyecekleri gerçeğini de unutamam. Bir eşkıyanın aile özlemi çekmesi, onun en vazgeçilmez kaderidir ama şimdiye kadar bu özlemi giderebilen fazla kişi tanımadım. Elbette ben de bir aile özlüyorum, ama ondan öte babamı özlediğimi hissediyorum. Belki şimdi hayatta bile değildir. Eğer öyleyse onunla yüzleşemeden, hesaplaşamadan bu dünyadan gitmek gözümü açık bırakacak. Bu bir sancı, böğrüme batıyor. Bir katranlı kıymık, beynime çakılıyor. Eğer hayatta ise onu arayıp bulmalı, bu hesabı görmekte fazla gecikmemeliyim diye sık sık düşünmeye başladım. Bunun için bir ara Sarıcaköy'e gidip araştırmak bile istiyorum. Onu bulursam belki de ellerini öpüp boynuna sarılacağım. Bilemiyorum.

Dün akşam yemeğimizi yemiş, tatlı esen rüzgârın çam dallarında çıkardığı o tatlı sesi dinliyordum. Kılık değiştirmiş, bir tacir kafilesi görüntüsü altında

Sarıcaköy’e gidiyorduk. Acelemiz yoktu. Dura dinlene, insanların halini göre yorumlaya ilerliyor, güzel bir su başı bulursak eğleşiyorduk. O akşam da onlardan biriydi. Yıldızlar neredeyse çam dallarına dokunacak kadar bize yaklaşmışlardı. Böyle akşamlarda hep hüzünlenmişimdir ama bu sefer yoldaşlarımın da alışılmadık bir sessizliğe büründüklerini fark ettim. Artık yaşlanıyor ve yalnızlaşıyorduk. Neden sonra kızanlardan biri kopuzun tellerine dokundu. Nereden öğrenmiş, kimden duymuşsa, hiç duymadığım, değişik bir türküydü. Her kim söylediyse yüreğinden yakmış olmalı. Dinlerken dağların ses verip kederime ortak olduğunu hissettim. Kim söylemiştir, kime söylemiştir, hangi hasret için söylenmiştir, içinden çıkamadım. Hiç âşık olmamıştım, hiçbir kadını sevmemiştim, ama bu türküyü dinlerken bir kadını sevmeyi, birine âşık olmayı istedim. Sonra da bu türküyü yakan adamın aşkını düşündüm. Hasreti kalbinden taşmış, dağları taşları sarsmış olmalı. Bu hasret sanki tam da benim içimdeki umuda bağlanmış hasretti: “Dertli ne ağlayıp gezersin burda / Ağlatırsa

Mevlâ’m yine güldürür / Nice âşık kondu göçtü buradan / Ağlatırsa Mevlâ’m yine güldürür”

Türkülere fazla kulak asmazdım; ama bu türkü bana çok dokundu nedense. Sanki onda kendimden bir parça buldum. Kızanımın sesi dağlarda ses verip yankılanırken gözümden süzülen damlaları kimseye göstermemek için türkünün sonunu harlanan ateşe sırtımı dönerek dinledim. “Sevdaya salma şu garip başını / Akıtır gözünden kanlı yaşını / Kerim’dir onarır kulun işini / Ağlatırsa Mevlâ’m yine güldürür”.

Türkü bitesiye kadar çocukluğumdan bu yana hayatım gözümün önünden akıp geçiverdi. İçimi yokladım: “Madem Allah Kerim’di ve kulun işini onarıyordu, neden benim işlerimi hep bozuyor?!”

GEYİKLİ BABA

Geyikli Baba-Keşişdağı'nda bir sarı çiçek-gönül gönüle sohbet -Kalu Bela'dan bu yana-ölen hayvan imiş, âşıklar ölmez - Kayı'nın Ertuğrul'u - Tursun Fakı - Tapduk Sultan'ın kabri başında - Şeyh Abdürrezzak'm sevdiği kız - Çelebi Faruk

Gönül Çalab'ın tahtı
Gönüle Çalap bahtı
İki cihan bedbahtı
Kim gönül yıkar ise

Geyikli Hasan Baba'yı Keşiş Dağı eteklerinde bulacaktım. Tekye ve camisinin çok şirin olduğu söylenirdi. Sık sık dağda geyiklerle sohbet ettiği için ona Geyikli Baba diyorlardı. Kayı Osman'ın yurdunda adını işitmeyen yoktu. Sohbetinde bulunmak, feyz almak için bir fırsattır deyip Bursa'ya yol uğrattım. Dağlar kekik ve kardelenlerle, yaylalar sümbül ve sarı çiğdemlerle ıtır ıtırdı. Tapduk Sultan'ımın eşiğine odun taşırken Abakay Derviş'in isim isim sipariş ettiği bin bir çeşit güzellik, işte buralardaydı. "İnşallah yaşıyor, yine ıtırlı eczalar hazırlıyordur," diye içimden geçirdim. Gö zlerim artık uzakları göremiyordu, ama ibretle bakınca dağlarda ve yollarda da hikmetler, kudretler mevcuttu. Her çiçeğin ayrı bir sırrı, farklı bir devası vardı mesela. Bazıları benim ellerimdeki şifadan daha zengin sırlar taşıyorlardı. Ben bu tefekküre dalmışken uzaktan uzağa bir ses duydum. Biraz ilerledim. Kimsecikler yoktu. "Galiba yanıldım!" dedim içimden. Ama o sırada, sararmış otların arasında mini minnacık bir sarı nergis gözüme ilişti. Dalından kırılmış altın sarısı bir güzellik damlası. Muhtemelen bir tavşan yahut tekirin dişleriyle yaralanmıştı. Yaklaştım. Niyazabad'dan bu yana ellerimdeki şifayı hiç kullanmamıştım. Çok şükür buna ihtiyaç da olmamıştı. Nergisceğiz hayretle bakan bir gözü andırıyordu. Elimi uzatınca hal diliyle bana yarasını gösterdiğini hissettim. "Seni burada kim görecek ki bu kadar güzelsin?" diye geçirdim İçimden, "Seni buraya

kim gönderdiyse o!” diye bir fısıltı duydum. Çevreme bakındım. Hayır hayır, elbette kimse yoktu. O halde şu çiçek miydi konuşan, şu sarı çiçeğin sesi miydi duyduğum? Sonra “Kendine gel Yunus; tenhalarda bunca başına buyruk dolaşırsan sesler duymaya başlarsın!” diye toparlandım. Aklıma bir soru takıldı: “Kadir Mevla’mın hikmeti, bu çiçek burada kimin işine yarayacak, kimin derdine şifa olacak ki?” Hayret, bu sefer duyduğum sesten emin idim. Konuşan aynı sarı çiçekti. Üstelik soruma bir soru ile karşılık veriyordu: “Derviş baba, yoksa sence bir ceylana göz olmak az şey midir?” Hastasını konuşturarak muayene eden bir hekim gibi hissettim kendimi. Besmele çektim, birkaç ayet okuyup avucuma nefes ettim. Ellerimi birbirine sürtüp yerden bir miktar nemli toprak aldım. Mataramdan bir damla su ile çamur eyledim ve Muhammed Mustafa’ya salavat ile sarı nergisin dalını ovalamaya başladım:

“A beyazdan beyaz nakışlı güzeller güzeli, a kudretin ıtır damlası, yoksa benzin hastalıktan mı sararmıştır?” “Ne sen sor derviş baba, ne ben söyleyeyim. Cılız gövdemde öyle büyük derdim var ki, ahım dağlar eritir. Sen erişmesen zikrim eksik kalacak, vakitsiz üzülecek, ölüverecektim.”

“Size ölüm var mıdır?”

“Ölümsüz yer var mıdır?”

“Peki gözünde niçin yaştır?”

“Çünkü bağrındaki yara baş, baştır!”

Hayret etmiştim. Sarı çiçeğin sohbeti ne güzeldi. Yine sordum:

“Siz çiçekler, kışın nerede olursunuz?”

“Kışın hepimiz toprak oluruz”

“Yaz bahar geldiğinde?”

“Tekrar dirilir çiçek oluruz.”

“Cehenneme yolunuz uğrar mı?”

“Cennet, cehennem âdemoğlunadır ya!.. ”

“Gül sizce ne ola ki?”

“Gül Muhammed teridir!”

“Peki, Adem’e ne dersin?”

“Adem Muhammed’e nispet, binde birdir!”

“Bunca güzel ve çeşit rengi bir kara topraktan mı alırsınız?”

“O bizde yansımış, ayın nuru, güneşin ışığıdır!”

“İşte dalını sağalttık, lakin yine neden boynunu eğersin?”

“Derviş baba, boynumun eğriliği kalbimin Hakk’a doğruluğundan!..”

“Sen Kâbe’yi gördün mü?”

“Allah evidir ha?!”

“Peki Sırat’ı gördün mü?”

“Cümlenin yolunu sorarsın bana!..”

* * *

Sarı çiçek seçti, ben besmeleyle kopardım; Sitare’min heybesine güzel kokulu kekiklerden, kuru papatyalardan, ıtırlı ağaç kabuklarından birkaç avuç hediye koydum. Geyikli Baba’nın kapısına eli boş varmayacaktım. Taş bağırlı dağlardan toplanmış bir demet rahmet ıtırı olurdu. Ruhumda neşe, bedenimde yorgunlukla aradım, buldum. Kütükten çakılmış, sayfiye misali mütevazı bir dergâh. Onca Geyikli dervişinin barınması için biraz küçük gibi. Eşikten kök salmış kestane gölgesinde çulha dokuyan canlara seslendim:

“İlden ile, yoldan yola yürüyen bir âşık, efendinizin himmetinden feyz almak muradındadır, haber salıp ‘Kapınızda bir ışık var,’ deseniz!..”

“Kendisi riyazettedir abdal ahi, seni kabul edeceğini sanmayız. illa ki buyur bir ayranımızı iç.”

“Siz haber veriniz, ayranı onunla içmek isteriz.” Dervişler birbirlerine bakıştılar. “Bu adam da nereden çıktı!” der gibiydiler. Aralarında işaretleşerek birini içeri gönderdiler. Ben beklerken onlar işlerine devam ettiler. Bir tekke adabı böyle olmamalıydı, gönülden gönle yol vardır ki en azından bu yolu açık tutmak gerekir. Neyse ki çok beklemedim. Kapı açıldı. Az evvel bana gülümseyerek içeri giren derviş elinde bir tas tarçın şerbeti ile geri döndü. Yine gülümsüyordu.

“Buyur ahi erenler, Geyikli Baba Hazretleri size buzlu şerbet ikram etmiştir, içesiniz ve dua buyurasınız.”

Tası elime aldığımda silme dolu olduğunu gördüm. O kadar ki getiren dervişin bir damla bile dökmeden taşımasına hayret ettim. O sıcak günde, şerbeti çok canım çekmesine rağmen bir yudum bile içmedim. Sitare'min heybesine koyduğum çiçekler arasında kurumuş bir gül vardı. Elimle yoklayıp buldum. Çok güzel kokuyordu. Pembe yapraklarından birini itina ile ayırdım ve kan kırmızısı şerbetin üzerine bırakıp hâlâ gülümseyen dervişe geri uzattım:

“Ahi derviş can! Sultanıma böylece iade ediniz. Elbet bir bildiği vardır ki ben bilmezem.”

“Vardır elbet!”

Yerimden doğruldum, çulha dokuyanlara selam verirken “Yolcu yolunda gerektir!..” deyip çıkınıma davrandım. Yalnızca şerbeti getiren derviş gitmeme içerlemiş gibi üzgün bakıyor ve yine gülümsüyordu. Elbette hiç birine gönül koymadım; lakin o dervişin bakışı yüreğime işledi. Bahçe kapısından geçerken çiğ bir ses duydum:

“Gönül koymadın ya abdal ahi!”

“Haşa sultanım!.. Dervişe gönül ne gerek!”

Gerçekten de başka bir zaman olsa gönül koyar, üzülürdüm. Ama çok şükür ki artık nefsimin oyunlarına aldanmıyorum. Yalnızca Geyikli Baba'nın, onca yoldan gelmiş bir dervişe neden dolu bardak göndererek gizliden gizliye “Hanemizde sana yer yok, çok kalabalık ve doluyuz, himmetini başka yerde ara!” demek istediğini de merak etmemiş değildim. Tebessüm Sultan'dan sonra çevrildiğim ikinci kapı oluyordu bu. Bunun da bir hikmeti vardır, diye düşünüp yoluma devam ettim. Birkaç adım ilerleyince başka bir ses duydum; daha yumuşak, yalvaran bir edanın kulağıma çarpması gibiydi:

“Yunuus!.. Derviş Yunuuus!”

Geyikli Baba'yı hiç görmemiştim, ama sesin ona ait olduğunu anladım:

“Adımı nasıl bildiniz sultanım?”

Hayretler içindeydim. Kapı önünde çulha dokuyan dervişler onun beni çağırdığını duymamışlardı ve işlerine devam ediyorlardı. Sanki Geyikli Baba hâlâ riyazette

ve dervişler de bu dünyadan değillermiş gibi. Aralarında konuşuyor, bana gülümseyen dervişten bahsediyorlardı. Adını öğrendim; Turakçın. Yüzündeki güzellik, adında yansımış bir yiğit...

“Gönül ehlinin birbirini bilmemesi insaf değildir .Yunus’um!”

Yine hayrette kaldım. Geyikli Baba’nın bu ikinci cümlesi de hiç kimsenin dikkatini çekmemişti. Bir tek Turakçın, başını döndürüp bize baktı.

Geri döndüm. Turakçın tekrar gülümsedi. Eşikte Geyikli kardeşim ile kucaklaştık ve oracıkta oturduk. Diğerleri için hayat kendi mecrasında akıyordu. Ne kadar kaldık bilmiyorum ama neler neler konuştuk. Öyle oldu ki gitgide lisanlarımız da sustu, gözlerimiz, gönüllerimiz anlattı, ruhlarımız canlarımız dinledi. Neden sonra dervişler sanki bir rüyadan uyanır gibi birer ikişer bizi görmeye ve hayretle bakmaya başladılar. Hiç konuşmadan yalnızca oturan ve birbirinin yüzüne bakan iki adam görmek elbette onları hayrete düşürüyordu. Geyikli kardeşimin susarak anlattığı sırlar duymuyorlar, dilsiz ve lisansız konuşulan yüksek hakikatlerden haberdar olmuyorlardı. Sır layık olmayana ifşa olunmaz, nadanlara emanet edilemezdi. Sureta Geyikli kardeşimin eşiğinde oturuyorduk, ama hakikatte ta can bezmine gitmiş, oradaki tanışıklığın hatıralarını söyleşiyorduk. Mesafeler aradan kalkmış, zaman perdesi yırtılmış, binlerce, milyonlarca yıl silinip yok olmuştu. O ilk gündeydik. Dünyada hiçbir şey yoktu; daha dünya yoktu. Canlar yaratılıp bir araya toplanmış, bizde Tapduk Sultan’ım, Geyikli kardeşim ile yan yana duruyorduk. Az ilerimizde Mevlâna Hüdavendigâr ile Tebessüm Sultan, Ahi Evran ile Sarı Saltuk Sultan, çevrelerinde canlardan örülü halkalar, haleler ile bekleşmedeydiler. Yesevi mürşidin kokusu pek yakından geliyordu. Birden bir nurun şavkı vurdu meclise. Herkes gibi Geyikli kardeşim ile ben de o şavka bakakaldık Güzelliği hiçbir şey ile ölçülemeyecek bir nurdu o ve yansıması bir an üzerimizde kaldı, sonra kayboldu. Anladık ki Allah’ın hüsnünden yansımış bir ışık idi. Kaynağı bir ölçü veya boyuta sığmayan bir güzellikten çıktığı belliydi. Cemal-i Mutlak olan Hakk’ın bir lütfuyla canlarımıza şavkımış ve güzelliğiyle can meclisindeki bütün canları mest etmişti. Sonra bir nida duyuldu: “Elestü bi-Rabbiküm!..” yani ki, “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” Bu öyle bir nida idi ki cevabı herkesin hayranlığı içinde gizlenmişti; herkes bu sorunun cevabını kendiliğinden biliyordu; herkes aynı anda ve bir ağızdan “Kalu / dediler:” “Bela!.. Bela!.. Bela!...” Her dilde değil, tek dilde, ezel dilinde bu “bela”lar “Evet, elbette öyledir, Sen bizim Rabbimizsin!” demekti. Olumsuz sorulara verilen bir olumluluk cevabı. “Evet” anlamına gelen yığınla kelimeden biri... Buna rağmen hiçbir ruh, “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” sorusuna doğrudan doğruya “Evet!”

demedi. Çünkü o vakit cevap, haşa ki "Evet, sen bizim rabbimiz değilsin!" olacaktı. "Bela" dedik ve kaderimize bela yazıldı. O anda anladım ki dünyada belalar ile imtihan olunmamız bundandı. Benim gibi herkes de Allah'a verdiği sözü bela ile ölçecekti. Sonraki nidayı duyunca buna tamamen inandım: "Şehidnâ!" Yürekleri yerinden titreten bir kelimeydi bu ve ikaz ediyordu, "İşte sizi birbirinize şahit tuttuk!" Allah, güzelliğinden zerre miktarını bize bağışlamış ve karşılığında kulluk sözü almıştı. Bununla da kalmamış bizi bu sözümüzden dolayı birbirimize şahit tutmuştu. Yani herhangimiz, verdiğimiz sözü unutur veya o sözden dönersek diğerimiz ona hatırlatacak, "Aman ha! Ezel gününde, can bezminde söz vermiş, bela demiştin!" diyecekti. "İnsanoğlunun başına gelen belalar hep bu imtihan için mi Geyikli ahi?" diye gönlümden geçirdiğim sırada "Ne sanıyordun ya Şeyh Yunus!.. " cevabını gözüyle verdi, ardından "Fırtına gelince hemen Allah'ı hatırlayıp da fırtına dindiği vakit unutan gemiciler gibi..." demeyi ihmal etmedi. Sonraki bütün sohbetimiz benim sorulanın ve onun cevaplarıyla geçti: "O halde belalar bizim için birer iyilik midir?"

"Bu senin bakış açma göre değişir. Eğer âşık isen ve bela sevgiliden geliyorsa yalnızca bir sitemdir. Aşıkına kendisini hatırlatmak isteyen bir sevgiliye kim kızabilir?" "Bu durumda kulların hepsi Allah'ı sevmek durumundadır, öyle mi?"

"Bize güzelliğinden bir nebze tattırdığı vakit koydu o sevgiyi kalbimize. Kulun bu dünyada güzele düşmesi, güzelliğin peşinde olması, güzelliğe doğru akıp gitmesi hep bu yüzdendir. Güzel bir kadın, güzel bir ses, güzel bir şiir, güzel bir manzara, güzel... hep güzel..."

"Bütün bunları sevdikçe Allah'ın güzelliğinden bir parça sevmiş oluyoruz yani?"

"Tam da öyle. O'nun haricinde bir şey sevemeyiz çünkü. Bütün ırmakların denize akması, bütün damlaların denizi özlemesi gibi."

"Seven bir damla, sevilen bir deniz?"

"Seven kul, sevilen sultan da diyebilirsin. Bütün kullar sultana yakın olmak isterler. Her damlanın şu ya da bu şekilde denize koşması gibi."

"Sevilenin seveni kendine çekmesi gibi de... Peki bu yakınlığın sınırı nedir?"

"Sınır yoktur. Sır vardır. Sır, birinin diğeri için yok olmasıdır."

“Feda olmak yani?”

“Hayır aslına dönmek, vatanına dönmek... Belki de kendisi olmak!..”

“Kendini bilen Allah’ı bilir, buyrulmasındaki hikmet gibi desenize. Hani seven, sevgili için feda olunca kendisi olur; aradan ikilik, sen-ben kalkar seven ile sevilen aynileşir ve seven sevgilide ebedilik bulur; onun gibi... Bu durumda âşık, maşuku için öldüğünde gerçek aşkı bulmuş oluyor herhalde!?”

“Ölmek demeyelim istersen, ölerek var olmak, dirilmek diyelim.”

“Miskin âdem oğlanını ekinciye benzetir gibi desenize?. Kimi biter, kimi yiter gibi?”

“Gelimli, gidimli dünya diyelim... Orada ölüm her ne kadar bir son gibi görünse de hakikatte o bir başlangıçtır.

Sırası gelen ekilir, biçilir... Son ucu ölümlü dünya diyelim... Ölüm ile iç içe geçen hayat. Yaz bahar gelince yeniden yeşermesi gibi tabiatın.”

“Madde ile mana arasında bir etkilenme gibi. Mana ile var olmak için maddeden geçmek gerekmesi gibi.”

“Elbette!.. Orada doğmak için burada ölmeye muhtacız. Onda güzelliklere doğmak isteyen bunda bir hastaya varmak, bir içim su vermek gerektir. Gerçek âşık maddeden geçince kendisi olur. Sevgilinin kapısında ölene şaşılmaz, oradan geri dönene şaş ılır çünkü.”

“O halde ‘Ölen hayvan imiş, âşıklar ölmez’ demeliyiz; madem hayvanlık maddemizin, aşk da manamızın adıdır?”

“Keşke bunda ölsek, orda ölü olmamak için!”

Geyikli kardeşimin ölmek istediği can bezminden suretler âlemine gelmek, tatlı rüyadan uyanmak, vatandan gurbete düşmek gibiydi. Yaptığımız sohbet mürşid-i kâmiller arasında bir gönül sohbetiydi çünkü. Bunu aklımdan geçirdiğim sırada sesimin duyulduğunu, konuştuklarımızın artık dil ve dudaktan çıktığını fark ettim. Farkında olmak nefsimi kışkırtmış, benlik dairesine çekmiş, sesimizi duyulur kılmıştı. Bunu dervişlerin bizi dinlemek için yanımıza yaklaşmalarından da anladım. İşte yine ete kemiğe bürünmüş, Yunus olarak görünmüştüm. İşte yine hakikatten mecaza, gerçekten yalana dönüşmüştüm. Çevremizdeki dervişler ilk akşamın alacası içinde telaşla gündelik işleri bitirmeye çalışıyorlardı. İçlerinden yalnızca Turakçın, benim orada bulunmamdan memnun gibiydi. Hele ters bakışlı bir tanesi vardı ki

nefsime yenilsem yüzüne karşı “Ah benim delikanlı evladım, ah benim gönlü daracık yiğidim. Çehreni tebessüme alıştır, hoşuna gitmese de katlanırken sadaka verircesine gülümse. Yoksa derviş olamazsın. Bağrında baş gerek evladım, gözün dolu yaş gerek. Dövene elsiz, sövene dilsiz kadar gönülsüz gerek evladım! Azıcık gülümsesen ne olur?” diyesim geldi.

Bir sonraki bahara kadar Geyikli Hasan Baba’nın yanında kaldım. Kış ortasında Durak’ın iki eniği oldu. Birisi Tursun Fakı’ya nasip oldu. Kayı’nın başına Ertuğrul, bey olup tuğ ve âlem verildiğinde henüz sikke ve hutbe sahibi değildi. Yerine oğlu Osman geçince müstakil başbuğluk ile sikke ve hutbe sahibi oldu. Onun vaktinde ilk cuma hutbesini bu Tursun Fakı kardeşimiz okumuş. Durak yavruladığı gün Geyikli’ye çıkagelmişti. Ben de kendisine hoşkademlik olarak iki enikten birini seçmesini teklif ettim. Reddetmedi. Bir ay sonra Keşişdağı’ndan ayrıldığında kara bir kıl tomarı arkasından koşturuyordu. Ne ki ertesi gün anne Durak öldü. Benim beslediğim eniğe o gün Topak adını verdim ve bir şeyi fark ettim. Durak’ın ayağındaki kurt yarası Topak’ın da ayağında aynı şekilde mevcuttu...

Topak yanımca yürümeye alışsın diye Keşişdağı’ndan düze indim. İki ay kadar Yenişehir ile civar köyleri dolaşıp şeyh olmanın şükrânesi, halkı irşat ile zaman geçirdim. Uğradığını her köyde gelişim için toylar kuruldu, şölenler

yapıldı. Eli toprakta olanların imanları çok, ama amelleri az oluyordu. Bunun için her şöleni bir zikir halkasına dönüştürmemden herkes hoşnut kaldı. Geyikli kardeşim sefere çıkarken “Ne havadisler var, hele bak bakalım!” demişti. Bu vesileyle halkı dinledim. Kayı’nın Osman, Yarhisar tekfuruyla cebelleşip dururmuş. Bütün toylarda, cümle şölenlerde onun ve kurduğu beyliğin kıyamete kadar payidar olması için dua okudum herkese amin dedirttim.

Keşişdağı’ndan ayrılacağım vakit Geyikli Hasan Baba, Turakçın Derviş’i yanıma rehber verdi. İlk gün bana bir tek o gülümsemiş ve bir yıl boyunca her hizmetime koşmuştu. Hal ehli, nazik ve derinlikli bir dervişti. Onunla yolculuk yapmak benim de hoşuma giderdi; itiraz etmedim. Geyikli Baba bizi uğurlamak maksadıyla Bursa’ya kadar geldi. Tapduk Sultan’ımın Bursa’daki makamı başına beraberce vardık. Geyikli Sultan da, Turakçın da hafız idiler, yolda birer hatim devirdiler. Makamın başında kendimi tutamadım, Yasin’leri Fatiha’ları gözyaşıyla yıkayıp hediye ettik. Ayrılacağımız vakit Geyikli’nin Hasan, bana Tapduk makamının hemen

yanı başındaki kabri işaret etti: “Yunus Ahi, burada İstirahat eden kimdir bilir misin?” “Kimdir Geyikli Sultanım?”

“Şeyh Abdürrezzak Efendi’dir. Hani Şeyh-i San’an dedikleri!?..”

“Sanki Tapduk Sultan’ımdan adını duymuş gibiydim. Bir hikâyesi mi vardı, ne!?”

“Evet, uzun bir hikâyedir Yunus ahi.”

“Yine de anlatırsanız feyz alırız sultanım.”

Bu isteğime Turakçın Derviş de katılınca Geyikli Baba itiraz etmedi. Şeyh Abdürrezzak’tan ne derece etkilendiğini hikâyeyi anlatınca öğrendim. Zahir Baba’nın başından geçen aşk hikâyesine benziyordu. O anlatırken ben ruhuna bir Yasin okudum:

“Mekke’de 400 müridi olan bir şeyh imiş o. Bir gece rüyasında bir Hıristiyan kızı görüp âşık olmuş. Kızı bulmak için müritleriyle birlikte Rum diyarına doğru yola çıkmış. Kız aslen Rum kayserinin koyu bir Hıristiyan olan kızıymış ve şeyh ile evlenmek için bazı şartlar öne sürmüş. Şarap içmek, ibadetini kilisede yapmak, Kur’an’ı yakmak, zünnar bağlamak ve domuz gütmek gibi... Bu mübarek önce itiraz etmişse de sonra kızın istediklerine birer birer razı olmuş. Tabii o şartları kabul ettikçe çevresindeki müritleri de yavaş yavaş onu terk etmeye başlamışlar. Kimisi çıldırdığını, kimisi de din değiştirip Hıristiyan olduğunu söylemişler. Böyle böyle uzun bir zaman geçmiş. Sonunda kızın dediği her şeyi bir bir yapmış. Gelgelelim sonunda kız sözünden dönmüş, bırakınız evlenmeyi bir de alay ederek bu mübareği huzurundan kovmuş. O sırada yanında yalnızca bir tek müridi kalmışmış. Onu şahit tutarak bütün ettiklerine tövbe kılmış ve Bizans’tan ayrılmışlar. Mekke’ye geri dönmek üzere yollara düşmüşler. İşte ne olmuşsa o vakit olmuş; bu sefer de kız bu. mübareği rüyasında görüp imana gelmiş. Sonra da düşmüş peşlerine. Günlerce dağ bayır dolaşmış. Nihayet çölde izlerine rastlamış ve onları bulmuş. Bulmuş ama vadesi de o vakit dolmuş ve kuşcağız canını orada Azrail’e teslim etmiş. Mübarek ne yapsın, yanında kalan tek mürit ile onu, öldüğü yere defnedip Kâbe’ye varmış. Orada sevgilisine kavuşmak için Allah’a canı gönülden dua edip yollara düşmüş. Bütün müritleri yine beraberinde imiş. Şeyhin niyeti Rum iline gelip Bizans’ta kızın anne babasına olup biteni haber vermekmiş. Ne ki Keşişdağı’na gelince vadesi dolmuş, burada ebedi istirahate çekilmiş. Kendisini hiç terk etmeyen o son mürit onun yerine Bizans’a geçip kızın

ailesine olup biteni anlatmış ve Konstantinopolis'te ölmüş. Bu hikâye orada çok insana tesir etmiş ve pek çok kişi o mürit sayesinde Müslüman olmuş."

Geyikli Sultan'ın sözleri sona erdiğinde dua için açık ellerime bir yaprak düştü. Başımı kaldırdım. Tapduk Sultan'ım ile Şeyh-i San'an'ın kabirlerini birbirine bitiştiren defne ağacından düşmüştü. Yaprağı parmaklarım arasında ovaladım. Ayrıca kokusundan bildim ki pek çok derde devadır. Geyikli Baba Sultan'ıma tembih ettim ki, "Hastadan, alilden, yaşlıdan her kim gelirse bu defne yapraklarından demleyip suyunu şifa diye sunarsa onlar Allah'ın izniyle şifa bulurlar." Eğer onun suyuyla gözlerimi yıkasaydım perde kalkar uzakları da yakınım gibi görebilirdim. Onun yerine avucumda kalan tozları gözüme sürdüm. O günden sonra hiç gözüm ağrımadı.

Geyikli Baba'nın lezzetli sohbetinden ayrılmanın hüznüyle çıkınımızı asalarınıza takıp yürümeye başladık. Henüz ilk menzili aştık, aşmadık, bir abdal ışık ile karşılaştık Gözlerim iyi seçmiyordu. Selamlaşıp ayak üstü nereden gelip nereye gittiğini sorduk Konuştukça inandım ki sesi tanıdıktı ve simasın da gözüm bir yerlerden ısırıyor gibiydi. Birbirimize dualar edip ayrıldık Birkaç adım ilerledikten sonra birbirimize isimlerimizi söylemediğimizi fark edip "Derviş baba, ismini bağışla!'' demek üzere geri dönecek oldum. O benden önce davrandı:

"Hiçbir şeye sahip ve malik değiliz Yunus ahi, her şeyin malik ve sahibi Allah'tır. İsimler de onundur, kelimeler de..."

Arkasından bakarken içimden "Ah, Çelebi Faruk!. .. " diye geçirdim, "Meğer benim yürüdüğüm yoldan sen yıllarca önce geçmişsin!.. Adını bile terk etmişsin çünkü..."

Dudağımda mutlu bir tebessüm, sırtımda Sitare'min yıldız nakışlı heybesi, zihnimde Çelebi Faruk ile geçen hatıralar, dostum Turakçın Derviş ile birlikte yürüdüm, yürüdüm, yürüdüm...

TURAKÇIN

1315, Ağustos:

Durak yavrusu Topak - Turakçın - bir öğüt manzumesi - alp erenleri ziyaret - ata ile oğul arasında kalmak - Sarıcaköy'e dönüş - Sitare - Tapınakçıları biçen kılıcın sırrı - bir asaya dayanıp yürümek

Sen sana ne sanırsan
Ayruğa da anı san
Dört kitabın manası
Budur eğer var ise

Çok zor ve zorlu bir gündü Molla Kasım. Kendini benim yerime koy ve hissetmeye çalış. İçinde bir tedirginlik var... Ve biliyorsun; yaklaşıyor yaklaşmakta olan... Kalbin çarpıyor, sıkıntı mı demeli, ferahlık mı, kestiremiyorsun; ve emin oluyorsun, yaklaşıyor yaklaşmakta olan...

Bursa'dan sonra yıllar boyunca nerelere gitmedik ki onunla!?.. Cahillikle savaşmak, insanları aydınlatmak ve Allah'ın dosdoğru yolunu anlatmak hususunda Turakçın ile kaderlerimiz düğümlenip kaldı. O benim uzaklara bakan gözüm ve yoldaşım, Barak da aramızda üçüncü bir can. Dünyada tek eşyam olan Sitare'min heybesi, avuçlarıma değe değe eleklendi. Ne kadar epriyip hafiflese de ben ona tutunmaktan vazgeçmedim. Bir gün omzumdan düşüverse eksikliğini duyamayacağım diye çok korktuğum bile oldu. Yaşım haylice ilerlediği, gözlerim de zaten uzakları görmediği için Turakçın arada sırada "Duralım, dinlenelim," derdi. İçimden, "Ebedi dinlenmek için önümde zaten sonsuz bir zaman var, şimdi yürüyelim!" dernek geçer ama onun yorulmuş olabileceğini düşünerek menzilleri çoğaltırdım. Bundan en çok Topak hoşlanıyordu. Çünkü ne vakit bir yerde azıcık otursak, onun bizden daha mutlu olduğunu görürdük.

Moğol Gazan Han’ın vefatı yılında -Allah ona rahmet eylesin- Karahisar Sandıklısı’nda bereketli günler geçirdik. Ertesi yıl Tapduk Sultan’ımın manevi eşiğinde, Nallıhan’da kışladık. Her gün kabrine gittim, her gün Yasin’lerimi Fatiha’larımı sundum. Allah fırsat verdi, dervişlerin gönüllerini aydınlatsın diye öğütlerle dolu şiirimizi orada beyaza çekip Risaletü’n Nushiyye diye ad koyduk. Selçuk Sultanı Gıyasettin Mesut’un vefatı yılında Sivas’ta acılar gördük. Zamanımızın hikâyecileri Kınık soyunun inkırazı üzerine başsız ve devletsiz kalan halkın nasıl sıkıntılara duçar olduğunu anlatacak olsalar ciltler dolar. Devlet başa olmayınca kuzgunun her şeyi leşe çevirdiğini ağlayarak seyrettik. Çekikgöz’ün ilk geldiği yıl gibiydi. Her yanda yine şiddet ve ölüm vardı. Gücü yeten, elbette güçsüzü boğuyordu. Sivas’ta yardıma muhtaç insanlarla ilgileniyorduk. Amasya’dan İlyas Baba Zaviyesi’nden birkaç ışık dervişler geldi. Onlar gelince biz daha perişan yurtlara geçmeye karar verdik. Hânkâh-ı Mesudî’de iki yıl kaldık. Ardından Kırşehir’de Ahi Evran yurdunda inzivaya çekilip iki yıl da orada geçirdik. Buradayken halden hale girdim, mana âleminden acayiplikler gördüm. Remiz diliyle söyleyecek olursam, bir sinek bir kartalı salladı yere vurdu, ben de tozunu anlattım. Mevki ve makam sahipleri ile ilimde kâmil geçinip dünya denen leşe davranan kuzgunların dervişleri inkâr eden bakışlarına itirazlar etmenin yolu remiz diliyle konuşmaktı çünkü. Hor ve miskin dervişlerin arif hallerini başka nasıl anlatabilirdim? Dış görünüşlerindeki yoksulluk ve yokluklar, miskinlik ve horlanmışlıklar yüzünden zahir ulemasının gözüne “sinek” kadar görünmeyen dervişleri başka nasıl anlatabilirdim? Oysa bilgelik el verse bu sinekçe dervişler o şahin görünüşlü zahir ulemasını kartal gibi kaldırıp yere vuruverirdi.

Kırşehir’de geçen inzivadan sonra Ihlara Vadisi’nde Hıristiyan papazlarla uzun uzun sohbetler ettik. Allah’ın esirgeyiciliği ve insan sevgisi üzerine konuştuk daha ziyade. Rum milletinin bozkırda sağlam bir imana çok ihtiyacı vardı. Pek çok Rum köyüne vardığımda halkını irşat ediyor, adına İslamiyet demeden, Allah ve insan sevgisini kalplerine koymaya çalışıyordum. En ziyade bu tür köylerde bir mürşit olduğumu hissettim ve bu sorumlulukla yol aldım. Yozgat’ta Emir Çın Osman, Zile’de Şeyh Nusret zaviyelerine uğradığımda da sık sık Hıristiyanlarla karşılaşıp onlara vaazlar verdiğim, nasihatler ettiğim oldu. Bu son seyahatimde Topak’ın halleri değişti. Tıpkı anne: si gibi uslu, temkinli, sessiz bir karabaş oldu.

Ayağındaki yara izi de tıpkı annesininkine benzedi. Belki de Tokat'ta Gaj-gaj Dede'nin eli ona tesir etmişti. Çünkü birkaç kez başını okşayıp sevmişti.

Gaj-gaj Dede bütün yaşlılar gibi gençlik yıllarına ait pek çok şey biliyordu. Ve elbette şu "Sizin ailenizde..." diye başlayan cümleyi o da söyledi. Dediğine göre dedem Taybuga, oğlu Kaysar Alp henüz beş yaşında iken, yiğit bir delikanlı olsun diye bir kurt inine bırakıp üç gün kurt yavrularıyla birlikte kalmasına göz yummuş. Bunu duyduğum vakit babama herkesin neden Kurtoğlu dediğini anladım. Dede'yle sohbet ederken aile geleneğini iki bakımdan kesintiye uğrattığım için kendimden utandım. Soyumun cengâverliği de, aile ocağı da benimle son bulmuştu çünkü. Benden sonra bizim ailemizin hikâyesi de, o hikâyeyi anlatacak kadınlar da olmayacaktı artık. Allah Sitare'yi benden aldığı gün kapanmıştı o kapı. Hayali gözümden hiç ayrılmadan geçen uzun yıllar boyunca onun yüzünden başka bir yüzü, onun sesinden başka bir sesi mahrem saymadım. Güzelliği zaman zaman başka güzellikler içinde eridi, ama o bütün gördüğüm güzellerde ve güzelliklerde hep var oldu. Mecnun Leyla'dan geçmiş, Mevla'ya varmıştı; bense Sitare'den hiç geçmemiş, yıldızımı güneşe katmış, güneşin ışığında hep yıldız parıltısı görmüş, dört kitabın manasını bir Elif okumuştum. Hakk'a yürüyüşüm hiçbir vakit onsuz olmamış, belki ondan olmuştu...

Acaba İsmail'im sağ mıydı? Sağ ise nerelerdeydi? Onun bir hikâyesi var mıydı? Varsa hikâyesini anlatacak bir kadını var mıydı? Neden her gittiğim yerde karşıma dedem ve babam çıkıyordu da oğlum hiç çıkmıyordu? Eğer onu bulabilseydim, belki de bu silsilenin kopmasına engel olabilirdim. Yıllar yılı kırılanı ekleye ekleye, kopanı bağlaya bağlaya dolaşmam belki de İsmail'i arama zaruretimdendi. Seydişehir'de Seyit Harun dergâhında bu fikri bir yıl boyunca kafamda taşıyıp durdum. Evet, İsmail'i bulmalıydım. İyi ama onu nerede arayacaktım!.. Sarıcaköy'den başka nereye gidebilirdim? Hem sonra onu kim olarak arayacak ve kimden soracaktım? Aradan kırk yıl geçmişti. Bunca çaresizlik içinde Allah'a yalvarmaktan gayrı elimden ne gelirdi? İnsanların bilmediği arzumu Allah elbette biliyordu. Yine de ben dua ettikçe içimde kabaran, büyüyen bir şeyler oldu. Gitgide kabardı, coştu. Topak ile Turakçın hissediyor olmalıydılar. Çünkü biri hal diliyle sırdaşım, diğeri evladım gibi olmuşlardı. Turakçın tam da İsmail'in yaşındaydı. Eğer sağ ise oğlumun da şakaklarına beyazlar düşmüş olmalıydı.

Yollarla birlikte yaşım da ilerledikçe İsmail'in hasreti ruhuma daha ağır gelmeye başladı. Ondan bir haber alamayışın yükünü artık kaldıramaz durumdayım. İki ay evvel Kula'dan ayrıldığımızda içim bu yüzden ezikti.

Niyet etmiştim ki Sarıcaköy'e, vatanıma, doğduğum toprağa gidecek, orada İsmail'in bir gün gelmesini bekleyerek ölecektim. Eğer sağ ise bir gün nasıl olsa gelecekti. Geldiğinde bir daha kaybetmemek için orada olmalıydım. Yıllardır yeterince seyahat etmiş, irşat görevimi yapmıştım. Bundan sonra da Sarıcaköy'de yapardım. Hiç olmazsa Azrail Aleyhisselam beni orda bulurdu. Hem belki kabrimi de Sitare'nin kabri yanına kazarlardı, kim bilir?!.. Bu niyetlerle ve tedirgin, ürkek, kararsız bir ruh haliyle birkaç gün yürüdük. Simav yakınlarında bir teheccüd vaktinde, ellerimi açtım ve eğer İsmail'im sağ ise dünya gözüyle bir kerecik görmek istediğimi dillendirdim. O sabahtan itibaren içimde bir hal var. Sıkıntı mı, ferahlık mı, kestiremediğim bir hal... Kendi kendime söylenip durmadayım: "Yaklaşıyor yaklaşmakta olan... Ve yaklaşıyor yaklaşmakta olan..." Derviş Turakçın'ın bana gösterdiği itinanın daha arttığını hissedebiliyorum. Galiba içimdeki huzursuzluğu o da hissetmiş olmalı. Topak ise hiç adımlarımı sektirmiyor, hemen yanı başımda yürüyor.

Ve o gün geldi. Bozkır kavurucu sıcaklara teslim olmuştu. Dinlenmek için uğradığımız bir köyde Hüdavendigâr'ın mübarek oğlu Sultan Veled Hazretleri'nin vefatı haberini almıştık. Yüreğimiz ezikti. Turakçın'ın üzerinde avret yerlerini örten bir don ile üstünde bir sof abadan gayrı nesne yoktu. Topak havlamaya başladı. Çok uzun zamandır onun böyle acı acı havladığını hiç duymamıştık. Sakin olması için başını okşadım ama o da benim gibi tedirgin idi. Çevreme bakındım. Bir tehlike olup olmadığını araştırdım. Birden fark ettim ki biz Kula'ya giderken de aynı bu yol üzerinde, Sakarya Suyu'na yakın bir çeşme başında, bir bölük zalimler ile karşılaşmış idik. O vakit de Turakçın böyle bir hırka içinde gece üşümüyor, gündüz yanmıyordu. Elinde yine aynı asası vardı. Topak havlarken o günün hatıraları gözlerimin önünden geçti. Daha dün gibiydi. Turakçın'ın mahcup gözlerine bakınca onun da aynı günü hatırladığını anladım. Topak muhtemelen bunun için havlıyor diye düşündüm.

O gün de yine böyle uzun bir yol yürüyüp yorulmuştuk. Uzakta yeşillik ve ağaçlar gördük. Sakarya Suyu'na gider Porsuk derler bir çay idi. İlerledik, yolda boş testisi ile ağlayarak tepenin ardındaki köyüne dönen bir çocuğa rastladık. Meğer sırtın eteğindeki çeşmeyi eşkıya tutmuş, su vermezmiş. Bir çare buluruz belki diye konuşarak ilerledik. Dervişlik gereği birkaç etkili kelam etmeyi kurduk. Lakin çeşmeye varınca çocuğun eşkıya dedikleri adamların Çekikgöz'den ürküp gelen bazı Tapınakçılar olduğunu gördük. Çeşmenin başını tutmuş şarap testilerini yalağa yatırmış, çevre bahçelerden

meyveleri toplamış ışy u işret etmedeydiler. Derviş Turakçın hiç çekinmeden yanlarına vardı ve onları yüksek sesle ikaz ile tövbeye davet etti. Yalnızca davetle kalmadı sesini daha da yükselterek tehdit etti:

“Bre siz İslam yurdunda Müslümanların kullandığı bir çeşmenin suyunu murdar ediyor, üstelik de onlara vermiyorsunuz ha? Eğer derhal burayı terk edip gitmezseniz hepinizi kılıçtan geçiririm!”

Turakçın bunu söylerken elindeki sopayı kılıç gibi sallıyordu. Tapınakçıların hepsi sarhoş iken bile bu hale katıla katıla güldüler ve dilleri dolana dolana alay etmeye başladılar:

“Bizi hangi kılıcınla keseceksin bakalım miskin derviş?” Kuru bir ağaç gövdesi kadar çıplak olan Turakçın yine elindeki sopayı sallayarak kükredi:

“Aha bu kılıcımla bre kâfirler!...”

“Hah ha, demek şu söğüt dalından kılıcınla ha?!.. Senin kadar komik bir derviş de hiç görmemiştik!.. Kah, kah, kah...”

“Sen derviş değil dalkavuk olmalısın; hah ha!.. ”

“Kılığı da pek benziyor. zaten!..”

Tartışmanın büyüyeceğinden korktum. Sarhoş dinsizlerin ne yapacağı belli olmazdı. Hepsinin kılıçları, kamaları vardı. Turakçın’ın kolundan tutup oradan uzaklaştırmak istedim. O sırada kolunu şiddetle çekip bir tehdit daha savurdu:

“Buradan ben değil siz gidersiniz alimallah!”

Bunun üzerine şövalyelerin en irisi ayağa kalktı, Turakçın’ın önünde dikildi:

“Hadi çal şu kılıcını, öldür beni...”

Turakçın diğerlerinin kahkahaları arasında bir tekbir getirip elindeki sopayı adamın beline doğru savurdu. Kahkahalar devam ediyordu. İçlerinden biri bağırdı: “Kılıcın katı keskin imiş, bizimle böyle mi cenk tutacaksın?”

“Sopayı tutmasını bile beceremedin zahir!”

“Hayır hayır, adama bile isabet ettiremedi!”

“Sen çok şaklabansın derviş, azıcık da oynayıp gönlümüzü eğlendirsene!.. ”

Tapınakçıların her biri Turakçın ile ayrı alay ederken ben hayretler içindeydim. Şövalyeler benim gördüğümü görmüyorlardı. Ayakta duran

arkadaşlarının belinden aşağıya kanlar sızmaya başlamıştı da farkında değillerdi. Onların kahkahaları göklere çıkarken Turakçın sopasının ucuyla adamın kafasına bir fiske dokundurdu. Adam ortadan bölünmüş kavak misali devrildi. Bu sefer şaşırma sırası onlara geçti. Hepsi fırlayıp kılıçlarına sarıldılar. Ben de Turakçın'ın yanına, omuz beraber durup tekbir getirdim. Kılıcı eline alan duraklamaya başladı. Sonra eski kahkahalar yerini küfürlere bıraktı. Yalnız bir tanesi hiç yerinden kalkmamış, afyon yutmuş gibi öylece bakıyordu. Diğerleri bize saldırmak için onun emrini bekliyorlardı. Turakçın onun komutunu beklemeden üzerlerine saldırdı. O gün asasını kılıç gibi kullanışına bakarak Turakçın'ın eskiden bir cengâver olduğuna hükmetmiştim. Asasını vücudun hangi bölgesine vuracağım çok iyi biliyor ve vurduğu vakit kanatmadan adeta felç ediyordu. Ortadan ikiye bölünen adamdan gayrı kimsenin kanı akmadı. Lakin yarım saat sonra yerde üç kâfir leşi yan yana duruyordu. Diğerleri de elbette tabana kuvvet sırtları aşabilmek için can havliyle kaçmışlardı.

Bu hatırladıklarım, aynı çeşmeye yaklaşmışken içimdeki titremeyi de, tedirginliğimi de arttırmıştı. O sırada Turakçın'ın elindeki asayı yine bir kılıç gibi havada sallayıp durduğunu gördüm. Her şey o günkü gibiydi. Anladım ki o da bencileyin tedirgindi. Bir şeyin yaklaşmakta olduğunu o da hissediyor olmalıydı. Yoksa tapınakçıyı ikiye biçtiği günü taklit ederek buna sevinecek değildi. Üstelik seçebildiğim kadarıyla yüzü neşeli de sayılmazdı. Topak havlamaya devam ediyordu. Bir hayli zaman böyle ilerledik. Önümüzdeki küçük tepeyi aşar aşmaz o çeşmeyi görmüş olacaktık. Öğle güneşinin kavuruculuğu hissediliyordu. Tepeyi aşmak üzereydik ve Topak'ın havlamalarına karşılık bir ses daha duyulmaya başladı. Önce bunun karşı dağlarda yankılanan kendi sesi zannettik ama değildi. Bu bir kurt ulumasıydı ve Topak ile karşılıklı birer tehdit gibi ses yükseltiyorlardı.

“Hayırdır Turakçın!?.. Elindeki asa değil mi?”

“Acaba kılıç olsa derim efendim, acaba kılıç olsa!...” “İhtiyacın mı var?!..”

“Yaklaşıyor yaklaşmakta olan!”

Elim, omzumu yokladı. Sitare'min heybesi bedenime bir giysi olmuş gibiydi.

SAMUEL

1315, Ağustos:

Gökışık yavrusu Bozışık - bir çeşme başında -Samuel ile yoldaşı Cuci - iki cephe: derviş ile çete reisi; kurt ile karabaş; baba ile oğul, taş atan âmâ ve asasını kılıç sanan derviş -ölüm – gerçek

“Gelenler var galiba kızanlar!.. Hele Bozışık böyle yapmazdı!..”

Porsuk çayı kenarındaki çeşmenin başında oturmakta olanlar kulak kesilip sesleri dinlediler. Cuci atıldı:

“Doğru dersin reis, bir köpek havlaması duyarım.” “Nihaan!.” Bu kelime, çete üyelerine “Gizlenin!” demekti ve her bireri o anda görünmez oldular. Kimisi çeşme başındaki otların altına kendini gizledi, kimisi tırmandığı ağacın dalları arasına, hatta biri mintanını sıyırıp ok ve yayını alarak ırmağın kamışlıkları arasına daldı.

Neden sonra Cuci hayıflanarak fısıldadı:

“Hay Allah’ın belası! İki derviş ve bir it için miydi bunca tedbir?”

“Zannetmiyorum... Siz yerlerinizde kalın. Bozışık, gelen iki derviş için bunca kendini parçalamazdı!..”

Bir başkası atıldı:

“Doğru dersin Samuel Reis! Bekleyelim.”

“Diğer yönlere de bakın, dikkatli olun, çeşme başında baskın yemeyelim!”

Herkes denileni yaptı. Cuci, ağacın gövdesini siper edinen birkaç uşağına işaret ile yakındaki kayaların arkasına gitmelerini söyledi. Kayaların ardında atlar ve pusatlar duruyordu. Onlar birer çalı sütresinde sürünerek denileni yaptılar. Silahlarını kuşanmışlar, saldırmak için hazır

bekleşmedeydiler. Samuel çeşmenin tam arkasında hepsini görebilecek durumdaydı. Beklediler... Beklediler...

İki dervişten başka çevrede ne bir eşkıya, ne bir kervan, ne de bir insan görüntüsü vardı. Dervişlere de saldıracak değillerdi. Lakin Bozışık gittikçe daha şiddetli sesler çıkarıyor, çıldırmış gibi dönüp duruyordu. Arada sırada dönüp Samuel'e bakıyor, sanki "Saldır!" demesini bekliyor, ondan bir işaret alamayınca gözlerini Cuci'ye çeviriyor ve yine yerinde dönmeye veya ikisi arasında koşup durmaya devam ediyordu. Yaklaşmakta olan dervişler, gerek Samuel'i, gerekse Cuci'yi göremedikleri için muhtemelen bu kurdu, ayağını bir tuzağa kaptırmış da bağların iki ucu arasında gidip geliyor zannedeceklerdi. Ama dervişlerin beraberindeki köpeğin de havlamaları Bozışık'la beraber yükseliyor ve şiddetleniyordu. Kurt ile köpek arasında kurulmuş bir kavga gibiydi yaşananlar. Sanki her ikisi de eski bir kini, analarının kinini devam ettirircesine birbirlerine saldırmak istiyorlardı. Dervişler sakin mi sakindi. Tabi eğer derviş iseler!.. Ama bu sakinliklerinin ardında şiddetli bir saldırma arzusu da olabilirdi. Tabi eğer derviş değil iseler!.. Artık düşman, elinde bayrağını açıp gelmiyordu. Kayaların ardında bir hareket yoktu ama olabilirdi. Gözler herhangi bir yönden çıkıverecek silahlı adamları bekler gibiydi. Samuel çevreye bakıyor, gelip giden olmadığını görüyor ama yine de kötü bir şeyler olacağını hissediyordu. Düşünüyordu ki bunlar Alamut Haşhaşilerinin tuzağıdır. İkisi derviş kılığında önden yürüyor ve arkalarında en az dört fedai daha taşıyorlardı. Yoksa Bozışık bu derece çıldırmazdı. Şu Alamutçulardan bıkıp usanmış, her yerde karşısına çıkmalarından gına getirmişti. Nihayet büyük hesaplaşmanın bugün olduğuna karar verdi. Hepsini burada helak edecekti. Yaklaşan dervişlerin kıyafetlerine baktı. Bunlar İsınailî fedailerine benzemiyorlardı. Daha çok Yesevi müritleri gibi giyinmişlerdi. Bir tanesinin omzunda eskimiş bir heybe vardı. Yıldız yıldız nakışları olan bir heybe. Aklı karıştı. Fedailerin kılık değiştirmede ne derece başarılı olduklarını yeniden düşündü. Evet, evet, bunlar ustaca kılık değiştirmiş Alamutçulardı ve büyük hesaplaşma günü gelmişti. Muhtemelen Karanfil Beçe de arkalarda bir yerde yayını kurmak üzereydi. İçini bir dehşet kapladı. Bu iki derviş kılıklı fedai ile oyalanırken diğer üçü, beşi muhtemelen bir başka yönden yaklaşıyor olmalıydı. Eğer öyle ise Çocuk Eşkıya Samuel'in burada olduğunu da biliyordular. Eğer biliyorlarsa bu yaklaşmakta olan dervişler hiç de öyle masum değillerdi ve kendilerini bir tuzağın içine çekmek üzere böyle davranıyorlardı. Cuci'ye "Dikkatli olalım, tuzağa düşüyoruz!" diye

fısıldadı. Cuci şaşkın gibiydi. İçinde bir his vardı. Sanki daha evvel bu yaşlı derviş ve bu köpekle karşılaşmış gibi bir his. Düşünüyor, zihnini zorluyor, kuruyor, bozuyor ve tekrar kuruyor ama bir türlü çıkaramıyordu. Sanki bu dervişin yüzü tanıdık gibiydi.

Gözler, yürüyen iki dervişten ziyade görünmeden yaklaşması beklenen diğer fedaileri aramaya başladı. Gerçi dervişlerin üzerlerinde silah yoktu, ama ya kılıçlarını sırtlarına bağladılar veya cübbelerinin içine koydularsa. Herkes tetikte idi. Samuel, daha evvel Alamut Haşhaşilerinin neler yapabildiklerini iyi bildiği ve çocukluğunda iki Alamut fedaisini çok yakından tanıdığı için onlardan hep ürkmüştü. işaret diliyle yoldaşlarına beklemelerini işaret etti. işaret dilini kendisine zindanda Arn Usta'nın öğrettiğini hatırladı bir an. Hayali gözünün önünden geçiverdi. Tehlikeli zamanlarda nedense hep gözünün önüne onun hayali gelirdi. Belki de onu bir evlat gibi kabul ettiğini göstermek için babalık yapıyordu. İçinde bir hasret belirdi. Bir baba hasreti. O sırada "Topak, hayır Topak!.. O bir kurt, sakın tutma!" diye bir ses duydular. Evet, vuruşma başlamış sayılırdı. Bozışık köpek ile boğuşuyordu. Cuci, duyduğu sese bakarak yaklaşan adamlardan en az birinin yetmişini aşmış bir ihtiyar olduğunu düşündü. Alamut fedaileri ise en fazla otuzunda olurlardı. Bu durumda karşısındaki dervişlerin Haşhaşi olma ihtimalleri yoktu. Tabii eğer ses taklidi de yapmıyorlarsa!.. Samuel'in dikkatli olma ihtarını hatırladı. Duyduğu ikazın taklit bir ses için çok tabii olduğunu düşündü. O sırada bu sesi daha önce de duyduğunu hissetti. Elbette böyle titreyen bir ses değildi o duyduğu; ama aynı hançereden çıkıyordu. Dervişe baktı. Yüzünü tam göremedi. Eğilmiş, Bozışık'a atmak için yerden taş topluyordu. O sırada diğer dervişin elindeki sopayı sallayışı dikkatini çekti. Kılıç sallıyor gibiydi ve sopayı da kılıç gibi tutmuştu. Belli ki bu dervişler kılıç ile alışık idiler. Evet evet, bunlar mutlaka Alamutçulardan idiler. İçi titredi. Atların kişnemeleri duyuldu. Samuel Reis kayaların ardına baktı. Kâtip Kurban, atları zapt edemiyor gibiydi. Diğer adamları emre hazır beklemekteydiler. Tam yedi tecrübeli adam. Ne çare dört Alamut fedaisi bu yedinin hakkından kolayca gelebilirdi. O halde diğerleri ortaya çıkmadan saldırmak gerekirdi. Kâtip Kurban'a işaret etti. Onunla beraber iki atlı daha dervişlere doğru hamle yaptı. Yaprakların altında bekleyen kızan, kurt ile dervişlerin arasında birden ayağa kalkıverdi. Elinde kılıç ile saldırıya geçmişti bile... Dervişler şaşkındı...

“Bunlar kim ola Turakçın?”

“Kim olursa Emrem Yunus, niyetlerinin kötü olduğu aşikâr!”

Topak’ın dalaştığı kurdun bu adamlara ait olduğu belliydi. Derhal elimdeki taşları yere bıraktım ve haykırdım:

“Durun!.. Ne istersiniz? Durun!”

Kimse benim sözüme kulak asmadı. Turakçın’ın karşısındaki adamın yüzünü seçemesem de otuz beşlerinde bir harami olduğunu anladım. Elinde kılıçla saldırıyordu. Çevreme baktım. Öteden iki karaltı hızla üzerimize geliyordu. Seçebildiğim kadarıyla iki atlı olmalıydılar. Turakçın’ın az evvel şu tepenin ardında sopasını neden kılıç gibi salladığını artık anladım. Elinde kılıcıyla yerden bitiveren adamı uyarmak istedim: “Sakın saldırma!.. Canına acı!” Zannederim benim “Canına acı!” dememden kendi canını değil de Turakçın’ın canını korumaya çalıştığımı zannetti, büyük bir şiddetle üzerine atıldı. Turakçın’ın cenk edişini daha evvel görmüştüm; artık hiç kimseyi duymayacağını, kendisine veya bana zarar eriştirebilecek herkesi ve her şeyi ikiye biçeceğini biliyordum. O artık kendi iradesinde bir cengâver değil, mutlak bir gücün takdirini uygulayan el sayılırdı. Bu yüzden onu durduramazdım; ama hiç olmazsa diğerlerini durdurmaya çalışmalıydım. Birinci saldırıda geç kaldığımı fark edince hücum eden atlıların önüne çıkıp hiç olmazsa atlarını ürküteyim istedim. Kılıçlı adam ikiye biçilmiş yerde yatıyordu. Bu sırada nereden geldiğini anlayamadığım bir ok uyluğuma saplandı. Yere yığıldım. Atlılar Turakçın’a saldırıyorlardı. Topak ile kurt dalaşıyordu. Eşkıya Bozışık diye bağırdığına göre kurdun adı bu olmalıydı. Bozışık’ı da durdurmam gerekebilirdi. Fakat o da ne? Bozışık Topak’ın ayağını tutmuştu. Tıpkı yıllarca önce annesi Durak’ın ayağını tutan kurt gibi. Zavallı Durak o yara izinden hiç kurtulamamış, yıllarca sekip yürümüştü. Şimdi aynı şeyin yavrusuna yapılmasına razı olamazdım. Ta o zamanki gibi, elime geçen ilk taşı kurda savurdum.

* * *

“Hatırladım, hatırladım!... Duruuun!. Reis, hatırladım. Bu taş atan dervişi hatırladım. Yıllar önce Gökışık’a da böyle taş atmıştı. Reis bunlar Alamut’tan değil, duruuun!..”

“Ne dersin sen Cuci!”

“Söyle kızanlara dursunlar reis, dursunlar söyle!..” “Alamut’tan değil mi? Baksana adam yoldaşımı ikiye biçti!..”

“Reis! Elinde kılıç bile yok, görmüyor musun?”

O sırada atlılardan biri daha yere devrildi ve kafası bedeninden kopup yuvarlandı. Katip Kurban idi bu... Cuci tekrar haykırarak koştu:

“Reis durdur adamları!.. Bu yaşlı derviş senin...” “Neeee? Cuci ne? Bu derviş ne?!.”

“Bu derviş...”

“Lanet sana Cuci, orda yoldaşlarım ölüyor burada sen beni oyalıyorsun! Deh aslanım, deh Hasret’im!”

Hasret, dizginlerini bıraktığım vakit hedefe beni hızla ulaştırır, ben de o sırada yayımı kurar, nişan alırdım. Kâtip Kurban’ın, kaç yıllık yoldaşımın atı süvarisiz kalmış, geri dönüyordu. Bu acı ile yayımı gerdim. Arkadaşlarımı yere seren adama nişan aldım. Bir an onunla göz göze geldik. Bir an hareketsiz durdu, bekledi. Bunu fırsat bilip okumu fırlattım. Fark ettim ki adamın elinde tuttuğu şey bir asa. Okum havada ıslık çalarak ilerledi, kımıldamadan bekleyen adamın boynuna saplandı. Öylece birkaç saniye kaldı. Eli hâlâ havada, asasını bir kılıç gibi tutuyordu. Diğer eliyle boynundan akan kanı avuçladı. Gözlerimin içine baktı. Öyle bir bakış ki kalbimi deliyordu. Acı, hüzünlü ve masum... Birden ikimizin arasına yoldaşlarından birinin girdiğini gördüm. Atının üzerinde ve elinde kılıcıyla ileri atılmış, can havliyle saldırıyordu. Onu durdurmak istedim ama yapamadım, geç kaldım. Uzaktan bir hırıltı duydum. Havada bekleyen kol yana düştü ve boynundan kan fışkıran kılıçsız cengâver yere yığıldı. Güçsüz bir fidan gibi.

Hırıltıyı duyunca Topak’tan gözümü çevirip Turakçın’a baktım ve dehşete kapıldım. Boynunda bir ok vardı ve saldıran bir eşkıya atının üzerinde eğilip dizlerine kılıç sallamıştı. Bu gördüğümü görmemiş olmayı ne kadar isterdim. Evladım yerine, İsmail’im yerine saydığım, yıllardır sırdaşım ve yoldaşım olan Turakçın, dizleri biçilmiş olarak öylece devriliyordu. Gök ekin biçildiğinde ancak böyle devrilirdi. Ne yapmam, ne diye haykırmam, nasıl yas tutmak gerektiğini bilemedim. Dilim tutuldu. İstese boynuna saplanan oku atana geri çevirebilir, istese dizlerini kesen kılıca süvarinin dizlerini kestirebilirdi. Neden böyle davranmıştı? Ne olmuştu? Olan biten neydi?

“Turakçıııın!.. Kardeşim!...” diye haykırdım. Sesim karşı tepelerden yankılanıp kendi kulağıma geldi. Yaklaşmakta olan yaklaşıp kuşatmıştı bizi. Yerde sürünerek Turakçın’ın yanına vardım. Başını dizime koydum. O sırada Topak topallayarak yanıma geldi, o da başını öteki dizime koydu. Bütün sesler kesilmişti. Turakçın’ın gözleri çok şeyler söylüyordu. “Yaran-ı safa, âşık Yunus, görür müsün şu cennet bahçeleri ne güzel bahçeler imiş!” Turakçın gidiyordu. Beni bırakıp gidiyordu. Ölüm ömür ipini üzmeye, suret nakşını bozmaya kast etmişti.

Turakçın’ı kurtarma umuduyla ayağa kalkmayı denedim. O sırada arkamda bir at kişnemesi duydum. Başımı kaldırıp dönmek üzereydim ki gözlerimin içinde büyük bir ışık parladı. Yıllar önce İbrahim’i benden alan ateşi hatırladım; Ucasar’daki uçan cehennem ateşini. Gözlerim yumuldu. O günden sonra bir daha dünyayı görmedim.

MOLLA KASIM

1320, herhangi bir gün:

Bizim Yunus - baba ile oğlun buluşması - Yerce namında bir köy -Sevgili'ye şiirle gitmek - hikaye yazan erkekler ve çocuklara anlatan kadınlar - kalanlara selam olsun

Evet ben hâlâ suçluyum!.. Buraya kadar yazdıklarımla kendimi Bizim Yunus'a affettirebildiğimden de şüpheliyim üstelik. Dediğim gibi, benim bütün yazdıklarım, bir zamanlar yırtıp yaktığım veya ırmağa attığım bir tek şiirin bir tek mısraı bile etmez. Okurken bütün çabamın, yok ettiğim şiirler yerine onun hayat hikâyesini var etmek olduğunu zaten anlamışsınızdır. Çünkü onun şiirlerinin her biri bir gönlü irşat eder, her mısraından kutlu beşaretler doğar, mısraları ezberlendikçe çoğalıp ruha gıda, sadra şifa olur.

Evet!.. Çocuk Eşkıya diye bilinen Samuel Reis meğer onun oğlu İsmail imiş. Allah, onları benim şiirleri yaktığım çeşme başında karşılaştırdığı gün Bizim Yunus'tan bir can alıp yerine bir can vermiş. Turakçın Baba hayatından çıkmış, İsmail girmiş. O gün orada Çocuk Eşkıya Samuel'in üç kızanı ölmüş. Turakçın Baba'nın türbesi yanındaki erenlerin (!) bu üçü olduğunu ben hiç kimseye söylemeyeceğim. Yoksa kim ermişler niyetine bir eşkıyanın kabrine Fatiha okur ki!?..

Baba oğul birbirlerini tanıdıklarında henüz havada taze ölüm ve toprak kokusu varmış. Cuci, Samuel'e o dervişin babası olduğunu söylemiş. Yunus ise gözlerini yakan ışıktan hemen önce "Ben sana benzeyen yaşlı adamım!" diye mırıldanabilmiş ve sonra gözlerine serpilen reçine tozunun çaresine bakmak yerine "İsmailimmm!." diyerek Samuel'e sarılmak istemiş. Kalp gözüyle onu tanımış, kokusunu duymak istemiş. Lakin o buna müsaade etmemiş. Hatta babasını ittirmiş. Yunus yere düştüğünde yalnızca "Oğul? Neden Oğul?" diyebilmiş. İsmail çok öfkeliymiş. Babasına olan öfkesinden

ziyade üç kızanını daha kaybetmenin öfkesiyle, belki Cuci’nin geç kalışının öfkesiyle haykırmış:

“Oğul ha?! Onca yıl, onca zaman...”

“Oğul!”

“Beni hiç sevmedin sen, bir oğlun olduğunu sildin aklından!”

“O nasıl söz oğul, kalbimden hiç çıkmadın sen?”

Baba oğul o gün o kadar tartışmışlar ki, sonunda Yunus, oğlunun Allah’a da inanmadığını anlayıp kahrolmuş.

Kolay değil elbette, hangi baba, “Keşke ölseydim de oğlumdan bu cümleyi duymasaydım!” demeyi ister?

“Var olmasından mı endişelisin oğul, yok olmasından mı?”

“Var olması da umurumda değil, yok olması da!” “Anladım, sen O’na tutulmuşsun da kaçamıyorsun?!.. Ya varsa diye korkuyorsun?”’

“Korksaydım, ya yoksa diye korkardım!”

Tartışmaları uzayıp gitmiş. Neyse ki saatler sonra İsmail’in yüreğindeki buzlar erimiş. Babasının himmet ve kerametiyle doğru yolu fark etmiş. Barışıp sarılmışlar. Bizim Yunus o sırada gözlerini yakan reçinenin acısıyla kıvranıyormuş, ama yine de ömrünün en mutlu anını yaşadığının farkındaymış. Bazı dervişler, “O gün Yunus Hazretleri oğlunu hiç kaybetmemek için gözlerini tamamen kaybetti!” diyorlar. Sonunda başını oğlunun omzuna koyup “Beni Sarıcaköy’e götür oğul!” diyebilmiş.

Sarıcaköy’e vardıklarında Bizim Yunus’un ilk müritleri oğlu ile Samuel Çetesi’nin yoldaşları olmuş. Alamutlu fedailerin Yunus’a hediye gönderdikleri mücevherler ile çetenin paralarını harcayıp bir zamanlar uçan cehennem ateşinin düştüğü yere -ki burası aynı zamanda Tapduk asasının düştüğü yerdi- fazla büyük olmayan bir zaviye inşa etmişler. Yunus Hazretleri “Bugün sohbet bizim oldu, bize bizim diyen gelsin,” diye bir çağrı yapmış. İnsanlar dört bir yandan bu aşk şehrini duyup seve seve gelmişler. Sık sık yabancı misafirleri olmuş; ne ayak izi, ne ayakkabısı bile olmayan misafirleri...

Ertesi yıl Bizim Yunus, İsmail’e, “Bizim ailemizde hikâyeyi erkekler yazar, kadınlar çocuklarına anlatır oğul; şimdi o aile ve çocukları istiyorum!” demiş. İsmail evlenmiş. Yerleşmek için Karamanoğlu İbrahim Bey’den “Yerce” namında bir köy satın almış. İsmail buraya yerleşince Bizim Yunus

da yeni hikâyeleri yazacak torunlarını sevmek üzere bir müddet Karaman'da durmuş. İsmail'in eşkıyalıktan kalma hazinelerini Yerce halkına harcamışlar. Konar göçerlerden Kara Turgut ve Kara Mehmet toplulukları da buralara yerleşip Bizim Yunus adına bir zaviye bina etmişler. İsmail hâlâ Yerce'de, kendi yaptırdığı medresede ilim öğreten müderrislerin mütevellisidir. Her kim ki bu medreseye öğrenci olur, kendisine ilk önce Bizim Yunus ilahileri ezberletilir.

* * *

İsmail, babası hakkında çok şey biliyor değildi. Ama bildiği her şeyi anlatmakta samimi davrandı. O kadar ki "Hem Sarıcaköy'de, hem Karaman'da zaviyesi var iken neden burada sizin yanınızda değil de Sarıcaköy'de öldü?" diye sorduğumda, "Annemin aziz hatırasına saygısından!" diye mahrem bilgileri bile paylaştı.

Allah İsmail'e üç yıl üst üste birer oğul vermiş. "Babam bunlardan yalnızca birini, Yunus bebeği gördü," diyor. Sarıcaköy'den bahsederken bir vatan hasretinden öte bir anne baba özlemiyle de gözleri yaşarıp geliyor. Aklı erdiği zamanlardan itibaren ikisine hep hasret kalmış çünkü.

Onun için şimdi çocuklarının yanından hiç ayrılmıyor. Babasının annesine karşı hislerini Allah'ın mutlak güzelliğiyle ölçüyor ve bu konu açıldıkça onun "Niceler derler Yunus'a kim kocaldın aşkı bırak / Bu aşk bize yeni geldi henüz dahi turfandadır" dediğini anlatıyor.

Yunus'un oğlu olmanın İsmail'e çok gurur verdiği her halinden, her tavrından belli oluyordu. Babası onunla gurur duymuş muydu bilmiyorum; ama bir oğlun babasıyla gurur duymasının ne lezzetli bir şey olduğunu İsmail'e sualler sorup cevaplar alırken anladım. Ben medresede onca yıl okumuş, ilim tahsiliyle babamdan, anamdan ayrı kalmıştım ve babamı, anamı belki de layık oldukları şekilde sevememiş, sevmişsem de bunu onlara da, başkalarına da gösterememiştim. Adım Molla Kasım olmuştu, herkes bana mollayım diye itibar gösteriyordu, ama acaba benim oğlum da İsmail'in babasına duyduğu sevgi kadar sevgiyle bana bakacak mıydı, şüphedeydim.

İsmail ile Yerce'de tam bir ay sohbet ettik. Bir harami iken derviş olmanın, derbeder bir adam iken aile sahibi olmanın mutluluğunu yaşıyordu. Tapduk

Sultan’ın müritlerinden ve onu tanıyan herkesten bilgiler toplamıştım. İsmail bana babasını anlatırken aslında babası hakkındaki pek çok şeyi de bu sayede benden öğrendi. Bir zamanlar ona karşı kin duymuş olmasından dolayı tövbe etmişti. Son konuşmamız, babasının ölüm anı ve sekerât-ı mevt haline dair idi. Çünkü babası Bizim Yunus vefat ettiğinde Sarıcaköy’den Yerce’ye nakledeli bir yıl olmuş. Sordu:

“Babam Sevgili’ye şiir ile mi gitti Molla Kasım?”

Öyle de diyebiliriz. Çünkü senin de bildiğin gibi şiiri çok seviyordu. Gönül dilini hatmetmiş idi. Gönülden görenlerin aynası, gönül gözlülerin gözbebeği sayılırdı. Bir keresinde ‘Birkaçı kifâyet etmez miydi?’ diyecek olmuştum, gayet yumuşak ‘Ah Molla Kasım! Bir zaman gelir, nice kimseler bu İlâhîler ile geçinirler. O yüzden derim!’ cevabını vermişti. Sekerât-ı mevt halindeyken zaviyede çok kalabalıklar toplanmış idi. Gurbetten gelenler, Sarıcaköylüler, bildiklerin, bilmediklerin. Başucunda Yasinler okunuyor, Esma virt edinilip zikirler ayyuka çıkıyordu. O kâh gözlerini yumuyor, kâh gülümseyip bir mısra daha söylüyordu. Bir tür televvün gibiydi. Kâh ölümden, kâh hayattan dem vuruyordu. Hakk’a yürümek üzereydi, yüzü gülümsüyordu ve gidişini anlatırken bile sözleri birer nasihat idi. “Benim bunda kararım yok, ben bunda gitmeğe geldim,” diyor, sonra devam ediyordu: “Ben gelmedim davi için, benim işim sevi için, Dost’un evi gönüllerdir, gönüller yapmaya geldim,” diyordu. Bir ara gözleri açıktı. O gün ziyaretimize yedi derviş gelmişti. Yedisi de birbirine benziyorlardı. Genç ve zinde. Zarif giyimli ve güzel yüzlü. Bir elleri kalplerinin üzerinde salavatlar getiriyorlar, diğer elleri cübbelerinin cebinde tespih çekiyorlardı. Baban gözlerini son defa açtığında önce bana bakıp gülümsedi, ardından başını o dervişlerden yana çevirdi ve “Haydi sor!” dedi. Hepimiz o dervişe baktık. İçinden sormak geçmişti besbelli. Gayet terbiyeli sordu:

“Hey azizler azizi Yunus Emrem! Şiirleriniz?!..”

“Sevgili için söylenmiş sözlerdir, Sevgili’ye hediyedir.” “Kaç adettir hiç bilir misiniz?”

Herkesten çok ben şaşırıp kaldım. Kaç adet şiir söylediğini hiç düşünmemiştim. Kendisinin de düşündüğünü veya saydığım zannetmiyordum. Çünkü o bir şiir demiş olmak için şiir demiyordu; o bir kalbe girmek için şiir diyordu. Onun şiiri sanatı için değil imanı içindi. Onun şiiri insan için, sevgi için, hoşgörü için, insanlık içindi. İrşadın yolunu şiirde bulmuş, şiir bütün sözlerden uzun yaşadığı için nasihatlerini şiir

biçiminde söylemişti. Yine de herkes merakla onun vereceği cevaba dikkat kesildi. Önce hafifçe gülümsedi. Sonra eliyle “Hiç saymadım ki!” dercesine bir işaret yaptı ve vecd halindeki meclisi titreten o cümleyi söyledi:

“Sevgiliye gidecek hediyeyi saymak yakışık almaz, öyle değil mi?”

O sırada dervişlerden yedi tanesinin de, birbirlerinden habersiz, cübbelerinin içinde gizliden gizliye çekmekte oldukları tespihlerin iplerini koparıverdiklerini çok sonradan öğrendim.

SON

ARKA KAPAK

Biliyorum,

“Biz bu ilden gider olduk, kalanlara selam olsun,” demişti...

Yine biliyorum,

“Bizim için hayır dua kılanlara selam olsun.” demişti...

Ve Sevgiliye gittiği o geceden sonra adının dilden dile, aşkının gönülden gönüle dolaştığını da biliyorum... Şimdilerde ona kimisi Âşık Yunus, kimisi Biçare Yunus diyor ya, desinler.

Yahut Yunus Dedem, Tapduk Yunus, Miskin Yunus...

Derviş Yunus... Varsın onu da desinler.

Ve Türk yurtlarında, onu en çok “Bizim Yunus” diye çağırırlar. Biliyorum...

Ten fânidir, can ölmez
Çün, gitti geri gelmez
Ölür ise ten ölür
Canlar ölesi değil